BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 MART 2012

Bütün Dünya 2000

192297 SAYI: 2012 / 03 FİYATI: 4 TL

TEŞEKKÜRLER, EY TÜRK GENÇLİĞİ!

Yaşama Dönen İki Hastasının Mektubu: **"ÖNCE ALLAH'A SONRA SİZE ŞÜKÜRLER HABERAL"** S:28

Mete Akyol: **Baraj Taşma Noktasına Gelirken Gençler Yetişti** Sh:10

Cengiz Özakıncı Onların 1898 Baskılı Kitabını Açıklıyor: **TÜRK SAVUN KENDİNİ** S:43

Gürbüz Evren, **Kendi Belgeleriyle Fransa'nın İçyüzünü Gösteriyor** S:62

Prof. Cengiz Işık: **TİLLO'DAN YANSIYAN TARİHSEL IŞIK** S:96

Devlet Sanatçısı Macide Tanır, Kuşkusu Olanlara Anlatıyor: **Atatürk Niye mi Büyüktür?** S:25

GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk Gençliği!

Birinci görevin, Türk bağımsızlığını, Türk Cumhuriyetini sonsuza dek korumak ve savunmaktır. Varlığının ve geleceğinin biricik temeli budur. Bu temel senin en kıymetli hazinendir. Gelecekte bile seni bu hazineden yoksun bırakmak isteyecek iç ve dış düşmanların olacaktır. Bir gün, bağımsızlık ve cumhuriyeti savunmak zorunda kalırsan, göreve atılmak için içinde bulunacağın durumun olanak ve koşullarını düşünmeyeceksin! Bu olanak ve koşullar hiç uygun olmayan bir durumda kendini gösterebilir. Bağımsızlık ve cumhuriyetini yıkmak isteyecek düşmanlar, dünya tarihinde benzeri görülmemiş bir galibiyetin, bir gücün temsilcisi olabilirler. Zorla veya hile ile kutsal yurdun bütün şehirleri teslim alınmış, bütün işletmeleri ele geçirilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve yurdun her köşesi işgal edilmiş olabilir. Bütün bu koşullardan daha acıklı ve korkunç olanı ise, ülkede iktidara sahip olanlar gaflet, sapkınlık ve hatta ihanet içinde olabilirler. Hatta bu iktidar sahipleri kişisel çıkarlarını, işgalcilerin siyasi amaçlarıyla birleştirerek düşmanla işbirliği yapabilirler. Ulus, yoksulluk ve sıkıntı içinde ezik ve bitkin düşmüş olabilir.

Ey Türk geleceğinin evladı! İşte bu durum ve koşullar içinde bile görevin, Türk bağımsızlığını ve Cumhuriyetini kurtarmaktır!

Muhtaç olduğun güç, damarlarındaki asil kanda mevcuttur!

Mustafa Kemal Atatürk
20 Ekim 1927

ANKARA BAROSU BAŞKANLIĞI

DUYURU

Sayın Cumhurbaşkanım,
Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı,

Ankara Barosu bugüne kadar defalarca hukuk devletinin, demokrasinin ve yargı bağımsızlığının büyük tehdit altında olduğunu kamuoyuna duyurmuştur.

Maalesef uyarılarımızın doğru olduğu her gün yeni ve sarsıcı olaylarla ortaya çıkmaktadır.

Sürecin geldiğimiz aşamasında yaşamak zorunda bırakıldığımız tablo şudur: Yürütme ve yargı organları arasında görülmemiş bir iktidar savaşı başlamıştır. Bazı yargı mensupları günlük siyasetin içine girmiş, siyasi iktidarın bazı temsilcileri de davaların tarafı olduklarını adeta ilan etmişlerdir.

Kişilerin geleceğe güven duyma, eleştirme, söz söyleme, örgütlenme, siyasi iktidara rağmen iş yapma, kısacası özgür yaşama hakları giderek ellerinden alınmaktadır.

Binlerce fedakâr, namuslu, ahlâklı hakim ve savcı, sistemin siyasi iktidara bağımlı hale getirilmesi sonucunda töhmet altında bırakılmıştır.

Yürütme organı, kişiye özel kanun tasarılarıyla, yargısal güce karşı pozisyon almaya çalışır hale gelmiştir.

Özel görevli savcı ve mahkemeler, yasama, yürütme ve yargının üzerinde yeni ve denetimsiz bir güç olmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti tarihinde olağan dönemlerde hiç görülmemiş sayıda avukat, gazeteci, akademisyen, milletvekili, öğrenci, sendikacı, asker ve polis gerekçesiz olarak uzun yıllardır tutukludur. Bütün bir toplum ağır bir baskı altında yaşadığını hissetmektedir.

Futboldan bazı derneklere ve vakıflara kadar geniş bir yelpazede yer alan

ve siyasi iktidarı herhangi bir sebeple ilgilendiren davalarda dahi yargının tarafsızlığına güven kalmamıştır.

Adalet mülkün temeli olmaktan çıkmıştır.

Günü siyasi iktidar açısından kurtarmayı amaçlayan kişiye özel düzenlemeler çözüm değildir.

Kuvvetler ayrılığı sağlanmalı, olağanüstü yargılama mercileri derhâl kaldırılmalıdır.

Toplumda yargının bir öç aracı olarak kullanıldığı algısı, adil yargılanma hakkına, hukuk devletinin evrensel kurallarına, insan haklarına, düşünce özgürlüğüne koşulsuz saygı duyan uygulamalarla bir an önce giderilmelidir.

Türkiye Cumhuriyeti tarihinde olağan dönemlerde hiç görülmemiş sayıda avukat, gazeteci, akademisyen, milletvekili, öğrenci, sendikacı, asker ve polis gerekçesiz olarak uzun yıllardır tutukludur. Bütün bir toplum ağır bir baskı altında yaşadığını hissetmektedir.

Çözüm, Atatürk'ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti'nin temel felsefesini ve dayanaklarını yeniden kucaklamak, kuvvetler ayrılığını yeniden tesis etmektir. Çözüm, Hukuk Devleti ve Demokrasi'ye dönmektir.

Bu konuda Zat-ı Âlilerinize tarihi bir görev düşmektedir. Atatürk'ün gösterdiği yolda özgürlük ve bağımsızlığa gönülden bağlı milyonlarca kişi bu görevin yerine getirilmesinde üzerine düşen desteği vermeye hazırdır.

Saygılarımla arz ederim.

Avukat **Metin Feyzioğlu**
Ankara Barosu Başkanı

ZORUNLU KAMUOYU AÇIKLAMASI

Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkan Yardımcısı Bülent Gedikli'nin, bugün (07.02.2012) çeşitli basın-yayın organlarında yayınlanan beyanatında, içinde yabancı devlet başkanları, başbakanlar, muhalefet liderleri ve milletvekilleri ile PKK Terör Örgütü'nün başının da yer aldığı Neo Con Ergenekon isimli uluslararası bir terör örgütünün varlığı ileri sürülerek "Türkiye'yi İstikrarsızlaştırmak İsteyen" bu hayali suç örgütünün içerisinde CHP 24. Dönem Zonguldak Milletvekili müvekkilimiz Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın yer aldığının ileri sürülmesi, ülkemizin halen içerisinde bulunduğu son derece kritik bir dönemde, salt gündemi değiştirmek amacıyla ortaya atılmış tamamıyla gerçekdışı iftira niteliğindedir.

Nitekim, müvekkilimiz Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın bugüne kadar ülkemize ve tüm insanlığa vermiş olduğu hizmetlere bakıldığında, "Türkiye'yi İstikrarsızlaştırmak" iddiasının ne derece inandırıcılıktan yoksun ve gerçekdışı olduğu kolaylıkla tespit edilebilmektedir. Şöyle ki;

Müvekkilimiz Prof. Dr. Mehmet Haberal,1975 yılında Türkiye'de ilk kez canlı vericiden böbrek naklini, 1978 yılında ilk kez kadavradan böbrek naklini gerçekleştirmiştir.

1979 yılının Haziran ayında, Türkiye'de Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkındaki 2238 sayılı yasa ile söz konusu yasada değişiklik yapılmasına ilişkin 1982 tarihli ve 2594 sayılı yasanın çıkması ve bu yasalar sayesinde ülkemizde organ nakli yapılabilmesi, müvekkilimizin bir hekim ve bilim adamı olarak gösterdiği büyük çabalar neticesinde mümkün olmuştur.

Müvekkilimiz Prof. Dr. Mehmet

Haberal 1983 yılında, o zamana kadar, tüm dünyada en fazla 12 saat saklanabilen kadavra böbreklerinin saklanma sürelerinin 111 saate kadar uzatılabileceğini tüm dünyaya kanıtlamış ve 1988 yılında Türkiye'de ve Ortadoğu'da kadavradan ilk başarılı karaciğer naklini gerçekleştirmiştir. 1990 yılının Mart ayında Türkiye'de, Avrupa'da ve Ortadoğu'da bir ilk olan; çocuklarda, canlıdan kısmi karaciğer naklini ve ardından Nisan ayında dünyada ilk kez, erişkinde, canlıdan kısmi karaciğer naklini gerçekleştiren hekimdir. 1992 yılında dünyada yine bir ilk olan, aynı canlı vericiden kısmi karaciğer ve böbrek naklini de, Prof. Dr. Mehmet Haberal başarıyla gerçekleştirmiştir.

Müvekkilimiz Prof. Haberal ülkemizdeki pek çok tıp kuruluşunun yanı sıra, New York Bilim Akademisi Üyesi, Amerikan Cerrahi Derneği Onursal Üyesi, Amerikan Cerrahlar Koleji Üyesi, Amerikan Cerrahlar Koleji Onursal Üyesi, Uluslararası Cerrahi Araştırmalar Akademisi Üyesi ve Türkiye Temsilcisi, Ortadoğu Yanık ve Yangın Afetleri Derneği Kurucusu ve Başkanı, Dünya Yanık Derneği Başkanı (2006–2008 dönemi), Brezilya Yanık Derneği Onursal Üyesi, Prag Yanık Merkezi Onursal Üyesi, İran Medikal Bilimler Akademisi Onursal Üyesi, Ortadoğu Organ Nakli Derneği Kurucusu ve ilk Başkanı, Dünya Organ Nakli Derneği Yönetim Kurulu Üyesi, Afrika ve Ortadoğu Temsilcisi ve Uluslararası Cerrahlar Koleji'nin "Onursal Üyesi"dir. Ayrıca, tıp alanındaki başarılı katkılarından dolayı, Sedat

ERGENEKON'UN İLK ONBİRİ

Günün demeci Ak Parti Genel Başkan Yardımcısı Bülent Gedikli'den geldi. Gedikli, Neocon-Ergenekon ortaklığının Türkiye'yi karıştırmaya çalıştığını öne sürerek "Bunlar bir takım gibi" dedi ve ilk 11'i saydı. Kadroda Türkiye ve dünya liderlerinden henüz hüküm giymemiş gazetecilere kadar "as oyuncular" var. >>16'da

Teknik Direktör: Şimon Peres

Kulüp Başkanları: Faiz lobiciliği yürüten finansal oligarklar.

Bülent Gedikli

A.Öcalan Kaleci

Sarkozy Defans

Merkel Defans

Netanyahu Defans

Bahçeli Orta saha

Perinçek Orta saha

Haberal Orta saha

Y.Küçük Orta saha

T.Özkan Orta saha

Demirtaş Forvet

Kılıçdaroğlu Forvet

Basın açıklamasını zorunlu kılan habere ait gazete kupürlerinden biri (Milliyet Gazetesi, 07.02.2012)

Simavi Vakfı tarafından 1983 yılında **"SAĞLIK BİLİMLERİ ÖDÜLÜ"**, Amerikan Yanık Derneği tarafından 1985 yılında **"EVERETT IDRIS EVANS ÖZEL ÖDÜLÜ"**, 2000 yılında Dünya Transplantasyon Derneği tarafından **"MİLENYUM MADALYASI"**, 2006 yılında Azerbaycan Tıp Fakültesi'nce "Fahri Doktora" unvanı, Harvard Üniversitesi ve Johns Hopkins Üniversitesi Davetli Profesör unvanı, Pakistan Karaçi Üniversitesi'nce "Bilimsel Doktora" unvanı, Kuveyt Sağlık Bakanı tarafından **"ÖMÜR BOYU BAŞARI ÖDÜLÜ"**, Washington Üniversitesi'nce "Konuk Profesörlüğü Ödülü" ile taltif edilmiştir.

Böbrek nakli alanındaki başarılı katkılarından dolayı 2006 yılında Suudi Arabistan Prensi Abdülaziz Bin Salman tarafından ödüllendirilmesinden iki yıl sonra bu kez, Karaciğer nakli alanındaki öncülüğü ve aynı konuda, Orta Doğu'ya yapmış olduğu katkıları nedeniyle, 2008 yılında Ürdün Prensi Raad Bin Zeid tarafından da ödüle layık görülmüştür.

Aynı yıl, 2008 Aralık ayında, Ortadoğu Organ Nakli Derneği'nin Shiraz'da toplanan 11. Uluslararası Kongresi'nde Prof. Dr. Mehmet Haberal'a, organ nakli ve bağışı alanındaki katkılarından dolayı, İran'ın En Yüksek Bilim Ödülü olan "İran Tıp Bilimleri Akademisi, Onursal Üyeliği" ödülü verilmiş, ayrıca, Sindh Üroloji ve Organ Nakli Enstitüsü'nce "Onursal Konuk Plaketi'ne" layık görülmüştür.

Bunlara ilaveten, müvekkilimiz Prof. Dr. Mehmet Haberal asılsız ithamlarla tutuklandıktan sonra, Asya Organ Nakli Derneği tarafından 2009 yılının Eylül ayında Beyrut'ta adına özel olarak düzenlenen uluslararası bilimsel bir toplantıya "Onur Konuğu" olarak davet edilmiş; ayrıca, Ekim 2010'de, Amerikan Cerrahlar Birliği tarafından, 97 yıllık tarihinde ilk Türk ve ilk Müslüman bilim insanı olarak, cerrahi alanda yaptığı katkılarından dolayı dünyanın en saygın bu tıp derneğinin "Onur Üyeliği'ne" de seçilerek ödüllendirilmiştir.

Müvekkilimiz Prof. Dr. Mehmet Haberal, ayrıca tüm bu çalışmalarına ilaveten "Türkiye Organ Nakli ve Yanık Tedavi Vakfı" ile "Haberal Eğitim Vakfı"nın imkânlarını birleştirerek 1993 yılının Eylül ayında Başkent Üniversitesi'ni kurmuştur. Halen 9.407 öğrencinin eğitim ve öğrenim gördüğü Başkent Üniversitesi'nde, 11 Fakülte, 7 Enstitü, 6 Meslek Yüksek Okulu ile iki kolej bulunmaktadır.

Aynı Üniversiteye bağlı olarak Türkiye'nin 14 yerinde diyaliz merkezi ve İstanbul, Ankara, Adana, Konya, Alanya ve İzmir'de toplam 10 hastane ile birçok poliklinik kurulmuş ve bu hastanelerde toplam 1.872.550 hasta tedavi ve ameliyat edilmiştir. Buna ilaveten, aynı üniversiteye bağlı bir televizyon kanalı, bir radyo istasyonu ile bir haber ajansı bulunmaktadır. Ayrıca, aynı üniversiteye ait 2 otel de faaliyet göstermektedir.

Başkent Üniversitesi'nde halen

yaklaşık 7.615 personel çalışmaktadır.

Ülkemize bugüne kadar eğitim, bilim, sağlık, turizm ve iletişim alanlarında büyük hizmetler veren ve binlerce kişiye istihdam alanı yaratan müvekkilimiz Prof. Dr. Mehmet Haberal, bilindiği üzere 12 Haziran 2011 tarihli genel seçimlerde, Türk Milleti'nin takdirine mazhar olarak Zonguldak İli'nden CHP 24. Dönem Milletvekili seçilmiştir.

Ancak, Anayasa'nın 80.maddesi uyarınca, milletvekili sıfatıyla tüm Türk Milletini temsil etmekle görevlendirilen müvekkilimiz Prof. Dr. Mehmet Haberal, maalesef yaklaşık 3 yıldan bu yana hukuksal hiçbir gerekçe gösterilmeksizin devam eden haksız tutukluluk hali nedeniyle mecliste yemin edememiş ve böylece, Türk Milleti'ne karşı olan siyasi görevlerini yerine getirmesi engellenmiştir.

Oysa, müvekkilimiz Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi'ne karşı bir grup aydın tarafından düzenlenen Aydınlar Dilekçesi'ni imzalamasına ilaveten 2000 yılında, o tarihteki Başbakan Sn. Bülent Ecevit tarafından, kendisine tevcih edilen **CUMHURBAŞKANLIĞI** teklifini **"DEMOKRATİK ÜLKELERDE, CUMHURBAŞKANI'NIN MECLİS İÇİNDEN SEÇİLMESİ GEREKTİĞİNİ"** kamuoyuna açıklayarak, kabul etmemesi, **ÖMRÜNÜ DEMOKRASİYE ADAMIŞ VE HER TÜR ÇÖZÜMÜN MUTLAKA DEMOKRATİK HUKUK PLATFORMDA ARANMASI GEREKTİĞİNE GÖNÜLDEN İNANMIŞ BİRİ OLDUĞUNUN** somut göstergesidir.

Ülkemizin içeride ve dışarıda son derece ciddi sorunlar ile mücadele ettiği bu kritik dönemde tüm siyasilerin bir araya gelerek, karşı karşıya kalınan sorunlarla ortaklaşa mücadele etmesi gerekirken, İktidar Partisi'nin Genel Başkan Yardımcılığı gibi önemli bir görevi üstlenen bir şahsın **"MİLLİ İRADEYİ"** hiçe sayarak, başta Türk Milleti'nin kendisini temsil etmesi için görevlendirdiği milletvekilleri ile muhalefet partisinin liderlerine yönelik bu derece mesnetsiz ve inandırıcılıktan uzak iddialarda bulunmasının, **"ÜLKEMİZİ İSTİKRARSIZLAŞTIRMAYA YÖNELİK"** esas faaliyetler olduğu kamuoyunda herkes tarafından bilinen bir gerçektir.

Arz ettiğimiz sebepler uyarınca, CHP 24. Dönem Zonguldak Milletvekili müvekkilimiz Prof. Dr. Mehmet Haberal hakkında **"MASUMİYET İLKESİ"** açıkça ihlal edilerek gerçekleştirilen bu tamamıyla gerçekdışı ve mesnetsiz iddialar nedeniyle, tüm sorumlular hakkında derhal yasal işlem başlatılacağını saygılarımızla kamuoyunun bilgisine sunarız.

07.02.2012

Prof. Dr. Mehmet Haberal
CHP 24. Dönem Zonguldak Milletvekili
Vekili
Av. Dilek Helvacı

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 MART 2012

Bütün Dünya 2000

Başkent Üniversitesi Adına Sahibi:
Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni
Mete Akyol

Görsel Yönetmen ve Yayın Genel Yönetmeni Yardımcısı :
Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Gülçin Orkut

Teknik Yapım Yönetmeni:
Faruk Güney

İşletme Genel Yönetmeni:
Sina Şen

Yayın Danışmanı:
Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:
Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:
Süheyla Dinç

Redaksiyon:
Fatma Ataman

Düzeltme Sorumlusu:
Nükhet Alicikoğlu

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür hizmeti olan Bütün Dünya 2000, Başkent Üniversitesi kuruluşlarından 1. Cadde, No: 77, Bahçelievler, Ankara adresindeki Aküm Reklamcılık, Danışmanlık ve Yayıncılık Ajansı Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin 3. Cadde, No: 2, Yenimahalle, Ankara adresindeki tesislerinde basılmıştır.

Seçiciler Kurulu:
Prof. Dr. Nevzat Bilgin *(Anısal Başkan)*
Prof. Dr. Ahmet Mumcu
Prof. Dr. Solmaz Doğanca
Prof. Dr. Sevil Öksüz
Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay
Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,
Prof. Dr. Levent Peşkircioğlu,
Gürbüz Atabek, Necmi Tanyolaç, Mete Tizer,
Kaya Karan, Alaettin Giray, Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu,
Ahmet Aydede, Manuel Bilos,Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:
Yücel Aksoy, Pelin Hazar Aliabbasi, Sabriye Aşır,
Nuray Bartoschek, Cahit Batum, Haluk Cansın,
Yılmaz Dağdeviren, Rüştü Erata, Sema Erdoğan,
Ali Murat Erkorkmaz, Konur Ertop, Gürbüz Evren,
Metin Gören, İlyas Halil, Mümtaz İdil, Çetin İmir,
Muzaffer İzgü, Mehmet Muhsinoğlu,
Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Cengiz Özakıncı,
Saniye Özden, Bekir Özgen, Yaşar Öztürk,
Rıfat Serdaroğlu, İzlen Şen, İzmir Tolga,
Suat Türker, Engin Ünsal, Mehmet Ünver,
Dr. Mehmet Uhri, Orhan Velidedeoğlu, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:
10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 212 80 16 (pbx)
Faks: (0312) 234 12 16

İletişim Adresi:
Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,
Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul
Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)
Faks: (0216) 456 27 29

Dağıtım: Yaysat

Renk Ayırımı: Mat Yapım

Basım Tarihi: 23 / 02 / 2012

www.butundunya.com.tr
butundunya@butundunya.com.tr

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI
Bütün Dünya
YIL:15 SAYI: 166

İÇİNDEKİLER

1 **Duyuru**
Ankara Barosu Başkanlığı

3 **Zorunlu Kamuoyu Açıklaması**

10 **Baraj Taşma Noktasına Gelirken**
Mete Akyol

12 **Susmak mı, Konuşmak mı?**
Oktay Akbal

14 **1-3 Şubat 2012 Arası: Yorumsuz**
Emre Kongar

16 **Sarı Lacivert**
Bekir Coşkun

18 **Kör ve Duyarsız Bir Toplum**
Ümit Zileli

20 **Başbakanın Yargısız İnfazı**
Can Pulak

22 **Boztepe'ye Çıkmalı Şu Ordu'ya Bakmalı**
Metin Gören

25 **Atatürk Niye mi Büyük?**

28 **İrem ve İlker Kardeşlerden "Canım Hocam"a Mektup Var**
Mete Akyol

35 **Hakimiyeti Milliye Yazıları**

37 **Şeyh Sait Ayaklanması ve Takrir-i Sükun Kanunu**
Cengiz Önal

43 **Türk Savun Kendini**
Cengiz Özakıncı

50 **Dersim İsyanının Kökleri**
Sinan Meydan

62 **Gizli Belgelerde Fransa'nın Gerçek Yüzü**
Gürbüz Evren

70 **Kayseri'nin 96 Yıllık Büyük Sırrı**
Mehmet Erkan Dülgeroğlu

79 **Kral Midas**
Konur Ertop

85 **Nevruz**
Çetin İmir

93 **Caligula**
Mümtaz İdil

96 **Tillo**
Prof. Dr. Cengiz Işık

AYLIK BÖLÜMLER

107 **Tarih Bağışlamaz**
Orhan Velidedeoğlu

112 **Solgun Beyaz Güller**
Bekir Özgen

119 **Koca Çınarlar**
Sema Erdoğan

125 **Annemden Kalan Bohça**
Mehmet Ünver

130 **Dersimiz: Gelecek**
Ali Murat Erkorkmaz

136 **Verimsiz Çalışmak**
Yücel Aksoy

139 **Dişini Fırçalamayan Çocuk**
Muzaffer İzgü

34 *Fırçalayarak*

61 *İlk Dersimiz Türkçe*

78 *Bilginizi Denetleyin*

144 *Briç*

149 *Sudoku*

150 *Yarının Büyükleri*

152 *Çözümler Sayfası*

153 *Kareler ve Rakamlar*

154 *Bulmaca*

156 *Satranç*

158 *Ayın Kitapları*

160 *Bir fotograf, Bin Sözcüğe Bedeldir*

70
Kayseri'nin 96 Yıllık Büyük Sırrı
Mehmet Erkan Dülgeroğlu

96
Tillo
Sırt İlimizde Vefa Duygusunu Yaşatan Bir Anadolu Toprağı
Prof. Dr. Cengiz Işık

Bütün Dünya 'DAN SİZE

Mete Akyol

Baraj Taşma Noktasına Gelirken

Ailemizin şecere ağacının köklerinin, topraklarında yattığı Ordu'ya özlemimle, hemşehrilerim Ordululara hayranlığımla...

Damlalar, tek tek düşmeye başlamışlardı. Başımızı kaldırıp, gökyüzüne bakmaya üşendik. Umursamadık bile.

"Bir bulut geçiyordur" dedik. "Birazdan biter."

Biraz sonra sıklaşmaya başladı yağmur taneleri.

"Aldırmaaa... Geçer, geçer" dedik aynı umursamazlığımızla. "Çay bardağına atılmış şeker değiliz ya, erimeyiz nasıl olsa..."

Kısa bir süre sonra hızlarını yitirdiler, diner gibi oldular ama... Biz havanın değişmeye yüz tuttuğunun ayırdına varamadan, düşen damlalar, bir anda yağan yağmur oldular. Artık tane tane düşmüyorlardı omuzlarımızın, saçlarımızın üzerine; taneler, tane tane bir araya geliyorlar, binlerce, onbinlerce uzun uzun ipler oluşturuyorlar, omuz omuza vermişlercesine yanyana, sicim gibi iniyorlardı gökten. Etkilenmememiz olanaklı değildi; umursamamamız düşünülmezdi. Yağmur, içimize işliyordu.

Kendimizi suçlamaya kalkışmadan, kendimizi savunmaya kalkıştık:

"Böylesini beklemiyorduk" dedik birbirimize. "Hazırlıksız yakalandık..." Gerçekten hazırlıksız yakalanmıştık bu sağnağa... Gerçekten aklımızın ucundan geçirmiyorduk, herşeyin bir anda böylesine ters yüz olacağını... Havamız çok güzeldi, çünkü. Gökte pırıl pırıl parlayan bir güneşimiz vardı; önümüz, arkamız, sağımız, solumuz apaydınlıklar içindeydi. Yalnızca mutlu değil, uygar görünümlüydük de. Sokaklarda başlarımız açık, kısa kollu, açık yakalı giysilerimizle yürüyorduk. Yanımızdan geçenler de, karşımızdan gelenler de güler yüzlü kişilerdi, sevecen bakışlı kişilerdi.

Hiçbirimiz karşımızdakinin gözlerine, onun gözlerini yuvalarından çıkarmak istercesine sivriltilmiş gözlerle bakmıyorduk. Tek tek her birimiz, uygar bir yaşama kavuşmamızın toplumsal balayı rehaveti içindeydik.

***

Bardaktan su boşalırcasına inen

sağnak altında tümümüz, bu baskın altında kalmamış olmak için ne yapmadığımızı düşünürken, bir yandan da, kendimizi kaşla göz arasında içinde bulduğumuz bu ortamdan kurtulabilmek için o an ne yapacağımızı düşünemez olduk.

Kimimiz sağa, daha sağa kaçtık, orada bir saçak altında bizi korumaya hazır bir kucağın güvencesine sığındık. Sağnağın kısa bir süre sonra dineceğini sanan kimimiz döndük, yola çıktığımız kendi yerimize geldik, yine oturduk, yeniden yola çıkmamız için yine havanın açmasını beklemeye koyulduk. Kimimiz de, yer yer önümüze çıkan su birikintisi engellerine aldırmadık, ya ortalarına basarak, ya üzerlerinden atlayarak onları aştık, daha hızla sürdürdük yolumuzda yürümemizi...

Sağnak giderek şiddetini arttırınca, ceplerindeki, çantalarındaki bez ya da kağıt mendillerle başını örtmeyi deneyenlerimiz oldu; ceketlerinin yakalarını kaldırıp, başlarını içine gömmeye çalışanlarımız oldu; başlarını öne eğerek, bellerini doksan dereceye yakın bükerek yürüyenlerimiz oldu ama...

Çoğumuz, belimizi bükmeden, başımızı eğmeden ilerledik yolumuzda.

***

Bir haber geldi, tümümüzün kulaklarına:

"Kentimizin varlığını, halkımızın yaşamını borçlu olduğu barajımızda su düzeyi, belirli bir çizginin üstüne çıkmaya başlamış."

Durması gereken çizginin üstüne çıkan suyun ağırlığının ve basıncının, barajımız için büyük bir tehlike oluşturacağını biliyorduk. "Bizim barajımız sağlamdır, birşey olmaz" aymazlığımızı biraz daha sürdürürsek, barajımızın yıkılabileceğini, çökebileceğini, kentimizin de, halkımızın da sular altında yok olacağını biliyorduk. Görevlilerde de bir önlem almak niyeti yoktu. Sinirlerimizin en gergin olduğu bu anda, havalara zıplayacağımız denli sevinçli bir haber aldık:

"Sorumlu gençlik, sorumluluklarını yerine getirdi ve baraj kapaklarını açarak çizgiyi aşan suyu boşalttı, kentimizin ve halkımızın rahat bir nefes almasını sağladı."

Sevinç veren bu haberin arkasından, gurur veren bir haber de geldi: "Sorumlu gençlik namus sözü veriyor: Barajımızda biriken su, biz var olduğumuz sürece hiçbir zaman tehlike çizgisini geçemeyecektir. Halkımız rahat ve güvencede olsun: Bizim birinci görevimiz, bu barajımızı korumak, kollamak, ona gözümüz gibi gibi bakmaktır. Varlığımızın temeli bu baraj, bizim en değerli hazinemizdir, çünkü..."

Kendilerini inançla, güvenle, gözümüz gibi koruduğumuz, sakındığımız gençlerimizin, ortak varlığımızı böylesine içtenlikle sahiplenmelerine tanık olduğumuz sürece, biz artık korkmuyoruz ne kardan, ne kıştan, ne yağmurdan, ne sağnaktan... Ve asla kuşku duymuyoruz en değerli hazinemiz barajımızın yıkılmasından, çökmesinden... İnanıyoruz ve güveniyoruz çünkü, onların sorumluluk bilincine ve bilinçli sorumluluğuna... •

meteakyol@butundunya.com.tr

Oktay Akbal'ın
07.02.2012 Tarihli
Cumhuriyet Gazetesi'nde
Yayımlanan Yazısı

Susmak mı, konuşmak mı?

Eski Genelkurmay Başkanı Silivri'de yatıyor. Sayıları 100'e varan general, albay, yüzbaşı, askerleriyle... Bir o kadar gazeteci de Silivri'de, başka tutukevlerinde yatıyor...

CHP Genel Başkanı, ana muhalefet lideri yargıçlara kötü sözler söylemiş diye suçlanıyor. Bilinmez, belki o da ötekilerin yanına gidecek!..

Bir suskunluk kaplamış ülkeyi...

Çoğu aydın susmak zorunda kalmış! "Terörist" sayılmak, terör çetesine üye olmak, hükümeti devirmek için bir şeyler yapmaya kalkmak... Hepsi suç, hem de en ağır cezaların tehdidinde!.. Yüz yıllık hapislikler onları bekliyor!..

Dünya ölçüsünde ünlü bir uzman hekim, dört yıldır hapishanede... Sayısız ameliyat yapmış, canlar kurtarmış, bir üniversite kurmuş, yüzlerce öğrenci yetiştirmiş...

Koca koca ordulara komuta etmiş nice general, amiral hücrelerde yıllardır bekletiliyor.. derken İP lideri Perinçek de 16 yıl hapse!..

***

Bütün bu kişilerin suçu ne? Nasıl yapmışlar, neler etmişler, kusurları, kabahatleri ne? Önce, sağlam bir yurttaş olmak, aydın olmak, ulussever olmak, Mustafa Kemal'in yarattığı Türkiye'nin onurlu kişisi olmak!..

Ben yetmiş yıllık bir yazarlık sürecini bitirdim, bitiriyorum! Ama gözlerimin önünde yaşanan bu benzersiz gerçekleri yazmadan duramıyorum. Bir kez Başbakan'a da seslendim. Her başlangıcın bir de sonu vardır, sen politikada yenisin, ilerisini göremiyorsun, yanındakiler de çevrendekiler de seni yanıltıyorlar, dedim. Olup bitenler seni üzmüyor mu, böyle bir gidişin nereye varacağını düşünmüyor musun?.. Böyle bir

dostça seslenişti birkaç yıl önce yaptığım...

***

Hiçbir zaman yaşanmadı bu tür bir şey! Çok yanlışlar, kötülükler oldu, ama adaletin bu denli suçsuz insanlara, suçu belli olmayan insanlara, eski zamanların işkencelerine benzer ağır acılar çektirdiği olmadı! 12 Mart'lar, 12 Eylül'ler, kötü yönetimler, hepsi geldi geçti. Ama bugünlerdeki akıldışı tutumlar, davranışlar yaşanmadı...

Bir kez daha uyarmak mı? Bana düşüyor, bana, size, hepimize.

Aklın, sağduyunun, zekânın, bilincin, sanatın, kültürün, izi bile kalmamış bir baskının boğuculuğu altındayız. Kitap okuyan, yazan, düşünen suçlu!

Bunlardan uzak olan, bunlara yakın olanı suçluyor, cezalandırıyor! Hikâyenin özü bu. •

Bütün bu kişilerin suçu ne? Nasıl yapmışlar, neler etmişler, kusurları, kabahatleri ne?

Önce, sağlam bir yurttaş olmak, aydın olmak, ulussever olmak, Mustafa Kemal'in yarattığı Türkiye'nin onurlu kişisi olmak!..

***"Yorulmadan** beni takip edeceğinizi söylüyorsunuz. Benim sizden istediğim şey, yorulmamak değil, yorulduğunuz zaman da, durmadan yürümek, yorulduğunuz dakikada da dinlenmeden beni takip etmektir."*

***"Sizler,** yani yeni Türkiye'nin genç evlatları! Yorulsanız dahi beni takip edeceksiniz. Dinlenmemek üzere yürümeye karar verenler, asla ve asla yorulmazlar. Türk Gençliği gayeye, bizim yüksek idealimize durmadan, yorulmadan yürüyecektir."*

***"Biz cahil** dediğimiz zaman mektepte okumamış olanları kastetmiyoruz. Kastettigimiz ilim, hakikati bilmektir. Yoksa okumuş olanlardan en büyük cahiller çıktığı gibi, hiç okumak bilmeyenlerden de hakikati gören gerçek alimler çıkabilir."*

Mustafa Kemal Atatürk

Emre Kongar'ın
05.02.2012 Tarihli
Cumhuriyet Gazetesi'nde
Yayımlanan Yazısı

1-3 Şubat 2012 Arası: Yorumsuz

İçerdeki ve dışardaki sevgili okurlarım belki izleyememişlerdir diye, ülkemizdeki gazetelerden 1-3 Şubat arasındaki haberlerden bir demet derledim.Yorumsuz olarak aktarıyorum.

Böylece tarihe de yirmi birinci yüzyılın ikinci on yılında, Türkiye'de üç gün içinde olup bitenler için bir kez daha not düşmüş olurum diye düşündüm…

Bazen nesnel bir fotoğraf binlerce cümlelik yorumdan daha da etkili bir biçimde gerçeği yansıtabilir!

***

1- Gazetedeki köşesinde rektörü eleştiren Karadeniz Teknik Üniversitesi öğrencisi kız, 11 ay hapse çarptırıldı.

2- Dekanı eleştiren Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencisi, okuldan bir yarıyıl uzaklaştırıldı.

3- Malatya'da Grup Yorum konseri için bilet satan yedi üniversite öğrencisi, bir ila on üç yıl hapis cezasına çarptırıldı.

4- Hasta annesini görmek için izin isteyen, Silivri'de tutuklu yargılanan AlbayDursun Çiçek'e yargıç, "Yasalara göre tutuklu yakınlarının ancak ölümü halinde izin verilebiliyor" diyerek istemi reddetti.

5- Dink cinayetinde Trabzon Emniyet Müdürü olan Ramazan Akyürek Teftiş Kurulu Başkanlığı'na terfi ettirildi.

6- Bir yazışmanın bazı bölümlerini kapatarak yolladıkları için işten el çektirilen ve haklarında on bir yıl hapis istemiyle dava açılan Deniz Feneri davasındaki savcılara, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından yollanan raporun bazı bölümleri kapatıldı.

7- AKP döneminde Genelkurmay Başkanlığı'na atanan, normal süresini tamamladıktan sonra emekli olan ve şu anda tutuklu olarak yargılanan İlker Başbuğ için "Silahlı terör örgütü yönetmek" ve "Türkiye Cumhuriyeti hükümetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etmek" iddialarıyla müebbet hapis cezası istendi; Başbuğ, "Asıl mücadelem şimdi başlıyor" dedi.

8- Balyoz Harekât Planı davasında savunmasını yapan ve 1166 gündür tutuklu bulunan Tuğamiral Şafak Yürekli "Bu dosyaların bir komplo çetesi tarafından sahtecilik eseri olarak üretildiği aşikârdır" dedi ve Marmaris Aksaz'da toplantının yapıldığı iddia edilen 3 Ocak 2003 tarihinde, TCG Giresun Firkateyni komutanı olarak İsrail'in Hayfa Limanı'nda olduğunu belirterek limandaki geminin ve Büyükelçi Feridun Sinirlioğlu ile birlikte katıldığı resepsiyonun fotoğraflarını mahkemeye sundu.

9- Samsun'un Yakakent ilçesinde bir sağlık ocağında hizmetli olarak görev yapan Erol Ceylan'ın Facebook'ta paylaştığı şarkının sonuna AKP aleyhine yazıların eklenmiş olması nedeniyle hakkında soruşturma açıldı, önce tayin edildi, sonra memurluktan atıldı.

10- KCK davasında tutuklu yargılanan yazar, yayıncı Ragıp Zarakolu İsveç Çevre Partisi'nden iki ve Sol Parti'den beş milletvekilince 2012 Nobel Barış Ödülü'ne aday gösterildi.

11- Yargı-Sen Başkanı Ömer Faruk Eminağaoğlu, Odatv iddianamesinde, Ergenekon davası kapsamında tutuklu yargılanan CHP Milletvekili Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın "suçsuz olduğuna" dair haber yazmanın "örgüt üyeliği" sayıldığına dikkat çekerek "Haberal, Balbay ve tüm yargılananlar, tutuklananların suçsuz olduğunu bir kez daha ilan ediyorum. Bu durumda özel yetkili mahkemelerin hakkımda örgüt üyeliğinden işlem yapmasını bekliyorum" dedi. Yazılı açıklamasında "Suçluluğu hükmen sabit olmayan herkes suçsuzdur" şeklindeki ana hukuk kuralının bu davalarda "suç olarak gösterildiği" vurgulandı.

Yargı-Sen Başkanı Ömer Faruk Eminağaoğlu, tutuklu yargılanan CHP Milletvekili Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın "suçsuz olduğuna" dair haber yazmanın "örgüt üyeliği" sayıldığına dikkat çekerek "Haberal, Balbay ve tüm yargılananlar, tutuklananların suçsuz olduğunu bir kez daha ilan ediyorum. Bu durumda özel yetkili mahkemelerin hakkımda örgüt üyeliğinden işlem yapmasını bekliyorum" dedi.

***

Daha başka haberler de var ama yerim bitti.

Yorumsuz olarak bütün okurlarıma hayırlı pazarlar dilerim! •

Bekir Coşkun'un
18.02.2012 Tarihinde Cumhuriyet Gazetesi'nde Yayımlanan Yazısı

Sarı Lacivert

İlker Başbuğ kaleci olsaydı... Kapının önünde "Yalnız değilsin" diye bağıracak sarı lacivertli bir ordu olacaktı... Ama sen kalk Genelkurmay Başkanı ol...

Mehmet Haberal...
Binlerce çaresiz hastanın yaşamını kurtaran organ naklini kendine dert edin...

Bir tam teşekküllü hastane kur tırnağınla...

Ankara'nın bozkırında bir orman yetiştir... Ortasında bir üniversite, on binlerce genç yetişsin...

Böyle yalnız kalırsın işte...

Oysa futbol takımı kurup başkanı olsaydı... Arkasında on binler olacaktı...

***

Bizim can Mustafa...
Halı sahada top koşturmak da mı gelmedi aklına, gazeteci olacağına...

***

Doğu Perinçek, Tuncay Özkan...
Nedim, Ahmet, Barış'lar...
Soner Yalçın...
Bir takım işte...
3 bin, 5 bin kişi mahkeme kapısındaydı...

***

Ama Fenerbahçe taraftarları başkanlarını yalnız bırakmadılar...
Hiçbir sivil toplum örgütünün yapamadığını yapıp, sivil inisiyatifin demokratik baskı hakkını kullanıp, binlercesi toplandı oraya...
Yıllarca, "Bu futbol spor değil" diye yazı yazmış, futbolu sevenlerin diğer ulusal meselelere ilgi duymayışına kızmış birisi olarak...
Özür dilerim...

***

Sürü olan bizmişiz...

Ne rektörler, dekanlar, hocalar, günahsız akademisyenler götürüldüğünde üniversitelerin sesi çıktı...

Ne parasız eğitim isteyen ya da duvara yazı yazan öğrencileri içeri kapattıklarında gençlik umursadı...

Ne gazeteciler yıllardır hücrelerde çürüdüğünde medyanın ve medya örgütlerinin yeterince kılı kıpırdadı...

Ne hukuk bittiğinde hukuk adamları, ne bilimsel özgürlük tükendiğinde bilim adamları, ne sendikalar çökertildiğinde işçiler, ne Türkiye satıldığında sermaye, ne aç kaldığında yoksul böyle bir tepki gösterebildi...

Fenerbahçeli yaptı bunu...

***

19 Mayıs, 23 Nisan, Ant, Gençliğe Hitabe, modern eğitim, büyük devrim, çağdaş yaşam, hukuk devleti, laiklik... Cumhuriyet...

19 Mayıs, 23 Nisan, Ant, Gençliğe Hitabe, modern eğitim, büyük devrim, çağdaş yaşam, hukuk devleti, laiklik... Cumhuriyet... Atatürk...

Kendisini yaratan tüm değerlerin üzerinde tepindiler de... Bir millet umursamadı bile...

Atatürk...
Kendisini yaratan tüm değerlerin üzerinde tepindiler de...
Bir millet umursamadı bile...

***

Bari yüzünü sarı lacivert boya...
Utancını görmesinler...

Ümit Zileli'nin
26.01.2012 Tarihli
Heber3 Sitesi'nde
Yayımlanan Yazısı

Kör ve Duyarsız Bir Toplum!..

Lise edebiyat kitaplarının birinde hiç unutmadığım, beynime adeta nakşedilmiş bir yazı vardı: "Bakmak ve Görmek!"

Çok etkilenmiştim. O güne dek bilmediğim, ayırt edemediğim yaşamsal bir farkı açıklıyor, bakmanın görmek demek olmadığını anlatıyordu!.. Uzun yıllar sonra konuşmacı olarak katıldığım bir panelde Türk halkının duyarsızlığı, unutkanlığı ve kolay idare edilebilirliğinden söz ederken özellikle bir cümlenin altını çizmiş, kuvvetle vurgulamıştım;

"Biz bakar kör bir toplumuz!.."

Bir toplum nasıl olur da körleşir?.. Nasıl olur da gözlerinin önünde söylenen yalanları, yapılan alçaklıkları, ihanetleri, işlenen cinayetleri göremez?

Çok basit; eğer 65 - 70 milyonluk bir ülkede ortalama 3 milyon gazete, o da okuyucuya rüşvet vererek satılıyorsa, halkın yalnızca yüzde 6.3'ü kitap okuyorsa, "okumuş insan" oranı ilkokul mezuniyetiyle eşdeğer tutuluyorsa o toplum bakar ama göremez!

"Acı ama gerçek!"

***

Böylesine körleşmiş bir toplum, doğası gereği duyarsızdır. Sonunda mutlaka ama mutlaka sonsuz acılar çekeceği olaylara bile büyük bir vurdumduymazlıkla bakar. Sadece bakar, göremez!.. Bu tür mazoşist toplumlar, kendilerini daha rahat kandırabilmek için atasözleri, deyimler bile icat ederler: "Bana dokunmayan yılan bin yaşasın", "Pişmiş aşım, ağrısız başım", "Gelen ağam, giden paşam..."

Ama o bin yaşayan yılan eninde sonunda dokunur!.. Dokunmakla da kalmaz ezer, yok eder, köleleştirir!.. Ortada ne pişmiş aş ne ağrısız baş kalır. Gelen ağanın da, giden paşanın da bu anlamda hiçbir farkı yoktur.

Duyarsız ve kör bir toplumda dü-

şüncelerin iğdiş edilmesi, milliyetçilik adına, Tanrı adına insanların acımasızca sömürülmesi vakayı adiyedendir!.. Ne yazık ki toplumun büyük bölümü bu durumun farkında bile değildir. Farkında olanların büyük bölümü ise sinmiş ya da satın alınmıştır. Geriye kalanlar da zaten bu sistemi sürdürenlerdir!..

Dehşet verici ama gerçek!..

***

Okumayan, körleşmiş ve duyarsız toplumlar aynı zamanda korkak ve unutkandır!..

Bir kısırdöngüdür bu. Okumayan, araştırmayan, hakkını aramayan toplumlar körleşir. Körleşen toplumlar duyarsızdır. Duyarsız toplumlar ise korkaklık ve unutkanlığı bir yaşam biçimi olarak benimser.

Böyle bir toplumda alın teri ve emek alıklık, onur ve erdem modası geçmiş, içi boş kavramlar olarak algılanır!.

Önemli olan, moda olan en çabuk şekilde köşeyi dönmek, yükselen değerlere ve Yeni Dünya Düzeni'ne adapte olmaktır. Bu düzenin satılık kalemşorlarının görevi, işte bu aşağılık sistemi bıkmadan usanmadan halka dayatmaktır.

Uyanık, ne istediğini bilen, çağdaş toplumlarda yatacak yeri bile olmayan bu güruh, ne yazık ki körleşmiş, duyarsız ve korkak toplumlarda kurulduğu köşelerde halkı zehirleme görevini başarıyla sürdürürler. Çünkü efendilerin, köleleri eğitmek ve olası başkaldırıları engellemek için ruhu satın alınmış uşaklara ihtiyacı vardır!..

Bugün, o günden çok daha vahim derecede gerilemiş bir toplum ve ırkçılığın ve duyarsızlığın ve doğal sonuç olarak faşizmin zirveye yerleştiği bir utanç ikliminde debeleniyoruz…

Peki, Türk halkı böyle bir yaşama layık mı? Yanıtı yine Türk halkı verecek. Vermek zorunda. Seçmek zorunda. Çünkü;

Her halk layık olduğu biçimde yönetilir!..

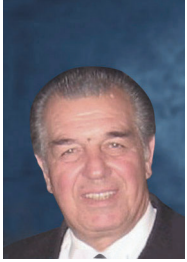
***

Bu yazı, neredeyse 15 yıl önce, 25 Eylül 1997'de yazıldı!..

Daha ortada ne AKP ne de 10 yıllık süreçte gerçekleştirdiği karşıdevrim vardı!.. Ama toplum o zaman bile yalnızca "bakıyor", "görmüyor", adım adım "haymatlos" yani vatansız olmasını sağlayacak "düzenin" taşlarını örenleri adeta şehvetle cesaretlendiriyordu!..

Aradan 15 yıl geçti.. O günlerde yazılanlar gerçek oldu!.. Bugün, o günden çok daha vahim derecede gerilemiş bir toplum ve ırkçılığın ve duyarsızlığın ve doğal sonuç olarak faşizmin zirveye yerleştiği bir utanç ikliminde debeleniyoruz… O zaman "layık olduğu biçimde yönetilir" demiştim…

Bugün ise.. Layık olduğumuzu yaşıyoruz… •

ŞİMDİKİ ZAMAN
Can Pulak

Başbakanın Yargısız İnfazı

Hapisteki gazeteciler ısrarla başka suçlar işlemiş gibi gösteriliyor.

Nedir bu suçlar? Vatan hainliği mi, darbe teşebbüsü mü, casusluk mu, hırsızlık mı, yolsuzluk mu, kalpazanlık mı nedir..?

Bunu söylemiyorlar. Sadece içerdekilerin, gazetecilik dışındaki suçlar nedeniyle tutuklu olduklarını tekrarlayıp duruyorlar.

Başbakan, yardımcıları ve bazı Bakanları ile çok sayıda iktidar milletvekili, televizyonlara çıkıp yargısız infaz yapıyorlar. Dosyaları mı okudular, belgeleri mi gördüler? Eğer öyleyse düpedüz suç işliyorlar.

Hani kişi mahkeme kararına kadar masumdu? Hani insanlar yargı kararı olmaksızın suçlanamazlardı? Peki, henüz davaları devam ederken, tüm gazeteciler hakkında nasıl hüküm veriliyor? Sıradan vatandaşlar yapsa neyse, ama bir Başbakan, bir Bakan nasıl yapıyor bunu? Böyle sorumsuzluk olur mu?

Siyaset erbabı meydanı boş buldu. İstediği gibi atıp tutuyor artık. Yüksek yargının yüksek mensupları da, sessiz sedasız oturup izliyorlar bu rezaleti. Yargı bizim işimiz, kendinizi bizim yerimize koyup konuşmayın. Kimi suçlayacaksak biz suçlarız, biz veririz cezasını diyemiyorlar... Böyle bir sesi duyamıyoruz maalesef. Öyle olunca da, adalete güvenimiz sarsılıyor.

Hapiste 100'e yakın gazeteci var. Diyelim bunlardan bazıları yüz kızartıcı suç işlemişler. Böyle bir durum varsa, adli makamların bunu resmen açıklamaları ve gerçek gazetecileri böylelerinden ayrı tutmaları gerekir. O zaman doğruyu hepimiz öğrenmiş oluruz. Ama böyle değilse, Türkiye'de basın özgürlüğünden bahsedilemez diyen dünyayı susturamayız.

Şunu kabul etmek zorundayız ki, ülkemizde gazetecilik mesleğini istismar eden büyük bir grup vardır. Hatta günümüzde, açıkça vatana ihanet edenlere bile rastlıyoruz. Gazeteciliği kendi çıkarları için kullananlar, dün de vardı, bugün de var. Teröristlerle işbirliği yapanları, dağlardaki eşkiyalara mesaj getirip götürenleri, yardım kuruluşu adına toplanan paraları siyasi partilere

verenleri, o paralarla dergi, gazete, televizyon kuranları unutmuş değiliz.

Başbakan bunları kasdediyorsa, yerden göğe haklıdır. Ama kasdedilenler bunlar değil, Silivri'de yatanlardır. Silivri'de yatanların içinde öyleleri var ki, vatanseverlik yarışında en ünlü siyasetçileri bile fersah fersah geçerler. Şimdi bunların yazdıkları yazılar için değil de, başka suçlar nedeni ile hapiste yattıklarını söylersek, en azından insafsızlık ve haksızlık yapmış oluruz.

Bir Başbakana, bir Bakana hapiste eli kolu bağlı, hürriyeti tahdit edilmiş insanlara sataşmak yakışmaz. Onlara yakışan iş, yargının süratli çalışmasını sağlamak, insanların suçlarını bilmeden cezaevlerinde tutulmalarını önlemek, sahte belge düzenleyerek dosyalara koyanları cezalandıracak yasaları çıkarmaktır. Allah korkumuz varsa, gerçek bir dindarsak, yaradana saygımızdan ötürü, suçlu olduğunu bildiklerimize bile hoşgörü ile bakmalıyız. Bugün güçlü olabiliriz. Ama bu güç, savunmasız insanlara saldırı hakkını kimseye vermemeli. Güçlü kişi güçsüzleri, haksızlığa uğramışları, zor durumda kalmışları korumalıdır.

Suç işleyen varsa, yasalar karşısında suçluluğu tespit edilirse, elbette cezasını çekmelidir. Ama suçlu olup olmadığı bilinmeyenler hakkında uluorta konuşmanın ve yargısız infazlar yapmanın da bir müeyyidesi olmalıdır. Gazetecilik suç işleme zırhı olarak kullanılamaz. Suç işleyen kişi değil gazeteci, kim olursa olsun, hatta Başbakanlar bile hesap vermelidirler. Ancak hesap verme işlemi de, siyasetçilerin çıkarlarına alet edilmemelidir. Bugün Türkiye'de görevini tarafsız, onurlu bir şekilde, kalemini kimseye satmadan yapan yüzlerce gazeteci vardır.

Ayrıca öyle gazeteler ve patronları vardır ki, hiçbir iktidara yaslanmadan, kimseye taviz vermeden, mesleğin genel kurallarına sadık bir şekilde yayınlarını sürdürürler. Bunlara kimse yardımcı olmaz, yaşamaları için kimse gayret sarfetmez. Çünkü böylelerinin günümüzde bir kıymeti yoktur. Şimdi kıymetli olan, iktidar yalakaları ile menfaat peşinde koşarak gazeteciliği tanınmaz hale getirenlerdir.

Allah korkumuz varsa, gerçek bir dindarsak, yaradana saygımızdan ötürü, suçlu olduğunu bildiklerimize bile hoşgörüyle bakmalıyız.

Mesleğin saygın insanlarının çoğu ve kalemini asla satmayanların büyük bir bölümü, bugün evlerinde işsiz güçsüz oturuyor. Oysa Türkiye'nin şimdi onlara öyle ihtiyacı var ki… Bunların yarısı mesleğini ifa edebilseydi, bugün ülkemiz bambaşka noktalarda olurdu…•

canpulak@butundunya.com.tr

Metin Gören

Boztepe'ye Çıkmalı Şu Ordu'ya Bakmalı

Aylardan beri süregelen şike iddialarının yumruk darbeleriyle groke olan Türk Futbolu, bu kez Karadeniz'in şirin kenti Ordu'nun 19 Eylül Stadı'ndan gelen gür sese dikkat kesildi.

Tam, oniki bin kişi 12 Şubat 2012 tarihinde haykırıyordu:

"Ey Türk Gençliği. Birinci vazifen, Türk istiklalini Türk Cumhuriyeti'ni, ilelebet (Sonuna dek) muhafaza (Koruma) ve müdafa (Savunma) etmektir....."

Orduspor ile Antalyaspor arasındaki lig karşılaşması başlamış, ancak coşkulu kalabalık, tam altı dakika susmamıştı. Oyun alanlarında, ilk kez görülen bu denli anlamlı söylemin bir başka versiyonu Ankara Atatürk Spor

Salonu'nda, Avrupa Basketbol Şampiyonası sırasında Onuncu Yıl Marşı şeklinde binlerce kişi tarafından anında oluşturulan ”ulusal orkestra” ile icra edilmişti. Hafta sonlarında oynanan futbol karşılaşmalarında, İstiklal Marşı'mızın, “Korkma sönmez, bu şafaklarda yüzen alsancak” dizeleri, bu ülkede yaşayan insanlara verilen bir “garanti belgesi” değil miydi... Tüm bunlar, sırası gelince ve gerekli görüldüğünde, çizmeyi aşanlara gönderilen marş ya da söylem şeklindeki anlamlı iletilerdi. Ordu kentinden fışkıran gençliğe hitabetin yeri, yani 19 Eylül Stadı da bir anlam taşıyordu.

Atatürk 19 Eylül 1924 tarihinde Ordu'ya gelmiş, yaptığı konuşmada, “Hakkımda gösterdiğiniz samimi tezahürat, bende derin hissiyet bıraktı” demişti. Tarih Ordulular için bir milat olmuştu...

Geçmişin sayfalarını çevirdiğinizde Ordu ve Orduspor'la özdeşleşen, bir başka anlatımla Atatürk'e sahip çıkan gençliğin babaları ve belki de dedeleri, ülkeleri adına nice eylemlere imza atmışlardı, yıllar öncesinde... Türkiye Cumhuriyeti'nin temel varlığını korumak ve kollamak Ordulların yıllarca asıl görevleri olmuştu.

Değerli meslektaşlarım Oktay Ekşi, Behiç Ekşi, Zeki Çol, Berat Yurdakul, Kazım Pamuk, Erol Ataşan, Mete Akyol, ve nice değerler, bu topraklardan fışkıran isimlerdi. Parlamenter düzenin demokratik yapısına ant içen Ertuğrul Günay, Ata Bodur, Memduh Ekşi'lerin topraklarıydı Ordu... Fatsalı Kadir İnanır kardeşimi unutabilir miyim? Sanatçılar Kâmil Sönmez, Ümit Tokcan, Soner Arıca, hep aklımda kalan dostlardı.

Ve sevgili futbolcu arkadaşlarım; Yusuf ağabeyden başlayarak, Sürat'ler, Fikret'ler, Yener'ler, sevgili Erdoğan Arıca ve saymakla bitmeyecek sporcuların beldesiydi buralar.

Elbette ki; mor beyazlı takımın Arjantin'li ünlü teknik direktörü Hector Cuper de şaşıracaktı, bu altı dakikalık gür sesle icra edilen söylem sıra-

Atatürk'ün "Gençliğe Hitabesi"nin sözlerine hayran kalan Orduspor'un Arjantinli teknik direktörü Hector Cuper

sında. Yardımcılarından bilgi alan, Atatürk'ün gençliğe hitabesinin sözlerine hayran kalan Güney Amerikalı teknik direktörün, " Müthiş, olağanüstü... Lütfen bu hitabetin İspanyolcaya çevirisini istiyorum" diyebilmesi, aklını yitirenlere bir ders niteliğindedir. Ezber bozmak isteyenler varsa, ulusal ezberlerden oluşturulan tunç heykeleri yıkma hevesinden vaz geçmelidirler.

Attığı her adımda, verdiği her komutta ve halkının karşısına çıkarak yaptığı her söyleminde tarih yazan, gündem oluşturan yüce Atatürk'ün varlığından korkmayınız. İnadınız devam edecekse, dikkatli olmalısınız.

Bu ülkenin her hangi bir stadında, ya da spor salonunda veya açık alanlarında, Gençliğe Hitabe, Onuncu Yıl Marşı gibi söylemlerden oluşan ateş toplarını kalenizde gol şeklinde görürseniz şaşırmayacaksınız.

Ordu; bir futbol kenti... Dar olanaklarıyla ayakta durabilme yıllarını geçiştiren, şimdilerde iddia sloganlarıyla beslenen Karadeniz'in incisi. Her kent gibi ülke varlığını koruyan insanların birlikte yaşadığı, deniz, yeşil ve doğa üçgenini Hammurabi kanunları gibi benimseyen kent. Ve zaman zaman yeri geldiğince, Boztepe'ye çıkan, yaşadığı kente bakarak söylemlerini 19 Eylül Stadı'na dek taşıyan, halkaları hiç eksilmeyen bir yurtseverlik manzumesi...

Ezber bozmak isteyenler varsa, ulusal ezberlerden oluşturulan tunç heykelleri yıkma hevesinden vazgeçmelidirler.

Gençliğe hitabeyi, 12 bin kişilik orkestralarıyla yürekten söyleyen, sırası geldiğinde gereğini yapanların beldesi. Gür seslerin birilerine korku saldığı eylem alanlarının gerçek sahipleri. Mor beyaz renklerden oluşan formalar sırtlarında, flamalar ellerinde ve bitmeyen sevdaları dillerinde, hitabet türü eylemi gerçekleştirenler...

"Ey Türk istikbalinin evladı. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Ne mutlu Türküm diyene..." •

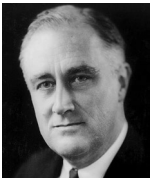
metingoren@butundunya.com.tr

Atatürk Niye mi Büyük?

Dış ülkelerdeki yabancı yazarların, devlet büyüklerinin ve gazetecilerin Ulu Önder Atatürk hakkında yazdığı / söylediği sözler Atatürk'ün tartışmasız büyüklüğünü anlatan tarihin kaydettiği değerli belgeler arasındadır. Bu sözler Atatürk'ün yalnızca Türk milleti için değil, dünyaca takdir gören büyük bir kahraman ve devlet adamı olduğunu göstermektedir. Atatürk'ün milli mücadele ile tam bağımsız bir ulus devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ni kurması, emperyalizme karşı bütün milletlerin savaş açmasını sağlamış ve onlara güç vermiştir.

Derleyen: MACİDE TANIR - *Devlet Sanatçısı*

Sovyet Rusya Hariciye Nazırı Litvinof'a Avrupa'nın en değerli ve en dikkate değer devlet adamının kim olduğunu sordum. Bana bu devlet adamının Türkiye Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal olduğunu söyledi.

Franklin D. Roosevelt

ABD 32. Başkanı

Şüphesiz ki Türkiye'de giriştiği derin ve geniş inkılâplar kadar bir kitlenin kendisine olan güvenini daha başarı ile gösteren bir örnek yoktur.

John F. Kennedy

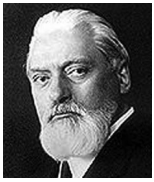
ABD 35. Başkanı

Bugün milenyumun hiç şüphe yoktur ki tek devlet adamı Mustafa Kemal Atatürk'tür. Çünkü o, yılın değil asrın lideri olabilmeyi başarmış tek liderdir.

Bill Clinton

ABD 42. Başkanı

O'nu sizler layıkıyla takdir edemezsiniz. Büyüklüğünü gereği kadar ölçemezsiniz. O, yüce bir dağa benzer. Eteğinde yaşayanlar, bu yüceliği fark edemezler. Bu dağın azametini kavrayabilmek için O'na uzaklardan bakmak gerekir.

Claude Farrere

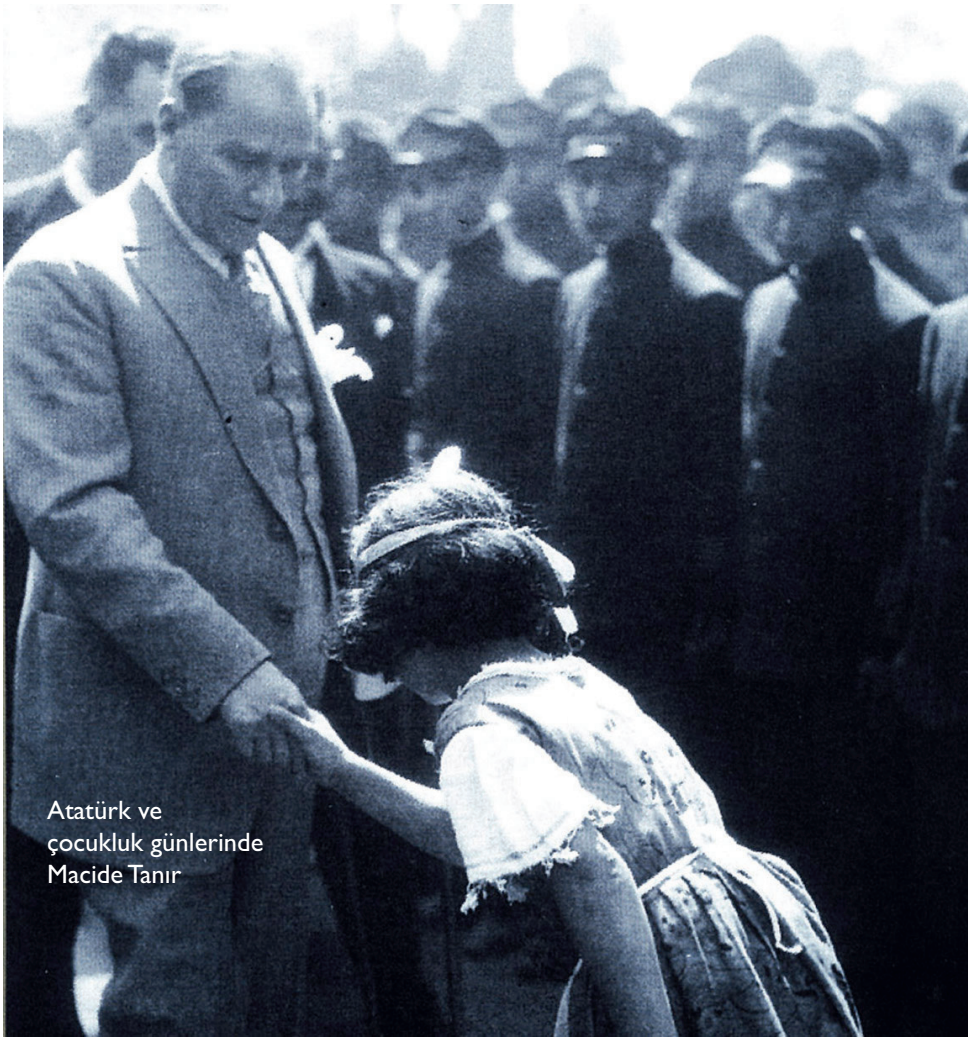
Fransız Yazar

Atatürk sağ olsaydı, dünyanın görüntüsü bugünden çok başka olurdu. Keşke sağ olsaydı da, biz o büyük adamın izinden gidebilseydik.

Winston Churchill

İngiliz Devlet Adamı

Atatürk ve çocukluk günlerinde Macide Tanır

Atatürk'ün askerlik tarafına hayret etmiyorum. Her meslekte deha sahibi insanlar vardır. Fakat İsviçre Medeni Kanunu'nu kabul etmek ve Türkiye'de yürürlüğe koymak! Bu adeta dehanın da üstünde bir şey. İşte buna hayranım!

Edouard Herriot

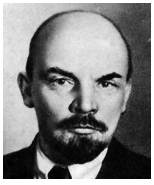
Fransa Eski Başbakanı

Askerlik dehasıyla, insanlık idealini O'nun kadar nefsinde birleştirmiş bir adam tanımıyorum. Şu anda hiçbirinizi değil, büyük istidadı ile Mustafa Kemal'i görmek için neler vermezdim.

Douglas Mc Arthur

ABD Pasifik Orduları Eski Başkumandanı

Mustafa Kemal sosyalist değil, fakat görülüyor ki iyi bir teşkilatçı, yüksek anlayışlı, ilerici ve iyi düşünceli, akıllı lider.

Vladimir İ. Lenin

Rus Devrim Lideri

Atatürk yalnız Türk tarihinin büyük bir siması değil, aynı zamanda bir büyük barış adamıdır. O'nun yeni Türkiye'yi yaratan eseri, yüzyıllara intikal eden bir anıt olarak kalacaktır.

Ioannis Metaksas

Yunanistan Başbakanı

Dağ başındaki haydutlar diye isimlendirdiğiniz kahraman Mustafa Kemal ve O'nun tüm askerleri burada olsalardı, teker teker hepsinin heykellerini dikerdik. Böylesine kahraman bir antlaşma imzalamaktan gurur duyuyorum.

Aristide Briand

Fransa Başbakanı

Atatürk, yalnızca tüm zamanların en iyi komutanlarından biri değil, aynı zamanda siyaset kuramının büyük filozoflarından biridir.

Jorge Blanco Villalta

Yazar

Kahramanlıklarını göz önüne aldığımda, özetle diyebilirim ki, tarihte ülkesi için, Mustafa Kemal Atatürk'ten daha büyük işler başarmış hiç kimse yoktur.

Tarquin Olivier

Oyuncu Yönetmen

Anne ve Babalarının Karaciğerlerinden Nakledilen "Parça"larla Yaşama Dönen İki Kardeş

İrem ve İlker Kardeşlerden "Canım Hocam"a Mektup Var.

İlker, koskoca delikanlı olmuş. İrem de büyümüş, serpilmiş, güzeller güzeli bir genç kız olmuş. "Dudullu Atatürk Meslek Lisesi, Pano Monitörlüğü Bölümü'nde okuyorum" dedi.

Yazan: METE AKYOL

Kara tahta başında matematik öğretmenimin yüzüne bakar gibi baktım İrem'e. Ağabeyi İlker durumumu anladı, araya girdi:

"Hani meydanlarda hareketli görüntülü, ışıklı reklam panoları var ya" dedi. "Bilgisayarda onların programlarının yapılması, sonra da o programların panoda oynatılması işi, yani..."

"Ya sen nerede okuyorsun?"

"Marmara Üniversitesi, Bilgisayar Programcılığı'nda okuyorum" dedi İlker. "İkinci sınıftayım. Bir de Açık Öğretim'de Medya İletişim okuyorum."

İlker 22 yaşında olmuş; İrem 21. İlker'i tanıdığımda yıl 1996, yaşı sadece 6'ydı. Daha o yaşında dünya tıp tarihine geçmişti. Annesinin karaciğerinden alınan bir bölüm kendisine takılmış, yaşamına o karaciğeriyle tutunmuştu.

"Öyle kuvvetlice tutunmuşum ki yaşama, aynı kuvvetle de sarılmışım, bir daha da bırakmamışım işte... Bırakmaya da hiç niyetim yok..."

İlker şimdi önce Allah'a şükrediyor, sonra da "Allah'ın yardım ettiği 'Mehmet Haberal Canım Hocam'a şükrediyorum" diyor.

Üniversitede çalışma arkadaşlarının ve öğrencilerinin günlük konuşmalarında Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın "Mehmet Haberal Hoca" ya da "Haberal Hoca" olan adı, İlker'in günlük konuşmasında, "Haberal Canım Hocam"dır. "Ben kendisine 6 yaşımdan beri hep 'Canım Hocam' derim..." diyor.

***

6 yaşındaki İlker karaciğer nakli ameliyatından sonra yatağında (Yıl:1996)

İlker 6 yaşına geldiğinde, kendisi doğmadan iki yıl önce vefat eden ablası İlknur'daki belirtiler onda da görülmeye başlamıştı. Karnı, dikkat çekecek bir biçimde büyümüştü; teni sapsarıydı ve idrarı çok koyu renkli idi. Öğretmen Hasan Kamacı ve eşi Neriman Kamacı, ilk çocukları İlknur'un ölümüne neden olan belirtilerin şimdi de İlker'de oluştuğunu görünce, kurtuluşu yurt dışında aramaya karar verdiler. İşlemlerini yaptırdıkları sırada bir devlet memuru onlara, "Prof. Dr. Mehmet Haberal" adını duyurdu, çocuklarını bir de ona göstermelerini önerdi.

"Hastalığımın adının 'Byler' olduğunu o zaman öğrendik. Karaciğere giden safra damarlarındaki darlıkmış hastalığımın nedeni..."

Prof. Dr. Mehmet Haberal, "karaciğerini, 'son çizgi'ye kadar kullanmasını" önerdi İlker'e. Bu süre içinde kısa aralıklarla gözlemledi durumunu. Bir yıl kadar sonra da, kesin kararını verdi:

"Tamam, karaciğer nakli yapabiliriz" dedi ama... Nakledilecek uygun dokuda bir karaciğerin bulunabilmesi için belirsiz bir süre beklenilmesi gerektiğini de söyledi. İşte o an Neriman Kamacı kendini öne sürdü:

"Ben annesiyim" dedi. "Beni bir muayene eder misiniz, lütfen?"

Çeşitli tahliller, muayenelerden sonra Neriman Kamacı'nın karaciğerinden bir bölümün, oğlu İlker'e nakledilebileceği kararına varıldı. 6 yaşın-

Neriman ve Hasan Kamacı kendilerine karaciğerlerinden birer bölüm verdikleri çocukları İrem ve İlkerle. (Yıl:2000)

daki İlker ameliyat masasına yatırılırken çevresindeki maskelilerin yüzlerine baktmış, aradığı yüzü göremeyince gerilmiş:

"Canım Hocam Haberal ameliyat edecekti beni" demiş. "O neden yok?"

Maskeli adamlardan biri ona doğru eğilmiş, maskesini indirmiş ve yüzünü göstermiş:

"Bu muydu aradığın canın hocan?" demiş gülerek.

İlker o anı anlatırken şimdi de kahkahalarla gülüyor:

"Canım Hocam Haberal'ı orada yanımda görünce rahatladım. 'Canım Hocam' dedim ve gülmeye başladım. Ben gülmeye devam ettiğimi sanıyordum, meğer farkında olmadan, bana daha önce söyledikleri o derin uykuya dalmışım."

6 yaşındaki İlker ameliyat masasında aradığı yüzü göremeyince gerilmiş: "Canım Hocam Haberal ameliyat edecekti beni" demiş. "O neden yok?" **Bir maskeli adam ona doğru eğilmiş, maskesini indirmiş ve yüzünü göstermiş: "Bu muydu aradığın canın hocan?" demiş gülerek.**

Bir yıl sonra, kendisinden bir yaş küçük kardeşi İrem'in karnında şişme, renginde sararma dikkat çekmeye başlamış. Söze baba Hasan Kamacı girdi:

"Kızımla benim dokum uyuştu ve anne oğul karaciğer kardeşliğinden sonra ailemizde bir de kızımla ben baba kız karaciğer kardeşliği oluşturduk."

Babasının karaciğerinden alınan ve kendine nakledilen bir bölüm, bu kez 6 yaşındaki İrem'in yeniden "doğmasını" sağlamış.

***

Biri annesinden, öteki babasından alınan "karaciğer parçaları"yla yaşamlarına 6 yaşlarından sonra yeniden başlayan Kamacı kardeşlerin büyüğü İlker, ilköğretim okulu yıllarında Ümraniye'nin Çakmak Mahallesi futbol takımının kaleciliğini yapmış, lise yıllarında dansa merak sarmış, "break dans" ve "hip up dans"ta Ümraniye ve Dudullu'nun bir numaralı dans kralı olmuş.

"Şimdi zaman buldukça, arada sırada dans ediyorum" diyor. "İki üniversitede birden okuyorum. Bu aralar dansa ayıracağım zamanım da pek olmuyor."

İrem'in ise aklı fikri tiyatroda. Yaşamda en büyük isteği, tiyatro oyuncusu olmak. Bu isteğini söylediği an eliyle hızla ağzını kapatıyor ve bir yanlışlığı düzeltmek istiyor: "Yaşamda en büyük isteğim tiyatro oyuncusu olmak dedim ama" diyor. "Üç yıldan

İrem ve İlker kardeşler, ameliyatlarından sonraki yıllarda Prof. Dr. Mehmet Haberal'a yaptıkları ziyaretlerinden birinde. (Yıl:1998)

beri yaşamda en büyük isteğim, Canım Haberal Hocam'ın özgürlüğüne kavuşması, benim de ziyaretine gidip, boynuna sarılmak..."

İlker giriyor araya, o da aynı "en büyük isteği"ni söylüyor:

"Yalnızca İrem'in en büyük isteği değil ki Canım Hocam Haberal'ın özgürlüğüne kavuşması... Benim de en büyük isteğim odur... Benim de en büyük isteğim onu hastanedeki odasında ziyaret etmek ve boynuna sarılmak, yüzünü öpmek..."

İlker bir anda, "Canım hocam Haberal"ı hastanedeki odasında ziyaret ettikleri günlerini anımsadı:

"Onu da, bizi de en çok keyiflendiren şeyin ne olduğunu da söyleyeyim mi?" diye soruyor ve yanıtımı beklemeden söylüyor:

"Biz hastanedeki odasına gittiğimizde yanında her zaman arkadaşları, misafirleri oluyor. İrem'i de, beni de şöyle sıkı sıkı kucaklayıp, bizi arkadaşlarına öyle bir tanıtması var ki... Aslında biz onla övünüyoruz ama, arkadaşlarına karşı da o bizle övünüyor. İnsan vallahi öz çocuğuyla böyle övünmez, böyle gurur duymaz... Canım Hocam da, biz de çok keyif alıyoruz başkalarına tanıtılmamız işinden..."

İrem'i de, beni de şöyle sıkı sıkı kucaklayıp, **bizi arkadaşlarına öyle bir tanıtması var ki...**

Sonra durgunlaşıyor, donuk donuk sürdürüyor konuşmasını:

"Bizi arkadaşlarına tanıtması işini de çok özledim" diyor. Bu sözün yankısı, kızkardeşinden geliyor:

"Ben de çok özledim bizi başkalarına tanıtmasını..."

***

İlker'in de, İrem'in de küçük bir isteği oldu bizden. Bir mektup yazmışlar ama, göndererememişler Canım Haberal Hoca'larına... "Acaba biz gönderebilir miymişiz?"

Serbest kaldığında mektuplarını, kendilerinin elden vermesini önerdim. Ama birkaç satırını buradan da duyurabileceğimi söyledim. İlker mektubu okul kitabının arasından çıkardı, okumaya başladı:

Çakmak mahallesinin 7 kişilik futbol takımı kalecileri İlker Kamacı'yla. (Oturanlar sırasında sağdan ikinci)

"Canım Hocam Mehmet Haberal, Size bu mektubumuzu kalbimizi dolduran minnet ve şükran duygularımızla yazıyoruz. Bizi hayatımıza yeniden döndüren ellerinizi öpüyoruz. Çünkü ben İlker ve ben İrem, hayatımızı önce Allah'ımıza, sonra siz büyüğümüze borçluyuz.

Kalbimiz, bize karaciğerinden birer parça veren tabii annemize de, babamıza da minnet ve şükran doludur. Meğer bizim kalbimiz, size hayatımız boyunca minnet ve şükran duygularıyla doluymuş ama biz bunun farkında değilmişiz. Çünkü çocuk yaşlarımızda, minnet ve şükran kelimelerini duymamıştık, onun için de bunun ne olduğunu bilmiyorduk. Sonra büyüdükçe o kelimeleri öğrendik. Fakat o zaman da asıl ne anlama geldiklerini tam olarak öğrenememiştik. Yaşlarımız ilerledikçe ve ikimiz de her yıl biraz daha büyüdüğümüzde, minnet ve şükran kelimelerinin anlamlarını tam olarak öğrendik. Meğer o iki kelime, bizim yüreğimizde zaten çocukluğumuzdan beri var olan ve sadece size ait olan duygularımızın adıymış.

Canım Haberal Hocam, Size üç yıldan beri karnelerimizi getiremiyoruz... Bizi üç yıldan beri arkadaşlarınıza tanıtamıyorsunuz. Onların karşısında siz bizimle gurur duyamıyorsunuz, biz sizinle övünemiyoruz."

"Tamam, İlker... Yeter..."

"Gerisini okumayayım mı?"

"Özgürlüğüne kavuşunca hastanedeki odasında siz elinizle kendisine verirsiniz..."

Birden ayağa kalktığımı görünce, ikisi de yerlerinden kalktılar.

"Bize müsaade eder misiniz?"

"Evet, okula gideceksiniz, sen tiyatro kursuna gideceksin ..."

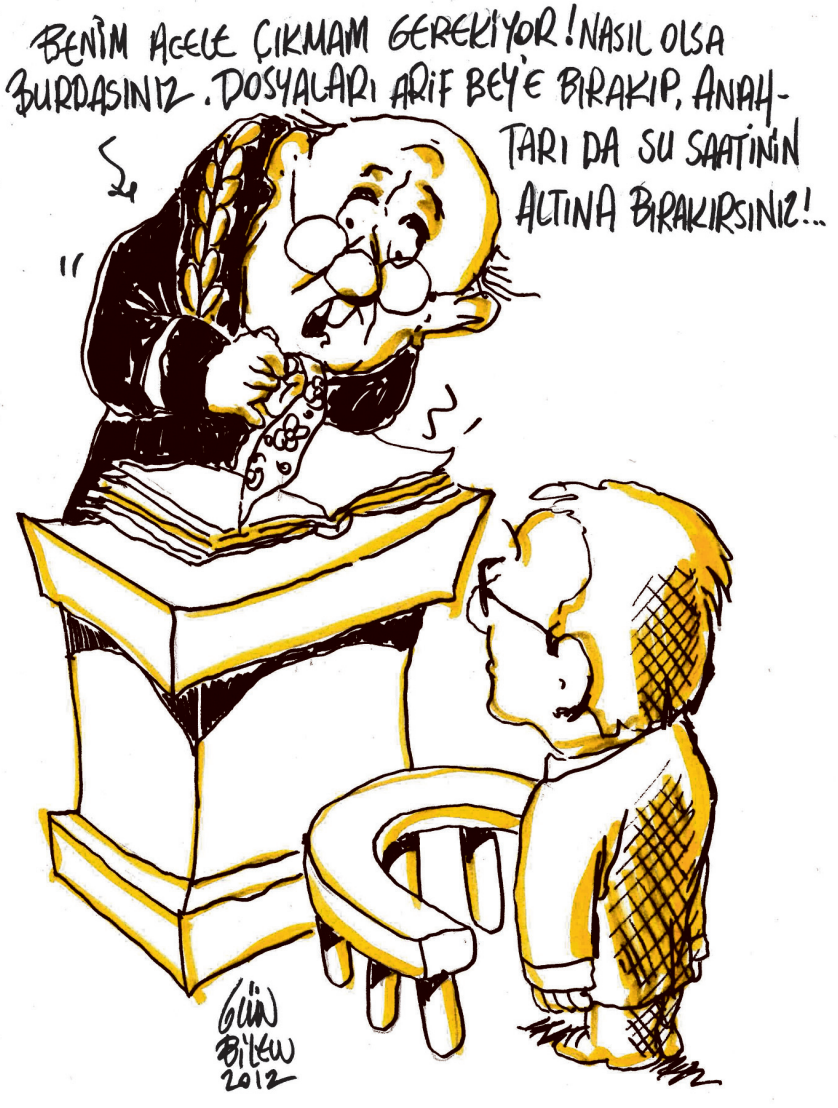
"Biraz daha otursaydınız, çocuklar" diyemedim.

Deseydim, biliyordum, oturacaklardı... Ve İlker devam edecekti mektubu okumaya...•

FIRÇALAYARAK

Serdar Günbilen

Hakimiyeti Milliye

YAZILARI

GÖREVİMİZİ BİLELİM

Devrimlerin hem maddi, hem de manevi aşamaları vardır. Önem itibariyle biri diğerinden farklı değildir. Sadece bir cephede başarılı olmakla iş bitmiyor.

Her iki aşamadaki çalışmaları, kararlı ve inanmış bir şekilde ve birbirine paralel olarak yürütmek lazımdır.

Sosyal ve düşünce hayatımızda nasıl birçok yenilikler yaptıysak, maddi ve pratik hayatımızda da aynı yenilikleri yapmalıyız. Çağdaş yaşamanın da gereği budur. Bunda hiçbir vatandaşımızın en küçük bir kuşkusu dahi olmasın. Bize bu zorunluluğu düşündüren unsur, Devrimlere karşı olan sorumluluğumuzdur.

Hepimiz Devrimleri desteklemeyi, dolaysıyla da güçlendirmeyi vatani bir borç biliyoruz. Onu, yalnız söylemlerle, halka kuru nasihat vermekle kuvvetlendireceğimizi zannetmek, hayale kapılmaktan başka bir şey değildir.

Yaşamımızın her aşamasında göstereceğimiz tavırlar ve ortaya koyacağımız davranışlar Devrimlere inanmış ve onun sorumluluğunu hisseden vatandaşa özgü olmalıdır. Yani Devrimlere olan inancımızı, pratikteki uygulamalarımızla da göstermeliyiz…

Ayrıca, Devrimleri sevdirecek olan hususlar, öncelikle, maddi eserlerdir, halkın hayatını kolaylaştıracak vasıtalardır. Demiryolları buna isabetli bir örnek olarak gösterilebilir.

Şimdiye kadar Cumhuriyetin birçok eserini gördük. Fakat bunların hiçbiri, siyasetimizin arz ettiği maddi ve ortaya çıkmış bir örnek gibi, millete yeni rejimi anlatmaya, sevdirmeye ve onu desteklemeye henüz yardım etmedi.

Siirtli vatandaşlarımızdan bir örneği verelim:

Orada yaşayan insanımız, "Yeni rejimi, Cumhuriyeti sevmemek mümkün mü? Bugün üç buçuk günde Siirt'ten İstanbul'a gidebiliyoruz. Hâlbuki

önceden bu yolu ancak otuz günde alabiliyorduk…”

Bu örnekten açık-seçik anlaşılabileceği gibi, Devrimlere olan inanmışlığın temeli üzerinde, halkın yaşamını kolaylaştıracak eserler, hizmetler vermeye ve uygulamaları hayata geçirmeye başladığımızda; halkımızın bunu çok daha isabetle ve çabuk anlayıp, kavraması ve benimsemesi kaçınılmaz olacaktır…

Devrimlere olan inanmışlığın temeli üzerinde, halkın yaşamını kolaylaştıracak eserler, hizmetler vermeye ve uygulamaları hayata geçirmeye başladığımızda; halkımızın bunu çok daha isabetle ve çabuk anlayıp, kavraması ve benimsemesi kaçınılmaz olacaktır.

Yol meselesi ve genellikle nakliye araçları konusu, her memlekette olduğundan çok daha fazla bizde bir güven meselesidir, hükümete hürmet ve muhabbet vasıtasıdır.

Devrimlerin prensiplerini halkın ruhuna sindirmek gerekir. Bunun önemi göz önünde bulundurularak çabalarımızı yönlendirmeliyiz.

Bu doğru… Fakat ruhları da neşe, sefa ve huzur içinde yaşatacak olanak ve vasıtaları da hazırlamak önemlidir. Halkın hizmetine verilecek olanlar oldukça önemlidir ve bu alanda elimizi de çabuk tutmalıyız.

Demokratik idarelerin ruhu ve anlamı budur. Yeni Türkiye hem demokrat bir devlet olmak, hem de memlekette yaptığı büyük devrimleri kesin zafere götürmek için başka türlü hareket edemez.

Hükümet, eğitim bildirisinde, üretimin artırılmasında, toplumu modern hayata alıştırmada, kısacası ıslah ve imar politikasında özellikle halkı gönençe götürmek, onu medeni ve insani bir hayatın yapısında olan huzur ve sükûnete kavuşturmak için çalışıyor. Hükümet bu çalışma usullerini düzenleyerek, çalışma politikasında en son metotlara uyarak yürürse, -az olduğu hiçbir kimse tarafından iddia edilemeyen- faaliyetinden daha önemli bir sonuç alabilir.

Bizim burada her şeyden önce anlatmak istediğimiz husus, bu kapsamlı çalışmada, her Türk vatandaşının, her Türk kurumunun da önemli rolü olduğudur.

Vatandaşlar! Memlekete ve Devrimlere karşı olan Görevimizi Bilelim! •

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi,
13 Mart 1929

Cengiz Önal

"Büyük dinimiz çalışmayanın insanlıkla hiç ilgisi olmadığını bildiriyor. Bazı kimseler çağdaş olmayı kâfir olmak sayıyorlar. Asıl küfür onların bu zannıdır. Bu yanlış tefsiri yapanların maksadı İslâmların kâfirlere esir olmasını istemek değil de nedir? Her sarıklıyı hoca sanmayın, hoca olmak sarıkla değil, dimağladır."

Gazi Mustafa Kemâl Atatürk

Şeyh Sait Ayaklanması ve Takrir-i Sükun Kanunu

27

Mustafa Kemal'in, Temsilciler Kurulu Başkanı olarak ve beraberindekilerle birlikte Ankara'ya gelmesi ve Ulusal Savaşım'ın bundan sonraki merkezini Ankara'da oluşturmasının ardından, Anadolu Ulusal Hareketi'ni bir şekilde başarısızlığa uğratabilmek amacıyla birçok ayaklanma olmuş ve bunların tamamı da, asi güçler bertaraf edilerek, bastırılmıştı.

Ayaklanma hareketlerinin arkasındaki güçlerin başında İstanbul Yönetimi geliyordu. Onlara da bu desteği sağlayan emperyalist güçler adına İngiltere'ydi. Ancak, Mustafa Kemâl ve silah arkadaşlarının kararlı tutumu, Türk Ulusu'nun da Ulusal Savaşım'a sahip çıkması ve dolaysıyla onun devrimci lideri Mustafa Kemal'in etrafında kenetlenmesi, Vatan Toprakları üzerine oynanan bütün oyunları boşa çıkarmış, sonunda Ulusumuz hak ettiği Zafer'e ulaşmıştı.

***

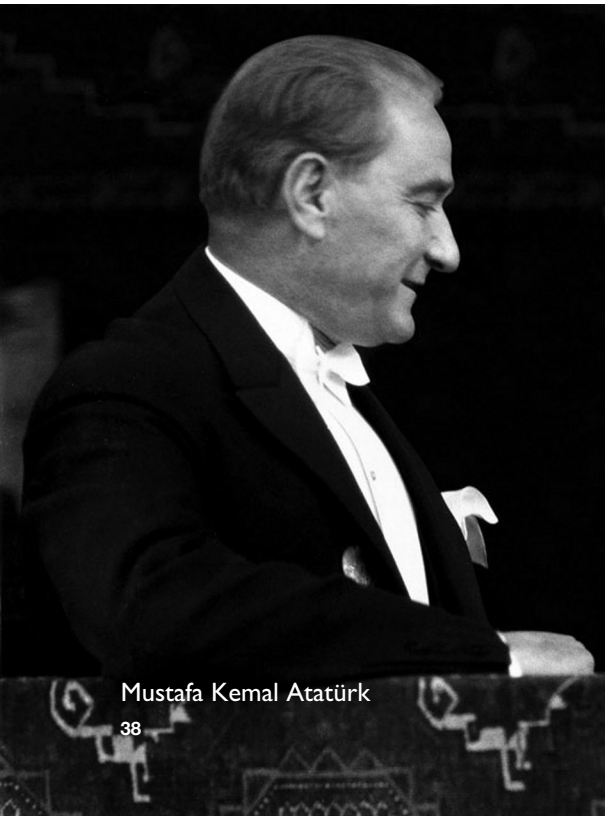
Şeyh Sait Ayaklanması

Bu ayaklanmanın kökeninde bölgenin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısının etkisi vardı. Bölge halkı, ortaçağlardan beri devam eden kendine özgü, şeyh ve ağa egemenliği altında fakir, yoksul ve eğitimden mahrum bir hayat sürüyordu. Buna karşın, Ulusal Savaşım sırasında, Anadolu Ulusal Hareketi'ne,

Vatan'ın Birliğini koruyabilmek ve ulusal hükümeti kuvvetlendirmek amacıyla büyük bir istekle yardımcı olmuşlardı.

Lozan Barış Antlaşması'nın imzalanması ve yürürlüğe girmesinden sonra, hilafetin kaldırılması üzerine, özellikle dış kaynaklı ve emperyalist güçler ve onun adeta temsilcisi konumundaki İngilizler tarafından desteklenen ve koordine edilen dini kışkırtmalar sistemli bir şekilde yürütülüyordu. Bununla birlikte yine İngilizlerin desteğiyle Nasturi Ayaklanması, Kolordu Komutanı Cafer Tayyar (Eğilmez) Paşa tarafından bastırılmış ve kaçan Nasturiler 1924 Eylül sonlarında Irak'a iltica etmişlerdi. Olay sırasında, İngiliz telkinleriyle bir kaç görevli de Irak'a kaçmış, kaçanlardan bir kaçı yakalanmış ve mahkemeye verilmişti. Konuyla ilgili olarak bölgede etkili bir dini lider olan Şeyh Sait'in de ifadesi alınmıştı. Şeyh Sait bundan telaşlanmış ve paniğe kapılarak bir şeyler yapma gayretiyle çevrede kışkırtmalara girişmişti.

Gelişmeler bu aşamada iken; Şeyh Sait'in yanında jandarma tarafından aranan ve kanun kaçağı olduğu bilinen iki kişinin olduğu ihbarı alındı. Bölgedeki Jandarma komutanlığının emriyle bu iki kişi tutuklanmak istenince, şeyhin adamları silahla karşı koydu. 13 Şubat 1925 tarihinde yaşanan şiddetli çatışmalar sonucunda Jandarmalar esir edildi. Bununla birlikte, Şeyh Sait, Piran'da verdiği bir vaazda, "Medreseler kapandı, Din ve Vakıflar Bakanlığı kaldırıldı, din elden gidiyor..." sloganıyla dini kurtarmak, hilafeti ihya etmek amacıyla, halkı yeşil sancak altına toplanmaya davet etmeye başladı. Dolayısıyla, insanımızın en hassas olduğu din konusu da işin içine karıştırılınca ayaklanma kaçınılmaz oldu ve hızla yayılmaya başladı. Asiler, başlangıçta hazırlıksız yakaladıkları bir kısım küçük boyutlu askeri birlikleri saf dışı bırakarak Genç, Çabakçur (Bingöl), Elazığ ve Hani'yi ele geçirip, Diyarbakır önlerine kadar geldiler. Başbakan Fethi(Okyar) Bey,

Mustafa Kemal Atatürk

Mustafa Kemal ve İsmet Paşa

ilk tedbir olarak, bölgede sıkıyönetim ilan etmek ve kısmi askeri önlemler almak suretiyle olayın halledilebileceği ve olağanüstü tedbirlere gerek kalmayacağı kanısındaydı. Bu itibarla Diyarbakır, Elazığ, Genç, Ergani, Malatya, Muş, Dersim (Tunceli), Mardin, Urfa, Siverek, Siirt, Bitlis, Van, Hakkâri illeriyle, Erzurum'un Kiğı ve Hınıs ilçelerinde bir ay süreyle sıkıyönetim ilan edilmesini teklif etti. Teklif muhalefet partisinin de tam desteği ile kabul edildi. Ayrıca dinin siyasete alet edilemeyeceğine ve bu suçun vatana ihanet sayılacağına dair bir yasa teklifi muhalefetin de oyları ile tartışmasız kabul edildi.

Bu önlemlere karşın, ayaklanmanın süratle yayılması ve basındaki haberler, maalesef havayı değiştirmeye, gerginliği artırmaya başladı. Bir kısım milletvekilleri de isyanı, yurt çapında Cumhuriyet'e ve Devrimlere yönelik içeriden ve dışarıdan destekli bir Karşı Devrim hareketi olarak değerlendiriyordu. Mustafa Kemal, gelişmeleri dikkatle izliyordu. Sağlık nedenleriyle İstanbul'da bulunan İsmet Paşa'yı 20 Şubat 1925 tarihinde Ankara'ya çağırdı ve olayı beraberce takip etmeye başladılar.

Meclis'teki tartışmalar uzadıkça uzuyor ve fakat isabetli sonuca bir türlü varılamıyordu. Sonunda Mustafa Kemal'in görüşlerinin öğrenilmesine ihtiyaç olduğu gerekçesiyle O'nu Meclis'e davet ettiler. Gazi uzun bir konuşma yaptı ve "...Ulusun elinden tutmaya ihtiyaç vardır. Devrimi başlayan tamamlayacaktır..." sözleriyle enerjik bir tutum alınmasını istedi. Yapılan oylama sonucunda 60'a karşı 92 iti-

matsızlık oyu alan Fethi Bey, 2 Mart 1925'te istifa etti.

***

İsmet Paşa Hükümeti ve Takrir-i Sükûn Yasasının Kabulü

Yeni Hükümeti kurmakla İsmet Paşa görevlendirildi. İsmet Paşa hükümet programını Meclis'e sunarak, 3 Mart 1925 tarihinde yapılan oylama sonucunda; 154 kabul, 23 ret ve 2 çekimser oyla güvenoyu aldı.

Yeni hükümetin programı özetle:

"Her şeyden önce son hadiseler süratle ve şiddetle ortadan kaldırılacak, memleket her türlü fesat hareketlerinden korunacak, huzur ve devlet otoritesinin sağlam bir şekilde yerleştirilmesi için bütün tedbirler alınacaktır."

Mustafa Kemal Meclis konuşması sırasında

hususlarını içeriyordu.

Düşünülen önlemler ise;

•Seferberlik ilan edilecek.

•Takrir-i Sükûn (Huzurun Sağlanması) Yasası ile hükümete olağanüstü yetkiler verilecek.

•Bu yasayı çalıştırmak için biri isyan bölgesinde, diğeri Ankara'da olmak üzere iki İstiklal Mahkemesi kurulacaktır; şeklindeydi.

Hükümet acilen görüşülmesi isteği ile hazırladığı Takrir-i Sükûn Yasası'nı Meclis'e sundu.

Yasa özetle; "İrtica ve isyana ve memleketin sosyal düzenini, huzur ve sükûnetini, emniyet ve asayişini bozmaya sebep olacak bütün kuruluşlar, kışkırtmalar, girişimler ve yayınları hükümet, Cumhurbaşkanının onayı ile doğrudan doğruya veya idare olarak yasaklamaya yetkilidir. İşbu fiillere katılanları, hükümet İstiklal Mahkemesi'ne verebilir." ifadelerinden oluşuyordu.

Kanun Meclis'te tartışılırken muhalefet yasayı keyfi uygulamalara yol açacağı endişesi ile eleştirdi, Anayasaya aykırı olduğunu ileri sürdü. Ama bunlara karşın yasa, 4 Mart 1925'te kabul edildi. Sıkıyönetim bölgesinde faaliyette bulunacak mahkemeye, yetkili komutanın onaması şartıyla, idam yetkisi de verildi.

Mustafa Kemal, Türk Ulusu'na, Orduya ve Memurlara 7 Mart 1925 tarihinde yayımladığı bir bildiriyle, son olayları yaratanların, kanunen suçlu bazı nüfuzlu kimselerin, din maskesi altında, yarattığı girişimler olduğunu söyledi. Hükümetin aldığı

hukuki ve askeri önlemlerle güvenlik ve asayişi sağlayacağını belirtti ve sivil ve asker devlet memurlarını, her şeyden önce yüksek vazifelerini tereddütsüz, azim ve şiddetle yerine getirmeye davet etti.

***

Şeyh Sait Ayaklanmasının Bastırılması

Ankara'da bu tartışmalar yaşanırken, önceden Diyarbakır önlerine kadar gelmiş olan asiler, şehrin içine kadar da girmişler ve şehrin hemen tamamına sahip olmuşlardı. Askeri Birliklerin kararlı tutumuyla verilen mücadele sonucunda asiler şehirden çıkarıldı. Seferber olan askeri kuvvetler, bir yandan da isyan mıntıkasında toplanmaya başladı. 26 Mart 1925 tarihinde ordu birlikleri harekete geçti. Asileri her taraftan kuşatacak ve özellikle İran yönünü kapatacak bir strateji uygulandı. Bu safhada halk asilere katılmak yerine, onların yolunu kesmeye, güvenlik güçlerine yardım etmeye başladı.

Ayaklanmanın bastırıldığı günlerden bir görüntü

Askeri Birlikler Piran, Hani, Palu, Çabakçur, Darahani (Genç ilçesinin eski adı)'yi ele geçirdi. Asilerin bazıları Irak'a sığındı. İran'a sığınmak için Muş'a yönelen Şeyh Sait, halkın da hükümet kuvvetleri ile birlik olmasıyla, 15 Nisan 1925 tarihinde ve başlıca yardımcıları da dâhil olmak üzere, yakalandı. İstiklal Mahkemesi'nde yargılanan Şeyh Sait ve yardımcılarından 47 kişi idama mahkûm oldu. 29 Haziran 1925'te kararlar uygulandı. Şeyh Sait'e destek veren Seyit Abdülkadir grubu ise, daha önce yargılanmış ve karar 23 Mayıs'ta infaz edilmişti.

***

Ayaklanmanın Sonucu

İsyan bastırıldıktan sonra, benzer olayları önlemek için doğudaki bir kısım şeyh ve ağalar batıya nakledilip, ikamete mecbur edildiler. Bununla birlikte, Hükümet seferber edilen kıtaları yerlerine iade etmek kararı aldı.

Savaştan çıkalı henüz iki yıl olmuştu. Silâhaltına alınanları seferi durumda tutmanın psikolojik ve mali sakıncaları olduğu gibi, siyasi sakıncaları da vardı. Dış dünyaya karşı, ülkenin ancak büyük askeri önlemlerle ayakta durduğu gibi yanlış bir görüntü vermemek gerekiyordu.

Basına karşı bazı önlemler alındı. Şeyh Sait yargılanması sırasında,

ayaklanmanın sebepleri arasında, bazı gazetelerin kışkırtıcı yazılarından etkilendiğini ileri sürmüştü. Zaten hükümet daha 6 Mart 1925'te altı gazeteyi, Takrir-i Sükûn yasasına dayanarak Bakanlar Kurulu kararıyla kapatmıştı. Daha sonraki günlerde sorumlu tutulan gazeteciler Elazığ'a gönderilerek İstiklal Mahkemesinde yargılandılar. Yargılama sonucu beraat ettiler fakat gazeteleri kapatıldı. Ankara İstiklal Mahkemesinde yargılanan Hüseyin Cahit(Yalçın) ise, ömür boyu sürgün cezasına çarptırıldı.

Şeyh Sait ve adamlarından bazıları yakalandıktan sonra

Ayaklanma esnasında Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası (Partisi)'nın dini söylemlerde bulunması ve bu davranışın da Karşı Devrimci güç odakları için oldukça çekici bir durum yaratması sebebiyle, adı geçen partinin kapatılmasına İstiklal Mahkemeleri'nce 3 Haziran 1925 tarihinde karar verildi.

İsmet Paşa'nın, Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın din sömürüsü konusunda; "Terakkiperver fırkanın kuruluşu zamanında, memlekette bize karşı belirli ve körüklenmiş olan dini hissiyattan bilerek istifade etmek amacı vardır..." şeklinde açık ve net bir değerlendirmesi oldu.

Takrir-i Sükûn Kanunu konusunda da çokça eleştirilere muhatap olan İsmet Paşa, eleştirilere; "Bütün bu şartlar içinde Takrir-i Sükûn Kanunu ve İstiklal Mahkemeleri gibi radikal tedbirlere müracaat etmeden Cumhuriyeti, yeni rejimi korumak mümkün müdür?" şeklindeki bir soruyla cevap veriyor ve görüşlerini aktarıyordu.

***

Devrim'e karşı yapılabilecek hareketler ile olası ayaklanma teşebbüslerine karşı alınacak önlemlere yasal dayanak için çıkarılmış olan Takrir-i Sükûn Kanunu, devrim temposunun hızlandırılması için de son derece yararlı oldu.

Gazi Mustafa Kemal, bu yasanın varlığından da yararlanarak, Türk toplumunu çağdaş medeniyetin bir ortağı yapmak ve bu suretle devletin bekasını, milletin güvenlik, huzur ve refahını sağlamak amacıyla gerekli gördüğü atılımları, büyük bir enerji ve kararlılıkla yürütmeye devam etti.•

(Gelecek Ay: Radikal Devrimler)

cengizonal@butundunya.com.tr

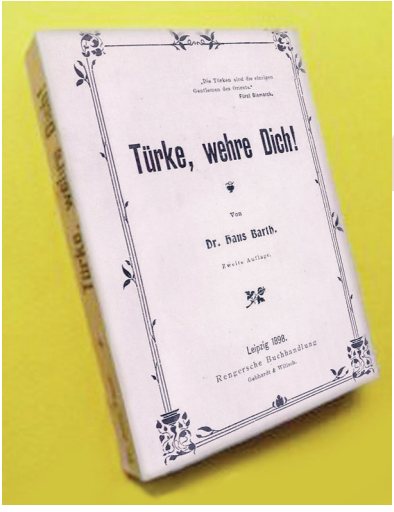
Cengiz Özakıncı

TÜRKE, WEHRE DİCH!

TÜRK, SAVUN KENDİNİ!

Yıl, 1898... 1915 Ermeni Tehciri'nden tam 17 yıl önce... II. Abdülhamid dönemi... Almanya'nın Leipzig kentinde bir kitap yayınlanır. Yazarı: Dr. Hans Barth'tır. Kitabın adı ilginçtir: 'Türke, Wehre Dich!' Anlamı şudur: 'Türk, Savun Kendini!'

Hans Barth'ın 1898 de yayımlanan "Türke, Wehre Dich!" adlı kitabı

Alman Devlet Kütüphanesi yöneticilerinden Dr. Hans Barth'ın, Türkleri kendilerini savunmaya çağıran bu Almanca kitabının Fransızcası da, aynı yıl, Paris'te, Joseph Aymeric'in çevirisiyle 'Le Droit du Croissant' (Hilal / İslam Yasası) adıyla yayımlanır.

Kitap, 1887'de İsviçre'de "Sosyal Demokrat", (Social Democrat Hunchakian Party) adıyla "Marksist, Sosyalist" bir söylemle kurulan ve daha sonra Londra'ya yerleşen 'Hınçak'

Kitabın 90 yıl sonra 1988'de Prof. Dr. Selçuk Ünlü çevirisiyle gerçekleştirilen Türkçe baskısı "Türk Savun Kendini"

Ermeni Terör Örgütü'nün, Osmanlı topraklarını parçalamaya yönelik kanlı, karanlık eylemlerinin iç yüzünü, perde arkasını, para kaynaklarını, besleyicilerini, silahlandırıcılarını, koruyucularını, belgelerle ve de tüm çıplaklığıyla gözler önüne serer.

O yıllarda Marksizm, İngiliz istihbaratının öteki ülkeleri içten karıştırırken kendisini gizlemekte kullandığı bir maskedir. Etnik Irkçı Hınçak Ermeni Terör Örgütü de, İngiliz maşası olduğu gerçeğini, daha kuruluşunda Marksizm peçesi altında gizleyerek örtmüştür. Örgütün maskesi, 1893 yılında, yani kuruluşundan 6 yıl sonra, Amerika'da, Boston'da, 'The Congregationalist' adlı gazetede yayınlanan bir makaleyle, şimdiki adı Boğaziçi Üniversitesi olan Robert Kolej'in Amerikalı Protestan Misyoner Kurucularından Cyrus Hamlin tarafından düşürülmüştür. Hans Barth, Hamlin'in bu yazısını, gazetede yayınlandıktan beş yıl sonra, 1898'de 'Türk Savun Kendini' kitabında aktarmış; ve böylece Hamlin'in tarihi önemdeki bu makalesi gazete sayfaları arasında unutulup gitmekten kurtulmuştur.

Amerikalı Protestan Misyoner Cyrus Hamlin'in, 28 Aralık 1893'te Boston'da The Congregationalist gazetesinde yayınlanan yazısının, İngilizce özgün metninden yaptığımız çeviri şöyledir:

Hınçak Partisinin amblemi

***

Ermeniler Arasında Tehlikeli Bir Hareket (A *Dangerous Movement Among The Armenians)*

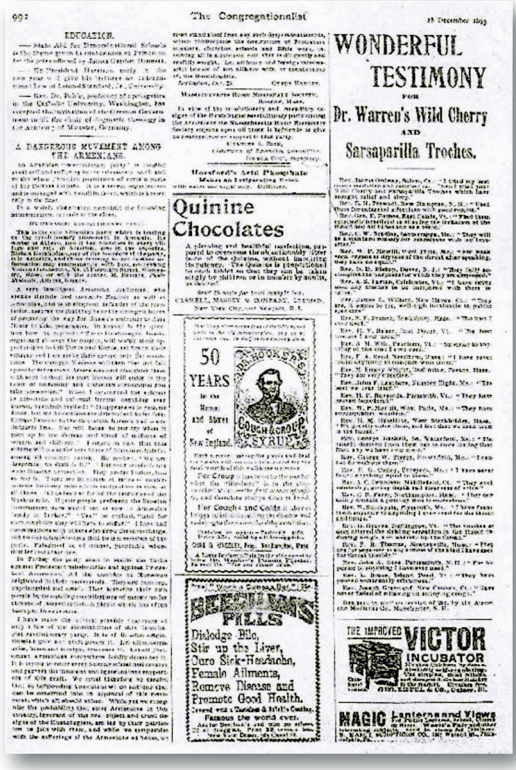
Bir Ermeni devrimci parti, büyük kötülüklere neden oluyor, misyonerlik çalışmalarımıza ve Türk İmparatorluğu'nun belirli bölgelerindeki bütün Hıristiyan nüfusa acı çektiriyor. Bu gizli örgüt, dağıttıkları bildirilerde

Amerikalı misyoner: Cyrus Hamlin

konusunda umutlu olduklarını söyledi. Bunu nasıl başaracaklarını sordum. Hınçak çetelerinin bütün Osmanlı İmparatorluğu'nda örgütlendiğini, Türklere ve Kürtlere saldırıp öldürerek köylerini, evlerini ateşe verdikten sonra dağlara kaçmak için ortam kolladıklarını; Ermenilerin Müslümanları öldürmesinin Müslümanların öfkesini kabartacağını; bunların da intikam için Ermenilere saldırıp vahşice öldürmeye başlayacaklarını;

'The Congregationalist' adlı gazetenin 28 Aralık 1893 günlü sayısında Cyrus Hamlin'in 'Ermeniler arasında tehlikeli bir hareket' başlıklı yazısına ait sayfa

992 The Congregationalist 28 December 1893

EDUCATION.

A DANGEROUS MOVEMENT AMONG THE ARMENIANS.

WONDERFUL TESTIMONY FOR Dr. Warren's Wild Cherry AND Sarsaparilla Troches.

Quinine Chocolates

50 YEARS

Couch & Croup SYRUP

BEECHAM'S PILLS

Dislodge Bile, Stir up the Liver, Cure Sick-Headache, Female Ailments, Remove Disease and Promote Good Health.

THE IMPROVED VICTOR INCUBATOR

MAGIC Lanterns and Views

kendilerini Ermenistan Devrimci Hareketi'nin, Ermenilerin tek önderi olarak tanıtan, Doğu'ya özgü 'Şark Kurnazlığı'yla yönetilen "Hınçakçı Devrimci Parti"dir. Merkezi Atina' dadır. Ermenistan'ın her köy ve kentinde şubeleri vardır. Partinin kuruculararından Nişan Garabedian Amerika'dadır, adresi: "No. 15, Fountain Street, Worcester, Mass."tır. Partinin merkezinin adresi "M. Beniard, Poste Restante, Atina, Yunanistan"dır. Ermenice yanısıra çok iyi İngilizce konuşan, çok zeki ve devrimin etkin savunucusu olan bir Ermeni, bana, Rusya'nın Anadolu'ya girip Osmanlı topraklarını işgal etmesini sağlayacak gerekçe oluşturacakları

bunun üzerine Rusya'nın, insanlık ve Hıristiyan uygarlığı adına Anadolu'ya girip işgal edeceğini, söyledi. Ona, bu tasarıyı şeytani ve vahşi bulduğumu söyleyince, soğuk kanlı bir biçimde:

Biz Ermeniler özgür olmaya karar verdik. Avrupa 'Bulgar Zulmü' ile yumuşadı ve Bulgaristan'ı özgürleştirdi. Aynı Avrupa, bizim de çığlıklarımızı, milyonlarca kadınımız ve çocuğumuzun dökülen kanlarından yükselen imdat çağrılarını duyacaktır, dedi.

Ona böyle bir tasarının 'Ermeni' adını bütün uygar dünyanın gözünde lekeleyeceğini anlatmaya çalıştım, fakat boşuna. Kafamıza koyduk, yapacağız, dedi. Buna karşılık: Sizin halkınız Rus yönetimini istemiyor, tüm eksikliklerine karşın Türkiye'yi yeğliyor. Sınırı geçip Rusya'ya göçmek çok kolay. Yüzyıllardır yaşadıkları Türkiye'den memnun olmasalardı, Rusya'yı yeğliyor olsalardı, bugün Türkiye'de bir tane bile Ermeni kalmazdı, dedim. Evet, dedi, Ermeniler bu aptallıkları nedeniyle, bundan sonra olacaklara katlanmak zorunda kalacaklar… Parti üyesi olduklarını kabul etmeyen fakat aynı şeyleri söyleyen başka Ermeniler'le de konuştum.

Cinayet ve kundakçılığın egemen olduğu bu entrikacı partinin Türkiye'deki amacı, Türkleri Anadolu'daki protestan misyonerlere ve protestan Ermeniler'e karşı kışkırtmaktır. Merzifon'da yaşanan gerginlikler, bu partinin hareketleriyle ortaya çıkmıştır. Bunlar, kurnaz, anarşist ve acımasızdır. Kendi soydaşlarını da ölüm tehdidiyle korkutarak para sızdırmaktadırlar. Burada anlattıklarımız Hınçakçı Devrimci Parti'nin iğrençliklerinin en hafifleridir. Bunlar Rus kökenlidir, Rus altınıyla beslenirler. Amerika içinde ve dışında bulunan bütün misyonerler, bu Hınçakçıları ihbar edelim. Tüm Protestan Ermeniler, her yerde cesaretle bunları ihbar edelim. Lanetleyelim. Ermeniler'in gerçek dostları olarak biz, bu iğrenç hareketi onaylamak anlamına gelebilecek her türlü davranıştan özenle kaçınmalıyız. Bazı Ermeniler cehaletleri yüzünden, Hınçakçılarla işbirliği yapmalarına karşın, biz protestan misyonerler, onları, kilise ve okullarının mahvolmasına yol açabilecek bu kimselerle her türlü ilişkiyi kesmeleri konusunda uyarmak zorundayız. Bunun için, bütün Amerikan misyonerleri içerde ya da dışarıda, Hınçaklıları onayladığımız izlenimi verecek her türlü ilişkiden büyük bir özenle kaçınalım."

Cinayet ve kundakçılığın egemen olduğu bu entrikacı partinin Türkiye'deki amacı, Türkleri Anadolu'daki protestan misyonerlere ve protestan Ermeniler'e karşı kışkırtmaktır.

Cyrus Hamlin'in bu yazısında Hın-

çak'ın Amerika'da yaşayan kurucusu olarak adını verdiği N. Garabedyan; kısa bir süre sonra aynı gazetede Hamlin'e yanıt vermiş; Hınçak-Rusya ilişkisinin doğru olmadığını, örgütün böyle yöntemler kullanmadığını söylemiş; fakat gazete, Garabedyan'ın yanıtını, salt Hamlin'in yazısında adı geçtiği için yayınladığını; Garabedyan'ın yanıtının gerçeği yansıtmadığını, Hamlin'in yazdıklarının ise tümüyle doğru olduğunu duyurmuştur.

Anadolu'da bulunan diğer Amerikan Misyonerleri de 1894 yılı boyunca bu gazeteye mektuplar gönderip kendi başlarından geçen olayları anlatarak Hamlin'in Hınçak'la ilgili yazdıklarını doğrulamışlardır. Bu sırada Amerikan protestan misyoner Edward Riggs ve beraberindeki iki Amerikalı misyoner Merzifon'da öldürülmüş; Ermeni Hınçak örgütü, katilin Türkler olduğu propagandasına başlamış; Cyrus Hamlin ve diğer Amerikalı misyonerlerin Hınçak örgütüyle ilgili verdikleri bilginin doğru olduğu olaylarla kanıtlanmıştır. 1895'de Hınçak'ın kanlı entrikaları sonucu 'Sason Ayaklanması' patlak verince; bu örgütün hedefi olmaktan korkan başta Cyrus Hamlin olmak üzere diğer Amerikan misyonerleri ağız değiştirerek, o ana dek lanetledikleri Hınçak'ı övüp aklamaya, kutsamaya başlamış; ve böylece, Hıristiyan Batı'nın, Ermenilerle ilişkisinde takındığı iki yüzlü tutumun ilk utanç verici örneğini vermişlerdir.

Bu açıklanamaz ve savunulamaz dönüşün izleri silinmek üzere, 'The Congregationalist' gazetesininin bütün sayıları taranıp internete konulduğu halde, yalnızca Cyrus Hamlin'in, Ermeni Hınçak örgütünü lanetleyen ve Ermeni terörünün kimler tarafından nasıl tohumlandığını gözler önüne seren 28 Aralık 1893 günlü sayısı, internete konulmamıştır. Eğer Dr. Hans Barth, 1898'de yayımlanan 'Türk Savun Kendini' kitabında Hamlin'in bu yazısını aktarmamış olsaydı; 'Türkler'i Ermeni soykırımcılığıyla suçlamak' eyleminin; 1915'ten 22 yıl önce 1893'te, Ermeni Hınçak terör örgütünce başlatıldığını kanıtlayan bu Amerikan belgesi, bugün hiç kimse tarafından bilinmiyor olacaktı.

Dr. Hans Barth'ın 1898'de yayımlanan kitabı 'Türklerin Ermeni soykırımcılığıyla suçlanması'nın 1915 olaylarıyla başlamadığını; Türklerin ortada sürgün, tehcir, toplu öldürme vs. hiç bir olayın olmadığı 1890'larda bile Ermeni soykırımcılığıyla suçlandığını gösteren belgelerle doludur. Bunlardan biri de, 1915 olaylarını soykırım olarak gösteren Alman Protestan Johannes Lepsius'un, soykırım yaygaracılığına 1915'ten çok önce, 1897'de Berlin'de yayınlanan "Armenien Und Europa" kitabıyla başladığını kanıtlayan belgelerdir.

Bir sorunu anlamak için onun tarihsel kökenlerine inmek gerekir. Sayın Uluç Gürkan, 'Ermeni Sorununu Anlamak' kitabında diyor ki:

"Ermeni isyanlarının bir çoğunun amacı bağımsızlıktır. Ayrı bir devlet ve toprak talebini içermektedir. (....) Ermenilerin bağımsızlık için silaha sarılıp Osmanlı'ya isyan etmiş olma-

Feb 15, 1894; Vol.79, Iss.7
Feb 8, 1894; Vol.79, Iss.6
Feb 1, 1894; Vol.79, Iss.5
Jan 25, 1894; Vol.79, Iss.4
Jan 18, 1894; Vol.79, Iss.3
Jan 11, 1894; Vol.79, Iss.2
Jan 4, 1894; Vol.79, Iss.1
Dec 21, 1893; Vol.78, Iss.51
Dec 14, 1893; Vol.78, Iss.50
Dec 7, 1893; Vol.78, Iss.49
Nov 30, 1893; Vol.78, Iss.48
Nov 23, 1893; Vol.78, Iss.47
Nov 16, 1893; Vol.78, Iss.46
Nov 9, 1893; Vol.78, Iss.45
Nov 2, 1893; Vol.78, Iss.44
Oct 26, 1893; Vol.78, Iss.43
Oct 19, 1893; Vol.78, Iss.42
Oct 12, 1893; Vol.78, Iss.41
Oct 5, 1893; Vol.78, Iss.40
Sep 28, 1893; Vol.78, Iss.39
Sep 21, 1893; Vol.78, Iss.38

Haftada bir yayımlanan 'The Congregationalist' gazetesinin ProQuest koleksiyonunda 21 Aralık 1893'ten 4 Ocak 1894'e atlandığını; Hınçak'ın gerçek yüzünü ortaya koyan 28 Aralık 1893 sayısının belki de yok edildiğini gösteren ProQuest kaydı.

sını yadsımıyorum. Ermenilerin de, aynen daha önce isyan ederek bağımsızlıklarını kazanmış olan Yunanlılar, Sırplar, Bulgarlar gibi 'kendi kaderini tayin hakkına' sahip olduklarına inanıyorum. Kendi ulusal aidiyetim bağlamında önemsediğim ulusal bilinci, Ermenilerden esirgeyemem." (...) "Ermenileri bağımsızlık mücadelesi verirken ne kadar haklı görüyorsam, Osmanlı devleti'ni de toprak bütünlüğünü tehdit eden Ermeni ayaklanmalarına karşı, tehcir dahil, önlem almakta o kadar haklı görüyorum." *(Uluç Gürkan, 'Ermeni Sorununu Anlamak', Destek y. 2011, sayfa 283, 284.)*

Sayın Gürkan'ın bu görüşü, akla şu soruyu getiriyor:

Ermeniler 'bağımsızlık için' mi silaha sarılmışlardı; yoksa İngiltere, Rusya vs. Hıristiyan emperyalist ülkelerin 'manda'sı olmak amacıyla mı silaha sarılmışlardı?

Hangi Ermeniler'in neden 'silaha sarıldıkları'; Cyrus Hamlin'in 1893'de yayınlanan ve yukarıda özet çevirisini aktardığım makalesinde görülüyor.

Kendilerine 'bağımsızlık savaşçısı'

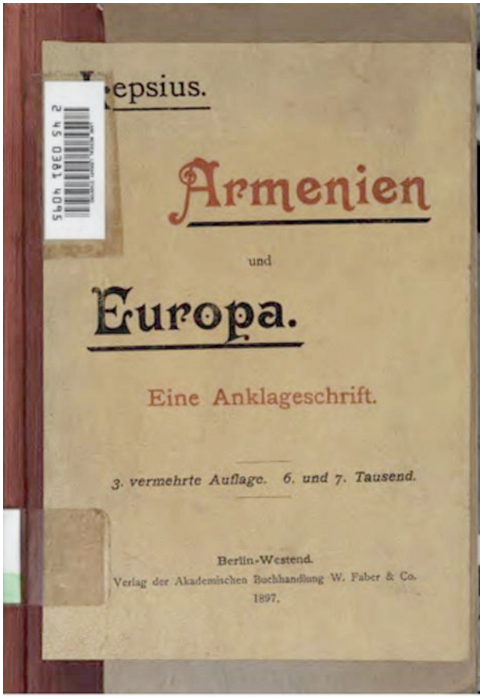
Johannes Lepsisus

süsü veren Ermeni terör örgütlerinin, Osmanlı'dan bağımsız, fakat Hıristiyan emperyalist ülkelere bağımlı bir Ermenistan kurmak amacı ile 'silaha sarıldıkları'nı söylemek daha doğru. 1890'larda, Trabzon limanından İskenderun limanına doğru çekilen düz çizginin doğusunda kalan topraklarda, nüfusun yalnızca %16'sı Ermenilerden oluştuğu halde; tüm bu bölgeyi Ermenistan olarak gösterip Osmanlı'dan kopartmak üzere silaha sarılmanın adı; 'Ermeni ulusal bağımsızlık savaşı' ya da 'Ermenilerin kendi kaderlerini tayin hakkı' değil; emperyalizmin taşaronluğudur.

Nitekim, 1919-1923 arası Sevr, Lozan, vs. bütün barış görüşmelerinde; Ermeni örgütleri, galip devletlere başvurarak, "manda" olmak, yani Hıristiyan emperyalist devletlerin güdümünde yaşamak istediklerini, açıkça ilan etmişlerdir.

Sayın Uluç Gürkan Ermeni Sorununu Anlamak' kitabında, Türkiye Cumhuriyeti'nin soykırım suçlamaları karşısında benimsemesi gereken tutumu ortaya koyarken; özellikle uluslararası hukuk konusunda çok önemli öneriler sunuyor. Soykırım konusunu işlerken, bunları da irdeleyeceğiz.•

cengizozakinci@butundunya.com.tr

epsius.

Armenien

und

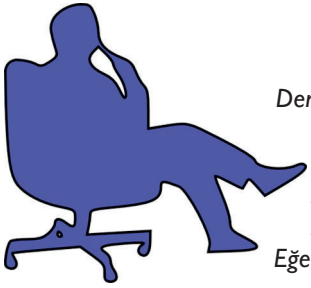
Europa.

Eine Anklageschrift.

3. vermehrte Auflage. 6. und 7. Tausend.

Berlin-Westend.
Verlag der Akademischen Buchhandlung W. Faber & Co.
1897.

1897'de Türkleri Ermeni soykırımcılığıyla suçlayan "Armenien Und Europa" adlı kitabın kapağı

İNSANIN 3 ÖZELLİĞİ

Derler ki, Tanrı insanlığa özgü 3 özellik yaratmış:
Dürüstlük, akıl ve siyasi irade.
Ama kimseye 2'den fazlasını vermemiş.
Eğer dürüst ve akıllı iseniz, siyasetçi değilsiniz.
Eğer dürüst ve siyasetci iseniz, akıllı değilsiniz.
Eğer akıllı ve siyasetçi iseniz, dürüst değilsinizdir...

Sinan Meydan

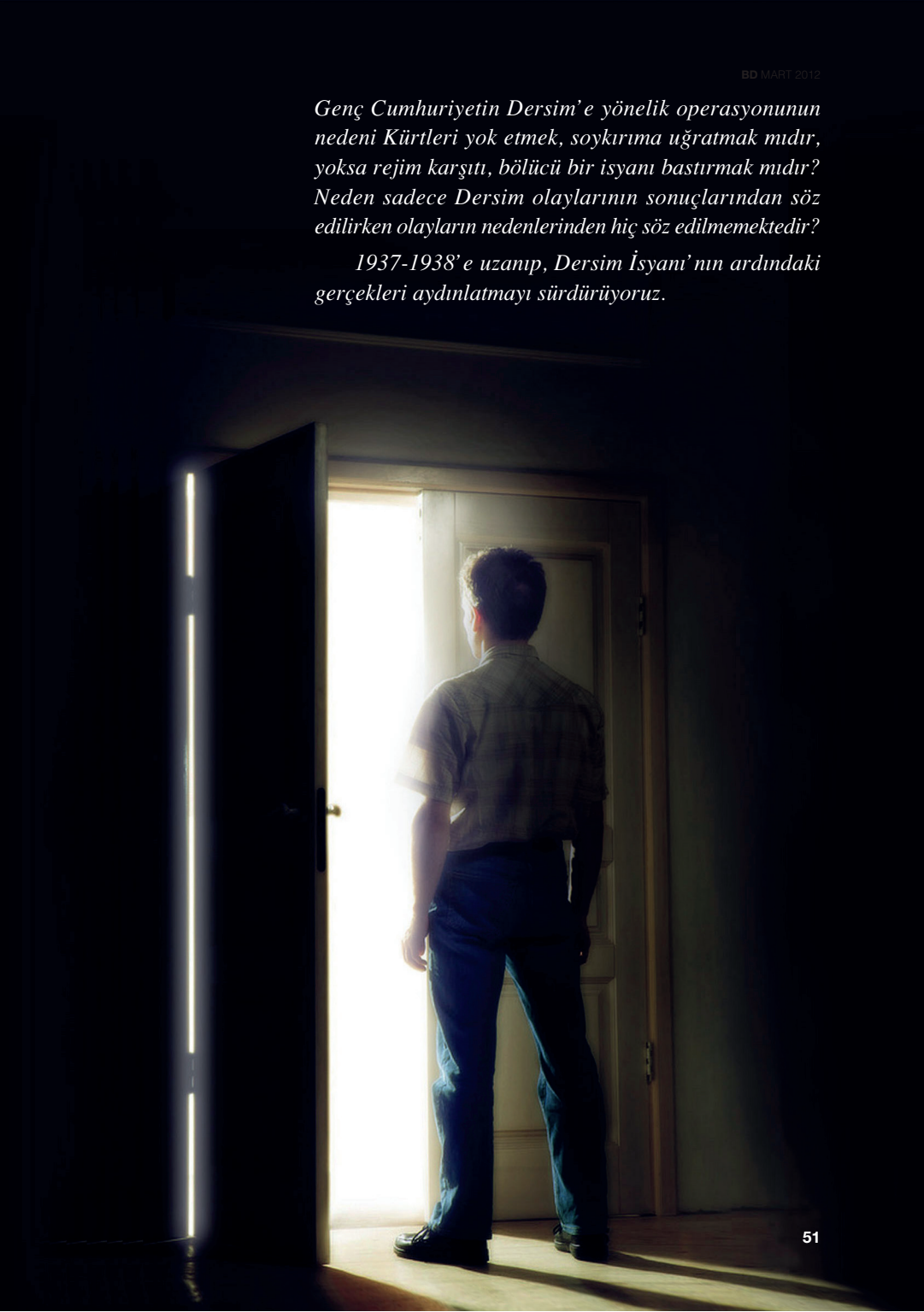
Daha önce kamuoyuyla paylaşılmayan belge ve bilgilerle yeni bir Dersim Dosyası: 2

Dersim Yalanları ve Gerçekleri

Dersim İsyanı'nın Kökleri

Genç Cumhuriyetin Dersim'e yönelik operasyonunun nedeni Kürtleri yok etmek, soykırıma uğratmak mıdır, yoksa rejim karşıtı, bölücü bir isyanı bastırmak mıdır? Neden sadece Dersim olaylarının sonuçlarından söz edilirken olayların nedenlerinden hiç söz edilmemektedir?

1937-1938'e uzanıp, Dersim İsyanı'nın ardındaki gerçekleri aydınlatmayı sürdürüyoruz.

1925 Şeyh Sait İsyanı'dan sonra Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı planlanan bütün "Kürtçü isyanların" kilit noktalarından biri Dersim olmuştur. Ağrı İsyanı'nı planlayan Hoybun Cemiyeti de Dersim'i en önemli merkezlerden biri olarak görmüştür Hoybun Cemiyeti'nin faaliyetleriyle ilgili İçişleri Bakanlığı'nın Başbakanlığa yazdığı 18 Temmuz 1929 tarihli "gizli raporun" 11. maddesindeki "Dersim, ruh meselesidir. Kürt harekatına istinat noktası teşkil eder. Haydaranlı, Bahtiyarlı, Lolanlı, Balabanlı, Karakiyhili, Arelli ve Çarıklı aşiretlerinin tamamen elde edilmesi lazım geldiğinden bu hususu Hoybun Cemiyeti deruhte eder. Bu durum müştereken tesbit edilerek karar altına alınmıştır." ifadeleri, Dersim İsyanı'nın hazırlıklarının Ağrı İsyanı öncesinde başladığını göstermektedir. Nitekim Ağrı İsyanı'na destek olan isyancılardan bazıları Dersim İsyanı'nda da karşımıza çıkacaktır.

Hoybun-Taşnak ittifakında önem verildiği vurgulanan Dersim bölgesinde Koçgirili Alişir, Hoybun bildirilerini aşiretler arasında yayarak bu bölgelerin de Ağrı İsyanı'na destek olmasına zemin hazırlamıştır. Sonuçta Dersim aşiretleri üzerinde dini bir otoriteye sahip olan Seyyit Rıza, devlet görevlilerine karşı direnişe geçmiş, bunun üzerine Ağrı bölgesinden oraya da kuvvet kaydırılmak zorunda kalınmıştır. Böylece merkezi Ağrı olan ayaklanmanın bütün Doğu Anadolu bölgesine yayılması hedeflenmiştir. Hoybun Cemiyeti dağıttığı bildiriler ve yaptığı propaganda ile isyancıların moralini yüksek tutmaya çalışmıştır. Nitekim Cemiyet, 1 Eylül'de yayınladığı bir bildiride, Türk ordusuna büyük kayıplar verdirildiği belirtilmiş ve aynı zamanda Türk kuvvetlerini, bazı köyleri yağmalamak ve bir çok insanı öldürmekle suçlamıştır.

Birinci Ağrı İsyanı, 16 Mayıs 1926'da Yusuf Taşo ve çetesinin İran sınırını geçip Beyazit köylerinden hayvan çalarak Ağrı yaylalarına sığınması ve Hası Telli'nin halkı kışkırtmasıyla başlamıştır. İsyan başarıya ulaşmadan bir ay sonra bastırılmıştır.

1927 Eylül'ünde İkinci Ağrı İsyanı başlamıştır. Avrupa'da ve Amerika'da etkili olan ve Amerika'da bir şubesini açan Hoybun Cemiyeti, İkinci Ağrı İsyanı'nı desteklemiştir. Türkiye, Temmuz 1927'de Sovyet Rusya ile yaptığı bir anlaşma ile Kürt isyanlarına karşı Rusya'yı kendi yanına çekmeye çalışmştır. Ağrı İsyanı'nda Sovyet orduları sınıra asker yığarak isyancıların hareket alanını daraltmıştır. 1928 yılına gelindiğinde

İhsan Nuri liderliğindeki isyancı Kürt grupları Ağrı dağına hakim olmuşlardır. 2 bin kişiden fazla isyancı Kürt, dağlara çıkmıştır.

Hoybun Cemiyeti'nin desteklediği Üçüncü Ağrı İsyanı, 1930 yılında başlamıştır. Mayıs 1930'da 4. ve 6. Kolordular Ağrı dağı yakınlarında toplanarak Ağrı İsyanı'nı bastırmak için harekete geçmiştir. 7-14 Eylül 1930 tarihleri arasında yapılan askeri harekatla Ağrı isyanı tamamen bastırılmıştır.

Başta İhsan Nuri olmak üzere isyancıların elebaşları İran'a kaçmışlardır. İran tarafından tutuklanan İhsan Nuri kısa bir süre sonra serbest bırakılmış ve kendisine İran ordusunda görev verilmiştir.

Hoybun Cemiyeti Ağrı isyanının bastırılmasından sonra gücünü büyük oranda kaybetmesine rağmen Türkiye'ye karşı faaliyetlerine devam etmiştir. Özellikle Fransa, Hatay sorunundan dolayı Hoybun Cemiyeti'nin faaliyetlerini desteklemeye devam etmiş ve dolayısıyla Cemiyeti'nin çalışmaları Suriye'de yoğunlaşmıştır.

Celadet Ali Bedirhan

Kamuran Bedirhan

Siyasi Kürtçülüğe kültürel bir zemin hazırlamak amacıyla Şam'da 1932 yılında Hawar Dergisi çıkarılmaya başlanmıştır. Celadet Ali Bedirhan ve Kamuran Bedirhan tarafından Hoybun Cemiyeti'nin yayın organı olarak onbeş günde bir Kürtçe ve Fransızca olarak yayınlanan bu dergi, 1943 yılına kadar çıkarılmıştır.

Hawar dergisinin ilk sayısında "amaçları ve özellikleri" başlığı altında derginin sadece ilmi ve edebi bir amaçla kurulduğu belirtilerek yayın politikası şöyle sıralanmaktadır.

a) Kürtler arasında Kürt alfabesi ve gramerinin yayınlanması, menşei ve diğer dillerle akrabalığının incelenmesi (ilk sayıda Kürt alfabesi yayınlanmaktadır)

b) Folklor başlığı altında Kürt efsaneleri, masalları ve Türkülerinin yayınlanması,

c) Kürtlerin yazılı edebiyatları ile müzik, âdet, gelenek, tarih ve coğrafyalarının incelenmesi ve yayınlanması,

d) Kürt dilinin Hint-Avrupa dil grubuna dahil olduğu, Kürtlerin bugün kullandıkları dilin Medlerin, Perslerin, Farsların dili ile aynı olduğuna dair araştırmaların yayınlanması,

e) Derginin sayfalarının "yakından veya uzaktan Kürtçeye, Kürdistan'a ve Kürtçülüğe ilgi duyanlara" açık olduğu,

f) Kürtlerin modernleşmek istedikleri, ancak Avrupalılara benzemedikleri belirtilmekle "birkaç Kürdün Avrupai giyinmesi bahane edilerek Kürt kıyafetlerini başlık olarak şapkayla ve giysi olarak da smokinle tasvir etmek garip olacaktır" denilerek ırkımıza has âdet, gelenek ve özellikle ile onlardan ayrıldıkları belirtilmiştir.

Günümüz Kürtçülerinin "Kürt açılımı" adı altındaki talepleri, Celadet Ali Bedirhan ve Kamuran Bedirhan gibi "ayrılıkçı Kürtçülerce" 1932 yılından itibaren çıkarılmaya başlayan Hawar Dergisi'nde dile getirilmiştir. Dolayısıyla "Kürtlerin demokratik talepleri" söyleminin arka planında, aslında "Kürtçülerin ayrılıkçı talepleri" yatmaktadır.

Zamanla faaliyetleri oldukça azalan Hoybun Cemiyeti'nin, Hatay

Dolayısıyla **Kürtlerin demokratik talepleri** söyleminin arka planında, aslında **Kürtlerin ayrılıkçı talepleri** yatmaktadır.

sorununun gündeme gelmesine paralel, Fransa'nın mandaterliğindeki Suriye'de yeniden canlanmaya başladığı görülmüştür. Nitekim İçişleri Bakanlığı'nın Başbakanlığa yazdığı 12 Ekim 1935 tarihli yazıda; Hoybun Cemiyeti'nin Suriye'de yaşayan kürtlere yardım maskesi altında çalışan fakat gerçekte Hoybun'a yardım toplayan "Kürt Fukara Perver Cemiyeti" adında bir dernek kurduğu, bu derneğin topladığı hububat ve paraları Hoybun'un siyasi amaçları için harcadığı belirtilmiş ve cemiyetin en büyük destekçisinin de Suriye'de kendisini Şeyh Sait'in halifesi ilan eden Şeyh Ahmet olduğu, bu kişinin, geçmişte Türkiye'ye saldırılarda bulunmuş çetelere maddi yardım yaptığı ve eline fırsat geçerse Şeyh Sait'den daha tehlikeli olabileceği vurgulanmıştır.

Hoybun Cemiyeti'nin 1930 yılında açtığı Antakya şubesi de 1935 yılından sonra faaliyetlerini arttırmıştır. Hoybun Cemiyeti'nin "katib-i umumisi" olan aynı zamanda Antakya şubesinin de başkanlığını yapan Antakya Lisesi felsefe öğretmeni Memduh Selim, 1936 yılı başlarında Türkiye sınırına yakın Kürt köyleri üzerinde propaganda faaliyetlerini yoğunlaştırmıştır.

1936 yılı başlarından itibaren Hoybun Lideri Celadet Ali Bedirhan İskenderun, Halep ve Beyrut'taki Taşnak önderleriyle görüşmeler yaparak Cezire üzerinden Türkiye'ye karşı bir hareket yapmayı planlamıştır. Ayrıca Taşnak-Hoybun işbirliğine Türkiye'ye karşı düşmanca duygular besleyen Şamdaki "Çerkez Cemiyeti" de dahil edilmiştir. Bu konuda Celadet Ali ile Çerkez Cemiyeti Başkanı Abdullah Bey arasında bir ittifak yapılarak Türkiye'ye karşı üç cemiyetin birlikte hareket etmesi kararlaştırılmıştır. Bu ittifakın yapılmasından sonra Türkiye'ye karşı 1937 yılı başlarında veya ilkbaharda harekete geçilmesi uygun bulunarak Türkiye içindeki taraftarları olarak kabul ettikleri bazı aşiretlere hazırlık yapmaları için talimat dahi verilmiştir. Nitekim 1936 yılı sonlarında Türkiye'nin güney sınırında bir takım çete saldırıları görülmeye başlamış, 1937 yılı başından itibaren bu saldırılar daha da artmıştır. Bu sırada Fransa, İngilizlerin Musul sorununu çözmek için kullandıkları modeli kullanarak Türkiye'ye yönelik "bölücü" hareketleri kışkırtma yoluna gitmiştir. Özellikle Türkiye açısından Hatay'ın ön plana çıktığı 1937 yılında Fransa Dersim İsyanı'nı teşvik etmiştir. Bunun üzerine Türkiye

Bu sırada Fransa, İngilizlerin Musul sorununu çözmek için kullandıkları modeli kullanarak **Türkiye'ye yönelik bölücü hareketleri** kışkırtma yoluna gitmiştir.

8 Temmuz 1937 tarihinde Afganistan, Irak ve İran ile Sadabat Paktı'nı kurarak bölgeden yönelebilecek bölücü hareketleri önleme yoluna girmiştir. Ancak Türkiye'nin çabalarına rağmen 1937 yılında Dersim İsyanı'nın çıkması önlenememiştir.

Bütün bu emperyalist oyunlara karşı Atatürk Türkiyesi de boş durmamıştır: Genç Türkiye Cumhuriyeti, Ağrı İsyanlarını sert bir şekilde bastırdıktan sonra 1932 yılının başında, Celal (Bayar) ve Tevfik Rüştü (Aras) başkanlığındaki iki resmi Türk heyetini İran'a göndermiştir. Bu heyetler, Kürt sorunu konsunda İran'la görüşerek, İran'ın isyancıları himaye etmemesini ve bu konuda Türkiye'ye yardım etmesini istemişlerdir.

Türkiye sadece İran'la değil, Irak'la da Kürt sorunu konusunda görüşmeler yapmıştır. İki kez üst üste Türkiye'yi ziyaret eden Irak Dışişleri Bakanı'ndan, "Barzan bölgesini merkez olarak kullanan isyancı Kürtlere karşı operasyon yapılması" istenmiştir. Irak Hükümeti bu isteği kabul ederek Barzanlı Şeyh Ahmet'e karşı saldırılar düzenlemiştir. Aynı gün-

lerde Irak'ın Ankara Büyükelçisi, İngiliz Büyükelçisi'ne gönderdiği bir yazıda İran, Irak ve Türkiye hükümetleri arasında Kürtlere karşı işbirliğinden söz etmiştir. Bu işbirliği Irakta'ki Kürt isyancılarından Şeyh Ahmet ve Mahmut'u etkisiz hale getirmiştir.

Ağrı İsyanı'nından sonra genç Türkiye Cumhuriyeti içerde de çeşitli önlemler almıştır: 5 Mayıs 1932'de çıkarılan bir İskan Kanunu'yla Kürtlerin bir kısmı Batı bölgelerine yerleştirilmiştir. Aynı kanunla, şeyhlik, beylik ve ağalık kaldırılmış, aşiret resilerinin ve dini liderlerin sahip olduğu yetkiler ellerinden alınmıştır. Türkçeden başka bir dil kullanmak, yeni köyler ve mahalleler kurmak, zanaatkar cemiyetleri oluşturmak da yasaklanmıştır.

Ancak bütün bu dış ve iç önlemlere karşın dışardan "emperyalizm" içerden de "yerli işbirlikçiler" çok geçmeden yeni bir Kürtçü isyan planlamışlardır.

Genç Cumhuriyeti ve Kürt halkını derinden sarsacak olan bu isyanın adı Dersim İsyanı'dır.

Görüldüğü gibi Dersim İsyanı, asla sadece Dersim İsyanı değildir; Dersim İsyanı, 1919-1936 arasındaki "emperyalist" destekli Kürtçü isyanların, bu süredeki yeni isyan hazırlıklarının, genç Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı kurulan "kirli ittifakların" nihai bir sonucudur.

Osmanlı Dönemindeki Dersim İsyanları

Dersim, Osmanlı döneminde çokça isyan etmiştir. Dersim aşiretleri, yaşadıkları bölgenin Osmanlı Devleti'nin maden ihtiyacını karşılayan bir bölge olduğunu fark ettikten sonra sıkça Osmanlı'ya karşı isyan etmişlerdir. Dersim aşiretleriyle Osmanlı arasındaki Alevi-Sünni ayrımı bu isyanları daha da şiddetlendirmiştir. Cengiz Özakıncı'nın dediği gibi, "Maden demek, silah demek; top, tüfek, gülle demek; gümüş 'akça' ve 'bakır' mangır demekti. Çaldıran Savaşı'ndan sonra Osmanlı devleti, ne zaman doğudaki komşuları Rusya ya da İran'la savaşa tutuşacak olsa, siyasal Aleviliğin, Kızılbaşlığın dağlar ve akarsularla korunaklı kalesi Dersim'in önde gelen kimi aşiretleri, Osmanlı'nın top, tüfek ve para üretiminin kaynağı olan çevredeki madenlere saldıracaktı."

Osmanlı Devleti' 1514, 1534-1535,1548-1549,1552-1554,1578-1590,1603-1611,1615-1618,1622-1639,1723-1727,1730-1732,1735-1736,1821-1823 tarihlerinde Alevi, Şii, Kızılbaş İran Devletiyle savaşmıştır. Bütün bu savaşlarda, Sünni Osmanlı'nın yerli top tüfek barut üretimi, kimi Alevi-Kızılbaş Dersim aşiretleri tarafından, yöredeki madenlere yapılan silahlı baskınlarla, saldırılarla kesintiye uğratılmıştır.

İsyancı Dersim aşiretleri 17. Yüzyıla kadar "İran'ın maşası" duru-

mundayken, 19. yüzyıldan itibaren önce Rusya'nın, sonra da İngiltere'nin maşası durumuna gelmişlerdir.

1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı'nda bazı Dersim aşiretleri, Rusya'nın yanında yer almak için Erzurum'daki Rus konsolosuna teklifte bulunmuştur.

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında bazı Dersim aşiretleri o bölgedeki Türk kışlalarına, Türklere ve bazı illere saldırmıştır.

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nda Dersim'deki Kırgan aşireti, Hozat'ı basarak halkı gasp etmiştir.

1892'de Dersim'deki Koç ve Şam uşakları birleşerek büyük gruplar halinde azgınca etrafa saldırmıştır.

1893-1905 arasında Dersim'de zaman zaman büyük karışıklıklar çıkmış, Arapkir ve Kemah halkı can ve mallarını korumak için Saray ve Babıali'ye şikayet dilekçeleri göndermiştir.

Bütün bu belge ve bilgiler, Cumhuriyet döneminde 1937-1938'deki Dersim İsyanı'nın "Son Dersim İsyanı" olduğunu kanıtlamaktadır! Anlaşıldığı kadarıyla "Dersim'in asayişsizlik tarihçesi" bir hayli gerilere gitmektedir.

1896'da Osmanlı yönetimi, Dersim aşiretlerinin "başı bozuklukları", halka yönelik saldırıları, "yağma" ve "katliamları" üzerine Dersim'le yakından ilgilenmeye başlamıştır. Saray, Babıali, Anadolu Genel Müfettişi Müşir Şakir ve 4. Ordu Komutanı Zeki Paşa arasındaki yazışmalardan sonra Dersim hakkında bazı kararlar alınmıştır. Bu kararlardan beşincisi, "Dersimlilerin cidden ıslahı için alınması gereken önlemler"dir.

1896 tarihli 5. karardaki önlemelerden bazıları şunlardır:

•Muhtemel bir direniş hesaplanarak, bunu etkisiz hale getirecek kadar 4. Ordu'dan bir kuvvet ayrılacaktır.

•Bu kuvvet güçlü bir komutanın kontrolüne bırakılacaktır.

•Ayrılacak kuvvet sessizce Erzincan, Çemişgezek ve Mamuretülaziz civarından Dersim bölgesine sevk edilecektir.

•Dersim halkını, yirmi para yevmiye ve yarım okka ekmek vererek Hozat yolunun yapımında çalışmaya davet ederek "Dersimlilerin vahşetleri" önlenecektir.

•Aşiretler arasında birleşme önlenecektir.

•Amacın ziraat ve ticaret kapısı açmak olduğu telkin edilerek, halkın ıslahına çalışılacaktır.

•Bu telkinler sırasında muhalefet gösterilmediği takdirde şiddet gösterilmeyecek, aksi halde şiddet gösterilecektir.

•Ne şekilde olursa olsun hiç kimsenin malına el koymamak konusunda askerler uyarılacaktır.

•Bu uygulamaya karşı muhalefet edenlerin Trablus ve Yemen taraf-

larına sürgün edilecekleri bildirilecektir.

•Askeri harekatın uygulanması sırasında Dersim'de bir süre "örfi idare" uygulanacaktır.

•Dersim sancağı kaldırılacaktır.

•Ovacık, Hozat ve Kızılkilise'de gerektiği zaman Kuzuçan'da örfi idare ilan edilecek ve yer yer "örfi idare mahkemeleri" kurulacaktır.

•O bölgelerdeki kaymakamlık ve müdürlük görevleri o bölge komutanına devredilecektir.

•Kazalarda birer ikişer maliye memuru bulundurulacaktır.

•Uygun birkaç yerde "iptidayi mektepleri" açılacaktır.

Eğitim görecek çocuklara yüz dirhem ekmek, senelik bir entari, kuşak ve festen ibaret kapama tarzında bir elbise verilerek çocuklar eğitime teşvik edilecektir.

•Dersim'de bulundurulacak askerin ihtiyaçları zamanında karşılanacaktır.

1896 tarihli bu kararlardan çok açık bir şekilde görüldüğü gibi Dersim, sadece Cumhuriyet döneminde "sorun" olmaya başlamamış, Osmanlı döneminde de çok ciddi bir sorun olmuştur. 19. yüzyılda bazı Dersim aşiretlerinin yağma, saldırı ve isyanları Osmanlı yöneticilerini Dersim ve civarında acil önlemler almaya yöneltmiştir. 1896 tarihli kararlara göre Dersim'e yönelik alınması düşünülen önlemler; bölgeye ordu sevk etmek, aşiretlerin birleşmesini önlemek, halka iş imkanları sağlamak, devlete yönelik muhalefete müsaade etmemek, asileri sürgünle cezalandırmak, bölge yönetimini sivillerden askerlere vermek, yer yer sıkıyönetim ilan edip, sıkıyönetim mahkemeleri kurmak, eğitim düzeyini arttırmak biçiminde sıralanmıştır ki, Dersim'e yönelik benzer önlemler, Cumhuriyet döneminde de gündeme gelmiştir.

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e, Dersim/Doğu Raporları

Dersim'deki karışıklıkların artması üzerine Osmanlı Devleti, Dersim'deki asayişsizliklere karşı alınması gereken önlemler konusunda, bölgeye araştırma-inceleme heyetleri göndererek raporlar hazırlatmıştır.

Osmanlı döneminde "Doğu ve Dersim" konusunda hazırlanan raporlar şunlardır:

1. Anadolu Genel Müfettişi Şakir Paşa'nın Raporu. (1899)
2. Mutasarrıf Mardini Arif Bey Raporu (1903)
3. Mutasarrıf Celal Bey Raporu (1906)

Osmanlı Devleti, bu raporlardaki önlemleri uygulamasına karşın

Dersim'deki "eşkıyalık" ve "isyan" bir türlü bitmek bilmemiştir. Bunun üzerine Osmanlı Devleti 1907'de, 1908'de, 1909'da ve 1916'da Dersim'deki isyancı aşiretler ve eşkıyalar üzerine askeri harekat düzenlemiştir.

Demek ki neymiş! Dersim'e askeri harekat düzenleyen sadece Genç Cumhuriyet değilmiş, Osmanlı da tam dört kez, Dersim'e askeri harekat düzenlemek zorunda kalmış!... Ama nedendir bilinmez! Cumhuriyet'in Dersim harekatını "katliamcılık" olarak adlandıranlar, Osmanlı'nın Dersim harekatlarını bilmezlikten gelmektedirler!...

Demek ki neymiş! **Dersim'e askeri harekat düzenleyen sadece Genç Cumhuriyet değilmiş,** Osmanlı da tam dört kez, Dersim'e askeri harekat düzenlemek zorunda kalmış!...

Genç Türkiye Cumhuriyeti, 1926 yılında daha Ağrı İsyanları devam ederken Dersim'in her an patlamaya hazır bir bomba olduğunu görerek Dersim'le ilgilenmeye başlamıştır.

Bu doğrultuda, Dersim'i daha iyi tanımak, Dersim'deki sorunları ve çözüm yollarını araştırmak üzere Dersim'e inceleme heyetleri ve raportörler gönderilmiştir.

Cumhuriyet döneminde Doğu ve Dersim konusunda hazırlanan raporlar şunlardır:

1. Ziya Gökalp'in "Kürt Aşiretleri Hakkında Sosyolojik Tetkikler" adlı Kitabı (1924).
2. Kütahya Milletvekili Neşit Hakkı Uluğ'un "Doğu'dan Bir Mektup" Başlıklı Çalışması. (1925).
3. Mülkiye Müfettişi Hamdi Bey'in Raporu (1926)
4. Elaziz Valisi Cemal (Bardakçı)'nın Raporu (1926)
5. Milli Emniyet Hizmetleri (MEH) Teşkilatı'nın Van Vilayeti Raporu (1928)
6. MEH'in Urfa Vilayeti Raporu (1928)
7. MEH'in Hakkari Vilayeti Raporu (1928)
8. MEH'in Elaziz Vilayeti Raporu (1928)
9. MEH'in Mardin Vilayeti Raporu (1928)
10. MEH'in Siirt Vilayeti Raporu (1928)
11. MEH'in Diyarbakır Vilayeti Raporu (1928)
12. Elaziz Valisi Nizamettin Ataker'in Raporu
13. Birinci Umum Müfettişi İbrahim Tali (Öngören) Bey'in Birinci

Raporu (1930)

14. Büyük Erkanı Harbiye Reisliği'ne Rapor (Fevzi Çakmak Raporu). (1930)

15. Halis Paşa (Korg. Ömer Halis Bıyıktay) Raporu (1930)

16. Dahiliye Vekili Şükrü Kaya Raporu (1931)

17. Birinci Umum Müfettiş İbrahim Tali Bey'in İkinci Raporu (1931)

18. Jandarma Umum Kumandanlığı Raporu (1932)

19. Erzincan Valisi Ali Kemali Bey'in Erzincan Kitabı (1932)

20. İsmail Hüsrev Tökin'in "Türkiye Köy İktisadiyatı" adlı Kitabı (1934)

21. Başvekil İsmet İnönü Raporu (1935)

22. İktisat Vekili Celal Bayar'ın Şark Raporu (1936)

23. Dahiliye Vekili Şükrü Kaya'nın Umumi Müfettişler Konferansı'nı Açış Konuşması (1936)

24. Birinci Umumi Müfettiş Abidin Özmen'in Umumi Müfettişler Konferansı'ndaki Konuşması (1936)

25. Üçüncü Umumi Müfettişi Tahsin Uzer'in Umumi Müfettişler Konferansı'ndaki Konuşması (1936)

26. Dödüncü Umum Müfettişi Korg. Abdullah Alpdoğan'ın Umumi Müfettişlikler Konferansı'ndaki Konuşması ve Raporu (1936)

27. Dördüncü Umum Müfettişliğin İkinci Raporu (1937 veya 1938)

Görüldüğü gibi genç Türkiye Cumhuriyeti, 1924-1938 arasında, genelde Kürt sorunu, özelde Dersim konusunda tam 27 adet rapor, kitap ve konuşma hazırlatmıştır. Atatürk, bütün bu raporlardan (çalışmalardan) çıkan "ortak analizlere" ve "ortak sonuçlara" göre "Dersim politikasını" biçimlendirmeye çalışmıştır. Yani, Cumhuriyet tarihi yalancılarının iddia ettikleri gibi genç Cumhuriyetin Dersim politikası, "Atatürk'ün veya İsmet İnönü'nün durup dururken ortaya attığı bir politika" değil; uzun araştırmalar, incelemeler, gözlemler ve sosyolojik tahlillerden sonra, yaşanan olaylar da dikkate alınarak geliştirilmiş son derece "gerçekçi","sistemli" ve "bütüncül" bir politikadır.

Genç Cumhuriyetin "Kürtçü isyanları önlemeye" yönelik "Doğu raporları", özellikle Şeyh Sait İsyanı'ndan sonra 1925-1928 yıllarında yoğunlaşmıştır. 1930'daki Ağrı İsyanı'ndan sonra Dersim İsyanı'nın ilk işaretlerinin görülmesi üzerine, 1930'ların ortalarında, yerinde incelemeler yapılmıştır. •

Dersim Dosyası önümüzdeki ay devam edecek....

sinanmeydan@butundunya.com.tr

Hazırlayan: YİĞİT EREN GÜNEY

İlk Dersimiz Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınayın.

1 Polemik (Fr.)
a-Evrensel
b-Kimyasal tepki
c-İki odaklı gözlük
d-Sert tartışma

2 Babuşka (Rus.)
a-Giyim eşyası
b-Edebi eser
c-Eşya yapımında kullanılan kumaş
d-Nine, büyük anne

3 Foya (İta.)
a-Balo kıyafeti
b-Metal Yaprak
c-Lüks tutkusu olan
d-Fiiliyata dayanmış

4 Misyon (Fr.)
a-Çelik dolap
b-Nesneleri tanıyamama
c-Özel görev
d-Belirlenimcilik

5 Kuzine (İta.)
a-Büyük mutfak sobası
b-Kuşatma
c-Değerli bir taş
d-Liret'in yüzde biri

6 Bobin (Fr.)
a-Makara, rulo
b-İlan tahtası
c-Buruşturulmuş kağıt
d-Makamlı söz

7 Manav (Rum.)
a-Ufak boyda kap
b-Tören şarkısı
c-Meyve sebze satan yer
d-Bir cins kedi

8 Minyon (Fr.)
a-Müzik aygıtı
b-Küçük, sevimli
c-Eciş büçüş
d-Baharat türü

9 Deşifre (Fr.)
a-Çözülmüş, açıklanmış
b-Bilinemzcilik
c-Bir yerden öbür yere aktarma
d-Aşınmış toprak

10 Eksantirik (Fr.)
a-Hurda olmuş mal
b-Ruh hastalığı
c-Film çeken özel cihaz
d-Merkez dışı olan

11 Düet (Fr.)
a-Amaç birliği
b-İki sesli müzik
c-Ortak akıl yürütmek
d-Dükün karısı

12 Fiyonk (Rum.)
a-Sermaye, anamal
b-Kargaşa
c-Kelebek biçimde bağlanmış kurdele
d-Göz alıcı, alımlı

13 Gocuk (Bul.)
a-Yün ceket
b-Asker paltosu
c-Hafif ayakkabı
d-En küçük kardeş

14 İnç (İng.)
a-İçki mahzeni
b-Uzunluk ölçü birimi
c-Kulplu büyük bardak
d-Papaz yardımcısı

15 Jogging (İng.)
a-Biyoloji uzmanı
b-At koşturan kimse
c-Tempolu koşu
d-Deniz taşıtı

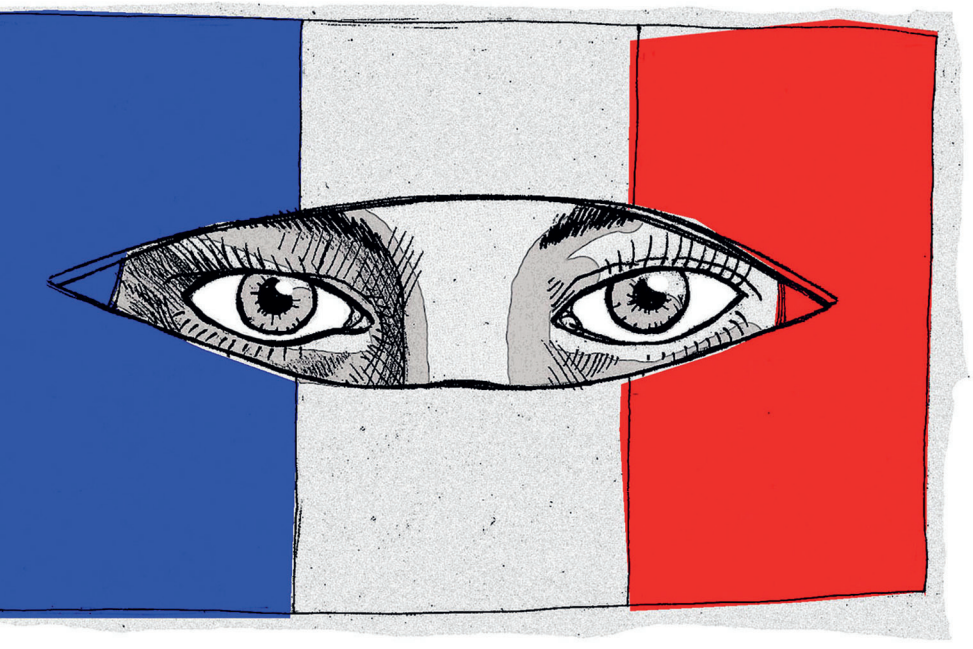
Yanıtlar: 152. sayfada

(İta.) İtalyanca, (Fr.) Fransızca, (Rum.) Rumca, (Rus.) Rusca, (İng.) İngilizce, (Bul.) Bulgarca

Gürbüz Evren

Gizli Belgelerde Fransa'nın Gerçek Yüzü

Fransa'nın Ermeni sevdası yeni yasa tasarıları ile devam ediyor. 18 Ocak 2001'de, Ulusal Meclis'te 51 milletvekilinin oyu ile kabul edilen ve "Fransa Ermeni soykırımını tanır" ifadesinden oluşan yasa, Fransız siyasetçilere yetmedi..

"Ermeni iddialarına karşı çıkanları cezalandırma yasası" dediğim, onların ise "Ermeni Soykırımını İnkâr edenleri cezalandırma yasası" adını verdikleri tasarıyı Fransız politikacılar daha önce 2006 yılında gündeme getirmişlerdi. Ancak tasarı Parlamento gündeminde uzun süre kaldıktan sonra kadük olmuş, yani düşmüştü. Her seçim öncesi Ermeni asıllı 500 bin civarında Fransız vatandaşının oyuna göz diken siyasetçiler yeni bir

Fransız Senatosu

tasarıyla ortaya çıkarlar. Haziran 2012'de yapılacak seçimler öncesinde de aynı senaryo bir kez daha gündeme geldi. Bu defa Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy'nin öncülük ettiği yeni tasarı, "İnkâr Yasası" adıyla iktidardaki Halk Hareketi Birliği (UMP) tarafından, Ulusal Meclis'e sunuldu. 22 Aralık'ta, oturuma katılan az sayıdaki milletvekilinin oylarıyla kabul edilen yasa, Ermeni iddialarını reddedenler için 1 yıl hapis ve 45 bin Euro para cezası öngörüyor. Yasa, Mecliste kabulünün ardından Senato'da da onaylandı. Ardından da, yasayı Anayasa Konseyi'ne götürmek için harekete geçildi. İtiraz için 60 parlamenterin imzası gerekiyordu. Senato'dan 72, Meclisten ise 65 üye sorumluluk örneği sergileyerek yasaya itiraz için imza verdi.

Bu yasa, karşı tezi susturarak, "Egalité" yani "Eşitlik" ilkesini inkâr etmiyor mu?

Siz bu yazıyı okurken, "Akil" adamlardan kurulu Anayasa Konseyi kararını açıklamış olacak. Fransa'da, anaokullarından başlayarak okulların, tüm resmi kurum ve kuruluşların dış cephesinde, "Liberté, Egalité, Fraternité" yani "Özgürlük, Eşitlik ve Kardeşlik" yazar. İşte bu üç kelime Fransa'yı özetler. Bu üç kelime, Fransız Ulusal Meclisi (Assamblée Nationale) ve Senato (Senat) binalarının cephesinde de iri harflerle yazılıdır.

Şimdi soralım, "Ermeni İddialarına karşı çıkanları cezalandırma yasası" ile Fransız siyasetçiler, Fransa'yı Fransa yapan bu 3 değeri inkâr etmiş olmuyorlar mı?

Bu yasa, ifade özgürlüğünü engelleyerek, "Liberté" yani "Özgürlük" ilkesini inkâr etmiyor mu?

Bu yasa, karşı tezi susturarak, "Egalité" yani "Eşitlik" ilkesini inkâr etmiyor mu?

Bu yasa, tarafları birbirine düşman kılarak, "Fraternité" yani "Kardeşlik" ilkesini inkâr etmiyor mu?

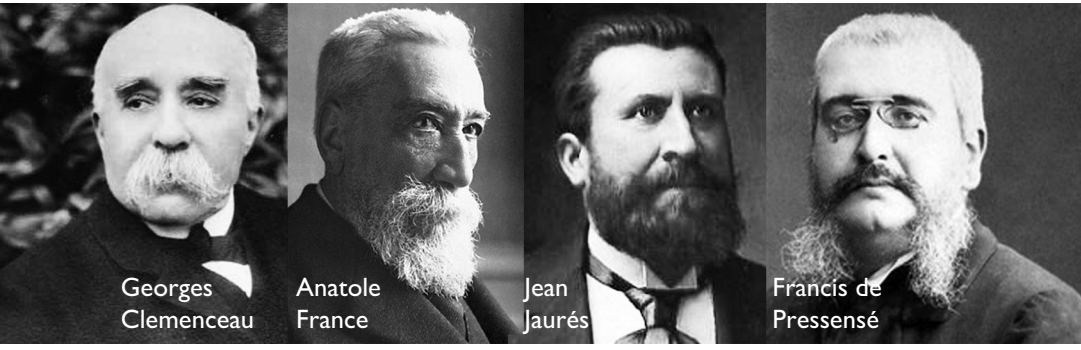
Ermeni İddialarına karşı çıkanları

cezalandırma yasası aslında Fransa'yı inkâr etmektir. Bu durumda Fransız siyasetçilerin bir de, "Fransa'yı İnkâr Edenleri Cezalandırma Yasası" çıkarmaları gerekmiyor mu?

Bu değerlendirmemin Fransızcasını, tüm Fransız parlamenterlere gönderdim ve 96 parlamenterden olumlu yanıt aldım. Yasayı Anayasaya Konseyi'ne götürmeye bir katkım olduysa ne mutlu bana.

Şimdi Fransa'nın Ermeni sevdasının nereden kaynaklandığını irdeleyelim.

Fransız sömürgecilik tarihinin utanç dolu sayfalarından kimileri de, Ermenilerin Osmanlı Devletine karşı ruldu. Bunlardan biri de 1896'da Paris'te, kurulan "Ermeni Dayanışma Komitesi"dir. Bu komitenin üyeleri arasında Georges Clemenceau, Anatole France, Jean Jaurés ve Francis de Pressensé gibi dünyaca tanınmış isimler vardı. Komite, Pro-Arménien (Ermeni Taraftarı) adlı bir gazete de çıkardı. Komitedeki kamuoyu oluşturma gücü yüksek isimlerin çalışmaları sayesinde, birkaç yıl içinde Fransa'da büyük bir Ermeni lobisi ortaya çıktı. Paris, Ermeni davasının önde gelen isimlerinin buluşma noktası oldu. Fransız basını ise Ermenilerle ilgili gelişmeleri Türk karşıtı bir anlayışla haberleştirmeye başladı. Ermeni Dayanışma Komitesi'nde yer alan isim-

kullanılmasını içermektedir. Fransız gizli belgelerinde bu politika açıkça yer almaktadır.

Anadolu'da, 1890-96 yıllarındaki Ermeni isyanları (en büyükleri Erzurum, Zeytun, Van) İngiliz, Fransız, Alman, Avusturyalı, Amerikan diplomatlar tarafından sadece bağlı oldukları bakanlıklara değil ülkelerinde yayımlanan gazetelere de duyurulunca, Avrupa'da dayanışma komiteleri kulere bakıldığında çoğunun siyasetçi ve devlet adamı olduğu görülecektir. Bu da Ermenileri kullanma anlayışının bir devlet politikası olarak belirlendiğinin göstergesidir.

O döneme kadar resmi belgelerinde Ermeniler için "Pis Ermeni" ifadesini kullanan Fransa, neden böyle bir politikaya yöneldi sorusunun yanıtı ise ekonomik çıkarlarda gizlidir.

1890'lı yıllardan itibaren Avrupa'-

da tekstil endüstrisi büyük bir gelişme içine girmiş, ama bu sektörün hammaddesi olan pamuğa erişim konusunda sorunlar başlamıştır. Tekstil endüstrisinde İngiltere, Fransa ve Almanya arasında ise büyük rekabet vardı. İngiltere, sektörün hammaddesi olan pamuğun yetiştiği alanların çoğunu kontrolü altında tutuyordu. Hindistan ve Mısır, dönemin pamuk depoları olarak İngiltere'nin sömürgeleri arasındaydı. Fransa ise pamuğu İngiltere'den almak zorundaydı. Bu da, İngilizlerin yüksek satış fiyatları uygulayarak Fransa'nın rekabet gücünü kırmasına neden oluyordu. Ama pamuk deposu olarak bilinen bir başka bölge daha vardı. Çukurova ile Suriye'yi kapsayan ve büyük bir Ermeni topluluğunun yaşadığı Kilikya adlı bu bölge Osmanlı topraklarındaydı. Kendi pamuğuna sahip olmak ve İngiltere ile rekabet etmek isteyen Fransa için bölgeye ulaşmanın yolu, buradaki Ermeni nüfusu kullanmaktan geçiyordu.

O döneme kadar resmi belgelerinde Ermeniler için "Pis Ermeni" ifadesini kullanan Fransa, neden böyle bir politikaya yöneldi sorusunun yanıtı ekonomik çıkarlarda gizlidir.

Tabii ki tek neden bu değildi. Fransızlar da diğer Avrupalı sömürgeci devletler gibi Osmanlı'nın yıkılmak üzere olduğunu görüyordu. Çatırdayan imparatorluğun geniş topraklarındaki, başta petrol olmak üzere birçok zenginliğinden pay almayı Fransızlar da istiyordu. Bunun için de gayrimüslim ve Türk olmayan topluluklara yöneldiler. En önemli topluluk ise Ermenilerdi.

Fransa'nın, Çukurova pamuğuna ulaşmak için Ermenilerle ilişki kurduğunu kanıtlayan belgeler, Fransızların gerçek yüzünü sergilemektedir.

Fransız belgeleri arasında bulunan 21 Kasım 1914 tarihli gizli mektup, Fransa'nın Mısır'daki elçisi Defrance'dan Fransa Dışişleri Bakanı Delacassé'ye başlığını taşıyor ve Ermenilerin Fransızlara hizmet etmek istediklerini şu cümlelerle ortaya koyuyordu:

"Ermeni liderlerden Bogos Nubar Paşa beni görmeye geldi. Adana ve Mersin'de nüfusun yüzde 40'nı Ermenilerin oluşturduğunu, İskenderiye bölgesinden yapılacak bir saldırıda, Ermenilerin İtilaf devletlerine yardımcı olabileceklerini söyledi…"

Bulgaristan'ın başkenti Sofya'daki Fransız Büyükelçisi'nin, Fransa Dışişleri Bakanı Delacassé'ye gönderdiği 3 Mart 1915 tarihli rapor da, Ermenilerin Fransa'ya hizmet etmeye can attıklarını ortaya koymaktadır.

"Rus meslektaşımın isteği üzerine, Ermeni komitelerinin temsilcisi Vartanyan ile görüştüm. Kendisi, müttefiklerin Anadolu'ya çıkartma yapması durumunda Ermenilerin işbirliğini önermek için beni görmeye gelmiş…

İngiliz ve Fransız hükümetleri Adana ya da İskenderun Körfezine çıkartma yapmaya karar verirlerse, bölgenin kurtarılmasına Ermeni kardeşlerimin de katılmasına izin verilmesinden mutluluk duyarım dedi. Vartanyan'a göre, 20 000 Ermeni savaşmaya hazırdır. Kıbrıs'ta toplanarak, gerekli askeri eğitimi alabilirler. Silahları İngiltere ve Fransa temin etmelidir. Vartanyan, benzeri bir girişim de İngiliz Büyükelçisi nezdinde yaptı."

Buraya kadar aktardığım belgelerin, 27 Mayıs 1915 tarihinde alınan "Tehcir", yani Ermenilerin "Zorunlu Göç ve İskânı" ile ilgili kararın öncesinde olduğuna özellikle dikkatinizi çekmek isterim.

Tehcir kararının hemen ardından Paris'teki Ermeni komitesi yöneticisi Arşag Çobanyan'ın, Fransız Dışişleri Bakanı Delacassé'ye gönderdiği 13 Haziran 1915 tarihli mektup da, Ermenilerin Fransa'nın hizmetine girmek istediklerinin bir başka kanıtıdır.

"Fransa'nın, Kilikya'da çıkarları vardır ve onları korumak ister. Bu çıkarlara saygı göstermeyecek kadar akılsız bir Ermeni olabilir mi? Kilikya'da barbar ve cahil Müslümanlara karşılık, entelektüel, tüccar ve sanayici unsurlardan oluşan 400 binden fazla Ermeni vardır. Fransız ve Amerikan okullarına öncelikle Ermeniler giderler. Sayın Bakan, size bu çağrıyı yaparken, dikkatinizi Adana Ovası'nın zenginliklerine çekmek istediğimi sanmayın."

Çukurova'daki pamuğa ulaşmak isteyen Fransa, bölgenin işgali için bir lejyon birliği kurmaktadır. Ermeniler de, Fransız üniforması altında bu lejyonda görev almak istemektedirler. Mısır İskenderiye'deki Ermenilerden, Fransız diplomatlarıyla ilişkileri yürüten Ermeni Milli Delegasyonu Başkanı Bogos Nubar Paşa'ya gönderilen18 Ekim 1917 tarihli gizli dosya, lejyon konusunu açıkça ortaya koymaktadır.

Bogos Nubar Paşa

"Doğu lejyonunun oluşturulmasının nedeni küçük bir Ermeni ordusu kurmak ve Kilikya topraklarında çarpışmaktır. Kafkasya'da oluşturulan gönüllü Ermeni alayları Büyük Ermenistan'ı kurmak için çarpışırken, hedefimiz Küçük ve Büyük Ermenistan'ın kurulmasıdır."

Şimdi tekrar 27 Mayıs 1915, yani Tehcir kararı öncesine dönüp Fransızların Ermenilerle İzmir ve İstanbul'da isyan çıkarma, önde gelen Osmanlı yöneticilerine suikast düzenleme planlarını anlatan gizli belgelere bakalım.

Rusya'nın Paris Büyükelçiliği'nden Fransa Dışişleri Bakanlığı'na gönderilen 27 Şubat 1915 tarihli gizli yazı, İstanbul'da çıkarılması planlanan isyanı anlatmaktadır.

"Gülbenkyan adında, Londra'da oturan varlıklı bir Ermeni, Paris finans çevrelerinin de desteğinde Jön Türk Partisi'nin birkaç üyesini satın alabileceklerini ve İstanbul'da bir isyan çıkarabileceklerini söylüyor…"

Fransa Dışişleri Bakanı Delcassé'ye, Fransız diplomat Berthelot tarafından gönderilen 8 Mart 1915 tarihli telgraf da, isyan planıyla ilgili gelişmeleri aktarmaktadır.

"İstanbul ve İzmir'de isyan çıkarılması için yapılan propaganda yakında eyleme dönüştürülecektir."

Tehcir öncesi taraflar arasındaki işbirliğinin bir örneği de, Fransa vatandaşı bir Ermeni ile Fransız diplomatların Atina'da yaptıkları görüşmeyi özetleyen 18 Mayıs 1915 tarihli gizli belgedir.

Kalust Sarkis Gülbenkyan

"İstanbul şimdilik Jön Türklerin elindedir. Bir isyan imkânsız görünmektedir. Enver Paşa ile Talat Beye karşı bir suikast istenirse kolaylıkla gerçekleşebilir."

Tehcir öncesi, Ermenilerin, Osmanlı ordusuna saldırarak, Rusların işini kolaylaştırmayı amaçlayan çabaları da Fransız gizli belgelerinde anlatılmaktadır. Ermenilerin, Fransızlardan silah istediklerini gösteren ve Rusya'nın Paris Büyükelçiliği'nden Fransa Dışişleri Bakanlığı'na gönderilmiş 23 Şubat 1915 tarihli gizli yazı şöyle:

"Zeytunlu (Şimdi Kahramanmaraş'a bağlı Süleymanlı ilçesi) Ermenilerin temsilcisi Kafkasya Rus Ordusu Karargâhı'na giderek 15 Bin Ermeni'nin Türklerin ulaşım şebekesine saldırmak için beklediğini, ancak yeterli cephanelerinin olmadığını söyledi… Ermeni temsilci Zeytun'un, Erzurum Ordusu ulaşım hattı üzerinde olması nedeniyle İskenderiye limanından kolaylıkla yeterli silah ve cephanenin kendilerine ulaşabileceğini bildirdi. Zeytun Ermenilerinin bu girişimi itilaf devletlerinin çıkarınadır. Fransız ve İngiliz hükümetleri bu silah ve cephaneyi İskenderiye limanından sokabilir."

Fransızlar, Ermenilerin Anadolu'daki propaganda çalışmalarına destek vermektedir. Dışişleri Bakanlığı'ndan Mısır'daki Fransa Büyükelçiliği'ne gönderilen 9 Eylül 1915 tarihli gizli yazı, Fransız diplomatların yoğun çalışmalarının bir örneğidir.

"Bu mektup eski Midilli valisi, Ermeni Katolik Eram tarafından size sunulacaktır. Kendisine Doğu'da propaganda yapma görevini verdim. Anadolu'da dağıtılmak üzere planlanan ilanın baskısını yapmak amacıyla İskenderiye'ye gidebilmesi ve çalışmalarında yardımcı olunması için gereğinin yapılmasını istiyoruz."

Fransa, tehcir öncesi sadece Ermenilerle değil Kürtlerle de gizli ilişkiler yürütmektedir. Fransız diplomat Jung'dan Fransa Dışişleri Bakanlığı'na gönderilen 12 Aralık 1914 tarihli dosya, Fransız-Kürt-Ermeni işbirliğini açıklaması bakımından önemlidir.

"Kürt Şerif Paşa, Kürtlerin destek sağlayabileceğini, binlerce silahlı adamını itilaf devletlerinin emrine verebileceğini, Ermenilerle anlaştıklarını, Kürtlerin bu bölgeyi boşaltacaklarını, Ermenilerin de aynı şeyi Kürdistan için yapacağını söyledi… Kürt Şerif Paşa, Kürdistan'ın otonomisinin garanti edilmesi karşılığında Basra'ya Kürt süvarilerini getirmeyi de önerdi. "

Birinci Dünya Savaşı'nın başlangıcında Fransızlar bir yandan Ermenilere yönelik politikalarını hayata geçirirken diğer yandan da Osmanlı sonrasının hesaplarını yapmaktadır. Fransız diplomat Jung'un Fransa Dışişleri Bakanlığı'na gönderdiği 'çok gizli' ibareli 21 Ocak 1915 tarihli rapor, söz konusu hesapları şöyle özetlemektedir:

"Savaşın ardından Osmanlı topraklarının paylaşımı için taleplerimiz şunlar olmalıdır.

1- Halifelik Türklerden alınıp Peygamber sülalesinden birine verilmelidir.

2- Arap devletinin bağımsızlığı ilan edilmeli, coğrafi ve etnik yapı nedeni ile tek devlet olmalıdır. Böylece Arap-Türk kopması ve çatışması yaşanacaktır.

3- Rusya'nın kontrolünde Ermenistan'ın bağımsızlığı sağlanmalıdır.

4- Otonom bir Kürdistan kurulmalıdır.

5- Yemen ve Kuveyt'in başına İmam Mahmut geçmelidir.

6- Anadolu'ya özel bir statü tanınmalıdır."

Fransa'nın Dışişleri Bakanlığı, Sömürgecilik Bakanlığı ve Kara Kuvvetleri Komutanlığı arşivleri Fransız-Ermeni işbirliğini kanıtlayan gizli belgelerle doludur. Sömürgeci geçmişlerindeki insanlık suçu sayılabilecek olayları gizleme telaşına düşen Fransa'nın, ifade özgürlüğünü tümden yok eden yasalar çıkarma çabaları, Ermenileri, sömürgeci çıkarları için kullanırken yaptığı hataları ve işlediği suçları saklama amaçlıdır. Dikkatleri Türkiye'ye yönelterek, Ermeni politikalarındaki yanlışlarının konuşulmamasını hedefleyen Fransa, başarılı olmuştur.

Fransa'nın Dışişleri Bakanlığı, Sömürgecilik Bakanlığı ve Kara Kuvvetleri Komutanlığı arşivleri **Fransız-Ermeni işbirliğini kanıtlayan gizli belgelerle doludur.**

Türkiye, yukarda sıraladığımız belgeleri ve daha nicelerini, Fransa başta olmak üzere Batı kamuoyuna anlatabilseydi, her yeni yasanın peşinde koşmak zorunda kalmaz, zor durumlara düşmezdik. Temel sorunumuz haklılığımızı dünyaya anlatabilecek politikalardan yoksun oluşumuzdur. Yönetici koltuğuna oturanlar, "Bu makama geldiğime göre her şeyi ben bilirim" düşüncesine kapılarak, Türkiye'nin hakkını, hukukunu savunacak uzmanları yok saymaya devam ettikçe, ülkemiz daha nice haksızlıklarla karşı karşıya kalacaktır. •

gurbuzevren@butundunya.com.tr

"**Biz barış** istiyoruz" dediğimiz zaman "tam bağımsızlık istiyoruz" dediğimizi herkesin bilmesi lâzımdır. Bunu istemeye hakkımız ve kudretimiz vardır. On sene, yirmi sene sonra aşağılaşarak ölmekten ise şimdiden şeref ve haysiyetle ölmeyi üstün tutmalıyız.

Yabancı bir devletin himaye ve desteğini kabul etmek, insanlık özelliklerinden mahrumiyeti, beceriksizlik ve miskinliği itiraftan başka bir şey değildir. Gerçekten bu aşağı dereceye düşmemiş olanların isteyerek başlarına bir yabancı efendi getirmelerine asla ihtimal verilemez.

Halbuki Türk'ün haysiyet ve izzetinefis ve kabiliyeti çok yüksek ve büyüktür. Böyle bir millet esir yaşamaktansa yok olsun daha iyidir.

Ne kadar zengin ve müreffeh olursa olsun, bağımsızlıktan mahrum bir millet, medenî insanlık karşısında uşak olmak mevkiinden yüksek bir muameleye liyakat kazanamaz.

Halbuki Türk'ün haysiyet ve izzetinefis ve kabiliyeti çok yüksek ve büyüktür. Böyle bir millet esir yaşamaktansa yok olsun daha iyidir.

Bundan ötürü, ya bağımsızlık, ya ölüm!...

Kayseri'nin 96 yıllık büyük sırrı:

80 Ermeni aile yük vagonlarıyla kaçırıldı

Aşağıda okuyacaklarınız *96 yıl önce Kayseri'de yaşanmış bir gerçeğin öyküsüdür. "Bütün Dünya'nın Nisan 2009 sayısında yayımladığımız bu yazıyı, Türkler ve Ermeniler'in dostluk içinde birlikte yaşamalarından rahatsızlık duyan kimi yabancıların, Türklere olduğu denli, Ermeni kökenli vatandaşlarımıza da yansıttıkları bu tutumlarını kınamak amacıyla bir kez daha yayımlıyoruz."*

Yazan: MEHMET ERKAN DÜLGEROĞLU

Hacı Hilmi Efendi'nin yeğeni Mehmet Kaşif Efendi, aradan 13 yıl geçtikten sonra, 1929 yılında ölüm döşeğinde bu "büyük sırrı" yalnızca 10 yaşındaki oğlu Mustafa'ya anlatmış, birkaç hafta sonra da genç yaşta yaşamını yitirmiştir. Çocukluk döneminde çevresinde "Yetim Mustafa", ilerideki yıllarda ise "Mustafa Hoca" adıyla anılan öğretmen Mustafa Dülgeroğlu, yazarımızın da öğrencilik yaşamında "Mustafa Hocası" olmanın ötesinde onun ayrıca tüm yaşamında "Mustafa Babası" olarak yer almıştır. Çünkü o, Mehmet Erkan Dülgeroğlu'nun hem Türkçe öğretmeni hem de babasıydı.

Merhum Mustafa Dülgeroğlu da babası gibi, bu olayı yalnızca kendi oğluna anlatmıştı. Hacı Hilmi Efendi, Kayseri'nin büyük çaplı halıcılarından biri, belki de birincisiydi. "Göbekli Bünyan Halısı" denildiğinde, kentte de, köylerde de önce onun adı gelirdi akla... Kayseri'de tanınmış, Kayseri'de ünlenmişti; ama yıllar geçtikçe ünü Kayseri'nin sınırlarını aşmış, tüm "Memaliki Osmaniye"de tanınır olmuştu.

Hacı Hilmi Efendi'nin 1910'lu yıllarda halıcılık işinde uyguladığı kendi buluşu ticaret yöntemi, kimi büyük şirketlerin bugün uyguladıkları çalışma yönteminden pek farklı değildi. Yapağı ticareti, çalışma zincirinin ilk halkasını oluştururdu. Dokutacağı halıların ipliklerini, boyalarını satın almaz, yapağıdan ipliğini kendi eğirttirir,

Kayseri'nin tarihi Nize köyünün bugünkü adı Güzelköy'dür

çeşitli ağaçların ve bitkilerin köklerini kendi kaynattırır, boyalarının renginin, ağdasının ölçüsünü kendi belirler, kaç çile yün ipliğin hangi renge boyanacağının kararını kendi verirdi. İpliklerin kurutulması tamamlandıktan sonra bunları, çevre köylere çuval çuval, renk renk götürür, köyün kadınlarına ve genç kızlarına bölüştürürken, hangi eve kaç renk iplikten, kaç kilo verildiğinin hesabını da özenle işlerdi defterine... Günü geldiğinde köyleri yeniden dolaşmaya çıkar, iplik verdiği her evden dokunmuş halıları toplarken halıların önce kilolarını denetler, bir başparmak boğumu kadar alanda kaç düğüm atıldığını saymayı sona bırakırdı.

Çevre köylerde dokuttuğu halıları kent merkezindeki deposunda biriktirir, bir vagonu dolduracak sayıya geldiklerinde istasyona götürür, kira anlaşmasını birkaç gün önce yaptığı vagona yükletir, "Haydi uğurlar olsun" diyerek tüm halılarını İstanbul'a, toptan satış

anlaşmalı olduğu halı tüccarına gönderirdi. Yapağıdan başlattığı çalışma zincirini, toptan satış halkasıyla tamamlardı. Hacı Hilmi Efendi, işindeki özeni nedeniyle sahip olduğu ünü ve saygınlığı yanısıra, köklü ailesinin örfünü sürdürmekteki özeni nedeniyle özel bir ünün ve saygınlığın da sahibiydi.

Onun, Kapalı Çarşı'daki büyük dükkânı bir çeşit iş mahkemesiydi de... Heybetli bedensel yapısından umulmayacak denli sevecenliği, insancıllığı ve bu sevecenliğinden umulmayacak denli ödün vermez katılıktaki adalet inanışı onu, Kayseri esnafının gözünde ve gönlünde, "kararı tartışılmaz, sözünden çıkılmaz" saygınlıkta bir yargıç konumuna getirmişti. Tüccar ya da esnaf, tüm iş sahipleri, kendi aralarında uyuşamayacaklarını anladıkları sorunlarını Hacı Hilmi Efendi'ye götürürler, ayrıntılarıyla anlatırlar ve sonunda onun kararını saygıyla karşılar, inanarak uygularlardı. Bir alışveriş anlaşmazlığı nedeniyle kadıya gitmek, Hacı Hilmi Efendi'nin var olduğu Kayseri'de saygısızlık sayılırdı, ayıp olarak bilinirdi.

Kayseri'nin Müslüman'ı da, Ermeni'si, Rum'u da, o özlenilesi 1910'lu yıllarda, işte böylesine bir huzur iklimi içinde ve birbirinin içinde bir bütünlükte yaşardı. Camileri ve kiliseleri ile yılın belirli günlerindeki dinsel bayramları dışında aralarında bir ayrılık yoktu.

Güneşli bir günde bir anda göğün, nereden ve nasıl geldiklerine akıl ermez kara bulutlarla kaplanması örneği, yıllardan bir yıl, bu kez ülkenin üzeri nereden ve nasıl geldiklerine akıl ermez kara bulutlarla kaplanıverdi bir anda... 1915 yılı, tozu dumana katan bir fırtına patlattı ülkenin doğusunda... Çakan şimşeklerin bir parlayan, bir sönen ışıkları Kayseri'de de gözleri kamaştırdı, gürüldeyen göklerin gürültüleri, Kayseri'de de kulaklarda ürpertiler oluşturdu."Ermeniler Osmanlı'ya başkaldırmışlar kıran kırana bir çarpışma başlamış Ermeniler'le Osmanlı arasında... Osmanlı kovuyormuş Ermeniler'i..."

Kulaktan kulağa yayılan söylentiler, görenlerin tanıklıklarıyla giderek daha korkutucu olayların ön bilgilerine dönüştü. Kayseri'de Ermeniler de, Türkler de önce üzüntü, sonra rahatsızlık duymaya başladılar. Kara bulutların getirdiği olayların haberleri, Hacı Hilmi Efendi'yi de üzüyordu. Talas, Derevenk, Nize, Gesi, Ağırnas, Darsıyak, Zincidere'de, yün aldığı, yün eğirttirdiği, boyattırdığı, halı dokutturduğu, üstelik her biriyle aile dostu olduğu yüzlerce Ermeni ailesi vardı.

Kayseri'nin Müslüman'ı da, Ermeni'si, Rum'u da, o özlenilesi 1910'lu yıllarda, işte böylesine bir huzur iklimi içinde ve birbirinin içinde bir bütünlükte yaşardı.

Onların bir hata yapmalarını da istemiyor, onlara bir hata yapılmasını da istemiyordu Hacı Hilmi Efendi...

Bu üzücü olayları ve onların getireceği belli daha üzücü olayları Hacı Hilmi Efendi bir sabah erken saatlerde dükkânında kara kara düşünürken, yakın dostu ve yıllardır birlikte iş yaptığı arkadaşı Nizeli Kirkor Efendi girdi içeri... "Büyüğümüzsün, babamız sayılırsın Hilmi Efendi" dedi Kirkor Efendi... "Yıllardır ben de, bütün bizim köyün halkı da senin sayende ekmek yiyoruz, hastalarımıza senin sayende ilaç yaptırıyoruz, çocuklarımızı senin sayende okula gönderiyoruz; babamız yerine koyduk seni... Bize bir akıl ver, gözünü seveyim."

Hacı Hilmi Efendi bir şey söylemiyor, karanın en karası derinliklerde, kara kara düşünüyordu. Nizeli Kirkor Efendi, çaresizliğine bir çare istiyordu.

"Önceleri uzaklarda oluyor bu işler, buralara uğramaz diyorduk; ama gele gele bak, Maraş'a kadar geldi" dedi. "Hiç şüphen olmasın, yarın öbür gün sıra bize de gelecek. Sen akil bir adamsın. Bir çare bul bize, kurbanın olayım."

Hacı Hilmi Efendi o gün öğleden sonra Kayseri mebusları Garabet Tomayan Efendi ile Mustafa Şeref Efendi'ye gitti, yaşamında ilk kez, devlet büyüklerinden kendi için özel bir istekte bulundu:

"İstanbul'a yüklü bir miktarda toplu satışım var" dedi. "Demiryolları İdaresi'nden her zaman bir vagon kiralayıp yükümü rahatça gönderebiliyorum; ama şimdi yüklü bir sipariş aldım, malım da hazırdır."

Nize köyünde bir sokak

Hacı Hilmi Efendi, bu ön bilgiden sonra, milletvekillerinden istediğini de açıkladı:

"Acaba bir defaya mahsus olmak üzere, bedeli mukabili beş adet vagon tahsisinde bulunulması için bendenize müzahir olur musunuz?"

Kayseri milletvekilleri Garabet Tomayan Efendi ve Mustafa Şeref Efendi, birbirleriyle el ele vererek ve birbirleriyle yarışırlarcasına bir coşkuyla, kentlerinin bu saygıdeğer büyüğünün isteğini yerine getirebilmek için çalıştılar ve başardılar da... Demiryolları İdaresi'yle görüştüler ve Hacı

Nize köyünde evler

Hilmi Efendi'ye, bedeli karşılığında beş adet vagon kiralanmasını sağladılar. Vagonlar, Kayseri istasyonunda Hacı Hilmi Efendi'ye teslim edildikten üç gün sonranın gecesi, Nize'nin tüm evlerinde gerekli eşyalar sarılıp sarmalanmış, çocuklar ve genç kızlara kat kat giysiler giydirilmiş, tüm hazırlıklar tamamlanmıştı.

Gecenin yarısına doğru bu saatlerde Nizeli 80 Ermeni ailesi, dönüşü olmayacağını bildikleri uzun yolculukları için evlerinden ayrılacakları işareti bekliyordu şimdi... Beklenen haber, bir komşu penceresinden öteki komşu penceresine ulaştı:

"Hacı Hilmi Efendi, herkesi Çınarlı Meydan'da bekliyormuş."

Çınarlı Meydan'ında toplanan Ermeniler, köyde bırakacakları Türk komşularıyla son kez kucaklaştılar. Arkalarından bakraçlarla dökülen suların sesi, kalanların ve gidenlerin hıçkırıklarına karıştı. Gidenlerin Nize'de son bıraktıkları, arkalarındaki bu ses oldu. Atları olanlar, çocukları kucaklarına aldılar. Hacı Hilmi Efendi de atlıydı. Onun da kucağında bir çocuk vardı. Yolcular, gecenin karanlığı içinde gözden kayboldular.

Nizeliler iki saatlik yürüyüşten sonra Kayseri'ye vardıklarında, saatler gecenin birini gösteriyordu. Hacı Hilmi Efendi'nin atını izleyerek kentin ara sokaklarından geçtiler, tren istasyonunun karşısında ağaçlık bir alanda, ağaçların altına oturdular.

Hacı Hilmi Efendi'nin önce istasyona gideceğini, sonra gelip kendilerini alacağını biliyorlardı. O dönünceye değin orada, olabildiklerince sessiz bekleyeceklerini de biliyorlardı. Gittiği yerde çok kalmadı Hacı Hilmi Efendi... "Yol yorgunluğunuzu üzerinizden atamadığınızı biliyorum; ama artık çok az kaldı" dedi ve sık ağaçların arkasındaki karanlığı işaret etti.

"Birazdan arabalar gelecek ve hepinizi Ulukışla'ya tren istasyonuna götürecek. Trene orada binilecek."

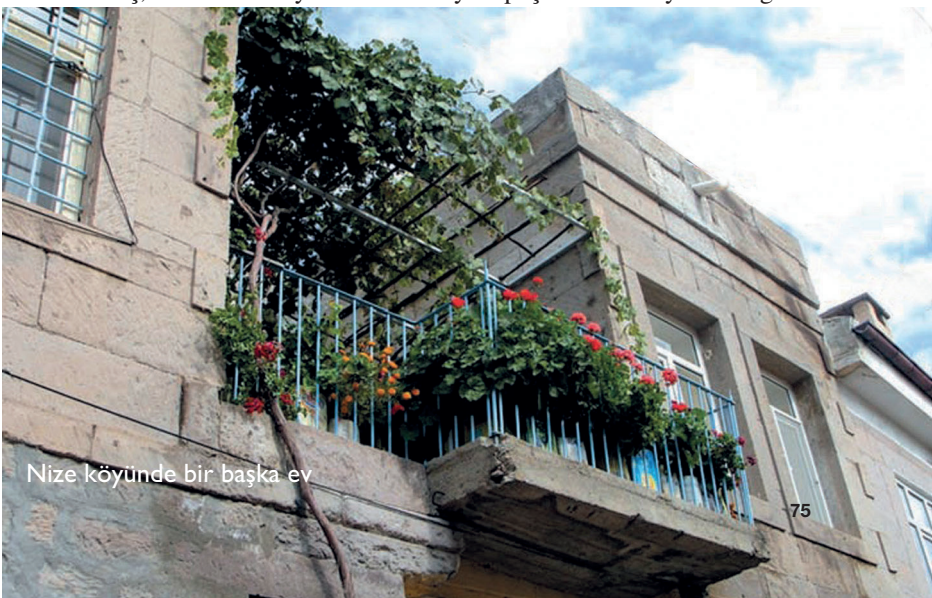
Ulukışla istasyonunda yük vagonlarının önünde, iki demiryolu işçisi bekliyordu yolcuları... Ellerindeki gemici fenerlerini hareket ettirdikçe, yüzlerinde bir belirip bir kaybolan ürkütücü gölgeler oluşuyordu. Fenerlerin solgun ışığında yüzleri seçilmiyordu. Merdiven gibi kullanılmak için iki sandık getirmiş, yük vagonlarından birinin kapısı önüne yerleştirmişlerdi.

"Buraya basarsanız, daha kolay çıkarsınız" dedi işçilerden biri... "Her vagona 30-40 kişi kadar alacağız."

Birinci vagon yolcularını aldıktan sonra işçiler kapı önündeki iki sandığı aldılar, arkadaki vagonun kapısı önüne götürdüler. Yarım saate kalmadan tüm yolcular beş vagona bölüştürülmüşler, vagonlardaki yerlerine yerleştirilmişlerdi. Hacı Hilmi Efendi her olasılığa karşın vagonlara, elleri tüfekli birer akrabasını da bindirmişti. İlk iki vagondan birinde, evladı yerine koyup büyüttüğü yeğeni Mehmet Kaşif'i görevlendirmiş, ötekinde ise yolcuları koruma görevini kendi üstlenmişti. Tüm yolcuların ve koruyucuların vagonlarına bindiklerini gördükten sonra öndeki vagona kendi bindi ve işçilere, kapıları kapatmalarını bildirdi. Bir saat kadar sonra vagonlarda, çarpma sarsıntısına benzer bir sarsıntı oldu. Manevra yaptırarak vagonları ana hatta çekmek için öndeki vagona bir lokomotif bağlanmıştı. Herkes çok yorgundu; fakat kimse uyumuyordu. İlk üçü kısa, dördüncüsü uzun bir tren düdüğü sesi bekliyordu tüm yolcular.

"Düt, düt, düt, düüüüt..."

Dördüncü uzun düdük sesinden sonra demirin demire çarpması gürültülerini, demir tekerleklerin demir raylar üzerinde dönmeleri sesleri izledi. Dönüşü olmayan yolculuğun ikinci bölümü başlamıştı. Bu bölümde ilk ve son durak, İstanbul'un Haydarpaşa Garı'ydı. Dört gece önce Ulukışla istasyonunda bir gece karanlığında bindikleri vagonlarından, şimdi Haydarpaşa Garı'nda yine bir gece

Nize köyünde bir başka ev

karanlığında inen Nizeliler, yüzlerini hangi yöne çevireceklerini bir süre bilemediler, birbirlerine döndüler, birbirlerinin yüzlerini seyrettiler. Gün ışırken bu kez birbirleriyle kucaklaşmalar başladı, hıçkırarak iç çekmeler yine duyuldu.

Başta Kirkor Efendi olmak üzere tüm Nizeliler sıraya girdiler, Hacı Hilmi Efendi'nin elini öptüler, ona teşekkürler ettiler, dualar ettiler. Sonra kimi teyzesinin Şehremini'deki evini aramak için, kimi Kadıköy'deki halasına gitmek için, kimi Kınalıada vapurunun kalkacağı iskeleyi bulmak için, ortalarına bir taş düşmüş kuş sürüsü gibi dört bir yana dağıldılar.

***

Başta Hacı Hilmi Efendi Efendi olmak üzere bu olayı o günlerde Kayseri'de hiç kimse, bir başka kişiye anlatmamıştır. O nedenle bu olayı Kayseri'de o günlerde de, o günlerden sonraki günlerde de hiç kimse duymamıştır.

Hacı Hilmi Efendi'nin yeğeni yalnızca Mehmet Kaşif Efendi, aradan 13 yıl geçtikten sonra 1929 yılında, bu olayı 10 yaşındaki oğlu Mustafa'ya anlatmış, birkaç hafta sonra da genç yaşta ölmüştür. On yaşında babasız kalan Mustafa, o yıllarda çevresinde "Yetim Mustafa" olarak tanınmıştı. Hizmet yaşamında Kayseri'de ve çevredeki çeşitli okullarda Türkçe öğretmenliği yaptığı sürece ve 2003 yılında ölümüne değin ise, tüm Kayserililer'in ve öğrencilerinin gönlünde, "Mustafa Hoca" ve "Mustafa Baba" tanımlamalarıyla anıldı. Çocukluğu döneminin "Yetim Mustafa"sı, öğrenciliğim dönemimde benim gönlümde de "Mustafa Hocam" olmuş; fakat doğumumdan bugüne değin tüm yaşamımda hep, "Mustafa Babam" olarak yer almıştır. Çünkü kendisi hem Türkçe öğretmenimdi, hem babamdı. O da, babası gibi, yalnızca kendi oğluna, bana anlattı bu olayı.

Başta Kirkor Efendi olmak üzere tüm Nizeliler sıraya girdiler, Hacı Hilmi Efendi'nin elini öptüler, ona teşekkürler ettiler, dualar ettiler.

***

Yıllar, yıllar sonra, dört beş yıl kadar önce, memleketim Kayseri'ye davet

Yazarımızla Tanışın *Mehmet Erkan Dülgeroğlu, 29 Mart 1945 tarihinde Kayseri'de doğdu. Talas Amerikan Ortaokulu, Tarsus Amerikan Lisesi ve Robert Kolej İş İdaresi Fakültesi'nden 1967 yılında mezun oldu. Kayseri ve İstanbul'da çeşitli üretici şirketlerde ortaklık ve üst kademe yöneticiliği yaptıktan sonra, 2000 yılında kendi işini kurdu, yönetti ve evlatlarına devretti. Şimdilerde bol bol okuyor ve Bodrum'daki evi ve teknesi ile denizin tadını çıkartıyor.*

ettiğim birkaç arkadaşıma, Kayseri kentini ve çevresini gezdiriyordum. Öğretmenimiz merhum Gıyasettin Tokyay'ın doğduğu Darsıyak köyünü, Mimar Sinan'ın doğduğu Ağırnas köyünü, bağları türkülere geçmiş Gesi köyünü gezdirdikten sonra arkadaşlarıma, içinde büyük bir katedral olan Nize köyünü de gezdirmek istedim.

Nize'ye geldiğimizde, Erciyes Üniversitesi'nden bir öğretim üyesinin, varlıklı oldukları belli olan, orta yaşlı bir Amerikalı çifte, köyü anlatmakta olduğunu gördük. Yanlarına yaklaştık, önce kulak verdik anlattıklarına, sonra biz de katıldık konuşmalarına...

Kaliforniya'da oturuyorlarmış Amerikalı karı koca... Nizeli imişler. Kendileri gibi birçok Nizeli varmış Kaliforniya'da... Hatta bir de dernekleri varmış orada... Bize, aile büyüklerinden kalan birkaç fotograf da gösterdiler. Derneklerinin toplantılarından da fotograflar gösterdiler. Türkçe'yi düzgün konuşamıyorlardı; ama ezberlerindeki birkaç Türkçe sözcüğü, hem de tam Kayseri şivesi ile, yanlışsız söylüyorlardı.

"Biz, aile büyüklerimiz gibi yaptık, Nizeli aileler olarak birbirimizden hiç ayrılmadık" dediler. "Hatta birkaçımız Arjantin'e yerleşmiş; ama onlarla da sürdürüyoruz ilişkimizi..."

Biraz daha derinleştirdik konuşmamızı...

"Dedelerimiz 1916 yılında, çok zor koşullar altında kaçmışlar Nize'den" dediler. "Muhterem bir Müslüman'ın yardımıyla, yük vagonlarında, halı ve yapağı çuvalları arasında, hep birlikte trenle İstanbul'a gitmişler, daha sonra da Amerika'ya gelmişler."

Nize'li kadınlar

Dedelerini 1916 yılında, çok zor koşullar altında Nize'den kaçıran Hacı Hilmi Efendi'nin torunu ile, Amerika'ya göç eden Nizeli Ermeniler'in torunları o gün orada, Nize'de yan yana gelmişler, aralarında "üçüncü, dördüncü, beşinci şahıslar" olmadan, dedelerinin o eski günlerini anıyorlardı, onların 96 yıl önceki dostluklarının sıcaklığını yaşayarak ve yaşatarak...•

Hazırlayan: BİRSEN ERKUTUN

1-Ortaya çıkardığı gizli belgelerle Dünya siyasetinin yönünü değiştiren Wikileaks'ın kurucusu kimdir?
a-Mark Zuckerberg
b-Bill Gates
c-Jullian Assange
d-Sergey Brin

2-Ünlü Yakutiye Medresesi hangi ilimizdedir?
a-Erzurum b-Edirne
c-Hatay d-Trabzon

3-Avrupa Birliği'nde, oy kullanma yaşı 16ya indirilen ülke hangisidir?
a-Fransa
b-İsveç
c-İngiltere
d-Avusturya

4-Anadolu'da yaşadığı ve ölüme çare bulduğu rivayet edilen ünlü hekim hangisidir?
a-Lokman
b-Ahi Çelebi
c-Aetios
d-Ömer Hayyam

5-Civalı termometreyi icat eden ünlü Alman fizikçi kimdir?
a-Newton b-Fahrenheit
c-Einstein d-Thomson

6-Türkiye'nin ilk demir-çelik fabrikası hangi şehirde kurulmuştur?
a-Kırıkkale b-Karabük
c-Adana d-Zonguldak

7-Cumhuriyet gazetesini kuran Türk gazeteci kimdir?
a-Sedat Simavi
b-Ali Naci Karacan
c-İlhan Selçuk
d-Yunus Nadi

8-En tiz ya da ince erkek sesine verilen isime ne denir?
a-Alto b-Majör
c-Tenör d-Soprano

9-Örs, çekiç ve üzengi kemikleri hangi organımızda bulunur?
a-Kulak
b-Parmak
c-Burun
d-Çene

10-Fizan hangi ülkededir?
a-İran b-Suriye
c-Mısır d-Libya

11-Kırkikindi hangi meteoroloji olayının bir türüdür?
a-Dolu
b-Yağmur
c-Kırağı
d-Çisenti

12-Adli Tıp Kurumu hangi bakanlığa bağlıdır?
a-Adalet Bakanlığı
b-Savunma Bakanlığı
c-İçişleri Bakanlığı
d-Sağlık Bakanlığı

13-Fesleğenin diğer adı nedir?
a-Kişniş b-Kekik
c-Reyhan d-Yeni Bahar

14-Bu ülke yönetilemez idare edilir cümlesi hangi siyasetçiye aittir?
a-İsmet İnönü
b-Turgut Özal
c-Bülent Ecevit
d-Süleyman Demirel

15-Kutuplardan geçtiği ve ekvatoru dik olarak kestiği farzedilen çizgilere ne denir?
a-Paralel
b-Meridyen
c-Eksen
d-Daire

16-Göz merceğinin saydamlığını yitirmesi şeklinde tanımlanabilen göz kusuru hangisidir?
a-Glokom
b-Katarakt
c-Astigmat
d-Miyopi

17-Başkomutanlık Meydan Muharebesi hangi tarihte yapılmıştır?
a-29 Ekim 1920
b-30 Ağustos 1920
c-30 Haziran 1923
d-30 Ağustos 1922

18-Uçaklarda pilotların konuşmalarını ve kuleden gelen mesajları alıp saklayan ünlü araç "karakutu" ne renktir?
a-Turuncu b-Siyah
c-Yeşil d-Kırmızı

Yanıtlar: 152. sayfada

Konur Ertop

Uzayan kulakları, başına dert olan altınları ve çözemediği kördüğümü ile

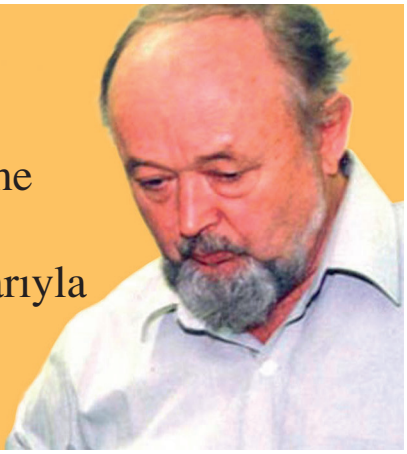
Kral Midas

Yapımcı, yönetmen, gazeteci Çetin İmir, "Bütün Dünya"daki ayrıntılı yazısında Atatürk'ün Anadolu arkeolojisine kol kanat gerdiğini anlatmıştı. Bu yazıda yeni Türkiye'nin kurucusunun asker, devlet adamı kimliğinin nasıl kültür adamı kimliğiyle taçlandığı gösteriliyordu. Bir yurt gezisinde müzeleri, sanat yapıtlarını, eski uygarlıkların kalıntılarını inceleyen Atatürk, Başbakan İsmet İnönü'ye gönderdiği telgrafla Türkiye topraklarının altındaki tarih değerlerini ortaya çıkaracak uzmanların yetiştirilmesini istemişti:

"Bakanlıkça yurtdışı eğitimine gönderilecek öğrencilerden bir bölümünün bu alana yönlendirilmesinin uygun olacağı fikrindeyim."

İlerki yıllarda bilimsel çalışmaları ile Türkiye'nin yüzünü ağartacak Ekrem Akurgal, Sedat Alp, Arif Müfit Mansel, Halet Çambel o dönemin öğrencileriydi. O günkü öğrencilerden Ord. Prof. E. Akurgal, Cumhuriyet

Güngör Dilmen:
"Gerçek bir ulusun, toprağına derinlemesine sahip çıkması gerekir, Yalnız doğal kaynaklarıyla değil, geçmiş kültür değerleriyle de..."

aydınlanmasının eski Anadolu uygarlıklarından nasıl beslendiğini açıklarken şöyle diyecekti:

"Anadolu'nun kültür birliğine ulaşması Cumhuriyet döneminde gerçekleşmiştir. Atatürk laik bir devlet kurarak ve çağdaş Avrupa uygarlığını örnek alarak aynı dili konuşan, Anadolu tarihini kendi milli mirası gören bir ulus yaratmakla kültür birliğini sağlamıştır."

Kuruluşlarına Atatürk'ün öncülük ettiği Türk Tarih Kurumu, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi gibi bilim odaklarının katkısıyla Türkiye topraklarında yaşamış uygarlıklar gün ışığına çıktı. Kazılar, buluntularla zenginleşen müzeler, bilimsel yayınlar düşünce-sanat dünyası üzerinde de etkili oldu. Halikarnas Balıkçısı, Sabahattin Eyuboğlu, Melih Cevdet Anday, Azra Erhat bu bereketli kaynağa yönelen yazarlardandı. Aynı zengin kaynaktan beslenen başarılı bir oyun yazarı da Güngör Dilmen'dir.

Dilmen'in "Midas Üçlemesi"ni oluşturan üç oyunu, Orta Anadolu'da yaşamış Frigyalıların destansı Kralı Midas'ın adı çevresinde oluşmuş üç Anadolu söylencesine dayanır. Bu konuya eğilmesinin, Frigyalılarla haşır neşir olmasının nedenini açıklarken, Güngör Dilmen şunları söylemişti:

"Gerçek bir ulusun, toprağına derinlemesine sahip çıkması gerekir, yalnız doğal kaynaklarıyla değil, geçmiş kültür değerleriyle de. Biz iki yüz yıldır bu toprağın kültür hazinelerinin 'Bize yabancı, bizim değil' diye yağmalanmasına göz yummuşuz. Bize yabancı olan ne? Yadsıdığımız ne? Hiç mi yakınlaşmayız bizden önce bu topraklarda yaşamış insanlarla?

Sabahattin Eyuboğlu şöyle diyor 'Mavi ve Kara' adlı kitabında:

'Biz bu toprakları yoğurmuşuz, bu topraklar da bizi. Onun için en eskiden en yeniye, ne varsa yurdumuzda

öz malımızdır bizim. Halkımızın tarihi Anadolu'nun tarihidir.' "

Güngör Dilmen bu anlayışla bakışlarını eski Anadolu tarihine çevirmiştir. Onun bu kaynaktan beslenen oyunlarının ilki, "Midas'ın Kulakları"dır.

Kral Midas, çoban-tanrı Pan'la müziğin ve şiirin tanrısı Apollon arasındaki müzik yarışmasında hakem olmuştu. Pan'ı seçmesi Apollon'u çok kızdırdı. Yarışmada Pan, flüt çalıyordu, Apollon da lir. Pan'ın flütünü beğendiğini söyleyen Midas'ı Apollon, iyi duymuyor, dinlediklerini doğru değerlendirmiyor diye kulaklarını eşek kulağına çevirerek cezalandırdı. Bunu halkından gizlemeye çalışan Midas, kulaklarını gözlerden gizlemek için takke giymeye başladı. Durumu öğrenen berberinin de kimseye bir şey söylememesini buyurdu. Midas'ın gizini saklayamayan berber, gidip bir kuyunun içine bildiklerini haykırdı. Ancak, çevrede yetişen sazlardan, "Midas'ın eşek kulakları var!.." diye sesler yükselmeye başladı...

Dilmen'in "Midas Üçlemesi"ni oluşturan üç oyunu, Orta Anadolu'da yaşamış Frigyalıların destansı Kralı Midas'ın adı çevresinde oluşmuş üç Anadolu söylencesine dayanır.

Güngör Dilmen'in oyunda daha sonraki gelişmelerle ilgili açıklaması şöyledir:

"Ben mitosa kendi yorumumu getirdim: Masalda Tanrı Apollon Mida-

Güngör Dilmen'in İstanbul Devlet Opera ve Tiyatrosu tarafından sahnelenen Midas'ın Kulakları ouyunundan bir sahne

s'ı eşek kulaklarıyla cezalandırır, masal orada biter. Oyunumuzda ise Midas bir süre sonra bu kulaklara alışır. Alışmanın ötesinde onları bir ayrıcalık, bir üstünlük olarak görmeğe başlar. Bir anlamda tanrının cezasını hiçler. (Aşağılık kompleksinin güce dönüşmesi). Artık kulaklarını gizlemek şöyle dursun onları halkın karşısında törenle sergilemeğe kalkışır. Apollon eşek kulaklarını geri alarak onu yeniden cezalandırır. Halk, bu kez Midas'ın insan kulaklarını yadırgar, alay eder. Kısaca, değerlerin göreceliği, halkın kaypaklığı!" Geçmişin kültür zenginliğinden beslenen çağdaş bir yapıt, günümüz sahnesine böylece bireysel, toplumsal eleştiriyi taşımış olmaktadır.

Güngör Dilmen, insanoğlunun tutkularını, toplumdaki yanlış değerlendirmeleri yine aynı kaynaktan beslenen "Midas'ın Altınları", "Midas'ın Kördüğümü" oyunlarında da ele almayı sürdürmüştür. "Midas'ın Altınları", kralın "altın" tutkusuna eleştiridir.

Oyun, Midas'ın (insanoğlunun) paraya pula düşkünlüğünü sergiler. Altınları çoğalsın diye kralın akıl almayacak işlere kalkıştığını görürüz.

"Ah altınlarım, güzel altınlarım benim, bir türlü doyamıyorum size. Doymak ne söz, artıyor açlığım gitgide. Daha çok, daha çok, daha çok yığmak istiyorum gözlerimin önüne. Ah güzel altınlarım, sarı kızlarım benim. (İki kupayı bibirine vurur) Dinleyin bakın... bu işittiğiniz altın sesidir. Kaç kişi duyabilmiş bu müziği yeryüzünde? Delice seviyorum bu sesi."

Daha çok altını olsun diye yeni vergiler koyar, taştan topraktan altın üreteceklerini ileri süren simyacılar onu kandırır. Sonunda güzel kızını da yarı-insan yaşlı, çirkin Silenos'a kaptırır, karşılığında Dionysos onun her dokunduğunun altın olmasını sağlar. Bu olağanüstü güç sonucu dört yanı altınla dolar, yurttaşlarına da altın dağıtmaya koyulur. Ancak neye dokunursa altına kesildiği için artık yiyip içemez, yıkanamaz. Sarılıp teselli etmek istediği kendi kızı da altın bir heykele dönüşüverir!

Altın sahibi olan halk işi gücü bırakmıştır. Artık kimse çalışmadığı için ülkede yiyecek içecek de kalmaz! Midas Dionysos'tan verdiği gücü geri almasını ister. Tanrı ona yol gösterir: Ellerini Sart çayında yıkayarak eski günlerine geri dönebilir.

Oyunun ikinci sonuna göre ise halk Midas'ı öldürür. Frigyalılar altının gerçekte alın teri olduğunu, en değerli nesneye bile tutsak olmanın yanlışlığını anlamıştır:

Yurttaşlar: *Kahrolsun altın*
Vezir: *Ve yaşasın altın,*
Yaşamı yeniden kazandık biz
Altın sayrılığının sonucunda.
Gerçek altını kazandık biz
Altındır us
İnsanın en değerli cevheri
Ve insan çoğu kez kendi dışında
arar onu
Yurttaşlar: *Altındır köylünün*
alnından sildiği
Tarlada soluk soluğa

Altındır özgürlük uğruna
Kanla gözyaşıyla
Yürüyen soylu kavga"

Dizinin üçüncü oyunu olan "Midas'ın Kördüğümü", günümüzde Gordion kazı yerinde, arkeologlar arasında başlar. Burası Polatlı ilçesinde bugün Yassıhöyük diye bilinen eski Frigya başkentdir. O yaz kazıya katılan arkeoloji öğrencileri –aralarına öğretim üyelerini de, höyük bekçisini de alarak– bir oyun sahneleyecektir. Oyun içindeki oyun, Frigya tarihinden kaynaklanmakta, söylencelerle beslenmektedir.

Zeus tapınağının bilicisi, o sabah kağnısıyla kente ilk gelecek kişinin kral yapılması gerektiğini söylemiştir. Midas'ın babası köylü Gordios böylece kral seçilir. Tanrıya adanan arabasının okundaki düğümü çözecek kişinin de Asya'ya egemen olacağına inanılır. Arkeoloji öğrencileri ülkelerindeki kazıları yabancıların yürütmesini sakıncalı bulmaktadır. Sahneledikleri oyunda da Midasın izniyle kazı yapan Asurlu bilginler çıkardıkları gömüleri gizlice kendi ülkelerine taşımaktadır.

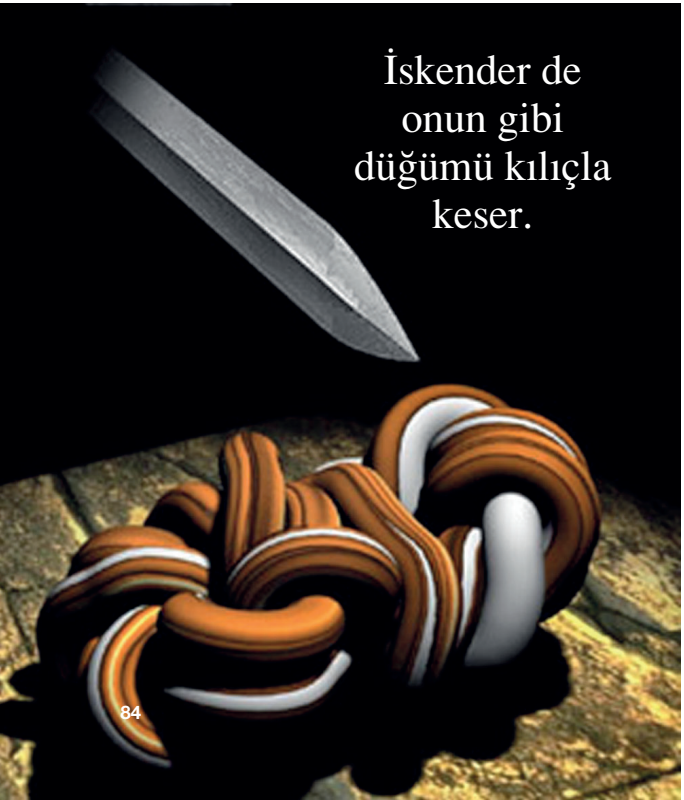
Yoksul Frigya halkı sıkıntılar içinde yaşarken kralları Midas'ın o dönemde tek sorunu, tapınaktaki kağnının düğümünü çözmektir! Bunu başarırsa Asya'yı elle geçireceğine inanır. Komşuları Kimmerler sınırlarına yığınak yapmaktadır. Düğüm için ayrılan bütçe ise, savunma bütçesini aşmıştır!.. Görevli çığırtkanlar, Midas'ın buyruklarını halka duyurur:

"Düğümcülük Frigya'da baş tacı edilecek bir düğüm bakanlığı kurulacak düğüm üniversiteleri açılacak düğümcülük devlet yardımı görecek yurt çapında kalkındırılacak çan çal, çan çal..."

Frigyalı bilginler artık yalnız "düğüm" konusuyla ilgilenmektedir. "Düğümcülük" bilimin tek konusu olmuştur. Düğüm türleri sıralanır. Ne var ki kağnının düğümünün bilimsel yoldan çözülemeyeceği görülünce içe doğuştan yararlanmaya çalışılır. Aklın

yerini sezgi, bilginin yerini inanç alır. Gömütünden çıkan Gordios'un uyarıları da işe yaramaz. Derken Kimmerler ülkeyi ele geçirir, başbuğları gelip kılıcıyla Midas'ın Kördüğümünü keser. Öğrencilerin oyununun başka bir sonu daha vardır:

Makedonyalı İskender Gordion'a geldiğinde düğümü çözmeyi beceremez. Bekçi aldığı bahşişten sonra Kimmer başbuğunun ne yaptığını fısıldar. İskender de onun gibi düğümü kılıçla keser. Oyun içindeki oyun bittiğinde profesör yabancı arkeologlara ayrılan yerde artık kendi öğrencilerinin kazı yapacağını bildirir.

"Midas Üçlemesi"ni incelerken Prof. Dr. Sevda Şener'in değerlendirmesi şöyle olmuştu:

"Bu oyunda ('Midas'ın Kördüğümü'nde) günümüzle doğrudan doğruya bir bağıntı kurulmuş, insanlığın binlerce yıllık gelişimi gösterilmiştir. Bu gelişimin dürtücü gücü us ve doğa doğrultusundaki insan ve bu insanlardan oluşmuş toplumdur. Tanrılar küçülmekte, krallar önemsizleşmekte fakat toplumlar yaşamaktadır.

Yazar ilk oyununda Tanrı'yı ve Kral'ı, ikinci oyununda Kral'ı ve toplumu, üçüncü oyununda ise ulusu ve uygarlığı vurgulayarak bu gelişimi göstermiştir. Baştaki oyunda ilginin insanın iç dünyasında yoğunlaşmasına karşın ortadaki oyunda düşünceye, sondaki oyunda ise genel devinime önem vermesi yazarın böyle bir gelişimi oyunun biçimlenmesine de uyguladığını gösterir. Bireyden topluma ve soruna, sorundan asal duruma, insanın ve toplumların asal niteliğine geçilmiştir."

Güngör Dilmen eski Anadolu uygarlıklarının günümüz sanatına bereketli bir kaynak oluşturduğunu göstermiş, geçmişi sergilerken günümüz sorunlarına da gönderme yapmıştır. •

konurertop@butundunya.com.tr

Çetin İmir

Türkiye'den Hindistan'a, Afganistan ve İran'dan Arap ülkelerine kadar birçok ülkede kutlanan bayram:

Nevruz

Ata baba takvimine göre Nevruz, kuzey yarım kürede eski yılın bitip yeni yılın başladığı ve bahara eriştiğimiz 21 Mart günü kutlanan bir bayramdır. Kelime anlamı yeni gün demektir. Her yeni şey gibi Nevruz da bir bayram günü olarak geçmişte olduğu gibi bugün de insanlara ve topluma heyecan, neşe ve coşku vermektedir. Çünkü bu coşku bayramların ruhunda yatan hoşgörü, dostluk, kardeşlik, birlik, kaynaşma ve kucaklaşma coşkusudur. Nevruz Bayramı son yıllarda ortaya çıkmış bir bayram değil, eski ve köklü millî bir bayramdır. Dolayısıyla bu bayram, sadece Doğulusu, Batılısı, Kuzeylisi ve Güneylisiyle

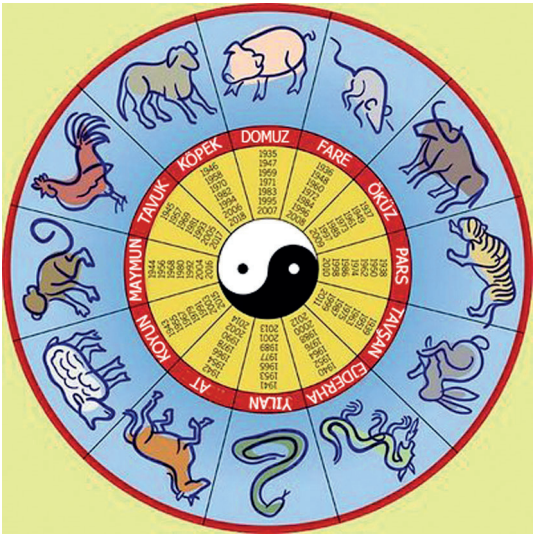
Türkiye'deki insanlarımızca değil, Hindistan ve Afganistan'dan İran ve Arap ülkelerine kadar birçok ülkede kutlanmaktadır. Ancak bu bayramın diğer milletlerden farkı, büyük Türk kütlesinin manevî zenginlikleri arasına girecek kadar benimsendiğidir. Halk arasında bugün, şenlikler yapılarak kutlandığı gibi devletler nezdinde de törenler yapılmıştır. Ve hâlâ yapılmaya devam etmektedir.

İnsanoğlunun çevresini kuşatan iki tür çevreden biri doğal çevre öbürü de sosyal çevredir. Tabii çevre insan soyunun da içinde bulunduğu ve hazır bulduğu çevredir. Var oluşuna da hiçbir katkısı yoktur. Ancak insanoğlu, içinde yaşadığı doğal çevreyi anlamlandırmak istemektedir.

İnsanoğlu doğal hadise olan güneşin ve dünyanın hareketleriyle de yakından ilgilenmiş ve anlamlandırmıştır. Örneğin dünyanın kendi ekseni çevresinde dönmesine bir gün, güneşin çevresinde dönmesine de bir yıl denmiş, bu dönüş gerçekleşirken dünyanın güneş ışınlarını alış açısına göre mevsimlerin oluştuğu anlaşılmıştır. Mevsimlerin başlangıç ve bitişlerinden de sosyal hayatı biçimlendirmede yararlanmıştır. Nevruz da (yeni gün) insanoğlunun doğayı anlama ve yorumlama gayretinin sosyal hayata yansımasından başka bir şey değildir.

Nevruzun dinî ve mitolojik ritüellerle ilişkisine bakış

Nevruz bayramı bu ülkenin insanları arasında kültür birliğinin bir göstergesidir. Bu birliği sözde iddia ve ilmî olmayan tezlerle bozmak yanıltıcıdır. Nevruzun tarihi İslâmiyet'ten önceki devirlerden başlayıp İslâmî devirleri de kapsayarak günümüze kadar ulaşmaktadır.

Hayvanlı Türk takvimi

Stanislas Julien'in 557-581 olaylarını içine alan Tcho Chai'den aldığı notlarda: "Tukyu'ların takvimleri yoktu, yılları ağaçların yeşillenmesiyle hesap ederlerdi" şeklinde eserine bir kayıt düşmüştür. İslâmî sözlü kültür geleneğinde Nevruz; gece ile gündüzün eşitlendiği ve dünyanın yaratıldığı, Hz. Âdem'in çamurunun yoğrulduğu, Hz. Nuh'un gemisinin karaya oturduğu, Hz. Yusuf'un zindandan kurtuldu-

ğu, Hz. Musa'nın Kızıldeniz'i yardığı ve halkını kurtardığı, Hz. Yunus'un kendi adını taşıyan balık tarafından karaya bırakıldığı, Hz. Ali'nin doğduğu veya Hz. Fatma ile evlendiği gün olarak nitelendirilmektedir.

Bütün bu inançlar etrafında oluşan ritüeller tarihî süreçte değişik dinî kültür çevrelerinin içinden geçerek zenginleşmiş ve kültürel mirasımızın ortak paydalarından biri olmuştur. Nevruz'u; tabiatın tazelediği, kin, nefret ve bölücülüğün ortadan kalktığı ülkemiz ve ülkemiz dışındaki vatandaş ve soydaşlarımızın kaynaşıp kucaklaştığı bir bayram ve şenlik olarak görmek ve bunun bilimsel temelini topluma kazandırıp, sosyal şölen yönünü paylaşmak arzusu içinde olmalıyız. 923 tarihinden önce yazılan Uygurca Maytrısimit adlı eserde Uygurların "yengı kün" bayramlarının bulunduğunu ve yılın ilk günü yapılan bu bayramda güreşler yapıldığı, piyesler oynandığı, canlı ve kâğıt tasvirlerle bazı olayların canlandırıldığı kaydedilmektedir. On iki hayvanlı Türk takviminin ilk çağı olan sıçan yılı yine 21 Mart'ta başlamaktadır. Divanü Lügat-it Türk'te, "yengi kün" bayramı olan Nevruz'dan sonra gelen mevsime Oğlak Ay denilmektedir.

Türkler, tarihin çok erken devirlerinde başka milletler, kabileler halinde yaşayarak avcılık ve toplayıcılıkla hayatını devam ettirirken demiri maden olarak kullanmaya başlamışlardır. Kültür tarihi açısından son derece önemli olan

Türkler demir işlemeyi öğrenmişlerdi

bu konu onların gelişmiş bir hayat ve medeniyet seviyesine sahip olduğunu göstermektedir. Daha Hun çağında çifte su verdikleri demirden savaş aleti yapmışlar, adına; kılmak, iş görmek anlamına gelen "kılınç" demişlerdi.

Köktürklerin Juan juanlara (Avarlar) demircilik yaptıkları yine tarihî kaynaklarında belirtilmektedir. Kaşgarlı Mahmud Divanü Lügat-it Türk adlı eserinde ütü kelimesinin karşılığında "mala biçiminde bir demirdir, Türkler bununla elbiselerinin kırışıklıklarını açarlar" diye açıklayıcı bir bilgiye yer vermiştir.

Görülüyor ki Türklerin demiri bir element olarak keşfetme ve onu insan-

lığın yararına kullanmaya başlamaları çok eskidir. Nitekim Türklerin mitolojik devirlere ait Ergenekon efsanesi, demir dağların eritildiği ve ilk takvim bilgisi olarak kaydettikleri 21 Mart gününe tesadüf etmektedir. Temelinde dostluk, barış, dayanışma ve birliğin yattığı bayramlar, terörizmi ve bölücülüğü reddeder. Ayrıca böyle bir bayramın mevcudiyeti insanlar arasında ister yeni yılın gelişi ve yılın ilk günü olması, ister tabiatın uyanışı, isterse Ergenekon'dan çıkış veya başka efsanelere bağlı olarak ortaya çıkması anlamına gelsin barış, sevgi, dayanışma ve dostluğu telkin ve tesis etmek amacı taşıdığı sürece olumludur ve kutlanmasında da yarar vardır.

Baharın müjdecisi nevruz çiçeği

Nevruz kutlamalarının temelinde yatan anlam

Nevruzla, kış mevsiminin sona erip baharın gelmesine neden olan doğadaki değişmenin kutlanması söz konusudur. Bu kutlamalarda zaman içinde bir dizi kalıcı pratiklerin oluştuğu ve geleneğin teşekkül ettiği hatta müstakil bir edebiyatın da ortaya konulduğu görülmektedir. Kaderde, kıvançta, tasada ortak olan Türk halkı, yaşadığı her coğrafyada millî ve dinî bayramlarda kişisel problemlerini, sıkıntılarını unutarak bayramın yarattığı sevinç ve huzur ortamına kendini kaptırırlar. Çünkü bilirler ki bayramlar sosyal psikolojileri bakımından yalnızlık ve karamsarlık duygularını ortadan kaldırır, mensubu olduğu milletin bir ferdi olduğunu insanlara hissettirir; yurttaşlık, insanlık ve fazilet duygularını güçlendirir. İşte böyle bayramlardan biri olan Nevruz, Türkiye'de ve Türk Dünyası'nda kültür birliğinin ortak paydalarından biri, dostluk, kardeşlik ve iç barışın teminatı olarak benimsenmiştir.

Nevruz'da oynanan oyunlar, hazırlanan yiyecek ve içecekler, dikilen kıyafetler, yaşanılan pratiklerin hepsinde sevgi, kardeşlik, birlik ve barış temaları ağır basar. Zaten bayram deyince aklımıza sevinç huzur, neşe, kardeşlik, dostluk gelmelidir.

Türk dünyasında bugüne kadar Nevruz kutlamalarının tarihî seyri Nevruz'un Türkistan'da çok eski bir geçmişi bulunmaktadır. VI. yüzyıldaki Tukyular çağında Nevruz'la ilgili bilgilerin varlığı, Ergenekon destanına kaynaklık eden efsane metni Göktürkler çağını işaret ediyorsa da hikâye çekirdeğinde olay-

Nevruz; Uygurlar, Karahanlılar, Selçuklular, Karahitaylar, Çağatay Devleti ve Hanlılar dönemi de dahil her devlette ve yüzyılda Türk toplulukları tarafından kutlanmıştır.

larda tarih öncesi dönemlere ait izler bulmak mümkündür. Dolayısıyla Nevruz; Uygurlar, Karahanlılar, Selçuklular, Karahitaylar, Çağatay Devleti ve Hanlılar dönemi de dâhil her devlette ve yüzyılda Türk toplulukları tarafından kutlanmıştır. Ancak Sovyetler Birliği döneminde ilk kez Özbek Türkleri arasında 1920'li yıllarda Sovyet hükümetince, "Basmacı" ayaklanmalarına vesile olabileceği düşüncesiyle yasaklanarak Nevruz bayramından mahrum bırakılmışlardır. 1960 yılının ortasından itibaren halk açık ve gizli şekilde bayramı kutlamaya başlamıştır. 1984 ve 1985 yıllarında bir ara yasaklama yönündeki eğilimlerin artmasına rağmen, basının desteği ile bayramın daha geniş katılımlarla kutlanmasına izin edilmiştir.

Nevruz, Türk devlet ve toplulukları arasında kendine has törenler ve pratiklerle kutlanan ortak bayramlarımızdan birisidir. Yeni devletlerin milletleşme süreci ve millî bilincin tesis edilmesinde bu bayramların rolü oldukça önemlidir.

Ergenekon Destanı

Yakın geçmişimizde Nevruz

Nevruzun bir Mecusi geleneği olduğu görüşü: Ulusal boyutu itibariyle baktığımızda, farklılıkların bir ülke gerçeği olduğu yadsınamaz. Bu anlamda bazı Sünni kesimler nevruzun İslam öncesi döneme ait bir Mecusi geleneği olduğunu iddia ettikleri için nevruzla ilgili etkinliklere pek sıcak bakmamaktadırlar. Bazı Sünni kesimler de; nevruz etkinliklerinin İslam'a ters düşen bir yanının olmadığını bu etkinliklere katılarak göstermektedirler.

Oysa geçmiş uygulamalar, özel-

likle de Osmanlı dönemi saray uygulamaları bize, nevruzun dini açıdan bir sorun olmadığını göstermektedir.

Konya'da nevruz bayramında

Osmanlı Devletinde Nevruz hayatın hemen her alanını kapsayan etkinliklerle kutlanmaktaydı. "Nevruziyelik" denilen hediyelerden "Nevruziye pişkeşi"ne kadar padişahın, vezirlerin, âlim, edip ve halkın mevki, makam ve ekonomik güç ve maharetine göre düzenledikleri bir dizi kutlamalara sahne olmaktaydı. Cumhuriyetin ilk yıllarında devlet ricali de Nevruz'a önem vermiş, meselâ 1925 yılında Konya'da yapılan Nevruz kutlamalarına "Ergenekon Bayramı" adıyla Mustafa Kemal Atatürk de katılmıştır. Ancak daha sonraları bu ilgi tavsamış ve halkın kendi kendine kutladığı bir bayram hâline dönüşmüştür. Orta Asya, Kuzey Türklüğü ile Anadolu ve Balkanlarda çok eski zamanlardan beri kutlandığı tarihî ve edebî kaynaklarca sabit olan Nevruz'un bazı çevrelerce bayram ve şenliklerin ruhuna aykırı olarak başka zeminlere çekilmeye çalışılması ve Türk dünyasında da resmî bayram boyutunda kutlanması Nevruzun yeniden gündeme gelmesini sağlamıştır.

Mustafa Kemal Konya'da Nevruz bayramında

Bugünkü haliyle nevruz etkinlikleri halkın ilgisini çekmeyen kapalı devre bir etkinlik görünümü içindedir. Konu bütün yönleri ile açıklanmayacak olursa halkın bir bölümü nevruza sahip çıkar bir bölümü de karşı çıkarsa, ya da en azından ilgisiz kalırsa yeni bir sürtüşme konusu çıkabilir. Nevruzun zulüm ve baskıdan kurtuluşun bayramı olduğu görüşü, aşağı yukarı bütün ön Asya ülkelerinde Dahhak-demirci Kava efsanesi ile anlatılır. Bu efsanede Dahhak zalim ve müstebit bir hükümdar, Kava ise zalim hükümdarın zulmüne son veren bir kahramandır.

İşte bazı gruplar kendilerine zulüm edildiği gerekçesi ile nevruz gününde adeta zulümden kurtuluşun provasını yapmaktadırlar. Belki de nevruz kavramının getirdiği en önemli sorun bu nokta olmaktadır. Demirci Kava ile aralarında tarihi ve sosyoetnolojik bilimsel bir karine dahi olmamasına rağmen bu meşhur efsaneyi kendile-

Dahhak-Demirci efsanesi

rine uyarlamaktadırlar. Bu bütünüyle bir çarpıtmadır. Ancak bu durum sosyolojik bir hadise olarak da karşımızda durmaktadır ve çözüm beklemektedir. Her yıl nevruz kutlamaları Türkiye'nin bazı bölgelerinde tedirginlik günü haline gelmiştir. Daha önceki yıllarda nevruzu adı geçen bazı gruplar yoğunluklu olarak sözünü ettiğimiz gerekçe ile kutlamakta iken resmi zevat bu kutlamalara katılmıyor ya da en azından ilgisiz kalıyorlardı. Son yıllarda ise ülke genelinde, resmi zevatın öncülüğünde yapılan etkinlikler alternatif bir kutlama biçimine dönüşmüştür. Böylece fiilen iki ayrı etkinlik ortaya çıkmaktadır. Bu haliyle nevruz etkinlileri, Türkiye'de sosyal bütünleşmeye katkı sağlayacağı yerde ulusal bir sorun haline dönüşmektedir.

Ortak kültür unsurları ulusal ve uluslar arası barışa, dayanışmaya ve işbirliğine yol açtığı sürece anlamlıdır. Nevruz geleneği orta kuşak kuzey yarım kürenin, özellikle de Asya, kısmen de bazı Avrupa ülkelerinin ortak etkinlik kaynağıdır. Bu açıdan bakıldığında, nevruzun ulusal ve uluslar arası barışa, dayanışmaya ve işbirliğine yol açabileceği açıktır. Ayrıca ülke turizmine

Nevruz ateşi

ve tanıtımına da katkısı olacaktır. Nevruz bir bahar bayramıdır. Hiçbir gerekçe ile yalnızca bir ulusa ya da bir etnik gruba ya da her hangi bir gruba hasredilmemelidir.

Gelenekler menşei itibarıyla mitolojilere ve efsanelere dayalı olabilirler. Ancak mitolojiler ve efsaneler bir milletin fikir ve düşünce tarihine de ışık tutarlar. Geleneğin menşei ile ilgili rivayetler muhtelif olabildiği gibi birbiri ile örtüşmeyen rivayetler de olabilir. Ayrıca sözlü kültürün hakim olduğu toplumlarda rivayetler kuşaktan kuşağa geçerken anlam kaymasına yol açabilecek bazı ekleme, kısaltma ve yakıştırmalara da uğrayabilir. Bilindiği gibi doğu toplumları daha çok sözlü kültürün hâkim olduğu toplumlardır.

Nevruz geleneğinin menşei konusunu bir de bu açıdan bakılmasında yarar vardır.

Nevruz, bir yönü ile ideolojik bir yaklaşımla mitolojilere ve efsanelere dayanan milli bütünleşme aracı olurken, bir yönü ile de tabiatçı bir yaklaşımla kuzey yarım kürede büyük bir coğrafyayı kapsayan, tabiat insan ilişkisini en açık bir biçimde temsil eden daha sonra da insan ilişkisine dönüşen ulusal ve uluslar arası birleştirici bir etkinlik kaynağı olarak görülmelidir.

cetinimir@butundunya.com.tr

Çan dörtten fazla çalınırsa kim ölmüştür?

Çok eski *yıllarda krallıkla idare edilen bir ülke varmış. Törelere göre, bir vatandaş öldüğünde, şehir merkezindeki dev çan bir defa, eşraftan birisi ölürse iki kez, büyük bir devlet adamı ölürse üç kere çalınırmış. Ya kral ?.. O öldüğünde, çan dört defa çalınırmış. Gel zaman git zaman, şehirde bir olay olur, iş mahkemeye intikal eder. Sanık olarak mahkemeye çıkarılan kişinin masumiyetini bütün vatandaşlar bilmektedir. Beraat beklenen, davadan sürpriz bir karar çıkar. Sanık para cezasına mahkûm olmuştur.*

Hakim sorar: "Bir diyeceğin var mı ?" Sanığın cevabı "Hayır !.." olur.

Mahkeme biter. Dinleyiciler dağılır. Kısa bir süre sonra dev çanın sesi duyulur. Acaba kim öldü ?.. Çan bir defa daha çalar. Acaba eşraftan kim öldü?.. Çan sesi ile bir kez daha inler. Hımm... Büyük bir devlet adamı, acaba kim? Soruya cevap alınmadan çan bir defa daha çalar, yeri, göğü inletir. Herkeste bir feryat: Eyvah!.. Kralımız öldü!.. Ancak, törede görülüp işitilmemiş bir şekilde çan, beşinci defa da çalınır, yer gök inler ve sesler kesilir. Herkes bunun ne anlama geldiğini öğrenmek için. Çan görevlisine koşar, bakarlar ki çanı, haksız yere mahkûm edilen adam çalmaktadır.

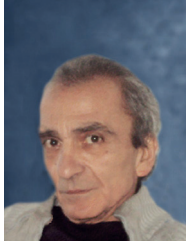
Sorarlar: "Ne demek çanı beş kez çalmak? Kraldan daha büyük biri mi öldü?" Cevap şaşırtıcı olduğu kadar anlamlıdır da:

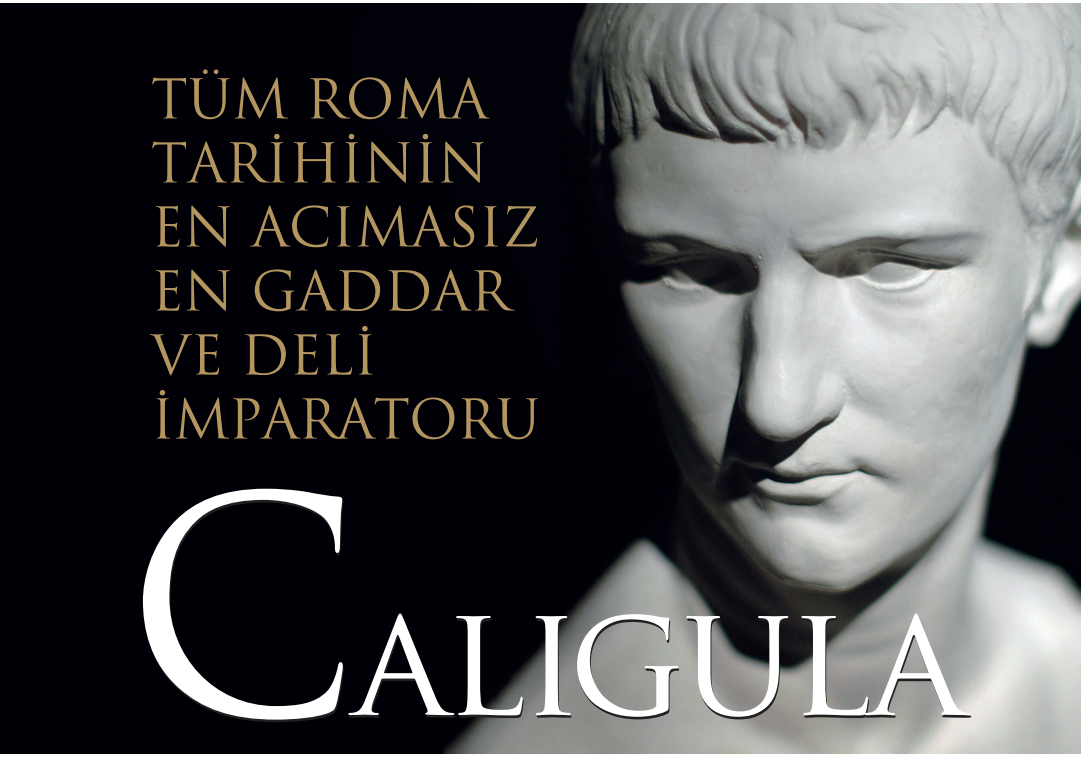
"Evet ! Adalet öldü !..."

Adaletsizliği önleyecek gücümüz bazen olmayabilir ama; adaletsizliğe itiraz etmeyi beceremeyeceğimiz bir zaman asla olmamalıdır!.. **Elie Wiesel**

(Nobel barış ödülü sahibi)

Mümtaz İdil

TÜM ROMA TARİHİNİN EN ACIMASIZ EN GADDAR VE DELİ İMPARATORU

CALIGULA

Roma Muhafız Alayı Komutanı Cassius Chaerea, sedef kakmalı bıçağını Caligula'nın savunmasız bedenine defalarca sapladıktan sonra son kez sapladı ve karanlık dehlizde tüm gücüyle bağırdı:

"Tanrılar Tanrısı Jüpiter adına yemin ediyorum ki, seni imparatorlar listesinden sileceğim ve tarih senin gibi bir musibetin yaşadığını asla bilmeyecek!"

Chaerea, kanlı bıçağını üzerindeki beyaz giysilerine sildikten sonra, yerde can çekişmekte olan Caligula'ya tiksintiyle baktı. Yaşamının son dört yılını cehenneme çeviren bu adamın can çekişmesi ona garip bir zevk veriyordu. Özellikle de son bir yılda yaşamı kâbusa dönüşmüştü. Tırnaklarının ucuna kadar kin doluydu. Bunu tanımlaması, şiddetini ölçmesi o anda bile mümkün değildi. "Yüce Sezar," diye mırıldandı,

Caligula'nın ölümü. (Sir Lawrence Alma-Tadema, 1871)

"Biz Romalılar sana çok büyük haksızlık etmişiz."

Dehlizin nemli ve pis havasını, taze kır havası koklar gibi derin derin içine çekti. Çevresinde toplanan diğer imparatorluk muhafızlarına bakıp, başıyla işaret etti. Aralarında Könsül Conelius Sabinus'un da bulunduğu yaklaşık on kişi hançerlerini ve kılıçlarını çekmiş, yerde, pelerininin arkasına gizlenerek kendini son kez korumaya çalışan adama rastgele saplamaya başlamışlardı.

Caligula darbelerden kaçınmak için ileri doğru sürünerek bir hamle yapmaya çalıştı, ama başarılı olamadı. "Kalkmalıyım," diye geçirdi içinden. "Tanrılar ölmez. Ölmemeli. Ben bir Tanrıyım, ben Jüpiter'im. Ölmemeliyim. Beni öldüremezler. Mutlaka kalkmalı ve bu zalimleri cehenneme göndermeliyim."

Birden kendini çok yorgun hissetti. Uykusu gelmiş gibiydi. Her tarafı kanıyordu. Gözünün önüne bir anda sevgili kardeşi Drusilla belirir gibi oldu, ardından kayboldu. Yüzü boydan boya, çaprazlamasına kesilmişti. Kısa boynunu içeri çekti ve kendini darbelere bıraktı. Birkaç dakika içinde bacakları ve kolları titremeye başlamıştı. Canı çekiliyordu. Tırnaklarıyla dehlizin mermer tabanını avuçlamaya çalıştı. Ardından derin bir soluk verdi. Tıpkı uykuya yatan uslu çocuklar gibi, yanağını soğuk mermere dayadı ve öylece kaldı. Ölmüştü...

Tüm Roma tarihinin en acımasız en gaddar ve deli imparatoru Gaius Caesar Augustus Germanicus, yani küçük çizme lakabıyla tanınan Caligula böylece lanetle anılan bir imparator olarak tarihe geçmiş oldu.

İsa'dan Sonra 31 Ağustos 12'de doğan ve İsa'dan Sonra 24 Ocak 41 tarihinde ölen Caligula, İ.S. 37-41 yılları arasında Roma İmparatorluğu yapmıştı. Tiberius'un yerine geçen

Caligula, dört yıl baskıcı bir yönetim uyguladı. Doğduğunda verilen Gaius Caesar adının yerini, Tiberius'un yeğeni ve üvey oğlu olan babası Germanicus Caesar'ın askerlerinin taktıkları Caligula (küçük çizme) lakabı aldı.

İ.S. 19'da babasının, 33'te annesi Agrippina'nın, 31'de ağabeyi Julius Caesar Nero'nun, 33'te diğer ağabeyi Drusus Caesar'ın ölümlerinden Tiberius'u sorumlu tuttu.

Tahta çıktıktan sonra yedi ay ağır bir hastalık dönemi geçirdi Caligula. Ciddi bir sara hastasıydı ve nöbetler yıllar geçtikçe daha sık gelmeye başlamıştı. Yönetimi yeniden ele alınca vatana ihanet yargılamaları başlattı. Zalimliği ve despotça kaprisleriyle ün saldı. Tahta çıkmasında önemli rol oynayan Muhafız Alayı Komutanı Naevius Sutorius Macro'yu ve Tiberius'un torunu Gemellus'u idam ettirdi. İlahi bir varlık olduğunu öne sürdü. Kudüs Tapınağı' na heykelinin dikilmesini istedi. Atını konsül yapmak istediğine ilişkin bilgiler bazı kaynaklarca yalanlandı.

Ablası Drusilla'ya karşı aşırı bir sevgisi vardı. İ.S. 38'de ölen ablasını Kadın Tanrı (Diva) olarak kutsadı. Drusilla, Roma'da bu şekilde kutsanan ilk kadın oldu.

Bazı bilim adamları Caligula'nın Mısırlı Ptolemaiosların kardeşler arası evliliklerini örnek alan bir tür Helenistik monarşi kurmak amacında olduğunu öne sürmüşlerdir. Başkaları ise hastalandıktan sonra delirdiğini söylerler, ama buna ilişkin kanıtların çoğu kuşkuludur.

Caligula, İ.S. 40 yılı başlarında, İngiltere'ye saldırmak amacıyla iki yeni lejyon oluşturmak için Galya'ya gitmiştir. Ağustos 38'de İskenderiye'deki katliam ve 39 kışında Filistin'de ortaya çıkan karışıklıklar, Caligula'nın İ.S. 40 yazında Kudüs Tapınağı'na heykelinin dikilmesi buyruğunu vermesine yol açmış, ancak daha sonra bu buyruğunu geri almaya ikna edilmiştir.

Tahta çıktıktan sonra yedi ay ağır bir hastalık dönemi geçirdi Caligula. Ciddi bir sara hastasıydı ve nöbetler yıllar geçtikçe daha sık gelmeye başlamıştı.

Gaius Caesar, diğer adıyla Caligula, Roma'da düzenlenen Palatin oyunları sırasında, yukarıda anlatıldığı şekilde, Muhafız Alayı Komutanı Cassius Chaerea ve arkadaşlarının kurduğu bir komplo sonucu öldürülmüş ve yerine Claudius geçmiştir. •

mumtazidil@butundunya.com.tr

Arzu öyle bir şeydir ki, hiç doymak bilmez; bir çok insanın hayatı, arzuları doyurma yollarını aramakla geçer.

Aristoteles

Siirt ilimizde vefa duygusunu yaşatan bir Anadolu Toprağı:

Tillo

Yazan: Prof. Dr. CENGİZ IŞIK
Başkent Üniversitesi

Hak şerleri hayr eyler / Arif anı seyreyler
Zanetme ki gayreyler / Mevla görelim neyler / Neylerse güzel eyler

Dillerden düşmeyen bu uzunca şiirin yazarı, Erzurum-Hasankale doğumlu İbrahim Hakkı Hazretleri'dir. (1703-1780). Ömrünü geçirdiği yer günümüzün Aydınlar ilçesi olan Tillo'dur. Süryanice "Yüksek Ruhlar", Arapça "Yüksek Yer" anlamına gelen Tillo, Siirt ilimize 'mahallesi' denilebilecek kadar yakındır.

Tillo denince bugün akla, özellikle İsmail Fakirullah, İbrahim Hakkı ve Sultan Memduh Hazretleri ile "Işık Hadisesi" gelmektedir. İsmail Fakirullah Hazretleri (Hicri 1067-Miladi 1734). İbrahim Hakkı Hazretleri, hem tasavvuf ve hem de temel bilimler alanındaki donanımı nedeniyle "iki kanatlı" anlamına gelen "Zülcenaheyn" unvanını almıştır. Toplam 58 kitabı arasında "Marifetname", en bilinenidir. Kutuplardan ve ekvatordan çizdiği dünya haritaları; güneş ve ay tutulmaları; özellikle Tillo için hesapladığı takvim, kıble yönü ve namaz vakitleri, bu konularda çalışan bilim adamları için bugün bile kaynak sayılmaktadır. Gözlem için tasarlayıp yaptığı aletlerin ve kitaplarından bazılarının orijinal nüshaları yanında, Hocası İsmail Fakirullah Hazretlerine olan değerbilirliğinin bir göstergesi olarak tasarladığı "Işık Hadisesi", insanları buraya çeken önemli parametreler olmuştur.

Tarih 01. 01. 2011… Yeni yılın ilk gününün hüzmelerinin, kalkıp kalkıp inen sisler arasında fırsat buldukça incecik bir beyaz örtüye bürünmüş çevremizi daha bir aydınlıkla görebilmeye ancak izin verdiği saatlerde, Aydınlar/Tillo sokaklarındayım. Büyüsünde kaldığım ilk şey, Hükümet Konağı karşısındaki "Ölüler Kenti"nin sisin her kalkışında birer tablo gibi sunduğu gergef gibi işlenmiş mezar taşları ve aralarında kendini gösterip gösterip kaybolan türbeler... Başlangıçta birkaç kişi adımlıyordu kilit taşlarıyla henüz daha yeni döşenmiş Tillo sokaklarını. Ben, ablam, eşiyle birlikte yeğenim ve bir de şimdinin Yeşilhisar Kaymakamı olan Sayın Mehmet Kürkçü… Hava ayaz mı ayaz!.. Yeni yılın ilk günü neden buradayım, tam da bilemiyorum? Bildiğim tek şey, son yıllardaki kısa tatil günlerinde yurdumu, özellikle de yurdumun doğu ve güneydoğu yöresini tanıma fırsatını kendime "armağan" olarak veriyor olmam. Yaz aylarında Kaunos'un tozu toprağı içinde debelenip duran biri olarak son yıllarda kendim için yaptığım tek iyilik de bu zaten. Nedenini kendime sorduğumda, cevap olarak aklıma hep de Halil Rıfat Paşa'nın "hatırlanası" öğretisi gelmektedir her nedense: "Gidemediğin yer senin değildir!" Bu kez de kısmet, Siirt ilimizin Süryanice "yüksek

ruh" anlamına gelen Tillo'suymuş!. Dolaştıkça 'İyi ki buradayım' dedirten büyüsü ile bir yorgan gibi sıcacık sarıp sarmalıyor insanı. Neyi ve neden göreceğini daha önceden öğrenmiş olman da ayrı bir heyecana sürüklüyor seni... Yüreğinin atışı ses verdikçe, adımların daha da bir sıklaşıyor… Bir an önce görmek, dokunmak istiyorsun daha gelmeden öğrendiklerinize…

Tillo sokaklarından bir görünüm

Öncelikle de "Işık Hadisesi" ile ünlü Türbe'yi ziyaret etmek istiyorum!.. İstiyorum da, ayaklarım geri geri gidiyor sanki... Çünkü biliyorsunuz ki, yeryüzündeki coğrafyası nedeniyle dünyanın başka hiçbir topografyasında gerçekleşmesi mümkün olmayan bir düzenek, insanlığa "kadirşinaslığın en etkin örneğini veren bir düşüncenin ürünü, binanın 1960'lı yılların başındaki onarımıyla birlikte artık çalışmaz olmuş!? Tillonun bu nedenle olan mutsuzluğu insanı sarsıyor doğallıkla... Sistemin yeniden çalışmasında ne kadar arzulu olduklarını hissediyorsunuz anlattıklarından:

Geçen zaman aralığı içinde sözkonusus düzeneği İngilizi gelmiş, yapamamış!.. Amerikalısı gelmiş, yapamamış!.. Japonu, Almanı gelmiş, yine yapamamış!.. Ve doğallıkla size de yansıyor onların umutsuzlukları!.. Oysa içinizden geçiriyorsunuz: 'Keşke bizler de şanslı olsaydık da, yalnızca ekinoks günlerinde gerçekleşen sistemin çalışmasına bizler de şahit olsaydık heyecanla. Bizler de şahit olsaydık her yılın yalnızca 21 Mart ve 23 Eylül günlerinde 2800 metre uzaklıktaki Botan Çayı Vadisi içinden doğan güneşin ilk ışıklarının, daha Tillo'nun sokaklarını aydınlatmadan Türbe içindeki zamanın altı

Tillo evlerinden birinin giriş kapısı "tacı"

medresesinde rektörlük yapmış tasavvuf ehli İsmail Fakirullah Hazretlerinin kabri başına düştüğüne…' Ahlarla.. vahlarla geçiştiriyorsunuz Türbe ziyaretini…

Kabristan içindeki eskinin gergef gibi işlenmiş mezar stelleri, Sizi düşünsel olarak Ahlat'ın Selçuklu Mezar taşlarına alıp götürüyor. Biraz rahatlıyorsunuz. Rahatlatıyorsunuz rahatlatmasına ama gözünüzü şöyle bir etrafta gezdirdiğinizde, halleri bir kere daha yüreğinizi buruyor. Bakımsızlıktan yok olup gitmeye "ramak" kalmışlar. Bir daha bu kadar yüzyıl ömürleri yok!..

Ve soruyorsunuz kendinize: 'Bu kadar kültürel zenginlik acaba fazla mı bize? Fazla mı ki, değerlerini bilemiyoruz? Yoksa öğrenmemiş miyiz daha hala bunların gelecek nesiller adına bizlerde emanet olduklarını?' Geçmişin izlerini taşıyan o güzelim arnavut taşlarının sökülüp yerine döşenen kilit taşlı Tillo sokaklarında yürüdüğünüzün her adımında bu soruları sürekli soruyorsunuz kendinize… Soruyorsunuz ilçenin adeta can çekişen geleneksel eski kültürel dokusunun zarafetine şahit olduğunuz her anında.. "Sabat" (Tünel) adı verilen Mardin'in "Abara" mimari tarzının hemen yanı başındaki çağdaş "sabatları (?)" gördüğünüzde ise, hemen kafanızı çeviriyorsunuz.. Görmek istemiyorsunuz adeta yanlışlıklardan doğan çirkinlikleri… Yıkılmamak için direnen geleneksel "cas" mimarinin son temsilcileri olan

"Işık Hadisesi"nin gerçekleştiği İsmail Fakirullah ve İbrahim Hakkı Hazretleri'nin Türbesi, güneybatı yönden

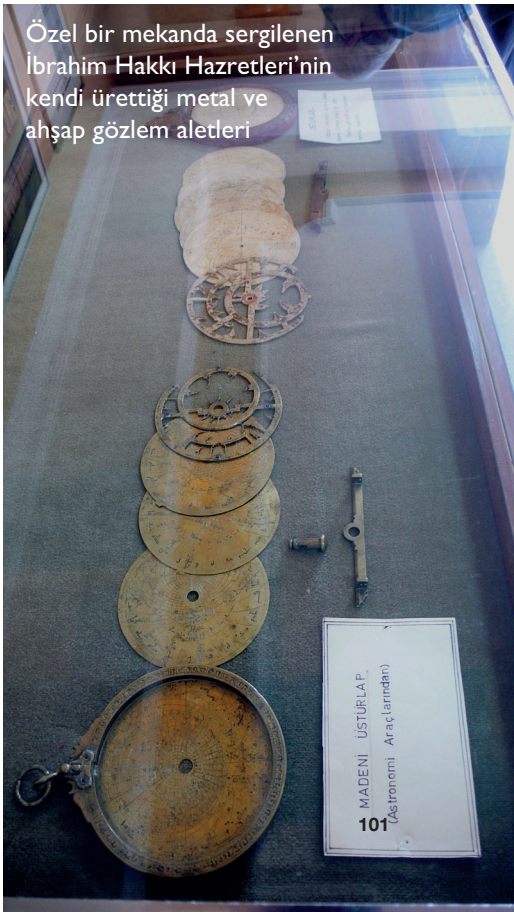

Kabristan

iki konağın girişi önünde durduğunuzda sanki bir "tablo" karşısındasınız… Girişin üzerindeki "taç" nasıl da bir "gergef" gibi işlenmiş?.. O nasıl büyük bir sabrın ürünü?.. O ne büyük bir ustalığın günümüze mirası? Hemen orada ustayı arayıp da "elini öpmek" geçiyor içinizden!.. Ne yazık ki, yok artık… Kendisiyle birlikte ustalığını da beraberinde götürmüş, becerisini de… Bencilliğinden mi?.. Asla!.. Devamını getirecek sonraki neslini bulamamış besbelli. Yitip gitmiş ve de gitmek üzere olan diğer kültür değerlerimiz gibi bunun da değerini bilememişiz. Yenik düşmüş çağdaşlığa (?!).. Yenik düşmüş yüzyılın keşfi "briket" malzemeye (?!)… "Pes" etmiş artık, adı her neyse "mozaik" benzetmeli cephe giydirmelerine… Konaklardan birinin içine girdiğinizde içinizdeki "burukluğun" daha da artmasına engel olamıyorsunuz: Çünkü çatlamış duvarların yüzeyi yerel kalem işçiliğinin canlı örneklerini sunuyor size… Ve çünkü iki katlı binanın her bir mekanının tasarımı yerel sosyal yaşamın soluğunu aktarıyor. Artık taşıyorsunuz!.. Birilerini aramak, o

birilerine "haykırmak" istiyorsunuz yüreğinizde sıkışmış kalmış cümleyi: 'Yakınlığı nedeniyle de Siirt ilimizin inanç ve kültür turizmine kavuşması için tek potansiyeli var. O da TİLLO… Ama Tillo da "hak" ettiği yerde değil!' Tek kişi geliyor aklıma o an bunu söylemem için. Hocam, Prof. Dr. Metin Sözen. Çeviriyorum numarasını ve coşkuyla dudaklarımdan dökülüyor içimden gelen bu cümle. Hem de Konağın merdivenli girişi üzerinden. Cevap olarak duyduklarım yalnızca o an için ferahlatıyor içimi: "Artık Tillo'yu ele almanın zamanı geldi.." Sokaklarında dolaşmaya devam ettikçe, bu "dingin" ilçemizin hem inanç ve hem de kültür turizmi açısından ne denli önemli olduğu pekişiyor düşüncelerinizde… Çünkü daha henüz bitmemiştir göreceklerimiz. Torun Sadullah Toprak Beyefendi'nin kendi olanaklarıyla özenle hazırlayıp ziyaretçilere sunduğu "Kutsal Emanetler" karşısında geçmişe dalıp gidiyorsunuz. Döneminin tasavvuf ve temel bilimlerinin şahidi olan malzeme birarada ve iç içe sunulmaktadır size. Bir tarafta İsmail Fakirullah Hazretlerinn "Cübbesi", öte yanda İbrahim Hakkı Hazretlerinin gökbilim için kendi üretimi metal ve ahşap gözlem aletleri. Ve de ünlü "Marifetname" kitabının orjinal nüshası. Bu düşsel ziyafet yetmiyormuş gibi, bir de ağırlanıyorsunuz hemen karşı odada. Ağırlanırken de kendi dünyanıza geri dönüyorsunuz yavaşça. Dönerken de, adeta "fanus" içine alınması gerekli bu kutsal emanetlerin çağdaş bir müzecilik anlayışı ile sergilenmeleri ve bunun için "emanetin" sahipleri olan emanetçilerine bırakılması koşuluyla nelerin yapılması gerektiği geçiyor zihninizden. Sonrasında geleneksel dokusu bozulmamış sabatlı sokaklardan geçip "Kutsal Kuyu" ya götürüyorlar sizi. Giderken de "Kuyu" nun artık halka mal olmuş mistik hikâyesi ile bilgilendiriliyorsunuz:

"İsmail Fakirullah Hazretleri bir taziyeden dönerken yol üzerindeki bu kuyuya düşmüş dalgınlıkla. Saatlerce aranmış. Bulunduğunda ise kendisi

Özel bir mekanda sergilenen İbrahim Hakkı Hazretleri'nin kendi ürettiği metal ve ahşap gözlem aletleri

artık bir başka boyuta geçmiştir.” Bilgilenmeye bilgilendiriliyorsunuz da, “Kuyu” başına vardığınızda “yaşananı” siz artık yaşayamıyorsunuz! Mitosun tüm öğeleri yitip gitmiş çünkü… Ne yol kalmış ortada ve ne de kuyu ağzı... “Yazık ki, ne yazık!..” Sözcük yine dökülüyor dudaklarınızdan, isteseniz de istemeseniz de…

Son durağınız, sistemin olmazsa olmazı bir parçası olan 1399 rakımdaki “Tefekkür Tepesi” üzerinde İbrahim Hakkı Hazretlerinin kendisi tarafından inşa edilmiş “Duvar”. Burası “soluklanmak” için bütün güzellikleri cömertçe sunuyor Size… Ayaklarınızın hemen altında türkü dizelerinden tanıdığınız Botan Çayı akmaktadır inceden inceye ve kıvrıla kıvrıla… Vadi öylesine derindir ki, kendinizi bir Western filminin içinde hissedersiniz adeta. Hele de hava bizim orada olduğumuz gün gibi puslu ise… Alabilirseniz eğer kendinizi buradan, arada bir yenilense de İbrahim Hakkı Hazretleri tarafından vadinin ucuna inşa edilmiş “kuru duvara” bakın ve ekinokslarda tam da arkasından doğan güneşi hayal edin!... Ve de Hocasına duyduğu “kadirşinaslığı” yerine getirmek adına yaratacağı “Işık Sistemi” için bu bilim adamımızın tek başına uğraşını… Hiç de kolay değil elbette, yaklaşık 2930 metre uzaklıkta ve 160 metre alt kottaki türbe içinde yer alan hocasına ait sandukanın başı üzerine senenin yalnızca bu iki gününde, 21 Mart ve 23 Eylül günlerinde güneş ışığını düşürmek… Ve de Tillo, hala daha alaca karanlık içindeyken…

Sabahın değil ama, akşamın alacası çökmüştür artık Tillo’ya… İnerken tepeden aşağıya soruyorsunuz kendinize: ‘Tillo neden burada?.. Neden yerleşilmiş bu dağlık araziye?.. Yok muymuş bir başka yer?.. Nedendir bu isim: “Yükselen Ruh”?..’ Neyse, ‘Vardır bir hikmeti’ deyip geçiştirmek istiyorsunuz. İstiyorsunuz da, hele de yapılması gerekenlerin çoğu ile ilgili bir bilim adamı olarak duyarsız kalmak gibi bir lüksünüzün olmadığının da bilinci içinde iseniz eğer, bu bilinç adeta kemirip bitiriyor Sizi. Buralarda olduğumuzdan haberli olan Vali Sayın Musa Çolak beyi ziyaret etmeme izinli olmam, biraz da olsa rahatlatıyor. En azından buralar için ne yapılmalı konusunu sıcağı sıcağına paylaşabileceğim bir yetkili, hem de ilin en etkin şahsiyeti

ile birlikte olacağım. Anlatıyorum kendisine mesleğime yönelik yapılması gerekenleri… O ise, sanki beni hiç duymuyor. Her defasında sözümü kesip, "Hocam, 'Işık Hadisesi..." diyor. Bu kez ben O'nu duymuyorum sanki. Diyebiliyorum ki ancak, 'Ben astrofizikçi değilim.. bir arkeologum!..'

Yine başlıyoruz konuşmaya… Dönülen nokta yine aynı:

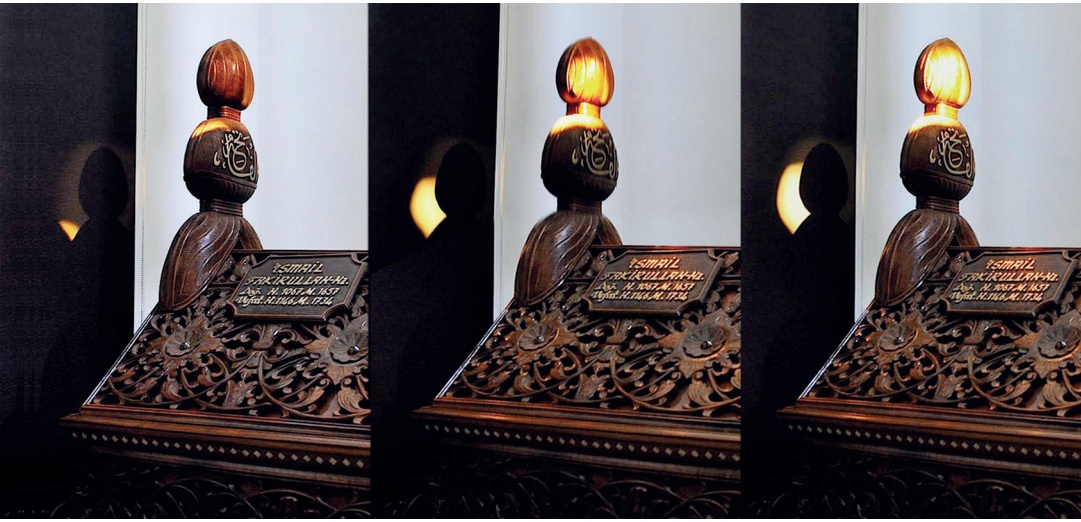
"Işık Hadisesi". Kurtulmak adına şu sözü verebiliyorum sonunda:

'Doğru adresi bulabilirsem eğer, neden olmasın?' Öyle ya!.. İngilizi gelmiş yapamamış; Japonu gelmiş yapamamış; Amerikalısı, Almanı gelmiş yapamamış. Bunu söylerken de zihnimde geçiriyorum müracaat edeceğim bilim yuvasını: Akdeniz Üniversitesi kampusu içindeki TÜBİTAK Ulusal Gözlem Evi (TUG). Eski bir Akdeniz Üniversiteli olarak bildik ve tanıdık kişilerdir diye düşünüyorum o an!..

Ankara'ya dönüyorum ve o akşam bu yaşananları özetleyen bir mail atıyorum Kültür ve Turizm Bakanımız Sayın Ertuğrul Günay Bey'e ve de Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürü Sayın O. Murat Süslü Bey'e.. Bu paylaşımla da üzerimdeki yükü hafifletmiş oluyordum kendimce.. İnancım, bunda da duyarsız kalmayacaklarıdır. Ertesi gün de Gözlem Evi Müdürü Prof. Dr. Sayın Zeki Eker Bey ile konuşuyorum Tillo'nun "Işık Hadisesi" olayını. Astrofizikçi olarak elbette ki haberdardı pirleri Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri'nden. Sadece bir günlük müsaade rica ediyordu "cevap" için. Ertesi gün döndüğünde ise, cevabı net ve kesindi: "Hocam!.. Sistemi çözemesek bile, İbrahim Hakkı Hazretleri zamanında nasıl yaptıysa, bizler de o yolu izler ve yaparız!.." 20 Mart günü Tillo'da buluşmak üzere sözleşiyoruz. Zaman içinde kezlerce telefonlaşsak da, ilk

Ekinoks günlerinde gerçekleşen "**Işık Hadisesi**", temsili

kez o gün tanıyorum hocalarımı: Prof. Dr. Zeki Eker (TUG); Prof. Dr. Adnan Ökten (İst. Üni.); Yrd. Doç. Dr. Mustafa Helvacı (Akdeniz Üni.); Dr. Tuncay Özışık (TUG) ve de mimarımız Doç. Dr. Oğuz Özer (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üni.).

31. 01. 2011 tarihinde başlayan serüven daha 19. 07. 2012 tarihinde sonuçlanmıştır. Sonuçlanmıştır diyorum, çünkü genç bilim adamı Dr. Tuncay Özışık'ın kendinden emin rahatlatıcı sözü hala daha kulaklarımda: "Hocam!.. Güneşte bir sakatlık olmazsa, bizde de olmaz. 23 Eylül günü sadece kahvemizi yudumlayacağız keyifle!.."

Sözü burada kesip, 12 Ekim 2011 günü "VIII. Uluslararası Transplantasyon 2011 TONKKD Kongresi" nin açılış programımdaki sunumumun, Tillo ile ilgili metnine bırakmak istiyorum son cümlelerimi:

"Yeni yılın ilk güneşi hocamın başı üzerine doğmazsa, ben o güneşi neyleyim"

Hoca- Öğrenci ilişkisindeki, bizlerde artık olmayan, kaybettiğimiz "kadirşinaslığı" bu denli güçlü anlatan bir başka söz, bir başka öğreti daha var mıdır, bilemiyorum. Söz, 18. yüzyıl ortalarının astronomi, tıp, matematik, fizik ve kimya gibi temel bilimler yanında, mimari sosyoloji ve psikoloji eğitimi de alan Anadolulu ünlü bir Mutasavvıf Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri'nindir. Ünlendiği "Marifetname" si yanında bugün tespit edilen farklı konulardaki 58 kitabın daha yazarı olan İbrahim Hakkı Hazretleri. Sözün gittiği adres de, temel bilimler yanında özellikle tasavvuf eğitiminin temelini aldığı Hocası İsmail Fakirullah Hazretleri. İbrahim Hakkı Hazretleri bu söylemini ortada bırakmamış, Hocası'nın ölümü

Ekinoks günlerinde türbe içindeki Sandukanın başına düşen güneşin ilk ışıkları

üzerine, kendisindeki astronomi disiplinini de doruğa çıkartarak, sözünü gerçekleştirmiştir de… Bilgilerimize göre bugün NASA duvarlarının birinde asılı "Uzayın derinliklerini Tillo'nun sokaklarından daha iyi tanıyorum" diyecek kadar da kendine güvenli bu astrofizikçimiz ne mi yapmıştır?

Geliniz Siirt ilimizin, Süryanice "yüksek ruh" anlamına gelen Tillo, günümüzün Aydınlar ilçesindeki, içinde kendisinin de yattığı Türbeye yönelik gerçekleştirdiği bir sistemi yakından tanıyalım: 1730'lu yılların başındayız. O günün koşulları dikkate alındığında, Duvar gibi, Türbe gibi ve Kule gibi sistemin olmazsa olmazlarının yer seçiminde ve inşasında kendisinin yıllarca uğraşmış olduğunu tahmin etmek hiç de zor değildir. Ortasında bir pencere açıklığı bırakılmış olan duvar gün doğumundaki derin Botan Çayı vadisi kenarında; bugün algılamakta zorlandığımız orijinal Türbe, bu noktadan 2930 metre batıda ve aynı aks üzerinde; Tepe noktasının iç boşluğuna bir yansıtıcının yerleştirildiği Kule ise, Türbe'nin hemen kuzeydoğu köşesinde. Hedef, Duvar-Kule ve Türbe içindeki Hocasına ait Sanduka'yı ekinoks tarihlerinde doğu-batı aksı üzerine oturtmaktır. Tıpkı gez-göz-arpacık örneğindeki gibi. Güneşin ekvatora dik düştüğü ve bu nedenle de gece-gündüzün eşitlendiği 21 Mart ve 23 Eylül günlerinde doğan güneşin ilk ışıkları, Kule'ye yerleştirilen bir yansıtıcıya çarpıp kırılarak, türbe içindeki İsmail Fakirullah Hazretleri'nin, Hocası'nın kabri başına düşerken, aynı zaman dilimi içinde Tillo, Botan Vadisi kenarındaki duvar nedeniyle aydınlıktan yoksun, alaca karanlık içindedir. Burada vurgulanması gereken sistemin kendisinden çok, İbrahim Fakirullah Hazretlerinin Tillo'nun topografik yapısını okuyacak kadar arazi bilgisine de sahip olduğudur. Ne kadar iyi bir topograf olursanız olunuz!.. Ne kadar çok iyi bir mimar olursanız olunuz!.. Ve ne kadar mükemmele yakın bir astrofizikçi olursanız olunuz!.. Saptanmış olan odur ki, böylesine bir sistemi çalıştırabilmenin olmazsa olmazı, Tillo özellikli bir yerin olmasıdır ki, dünya haritası üzerinde böylesini bir ikinci yer daha yoktur. İbrahim Hakkı Hazretleri gibi büyük bir mutasavvıfın sistemi kurmasındaki

Dergâha açılan ahşap giriş kapısı

neden, elbette ki, "kibirlenme" gibi basit bir insani düşünce olamaz. Beklenilen, kelimelere döktüğü dizenin derinliğinde yatan felsefesidir:

İçinde kaldığımız karanlık dünya Güneşin ilk ışınları ile yeniden nasıl aydınlığa kavuşuyorsa; sırlar nasıl da ayan - beyan ortaya çıkıyorsa; alaca karanlık içinde kalan Tillolular, daha doğrusu insanlık da, tıpkı başı üzerine düşürdüğü güneşle metaforlaşan, güneşin gücüyle özdeşleşen Hocasının derunundaki engin tasavvuf ve temel bilimlerin saçtığı ilim ve irfanla bulacaktır hakikatini.

Yaklaşık 300 yıldan buyana, altında "kadirşinaslığın" da yattığı felsefesini bugüne taşıyan sistem, Türbe'nin 60'li yılların başındaki restorasyonu ile adeta susturulmuştur. Siirtlilerin, Tilloluların, gönlü burada olan herkesin yüreklerini dağlayan bu suskunluk, inanıyorum ki, İbrahim Hakkı Hazretleri'nin de ruhuna rahatsızlık vermiş, onu zedelemiştir. Çünkü gerçekleştirdiği sistem artık yalnızca çalışmamakla kalmamış, derininde yatan tasavvufi düşünceyi de beraberinde karanlığa gömmüştür. Böylesine bir gerçekle ilk kez karşı karşıya kalındığında duyarsız kalmak gibi bir lüksümüz olabilir miydi?!.. Hayır!.. İşte bu nedenle yılın 1 Ocağında altı bilim adamının birlikteliği ile başlayan zorlu bir serüven, 23 Eylül günü, yani yılın ikinci ekinoks gününde sonlanmış ve sistem yeniden hayat bulmuştur. Ve daha da önemlisi, İbrahim Hakkı Hazretleri'nin bizlere bıraktığı felsefi miras… Tıpkı, hocalığını ısrarla bizlerden esirgemeyen ilim adamlarımızın akademik ve sosyal yaşamımıza kattıkları gibi!..

Bir başka keyifli yudumu da, Vali Sayın Musa Çolak, Belediye Başkanı Sayın Mesut Memduhoğlu ve şimdinin Kaymakamı Sayın Ahmet Yıldız'ın gayretleriyle devam eden Tillo'nun kültür turizmine yönelik projelerin sonuçlandırılması sonrasında almak umuduyla, sözümü, İsmail Fakirullah Hazretleri'nin özdeyişine bağlamak istiyorum:

"Anlarsa uzağım yakınımdır,
Anlamazsa yakınım uzağımdır."

Uzaktaki yakınlara saygılarımla.•

Orhan Velidedeoğlu

Tarih Bağışlamaz!..

Mart ayı, Cumhuriyet Tarihi açısından çok önemli olayları barındırır. Özellikle 3 Mart 1924 tarihi bir dönüm noktasıdır.

O gün, 429 Sayılı Şeriye ve Evkaf Vekaletinin kaldırılması'na (Diyanet İşleri Başkanlığının kurulmasına); 430 Sayılı, Tevhid-i Tedrisat'a (Öğrenimin Birleştirilmesine); 431 Sayılı, Hilafetin İlgasına ve Hanedan-ı Osmani'nin Türkiye Cumhuriyeti Memaliki Haricine Çıkarılmasına ilişkin Kanunlar kabul edilir.

Dergimizin 'Mart 2012' sayısında 430 sayılı "Öğrenimin Birleştirilmesi" ile ilgili yasaya değinmeyi düşünerek belgeliğime göz attığımda, 7 Mart 2004 tarihli Hürriyet gazetesinde Sayın Murat Bardakçı'nın tam sayfa bir yazısı elime geçti. Sayın Bardakçı, başlığı, **Madde 1: Hilâfet kaldırılmadı, Halife sürgüne gönderildi** biçiminde iri (2.5 cm) siyah harflerle yazılı yazısının alt başlığında soruyor:

"Maddede 'Halife görevinden alınmıştır. Hilâfet aslında hükümetin ve cumhuriyetin anlamının ve kavramının içerisinde bulunduğu için hilâfet makamı kaldırılmıştır' deniliyor. Bu

ifadeyi 'Hilâfet müessesesinin değil, sadece Hilâfet makamının lâğvedilmiş olduğu' şeklinde mi yorumlamamız gerekiyor? Durum böyle ise Hilâfet hâlâ mevcut mu ve bizde mi? Buyurun, tartışalım…"

Anımsıyorum, o gün "Bardakçı yine ne şeytanlıklar düşünüyor, neyi kaşıyor" diye kafamdan geçirmiştim. Maddenin anlamı açık olmakla birlikte diyelim ki bir anlatım eksikliği var. Ama, Bardakçı çok zeki ve kültürlü bir yazar; bir kanun metni yorumlanırken başlığın göz ardı edilemeyeceğini, birlikte yorumlanması gerektiğini bilir.

Kanun başlığı "Hilâfetin ilgasına ve Hanedan-ı Osmanî'nin Türkiye Cumhuriyeti memaliki haricine çıkarılmasına dair"dir.

Hilafetin ilgası, 'halifelik müessesesinin ortadan kaldırılması" demektir ki geriye ne halife kalır, ne makamı.

***

Sayın Bardakçı, zaman zaman "Ben belgelere dayanmaksızın yazmam ve konuşmam" der; ben de onun bu yönünü beğenirim; insana güven verir.

Ancak, yukarıda sözünü ettiğim gazete sayfasının sağ alt köşesindeki bir yazı çok dikkat çekiciydi ve bu ayın konusunu değiştirmeme neden oldu. Şöyle ki:

Bardakçı, bazı televizyon programlarında "TBMM'in ilk iki zabıt kâtibinden biri Vehbi Koç, diğeri Hıfzı V. Velidedeoğlu'dur" dediğinde "İnsanlık hâli; demek ki aklında öyle kalmış" der geçerdim ama…

"Hilâfetin Kaldırıldığı Gizli Celsenin Zabıt Katibi, Vehbi Koç'tu" başlıklı bu alt köşe yazısı beni hayal kırıklığına uğrattı:

"ANKARA Meclisi'nin 1924'ün 3 Mart günü yaptığı gizli celsedeki tartışmalar yedi saatten fazla sürdü ve o gün Meclis salonunda bulunan Ahmet Vehbi Efendi adındaki 23 yaşında bir genç, milletvekillerinden çok daha fazla yoruldu. Zira, Meclis'in zabıt kâtibiydi ve bu yedi saat boyunca hiç durmadan yazmış; ateşli nutukları, birbirinden daha sür'atli şekilde sarfedilen sözleri kağıda geçirmiş, tek bir kelimeyi bile atlamadan tarihe mâletmeye çalışmış ama bitkin düşmüş ve fesinin yarısına kadar ter basmıştı.

Görüşmelerin tamamlanmasından sonra, kürsüye devrin başvekili İsmet Paşa geldi. Zabıt kâtibi Ahmet Vehbi Efendi'nin, başvekilin son cümlesini artık tutamaz hâle gelmiş eliyle 'Yüce Meclis'in alacağı karar, Türk milleti için bir mutluluk vesilesi olacak, kesin bir şekilde ve samimiyetle uygulanacaktır' diye kaydetmesinden sonra oylamaya geçildi ve tasarı o zamanın ifadesiyle 'kahir ekseriyetle' kabul edildi. (…)

Milletvekilleri 'Hayırlı olsun!' temennileriyle salonu terketmeye başlarken, 23 yaşındaki zabıt kâtibi saatler boyu tuttuğu notları sıraya koydu, Meclis Reisi'nin bürosuna bıraktıktan sonra çıkıp evinin yolunu tuttu.

Türkiye, tarihinin en önemli hadiselerinden birinin canlı şahidi olan genç zabıt kâtibinin ismini sonraki senelerde çok sık işitti ama 'Ahmet Vehbi Efendi' değil, 'Vehbi Koç' olarak.

Koçzade Ahmet Vehbi Efendi'nin Ankara'da bir dükkânı vardı ama arada bir Meclis'ten çağırılıyor ve gidip zabıt kâtipliği yapıyordu. O günler Ankara'nın sıkıntılı zamanlarıydı ve kuruluşun sancıları içerisinde genç devlet için değil para, okur-yazar bulmak bile meseleydi. İşte, Meclis görüşmelerinin kayda geçirilmesi için askerinden muhasebecisine, öğretmeninden tüccarına kadar hemen herkesin gidip saatler boyu canla-başla çalışmasının sırrı da buradaydı.

Derken, aradan seneler geçti ama Cumhuriyet tarihimizin en önemli kararlarından birinin alındığı Meclis oturumunda söylenenlerin, bugünlere Türk sanayiinin kurucusu Vehbi Koç'un tuttuğu zabıtlar sayesinde geldiği hep meçhul kaldı. (…)

Dolayısıyla, tarihimizin en önemli olaylarından birinin, Hilâfet'in kaldırılması sırasındaki Meclis görüşmelerinin bugünlere Vehbi Koç'un tuttuğu zabıtlar sayesinde geldiğini ve rahmetli Vehbi Bey'in Cumhuriyet tarihine mâlolmuş bir hizmetini, o olayın yıldönümünde hatırlatmakla yetiniyorum."

***

Bu yazının belgesini Sayın Bardakçı açıklamıyor. Ben de isteyecek değilim. Amacım onu eleştirmek değil; geç de olsa, ilk TBMM'nin o sancılı günlerinde büyük özveriyle çalışan zabıt kâtiplerinin kemiklerini sızlatacak bir yanlışlığı düzeltmek. Ancak şu da bir gerçektir ki, ulusal geçmişin bu derece önemli bir olayının böylesine kişiselleştirilerek çarpıtılması, tarihçilikle bağdaşmadığı gibi tarih de bağışlamaz.

"Hilâfetin Kaldırıldığı Gizli Celsenin Zabıt Katibi, Vehbi Koç'tu" başlıklı bu alt köşe yazısı beni hayal kırıklığına uğrattı.

Rahmetli Vehbi Koç, ülkenin ticaret hayatına çok şey katmış, pek çok ilk atılıma imza atmış değerli bir ticaret adamıdır.

Birinci Büyük Millet Meclisi'nin 50'nci yıldönümü nedeniyle 1973 yılında yayımlanan belge kitapta, o yıllar sağ olan Vehbi Koç, kendisine sunulan ankete şu yanıtları verir:

Soru 1 - Birinci Büyük Millet Meclisine niçin ve nasıl katıldınız?

Vehbi Koç: 1920 yılında TBMM matbaasına musahhih [yardımcısı]

Vehbi Koç

olarak girdim. Yazar ve gazeteci Cevat Fehmi Başkut, o sıralarda musahhihti. Kısa bir süre sonra bana matbaanın ambar memurluğu görevi de verildi.

Umumî Kâtip Recep Peker'in beni işe alırken "Seni buraya alacağım; fakat eğer burada çalışırken bir taraftan da babanın dükkânının işlerini yürütmeye kalkarsan derhal çıkarsın" dediğini unutamam.

(Vehbi bey bu görevde iken, Atatürk'ün Muhafız Kıtası kumandanı İsmail Hakkı Tekçe askerlik çağında olup matbaada çalışan herkesi askere alır. Vehbi bey 1.5 yıl süren askerlikten sonra Recep Peker'in uyarısı gereği, Meclis'e dönmez, ticarete atılır.)

Soru 2 - Meclise hangi tarihte geldiniz?

Soru 3 - Birinci TBMM'nin o günkü maddi durumu nasıldı?

Soru 4 - Birinci TBMM'deki mebusların genel karakterleri ve davranışları nasıldı? (Birkaç tipik olay belirtmeniz rica olunur.)

Vehbi Koç: 2, 3 ve 4'üncü sorularla ilgili olarak gerek yaşım, gerekse mevkiim çok küçük olduğundan o günlere dair kayda değer bir bilgim veya müşahedem yoktur.

Soru 5 - Birinci TBMM'de bulunduğunuz süre içinde sizi en çok etkileyen olay nedir?

Vehbi Koç: Birinci TBMM'ye dair en çok iz bırakan iki hâtıram vardır. Birisi 23 Nisan 1920 günüdür. O gün hava açıktı. Ankara'da Taşhan meydanındaki, şimdi müze olan Meclis binası açılmıştı. (…)

İkincisi: Atatürk'ün muhafızı Topal Osman'ın cesur ve yiğit bir kişi olan Trabzon Millevekili Ali Şükrü Bey'i boğdurması…

(Rahmetli Vehbi Koç, Murat Bardakçı'nın senaryolaştırdığı sahneden hiç söz etmiyor.)

Anket sorularının sonunda kısa biyografisini de şöyle yazıyor:

"Vehbi Koç 1901'de Ankara'da doğdu. Orta okulu bitirdiği yıl ticaret hayatına atıldı.1916 yılında babası ile beraber küçük bir dükkan açtı. 1920-1921 yılları arasında TBMM'de memur olarak çalıştı. Sonra tekrar ticaret hayatına döndü…"

Rahmetli Vehbi Bey'in kaleminden çıkan bu yanıtlar, Sayın Bardakçı'nın kaleme aldığı yazının tek satırını dahi doğrulamamaktadır.

Aynı kitaptan bir tanık, **Tayyip Başar:**

"Ben üçüncü grup zabıt kâtipliğinde işe başladım.(…) Meclis'e ilk gün, yani 23 Nisan 1920 günü gelmiştik. İlk teşkilatta bir Başkatip [Recep Peker], bir Zabıt ve Kavânin müdürü, altışardan 18 Zabıt Kâtibi, bir evrak tevzi memuru… vardı."

Yine aynı kitaptan **Hasbi Sargın:**

Rahmetli Vehbi Bey'in kaleminden çıkan bu yanıtlar, Sayın Bardakçı'nın kaleme aldığı yazının tek satırını dahi doğrulamamaktadır.

"18 Kasım 1922 tarihinde Meclis'in Birinci Dönemine Zabıt Kâtibi olarak katıldım.(…)

"Tutanak görevi, biri şef olmak üzere 6 kişilik 3 gruptan kurulmuştu. Bir ve beş numaralı kâtipler, eli çabuk ve anlayış kabiliyeti daha üstün olanlardan seçilir ve diğer üç kişi de iki başın ortasında çalışırlardı. Her kâtibin elinde 1-10 numara ile basılı müsvedde kâğıtları bulunurdu. Oturum açılıp görüşme başladığı zaman şefin kâtiplerin arkasına hafifçe dokunmasıyla yazıya başlanırdı. Beş numaralı kâtibe kadar tutanak yazıldıktan sonra şef tekrar bir numaralı kâtibin yanına gidince müsvedde kâğıdının ikinci satırının yazılmasına başlanır. Bir, bir buçuk saat kadar devam eden bu çalışmadan sonra gruplar değişir. Vazifesi bitenler büroda tutanakları birleştirdikten sonra Tutanak Müdürüne verirler. Tutanak kâtipleri açık oturumlarda, yeminli olarak da gizli oturumlarda, çok vakit gece yarılarına kadar, devamlı çalışırlar, bazı günlerde 3-5 defa görevleri tekrarlanırdı."

Bardakçı'nın hayal ettiği gibi, konuşmaları bir kişinin tek başına, değil yedi saat, sözcük atlamadan yedi dakika bile yazması olanaksızdır.

O günleri yaşayan görevliler anlatıyor: Meclis açıldığında Zabıt Kalemi, (Müdür, Müdür yardımcısı, üç Şef ve on beş Zabıt Kâtibi olmak üzere) 20 kişilik kadrosuyla görev başındadır.

1978 yılında TBMM arşivlerinde yaptığım bir araştırmada bu kişileri ismen ve sicil numaralarıyla saptamıştım, belgeliğimdedir. Onların dışarıdan destek almaya gereksinimleri yoktu.

Hıfzı Veldet Velidedeoğlu

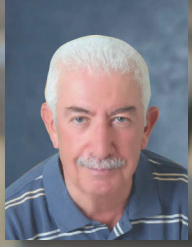
***

Sayın Bardakçı'nın zaman zaman yinelediği ikinci takıntısı, **Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'**nun Meclisin ilk zabıt kâtiplerinden olduğu iddiasına da Velidedeoğlu şöyle yanıt veriyor:

"Benim görevim, müsveddeleri temize çekmek, yani bugünkü daktiloların gördüğü işi yapmaktı. Müsveddeleri, kanunlar müdürü Hamit Bey ya da yazı işleri müdür yardımcısı Tevfik Bey yazar, başkatip Recep Bey [Peker] gerekli yerleri düzeltir, ben de temize çekerdim." (H.V.V. Bir Lise Öğrencisinin Milli Mücadele Anıları Varlık yay. 1971)

Henüz 16 yaşında bir lise öğrencisiyken Meclis'te görev verilen Velidedeoğlu'nun o günkü görev tanımı, kendisinin de açıkladığı gibi "zabıt kâtibi" değil "mübeyyiz" (temize çeken)'dir. •

orhanvelidedeoglu@butundunya.com.tr

Bekir Özgen

SOLGUN BEYAZ GÜLLER

Ütüsü bozuk ak önlüğünün ceplerinde ellerini taşıyarak hastanenin yedinci katında yanımdan geçen genç doktor hanımı gördüğümde, bitkinliği yüzüne sığmıyor, yürüyüşünden dışarı taşıp dökülüyordu.

İçimden, "Bu da o solgun ak güllerden biri. Kim bilir, nesi var! Hangi öyküden çıkmış geliyor?" diye usumdan geçirdim. İçim ezilir gibi oldu.

Uzunca bir koridorun ucundaki kapının önünde sıra bekliyoruz. Altı ay önceden aldığımız randevumuz var. Hepimiz de, deri kanserinden ameliyat geçirmişiz ve gözlem altında tutuluyoruz. Şu anda

ağrıyan, sızlayan bir yaramız yok ama sonuçta burası bir hastane ve bizlere "hasta" deniyor. Yirmisinden seksenine her yaşta kadın ve erkek, içimizi kemiren dayanılmaz bir sabırsızlık içinde, klinik kapısından gelecek çağrıyı bekliyoruz. Dileğimiz bir an önce muayeneden geçmek. Gerek yer bulup oturanlar, gerekse volta atanlar, göz ucuyla ayakları sayıyor, toplamı ikiye bölüyorlar. İçeriye girip çıkanların doktor yanında kalma sürelerini de hesaplayınca, kendilerine en geç kaç saat sonra sıra geleceğini bulacaklar.

Konuşmasından üniversite öğrencisi olduğu sezilen makyaj delisi genç bir kız, "Ben, buraya üç yüz kilometrelik yoldan geldim. Derslerimi bir yanda, işimi gücümü öte yanda bıraktım. Geç kalır dönemezsem bugün, mahvolurum," diye sızlanıyor.

Saçlarını arkada topuz yapmış, sakallı-bıyıklı, altmış yaşlarında gösteren ve çevresindekileri umursamaz tavırlarından akademisyen olduğu anlaşılan bir bey, yanındaki eşiyle kendisini, neredeyse hemşire hanımın gözüne sokacak. "Biz buradayız," bakışı savuruyor. Seksenlere merdiven dayamış köylü kılıklı bir hanım onu süzüyor.

Bu arada, yanına iyi giyimli bir bayan arkadaşını takmış beyaz giysili bir hemşire, kapıyı vurup içeri dalıyor. Belli ki, getirdiği hasta, önceden randevusu olanlardan değil. Koridordaki bütün hastaların gözleri önce onların, sonra da birbirlerinin üzerinde geziniyor. Duruma el koymaya yeltenseler bir türlü, koymasalar başka bir türlü.

Çok geçmeden, bu kez de başka bir hemşirenin yanında, ak gömleklerinden tıp öğrencileri olduğu anlaşılan dört beş kişilik bir küme daha giriyor içeri. Çıkmak bilmiyorlar.

Yüzünden kibarlık akan bir bey, kendini tutamayıp okuduğu kitaptan kafasını kaldırıyor, "Bu ne biçim bir iştir böyle? Kim kaçıncı sırada, kime ne zaman sıra gelecek belli değil,"

diye veryansın ederken, kapı açılıyor. Hemşire hanım, bekleşen hastalara dönüyor:

"Altı ay önceki yazılma sıranızı doktorunuzun önüne koydum. Kendisi sizleri ona göre çağıracak," diyerek kendisine yönelik homurtuları kesmek istiyor.

Söylediği gerçekten doğru mu? Belli bir sıra var mı? Buna kimsenin inanası yok.

Başımdan ne geçtiğini bilmedikleri için buradakilerin tümü, hasta da olsalar, benim duygularımı anlayamazlar. Evet, tam altı ay önce, bu kapıda bir kez daha bekletildim ben. Tıpkı, cezalı bir öğrencinin karatahta başında, tek ayak üstünde durdurulduğu gibi. Sabrım tükenmek üzereyken içeri çağrıldım. Bu kez de yandaki odada soyunup beklemem söylendi. Doktorun yanındaki hastanın muayenesi, bir türlü bitmek bilmiyordu. Üzerimdeki tek külotla titremeye başladım. Uzunca bir süre, kendi kendime, "Buraya sağlam olarak girdim, umarım hasta olarak çıkmam!" diye yakınıp durdum. Doktor, tenimdeki benleri görmeden önce, onları birer ikişer kendim gözden geçirip "Yok, iyisin arkadaş. Bundan iyisi can sağlığı," diyerek avundum. Sonunda doktor hanım yanıma geldi. "Sizi çok beklettim, kusura bakmayın, özür dilerim," gibi sözler edeceğini bekliyordum. Olmadı. "Sizi benim odama alayım," dedi. O önde, ben arkada, oraya geçtik. Yandaki yatağa oturmamı istedi.

Oturmadan önce, "Size yeni bir kitabımı getirdim. Umarım okumaya zaman bulabilirsiniz. Gördüğüm kadarınca gereğinden çok meşgulsünüz," diyerek gönlünü almaya çalıştım. Sanki hasta olan ben değildim, oydu.

Düzgün bedeni ve gül yüzüyle göz kamaştıran böyle genç bir bayandan bırakınız bir hastayı, yanına sığınmış bir kedi bile ilgi bekleyebilirdi. Doktor hanım, eline uzattığım kitabı aldı, kapağına bile bakmadan masasının üstüne gelişigüzel koydu. Yüzünde en küçük bir hoşnutluk belirtisi görünmüyordu. Ameliyat sonrasındaki gelişmeleri gösteren raporlarımı gözden geçirmekteydi ki, telefonu çaldı. Konuştuğu

kişiyle ileri geri sözler ettiler. Atışıp tutuştular. Güzel gözlerinden yaşlar süzülürken, tartıştığı kişinin kocası olduğunu anladım. Onu teselli etmeyi düşündüm. Yanlış anlaşılır korkusuyla vazgeçtim. Bilinmeyenlerin sorulamadığı, bilinenlerin söylenemediği bir süreçti bu yaşanan. Çırılçıplak, oturduğum yerde buz kesildiğimi duyumsayıp taşlaşır gibi oldum.

Telefonu kapattığında panikle karışık bir telaş içindeydi. Bir süre düşündükten sonra oturduğu sandalyeden kalktığı gibi kendini dışarı attı. Hemşire de, ben de neye uğradığımızı şaşırmıştık. Ben işi pişkinliğe vurup "Doktor hanımı üzdüler sanırım. Gözyaşlarının bozduğu makyajını yenilemeye gitmiş olmalı. Bugün, ben burada değil, çıplaklar kampında olmalıymışım," diyerek, yaşadıklarımdan değilse de yaşamımdan memnun olduğumu belli etmeye çalıştım. Ipıssız kalan odada uzunca bir süre bekledik.

Doktor hanımdan ses yoktu. Onu merak eden hemşire, "Ben gidip bakayım geleyim hele," diyerek yanımdan ayrıldı. İçeride ben, dışarıda sıralarını bekleyen randevulu hastalar tümden doktorsuz kalmıştık. Hava bozmuştu. Bunalmaya başladım. Odanın pencere-sine gitti elim. Bir kanadını hafifçe araladım. Rüzgâr vardı. İçimdeki sıkıntıyı yok edebilmek için bir türkü tuttursam da yalnızlığımı dağıtmaya yetmedi. Duyduğum üzüntü, var olan kanserim kadar acı, yok olan doktorum kadar gerçekti. Ve bu acı gerçek her şeyi, koca hastaneyi yutuyordu.

Neden sonra, başka bir doktor geldi. Beni öyle çıplak oturuyor görünce, gülümsedi.

"Kusura bakmayın ne olur, bekletik sizi," diye günah çıkarmak istedi.

"Ben," dedim, "yatakta beni aynı kılıkla bekleten eşimin kusuruna bakmadım ki, sizlerin kusuruna bakayım." Bu kez, gülümsemesi gerçek bir gülmeye, bir kahkahaya dönüştü yeni doktorumuzun. Ak dişlerini göstere göstere, "Aaaa, çok hoşsunuz doğrusu. İroni dolusunuz," diye pohpohladı beni.

"Ben," dedim, "Yatakta beni aynı kılıkla bekleten eşimin kusuruna bakmadım ki, sizlerin kusuruna bakayım." Bu kez, gülümsemesi gerçek bir gülmeye, bir kahkahaya dönüştü yeni doktorumuzun.

O günden sonra, dermatoloji katında az çok tanınır olmuştum. Beni gören hiçbir ak gömlekli, ilgisini eksik etmiyor, kendince bıyık altından değişik bir gülümseme icat etmeye çalışıyordu. Ne yalan söyleyeyim, bu da benim hoşuma gidiyordu. "Hiç olmazsa," diyordum içten içe. "Bundan böyle buraya ne zaman gelsem, beni kapıda uzun süreli bekletmezler."

İnsanoğlu büyük lokma yemeli ama büyük konuşmamalı. Tam altı ay, altı gün sonra, aynı yerdeydim. Bana verilen resmi kâğıtta, saat 9.30'-da hazır bulunmam yazılıydı. Ben de

bir eski bürokrat titizliğiyle bütün evraklarımı tamamlayıp geç kalma korkusuyla yarım saat önceden gelerek o iyi tanıdığım kapının önünde yerimi aldım. Nasıl olsa ilk olarak ben çağrılacağım diye onca bekleyenin huzurunda kuyruğuyla oynayan kedi gibi sağa sola caka yapıp durdum. Yüzüne alıştığım hemşire kapıda görünüp içeri beni değil, bir başkasını çağrınca şaşakaldım. "Belki," dedim, "İçeri giren hastanın kâğıdında saat 9.15 yazıyordur."

Boş olan oturaklardan birine çöktüm. Yanımdaki orta yaşlı bayan, içe dokunan bir sesle, "Ne kadar bekleyeceğini bilmeden bekliyor olmak ne kötü," diye dertlendi. Onun kışkırtılmayı değil yatıştırılmayı özlediğini iyi bildiğim için, "Haklısınız," deyip sustum. Benim sessizliğimi ilgisizliğime bağlayan iyi giyimli, ellisinde gösteren bir bey, "Haklısınız ama ne yazık ki alacağınız yok. Şuraya bakın hele. Kurbanlık koyunlar gibi dizilmiş duruyoruz. Kimsenin bu kör dövüşüne başkaldırdığı yok. Şu işi bir düzene soksalar olmaz mı?" diye verdi veriştirdi.

Yandan cırtlak bir ses duyuldu. "İleri demokrasilerde böyle şeyler olur!"

Bizler öyle, böyle der dururken içeri giren hasta işini bitirip çıkmıştı. İkinci olarak çağrılan kişi de ben olmayınca, "Demek ki," diye geçirdim usumdan. "Herkesin elindeki kâğıtta 9.30 yazıyor. Ve benim sandığım sıra asla benim olmayacak."

Kendimi avutmak bağlamında yapmam gerekeni yaptığımı düşünerek az da olsa hafiflemiş sayılırdım ki, uzun entarili bir bayan başındaki Vakko türbanıyla, "Militarist düzenin uzantısı bu, ne olacak. Alışıla gelinmiş bir defa. Yıkabilirsen yık. Ben, bundan tam otuz yıl önce turist olarak gittiğim İngiltere'de hastalandım. Beni en yakın sağlık kurumuna götürdüler. Muayeneden sonra, durumumu ciddi görmüş olmalılar ki, 'Yarın saat 10.10'da, 6 numaralı odada olun,' dediler.

O saatte, odanın önüne vardığımda, kapıdaki ışıklı panoda adımı görünce, dondum kaldım. Adamlardaki düzenin işleyişine bakın hele."

"Orası İngiltere," dedi gençlerden biri. "O düzeni tutturabilmemiz için daha çok yol almamız gerek. Belli ki,

yanlış bir zamanda, yanlış bir yerde dünyaya gelmişiz."

Doktorun odasına girip çıkanların birbirine karıştığına baktıkça içimin sızısı artmış olmalı ki, ağzımdan istenç dışı, "Yanlış olan o kadar çok şey varken, kusuru zamana yüklemek olmaz," sözcükleri döküldü. Yanlışın doğrusunu bulansa bir başka hasta oldu:

"Böylesi yanlışlarla dolu bir ortamdaki en büyük yanlış, doğru tutum

almanın ta kendisidir," deyiverdi. İşte o an, zaman yavaşladı. Durdu. Durdum. Durduk.

Ağzımızı bıçak açmaz olmuştu. Bizi dinlemeden akışını sürdüren saatime baktım, Akreple yelkovan 12'de buluşmak üzereydi ki, aralanan kapıdan hemşirenin yüzü göründü. "Siz buyurun," dedi bana.

"Böylesi yanlışlarla dolu bir ortamdaki en büyük yanlış, doğru tutum almanın ta kendisidir," deyiverdi. İşte o an zaman yavaşladı.

İçeri girer girmez, "Soyunun," dedi doktor hanım. O beni tanımamıştı ama ben onu çok iyi tanıyordum. "Soyunmaya soyunayım da…" deyip durakladım.

"Evet, '…da'sı da ne oluyor?" diye sordu buyurgan bir sesle.

"Da'sı şu ki efendim, ya bundan öncekinde olduğu gibi beni bir kez daha burada çıplak bırakıp giderseniz?.."

"Aaaa, o siz miydiniz?" diye ahlandı, vahlandı.

"Beni görür görmez tanımadığınıza göre, size imzalı olarak armağan ettiğim kitabımı da okumamışsınızdır."

Birden ıssızlaşıverdi doktor hanım. Ne diyeceğini bilemez oldu. Yüz hatları gerildi, çevreyi şöyle bir kolaçan ettikten sonra, "O denli yoğun bir uğraş içindeyiz ki, inanın feleğimizi şaşırıyoruz. Tüm bu olmamışların, olamayanların sızısı bizi deli etmeye yetiyor."

"Anlayabiliyorum sizi," diyerek ortamı yumuşatmak istedim. Hemen ardından da, "Geçen geldiğimde elinize geçse, kocanızı parçalayacaktınız!" diye şakaya vurdum.

"İlginç değil mi?" diye mırıldandı, konuştukça tatlanan sesiyle. "Kimi zaman öylesine geriliyor, öylesine çıldıracak konuma geliyoruz ki, ne yaptığımızı, ne söylediğimizi bilmediğimiz anlar oluyor. Tahmin edeceğiniz gibi eşim de doktor. O da en az benim kadar yoruluyor. Sinirleri boşalınca da dayanılmaz bir tavır takınabiliyor. Ne yapalım, bu mesleği isteyerek seçtik ve bu tür olumsuzluklara göğüs gereceğiz."

"İyi ama?" diye söylendim. "Bulunduğunuz yer bir bilim kurumu. Burada her şey tasarlı ve düzgün olarak yürümezse, başka nerede yürüyecek? Düzeni sağlamak bu denli zor mu?"

"Evet, hem de çok zor. Bir yandan hastaya bakacağız, bir yandan da bilimsel araştırmalarımızı sürdüreceğiz. Şu, sırayı bozarak içeri aldığımız öğrenciler, ancak ders aralarında buraya gelebiliyorlar. Burası bir üniversite ve biz asli görevimizi ancak böyle yürütebiliyoruz. Yoksa hastalarımızın kapımızda cehennem azabı çekmesini ister miyiz hiç? Kimi zaman aranızda kendi ailemizin bireyleri de oluyor."

"Belki oluyordur," diye homurdandım. "Ama onlar bizler gibi sıra beklemiyorlar."

"O kadar da olsun. Ne yani, padişahlar gibi tüm yakınlarımızı doğrayalım mı?"

Dondum kaldım. Kendimi onun yerine koymaya çalıştım. O zaman, kızgınlığım eriyip yok oldu. Utanır gibi oldum. "İyi ama…" diyerek gözümü yere yıktım. "O gün beni çıplak bırakıp gitmeniz, çoktan bir öykü oldu, çıktı bile."

"Aaaa, gerçekten mi?" deyip duraladı. Gözleri büyüdü. "O uğursuz yaşanmışlıktan sonra beni öykünüze nasıl yerleştirdiniz kim bilir? Gördüğünüz gibi bir doktorun yazar bir hastası olması pek de iyi bir şey değil. Bundan sonra yazar-çizer takımından hasta kabul etmemek için elimden geleni yapmam gerekecek," diye takıldı. Ardından da gülen gözlerle, "Cidden," diye fısıldadı. "Öykü bulmakta zorlanırsanız, doğrudan yanıma gelin. Bir günde bir yıllık konuyu derlemiş olursunuz."

"İyi olur ama, bir koşulla," dedim. Beni odanızda çıplak bırakıp gitmezseniz!.." Gülüştük.

"Görüyor musunuz,"dedi. "Öykü, çıplaklık, gecikme… derken işimi yine aksattım."

Bedenimin dört bir yanını özenle gözden geçirdi. "Maşallahınız var. Sapasağlamsınız," dedikten sonra, "Öyküyü ne zaman okuyacağız, pekiyi?" diye ekledi.

Ben, "Bundan sonraki buluşmamızda," derken sıradaki hastayı çağırdılar.

Ütüsü bozuk ak önlüğünün ceplerinde ellerini taşıyarak hastanenin yedinci katından beni uğurlayan genç bayan doktorla vedalaşırken, yüzüne sığmayan bitkinliği silinir gibi olmuştu. "Kolay değil," dedim. "Hem bir öykünün içine sığacaksın, hem de kendi kendinin olabileceksin."

Hastalığımı unutmuş, usum solgun beyaz güle takılıyken, içim açılır gibi olmuştu. •

bekirozgen@butundunya.com.tr

Koca Çınarlar

Birinci Dünya Savaşı'nın patlak verdiği 1914 yılında dünyaya geldi. Erkekler gözyaşlarıyla cepheye uğurlanıyor, gidenler dönmüyordu. Birinci Dünya Savaşı'na dair anlatılan anılarla büyürken İstiklal Savaşı'nda yaşananlara tanıklık etti. Memleketi, Millî Mücadeleyi zafere ulaştıran Başkomutanlık Meydan Savaşı'nın karargâhı olan Afyonkarahisar'dı. Yıllar sonra Başkomutan Mustafa Kemâl ile onlarca anı paylaşacaktı. Şimdi her an'ı eksiksiz dün gibi canlı belleğinde. Sağlığını sorarsanız maşallah… Kimsenin desteğine gereksinim duymadan oturup kalkabiliyor, yürüyebiliyor.

Söyleşi: SEMA ERDOĞAN

Biz de, bu kadar uzun bir yaşamı böyle sağlıklı sürdürenlere sorulan o klasik soruyu soralım: "Sırrınız nedir?"

Tahsin Çuhadaroğlu'nun yanıtı, yaşamıyla ters orantılı. Yalnızca üç sözcükten oluşuyor:

"Herkesle iyi geçinmek..."

Kendisinden on yaş küçük 72 yıllık eşi Hayriye Çuhadaroğlu ise, dünyaya gelmeden önce Türkiye'ye gelmiş.

"Mübadele döneminde, Selanik'ten göç eden annemin karnında gelmişim Türkiye'ye... 1924 yılında da,

Eskişehir'de dünyaya gelmişim..."

Önce memur bir babanın kızı, sonra memur bir kocanın eşi olarak yurdun hemen her yerini görmüş, yaşamış. Şimdi eşiyle birlikte o da Adana'da, hem de bakımlı ve dinç bir genç kız coşkusuyla sürdürüyor yaşamını. Onun, bir genç kız coşkulu uzun ve sağlıklı yaşamının sırrı ise, birkaç sözcük daha uzun:

"Özenli beslenme ve yaşama güzel bakmak."

Tahsin ve Hayriye Çuhadaroğlu çifti, 72 yıllık ortak yaşamlarını şimdi, Adana Huzurevi'nde sürdürüyorlar. Uzun yıllar Adana Huzurevi'nin sakinleriyle ilgili haberler yaparım, zaman zaman radyo programları hazırlarım. Adana Huzurevi Müdürü Nurdan Kama yeni yıla birkaç saat kala beni aradığında, onların varlığını bir yeni yıl armağanı olarak müjdeledi bana. Bir iki cümle ile Hayriye Çuhadaroğlu'nun annesi Lütfiye hanımın, Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım'ın oğluna gönderdiği mektupları yazdığını söyledi.

Huzurevi yerleşkesindeki evlerinin kapısını Hayriye Çuhadaroğlu açtı ama Tahsin Çuhadaroğlu da hemen arkasındaydı. İçtenlikle davet ettiler beni evlerine.

"Hoşgeldiniz ve hoşbulduk töreni" sonrası konuya ilk giren Hayriye Hanım oldu. Annesi Lütfiye Hanımın unutulmaz anıları, kızının da yaşamında en önemli anılardandı.

Atatürk'ün Bulgaristan'da Ateşe Militerliği görevinde olduğu yıllardır. Annesi Lütfiye Hanım, Selanik'te muallim mektebine gidiyor. Hemen her gün okul çıkışı evi yolunun üzerinde olan teyzesine uğruyor. Teyzesinin kayınvalidesi ile Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım kardeştir ve komşulardır birbirlerine. Annesi, teyzesine hemen her uğradığında Zübeyde Hanım'ı görür ve her görüşünde de Zübeyde Hanım'ın şu sorusu ile karşılaşır.

"Ah Lütfiyeciğim. Kemal'e mektup yazmak istiyorum.Yazar mısın?"

Hiçbir zaman kırmaz Zübeyde Hanım'ı, büyük bir memnuniyetle yazar oğlu Kemal'e mektubunu ve onun hayır dualarını alır.

Oysa evde, Kemal'in kız kardeşi Makbule Hanım da vardır mektup yazacak. Her mektuba başlarken Zübeyde Hanım'ın serzenişini duyar.

"Hadi ben söyleyeyim de sen yaz. Ah Lütfiyeciğim, Makbule'ye mektup yaz diyorum. Yazıyor. Oku bakalım diyorum. Bakıyorum benim söylediklerimin hiç birini yazmamış."

Annesinin kendisine anlattığı ve kendisinin de taptaze tuttuğu bu anıyı anlatırken bir arzusunu da dile getiriyor.

"Atatürk'ün o mektupları arşivlerde duruyor ise eğer, onları görmeyi çok isterim. Eski Türkçe ile yazılmış o mektuplar annemin el yazısı ile yazılmış mektuplardır. Keşke görebilsem!"

Hayriye Teyze'nin büyük bir heyecanla anlattığı bu anıyı sessizce dinleyen Tahsin Çuhadaroğlu'na çeviriyorum sohbeti.

İstanbul Üniversitesi Orman Mü-

hendisliği'nden mezun. Uzun yıllar işletme müdürü olarak görev yapmış yurdun değişik yerlerinde. 36 yıl hizmet ettikten sonra emekliye ayrılmış.

Tahsin Çuhadaroğlu Orman Mühendisi olduktan birkaç sene sonra Balıkesir Dursunbey İşletme Müdürlüğü'ne atanıyor. Yıl1943'ün 3 Şubatı'dır. Tarihi çok net hatırlıyor. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü Türkiye'nin en zengin ormanlarından biri olan Alaçam'ı görmek için bölgededir. Tahsin Çuhadaroğlu, 2 gün misafir ettiği İsmet İnönü ile çok sayıda anı da paylaşır.

İsmet Paşa şaşırır. Kâzım Özalp'in sırtına vurarak "Kâzım, Kâzım bak dağın başında ormancılar elektrik yakıyor, bizim bir çok vilayette elektrik yok."

İlk karşılaştıkları an işletme müdürü olarak çok genç birini görünce şaşkınlığını gizleyemeyen İsmet Paşa," Müdür, programın nedir?" diye sorar.

"Siz nasıl emir buyurursanız o şekilde tertipleriz" der Tahsin Çuhadaroğlu da.

İsmet Paşa, "Yooo, burası senin mıntıkan. Biz senin emrindeyiz. Sen nereye götürürsen biz oraya gideceğiz" der.

Tahsin Çuhadaroğlu, önce kereste fabrikasını gezdirir, sonra dekovil hattı ile ormana çıkarır. Evi de Gölcük denen bu bölgede orman içerisindedir. İsmet Paşa'nın yanında eşi Mevhibe İnönü ve Kâzım Özalp te vardır. Hava kararmaya başlayınca çalışanlardan birine suyu salın der Tahsin Çuhadaroğlu. Aniden her yer gündüz gibi aydınlık olur.

İsmet Paşa şaşırır. Kâzım Özalp'in sırtına vurarak "Kâzım, Kâzım bak dağın başında ormancılar elektrik yakıyor, bizim bir çok vilayette elektrik yok."

Dereden akan suyu bir havuzda toplayıp bir dinamo yardımı ile işletmenin ve altı ailenin gecelerini aydınlatan Tahsin Çuhadaroğlu, İsmet Paşa'yı şaşırtmıştır. Ormana çıktıkları dekoville istasyona inerler.

"Müdür bu akşam benim misafirim" der İsmet Paşa ve yemek saatine kadar dinlenmeye çekilir. Dinlenme sonrası Mevhibe hanım da dahil 8-10 kişi masadaki yerlerini alır. Yemek sonrası bölgenin haritasını açtırır ve bilgi vermesini ister İsmet Paşa.

"Bu harita ile size bilgi vermem mümkün değil" diye itiraz eder Tahsin Çuhadaroğlu ve hemen 5000'lik topoğrafya haritasını açıp bulundukları yeri en ince ayrıntısına kadar anlatır.

"Sizin de haritanız var demek!" cümlesi ile şaşkınlığını ifade eder İsmet Paşa. Ertesi gün de bölgeyi gezdirir ve Paşa'nın sorduğu her noktayı anlatır Tahsin Çuhadaroğlu. İsmet Paşa, "Bunlar araziyi okuyor" diyerek

Tahsin Çuhadaroğlu

şaşkınlığını dile getirir.

"Hasan Ali Yücel öğretmeniniz-miş. İsmet paşa ile 2 gün geçirmişsiniz. Keşke Atatürk ile de bir anınız olsaydı" dedim, Tahsin Çuhadaroğlu'na. Gayet mütevazı bir şekilde;

"Ooooo Atatürk ile anım daha çok" demez mi? O anki heyecanımı anlatamam. Gayet sakin bir şekilde "En az on kez görmüşümdür" dedi.

"O'nu görmek zor değildi ki kızım. O istediği zaman her yere rahatlıkla giden bir insandı. Öyle koruma ordusu ile dolaşmazdı. O böyle bir adamdı."

Aklına ilk gelen anısı Ankara'da Bira Parkı'ndaki karşılaşmalarıydı. Yakın arkadaşları Mithat ve Kemal ile zaman zaman uğradıkları, eğlendikleri ve bira içtikleri bir parktır burası. Biraların iki-üç-beş litrelik fıçılarda satıldığı dönemler. Musluğunu aç doldur doldur iç. Güzel bir sohbet ortamında biralarını yudumlarken garson gelir yanlarına ve masalarını biraz öteye çekmek ister. Serde delikanlılık var, talebeyiz, biraz da belalıyız. Kolay kolay oynanmaz bizim masamızla. Ne cüretle masamızı çeker garson diye celallendik diyor, Tahsin Çuhadaroğlu.

Garson gider bu kez patron gelir.

"Atatürk gelecek şöyle biraz yer açalım." deyince "Aaaa, o zaman tamam" derler. Masalar yan tarafa çekilir ve küçük bir masa konur bitişiğe. Sandalye getirilir, ardından susuz bir bardak rakı gelir masaya. Küçük bir çanak içerisinde de tuzlu leblebi konur masaya son olarak.

Birkaç dakika sonra Atatürk gelir. "Merhaba çocuklar" diyerek selamlar gençleri, oturur masasına.

"Nerede oturuyorsunuz, okuyor musunuz?" diye birkaç soru sorar, onlar da yanıtlar. Kısa süreli muhabbetten sonra rakısını içer Atatürk. Yaklaşık yarım saat sonra, "Haydi çocuklar size iyi eğlenceler" diyerek ayrılır Atatürk Bira Parkı'ndan.

"Atatürk tek başına mıydı?" diye iki kez tekrarladım sorumu. O da şunu söyledi:

"Atatürk öyle korumalarla dolaşan biri değildi ki. Tek başınaydı. Aklına esti mi yaverine arabayı hazırlatır önde iki arkada iki motosikletli, basar köylere giderdi. Köylünün bazlaması-

nı yer, ayranını içer onların dertlerini dinlerdi. Atatürk buydu…"

Bu cümle ile bir başka anıyı anımsıyor hemen.

Kızılcahamam Ankara arasında 35. kilometrede yer alan Kazanköy'de de kesişir yolu Atatürk ile. Kazanköy'ün muhtarı Satı Kadın. Tahsin beyin terzilik yapan annesinin çok iyi ahbabıdır. Evlerine gelip giden, zaman zaman kalan, annesine elbise diktiren bir insan. Yaz aylarında da bu samimiyete dayalı olarak onlar da Satı Kadın'a gider, bir süre kalır, köyün tadını çıkarırlardı. Annesiyle Satı Kadın'da olduğu bir gün Atatürk'ün ziyaretine tanıklık eder. Çat kapı gelen Atatürk, kendilerinin de oturduğu çardağa gelir, oturur. Habersiz olan Satı Kadın koşar gelir hemen ve "Hoş geldin paşam" diye karşılar soluk soluğa. Atatürk, kimsenin kendini karşılamasını beklememiş ve gelip oturmuştur çardağa. Satı Kadın hemen bir tas ayran getirir Atatürk'e.

"Buyurun paşam" diye ikram eder. Hafif bir tebessümle tası alır ve kafasına diker Atatürk. Satı Kadın ile yaklaşık yarım saat sohbet eden Atatürk çocukları da unutmaz.

"Nasılsınız, neler yapıyorsunuz?" diye birkaç soru sorar ve ayrılır Satı Kadın'ın evinden.

Cumhuriyetin 10. yılına dair de bir anısı var Tahsin Çuhadaroğlu'nun.

Ankara Erkek Lisesi'nde öğrencidir. Cumhuriyet Bayramı kutlamalarına davet edilen İran Şehinşahı Rıza Pehlevi de Atatürk ile birlikte törenleri izliyordur tribünden. Atatürk'ün gözü resmigeçit töreni için sırada bekleyen izcilere takılmıştır. Tahsin Çuhadaroğlu da izcidir. Bazı izcilerde fötr şapka bazılarında kep, bazılarında bere vardır. Atatürk oymak başını çağırır. Öğrenciler de etrafında toplanır. Şöyle der Atatürk:

"Ben faşist kisvesi istemiyorum. Kep istemem, bere istemem. Şapkası olan şapka giyer olmayan başı açık geçer törenden."

Can arkadaşları Kemal ve Mithat ile Orman Çiftliği'ne Marmara denen bölgede yer alan havuzda yüzmeye giderler. Okulu kırmışlardır. Birden karşılarında Atatürk'ü görürler. Selam verir gençlere Atatürk. Beş on metre

Hayriye Çuhadaroğlu

> “Atatürk’ü görmek zor değildi ki bize. Çarşıda, pazarda, yolda… Atatürk gizli kapaklı değildi ki kızım. Halkın arasındaydı.”

uzaklaşan Atatürk döner ve Mithat’ı çağırır.

"Nerede okuyorsun?"

"Ankara Erkek Lisesi’nde."

"Sen şöyle geç" der ve Kemal’i çağırır. Aynı soruyu ona da sorar ve aynı yanıtı alır. "Sen de şöyle geç" der. Sıra Tahsin Çuhadaroğlu’ndadır. Soru aynıdır, fakat yanıt değişiktir:

"Kunduracı çırağıyım." Atatürk o zaman, "Sen git" der ve diğer iki arkadaşına ceza verir.

Tahsin Çuhadaroğlu bu anıyı hiçbir yerde anlatmaz, anlatamaz. Çünkü, Atatürk’e yalan söylediği için çok utanmıştır. Bu anıyı paylaşırken hüzünlü bir tebessüm de kaplıyor yüzünü. Hayatta olmayan arkadaşlarını rahmetle anıyor.

"Atatürk’ü görmek zor değildi ki bize. Çarşıda, pazarda, yolda,havuzda, parkta, herhangi bir evde… Atatürk gizli kapaklı değildi ki kızım. halkın arasındaydı."

Ve son görüş... Yıl 1938. Atatürk Dolmabahçe Sarayı’nda kalıyordur. Tahsin Çuhadaroğlu, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi’nde son sınıf öğrencisidir, aynı zamanda talebe cemiyetinin de üyesidir. Atatürk öldü, diye bir haber gelir sınıfa. Birden boşalır sınıf. Büyük bir panik vardır ama sessizlik de hakimdir. O sırada ders veren Alman Profesör bir şey demez sınıfın boşalmasına. Büyükdere’den vapura binip Beşiktaş’ta iner öğrenciler. Sarayın girişinde yaverle görüşürler. "Atatürk rahatsız, dinleniyor. Yok böyle bir şey" der yaverler.

Bir süre sonra Dolmabahçe Sarayı’nın önü kalabalıklaşır. İstanbul Üniversitesi Tıp fakültesi öğrencileri ile diğer bölümlerden öğrencilerin yanı sıra liseliler de akın etmiştir. Gerçeği öğrenmek O’nu görmek anlamına geldiği için Atatürk balkona çıkar. Üzerinde ropdöşambır vardır. Halsiz olduğu bellidir. Elini kaldırır:

"Çocuklar ben sağım, bir şeyim yok, dinleniyorum" der.

O’nu görüp kendi ağzından iyi olduğunu duyan gençler uzaklaşırlar.

Ve altı ay sonra... 10 kasım günü acı haberin anonsunu duyunca bir kez daha Beşiktaş’a, Dolmabahçe Sarayı’na giderler. Bir kez daha o pencereden kendilerine el sallamasını beklerler Atatürk’ün. Ancak bu kez haber doğrudur. Sarayın önünde toplananların gözyaşları söze gerek kalmadığının ifadesidir.

Bir kız iki oğlan üç çocuk sahibi Çuhadaroğlu çiftinin iki de erkek torunları var. 72 yıllık evliliklerinde bir gün olsun birbirlerini incitmediklerini söylüyorlar. Uzun ve sağlıklı yaşamanın sırrının, insanlarla iyi geçinmek olduğunu, yaşamlarına yeni bir başlangıç yaptıkları Adana Huzurevi’nde de sürdürüyorlar, huzur içinde. •

Mehmet Ünver

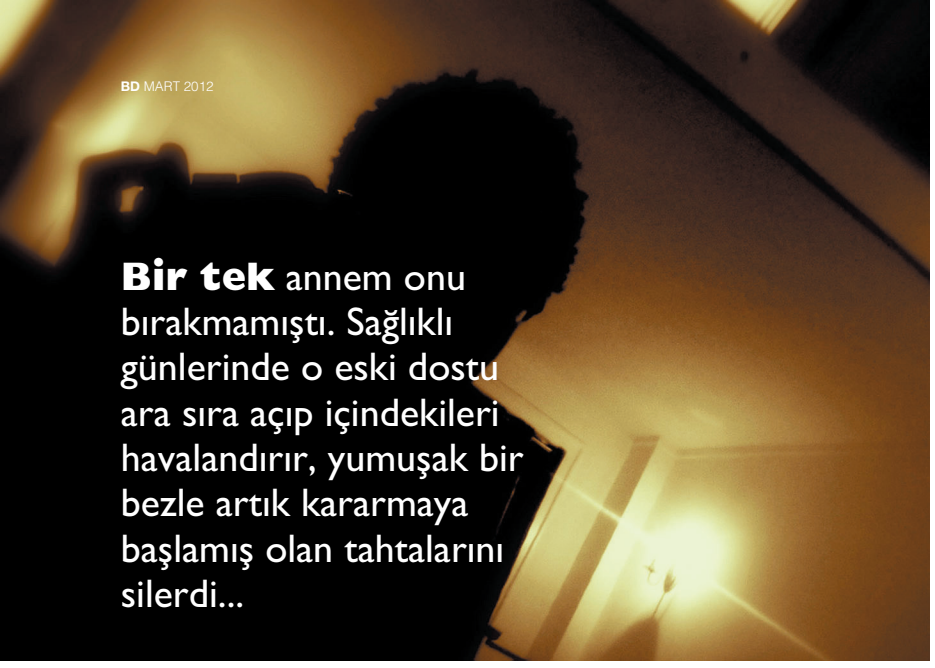
Annemden Kalan Bohça

Geçenlerde ev temizliği yaparken kendimi bildim bileli bir köşede sessiz sedasız duran büyük, sandık gözüme ilişti. Yıllardır kapağını bile açmamıştım.

Oysa çocukken, annemin kıymetli örtü ve yorganlarını koyduğu bu sandık bizim saklambaç oyunlarımızın en gözde saklanma yeriydi. Kış günleri, yatıya gelen akraba çocuklarıyla saklambaç oynarken kaşla göz arasında kurutulmuş lavanta ve naftalin kokan bu sandığa gizlenirdim. Orada olabileceğim kimsenin aklına gelmediğinden hep başkaları yakalanıp ebe olurdu.

Saklambaç oynayacak çağı geçtikten sonra hayat denen ve pek de keyifli olmayan o malum oyunun içine dal-

Bir tek annem onu bırakmamıştı. Sağlıklı günlerinde o eski dostu ara sıra açıp içindekileri havalandırır, yumuşak bir bezle artık kararmaya başlamış olan tahtalarını silerdi...

dım. Bu yeni oyunun yorgunluğu üst üste konulmuş tuğlalar gibi omuzlarımda biriktikçe bir zamanlar bana bağrını açan eski sığınağımı unuttum. Açıkçası o da fazla üstelemeden, belki de günü gelince kıymeti bilineceği avuntusuyla yaşamımdan çekiliverdi. Artık bir köşede suskun ve vakur bir edayla onu tekrar anımsayacağım günü bekler olmuştu. Bir tek annem onu bırakmamıştı. Sağlıklı günlerinde o eski dostu ara sıra açıp içindekileri havalandırır, yumuşak bir bezle artık kararmaya başlamış olan tahtalarını silerdi. Seksenli yaşlara gelip, çok önemli gereksinimleri dışında yerinden kalkamaz duruma düştüğündeyse doğal olarak evle ilgilenemez oldu.

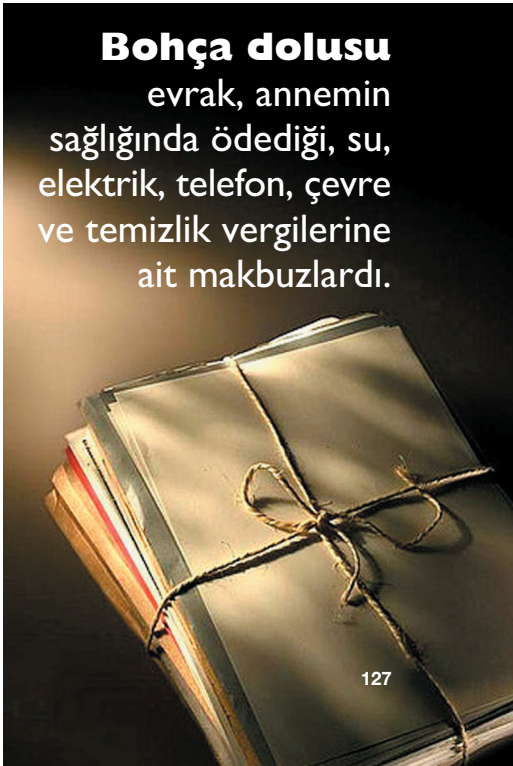
Onu 2009 yılının güzel bir Haziran sabahı kaybettik. Doksan yaşındaydı.

Annemin bizi bırakıp, cennete gidişinin ardından uzunca bir süre evdeki hiçbir eşyaya dokunamadım. Çok gerektiğinde üstün körü bir temizlik yapıyordum. Geçmişin anılarını taşıyan maun büfe, masif konsol, gül ağacı etajerin yanı sıra o ceviz sandıkla da adeta bağlantımı koparmıştım. Tüm o eski eşyalar yıllardır adeta özdeşleştikleri köşelerinde mahzun mahzun duruyorlar, bense onları görmemeye çalışıyordum. Evde genel temizlik yaptığımız geçen haftaya kadar durum böyle devam etti.

O gün adamakıllı bir temizlik yapmak bahanesiyle sandığı açmıştım. Patiska kumaşlara sarılı olarak muhafaza edilen yorganların zamanında annem tarafından kaplanmış ipek yüzleri hâlâ o ilk günkü sıcak renkleriyle parıldıyorlardı. Elimde olmadan gözlerim yaşarıverdi. Mutluluk ve hüzün karışımı, sözcüklerle tarif edilemeyecek bir duygu fırtınası göğüs kafesimde savrulmaya

başladı. Örtüler arasına serpiştirilmiş ve artık o keskin kokularını kaybetmiş olan naftalin toplarını temizlemeye çalışırken büyükçe bir bohça dikkatimi çekti. Epeyce ağırdı. Açıkçası içinde ne olduğunu merak etmiştim. Belki de annemin anıları somutlaşıp, o kanaviçe örtüye sarılı bohçaya dolmuştu. Heyecanla açtım ve çoğu sararmış desteler dolusu kâğıt bir anda yerlere saçılıverdi. İlk bakışta resmi evraklar olduğunu anlamıştım. Bazıları o kadar eskiydi ki üzerlerindeki yazıları okumak mümkün değildi. Bazılarınınsa üzerinde küçük bir çocuk olduğum döneme ait tarihler vardı. Merakla incelemeye başladım. Yaklaşık bir saat sonra incelemem bittiğinde boğazıma bir yumruk düğümlenmişti. Bohça dolusu evrak, annemin sağlığında ödediği, su, elektrik, telefon, çevre ve temizlik vergilerine ait makbuzlardı. Yıllar boyu yaptığı ödemelere ait evrakları büyük bir titizlikle tarih sırasıyla dizip o bohçanın içinde sandığa kaldırmıştı.

Annem, yaşamı boyunca hep temkinli bir insan olmuştu. Ne olur ne olmaz diyerek kışlık odun ve kömürümüzü daha yaz başında alırdı. Bir devlet dairesinde işi olduğu zaman sabahın köründe yola düzülür, ana kapıda memurların mesaiye gelmelerini beklerdi. Bilgi işlem çağına yetişemediği için de yine: "Ne olur ne olmaz, günün birinde bir hesap soran çıkar" diye düşünüp tüm o belgeleri saklamıştı. Borçları konusunda öyle hassastı ki, son ödeme tarihine kadar önünde epeyce bir vakit olmasına karşın faturaların bedelini daha ilk gününden gidip ilgili yerlerde yatırır, ancak ondan sonra içi rahat ederdi. Devlete, belediyelere ve diğer kurumlara olan borçları, onun için her şeyden ama her şeyden önce gelirdi. Tıkalı boyun damarı için muayeneye gitmesi gereken bir gün, elindeki parayı elektrik faturasına yatırıp doktor randevusuna gitmekten vazgeçmişti. Oysa o faturayı aybaşında da ödeyebilirdi. Öyle ki, son ödeme tarihine kadar daha en az bir hafta olmasına karşın tahsildarın getirdiği gün bir koşu gidip faturaları ödemesi kimi zaman aramızda alay konusu olur, hatta "Bu gidişle sana madalya verecekler" diye takılırdık. O ise hiç aldırmazdı. Çünkü borçlarını ödediği zaman dünyanın en mutlu, en rahat insanı oluyordu.

Annem bu ülkenin en zor günlerini, savaşı, kıtlıkları, karneyle ekmek, kömür alındığı dönemleri yaşamıştı. Eski nüfus kâğıdında o zor dönemlerde günde kaç somun ekmek ve kış boyunca kaç çuval kömür alma hakkı olduğu yazılıydı. Hâlâ saklarım. Pek çoğumuzun annesi, babası, dedesi ve ninesi gibi o da ülkemizin ne zorluklarla bu günlere gelebildiğini çok iyi biliyordu. Kıtlık günlerinde bebek yetiştirmek gibi bir zorluğun üstesinden gelmişti. Bu vatanın kolay kazanılmadığını, o nedenle de öyle kolay kaybedilmemesi gerektiğini çok iyi biliyordu. Bütün cumhuriyet kuşakları gibi bunun lafla olmayacağını, her şeyden önce ülkesine karşı görevini sonuna kadar yerine getirmesi gerektiğine inanmıştı. Kullandığı suyun, elektriğin bedelini ödeyene kadar kendini devlete borçlu sayar, gözüne uyku girmezdi.

Bütün cumhuriyet kuşakları gibi bunun lafla olmayacağını, her şeyden önce ülkesine karşı görevini sonuna kadar yerine getirmesi gerektiğine inanmıştı.

Onun için en iyi iş "Devlet Kapısı"ydı. En sağlam sigorta ise devlet sigortasıydı. Onun dışında kalanlara ise “En nihayet patron işi” diye dudak bükerdi. Ailemizde evlenecek çağa gelen kızların bir armatörle veya fabrikatörle değil bir devlet memuruyla dünya evine girmeleri için dualar ederdi. Devlet onun için her şeydi. Ondan ötesi yoktu.

Zaman değişiyor. Devleti her şeyin üstünde tutan o kuşaktan artık çok az kişi hayatta. Elektriği kaçak yolla kullanan, kirada oturdukları evlerin su, doğal gaz masraflarını hatta kira ve aidatlarını bile ödemeden ortalıktan yok olan, düşüncesiz insanlar türedi. Piyasaya çıkan en pahalı en son model cep telefonlarını satın almaya para buldukları halde hadsiz hesapsız yaptıkları konuşmaların faturalarını ödemeyenler sayılamayacak kadar çok. En yeni, en pahalı teknoloji ürünlerini kredi kartlarına güvenerek alıp, sonra da ödeyemedikleri için hacizlerle uğraşan insanlar sizlerin de çevresinde vardır muhakkak. O kadar çoklar ki. Bunu tam anlamıyla bir sorumsuzluk olarak görüyorum. Kendisi ve ailesine karşı sorumsuz olanlar ülkesine, devletine karşı da hiç çekinmeden sorumsuz olacaklardır ve oluyorlar da.

İnsanların medeniyetin nimetlerinden faydalanmalarına asla karşı değilim. Öte yandan yeni açılan mağazaların önünde kuyruk olup, belki de hiç kullanmayacakları ürünleri kapış kapış satın alan vatandaşlarımızın çoğunun düşük gelir düzeyinde kişiler oldukları istatistiklerle de belgeleni-

Onlar için tek önemli olan, evvelce ulaşamadıkları gösterişli bir ürünü eve götürebilmektir. Bir süre sonra hevesleri geçtiğinde bir köşeye atıp, unutacaklardır.

yor. Bunların önemli bir kısmı, o ürünleri satın alırken nasıl ödeyeceklerini dert etmiyorlar bile. Onlar için tek önemli olan, evvelce ulaşamadıkları gösterişli bir ürünü eve götürebilmektir. Bir süre sonra hevesleri geçtiğinde bir köşeye atıp, unutacaklardır. Oysa annelerimiz, babalarımız boşalan bir şişeyi bile günü gelir gerek duyulur diye atmazlardı.

Ortaokul dönemimde, öğrencilerin hemen tümünün, ağabeylerine ya da ailedeki diğer yetişkin erkeklere ait eski ceket ve paltolarla okula geldiklerini anımsıyorum. Benimki dâhil çoğumuzun ceketi yamalıydı. Kimse bunu ayıplamazdı. Aynı sıralarda oturduğumuz okul müdürünün oğluyla kaymakamın bir tanecik tosunu da yamalı pantolonla okula gelirdi. Şimdi bir alt model cep telefonu kullananlar ayıplanır oldu. Sanırım bazı dostlarım hala eski model bir cep telefonunu kullanıyor oluşuma bakıp bu konudaki gelişmelerle ilgilenmeye vakit bulamadığımı düşünüyorlar. Çünkü ısrarla bana yeni ürünlere ait kampanyaların bilgilerini getirip, teknoloji mağazalarının broşürlerini önüme koyuyorlar. Yağma yok. Ben anamın oğluyum. Onunki kadar olmasa da ben de sıkıntılar çektim yaşamım boyunca. Olanaklarım dahilinde canımı hiç sıkmadan ve yetinme sınırının nerede başlayacağını çok iyi bilerek hareket ederim. Sevdiğim hiçbir şeyden kendimi mahrum bırakmamaya çalışırken, eskiyen veya küçülen bir giyim eşyasını günün birinde başkalarının da işine yarar düşüncesiyle özenle bir köşede saklayan annemi de unutmam.

Keşke herkes böyle yapsa, keşke altından kalkamayacakları borçlara girmemeyi bir prensip olarak benimseyen, ellerindekiyle yetinmesini bilen, olur olmaz her şeye özenmeyip gerçekçi davranan dedeleriyle ninelerinin yaşama bakışlarına uygun davransalar. •

mehmetunver@butundunya.com.tr

HER YAŞTAKİ ÇOCUKLAR İÇİN

Ali Murat Erkorkmaz

Dersimiz: Gelecek

Geçenlerde hoş bir fıkra duydum, paylaşmadan edemeyeceğim.

Ufaklık babasına gitmiş sormuş: "Baba biz nasıl olduk?"

"Bak oğlum, demiş babası, eskiden insanlar yoktu, maymunlar vardı. Evrim bu hayvanları değiştirmeye başladı. Önce yavaş yavaş arka ayakları ve yumrukları üzerinde yürümeye başladılar. Sonra iyice dikilip sadece iki ayakları üzerinde yürüdüler. Homo Erectus, Homo Sapiens derken yine evrimin bir sonucu olarak zekâları da gelişti ve insana dönüştüler."

Ufaklığın kafası karışmış. Bir de annesine sormak istemiş. Annesi olaya apayrı bir açıdan yaklaşmış.

"Nasıl mı olduk? Önce Havva ana ve Adem baba vardı. Onların çocuklarının çocukları derken işte gördüğün gibi bizler oluştuk."

"Ama babam öyle demiyor. Biz maymundan geldik diyor."

"Haa, o babanın sülalesi evladım, doğrudur."

Al sana gayet bilimsel bir yaklaşım. Duyduğumda 22 yerimde çatlaklar oluştu gülmekten. Bugünlerde ne zaman haber dinleyecek olsam bu fıkra geliyor aklıma.

Ne ilgisi mi var? Ben de tam olarak kestiremiyorum ama bir şekilde takılıyor kafama. Özellikle entellektüel olduklarını iddia eden bölümün daktiloya bağımlılıkları ile ahiret biletleri sağlam olanların teknoloji düşkünlükleri arasındaki çelişki bana hep bu maymun fıkrasını hatırlatıyor.

Yaklaşık 5 yıl evvel TBMM'ne çağırılmıştım. Kimsenin umurunda olmayan bir yapay zeka saçmalığımı görmek isteyen birileri vardı. Şimdiki Gençlik ve Spor Bakanı (bakanlığın ismi böyleydi sanırım) Suat Kılıç, çağına yakışan, genç ve akıllı bir milletvekiliydi o tarihte. Samsun milletvekiliydi yanılmıyorsam. Çok ilgi göstermiş Compishco ile neler yapılabileceğini görmüştü. Tek bir sorun olduğunu söylemişti. O da mecliste bulunan 550 milletvekilinin sadece 3 tanesinin bilgisayar kullanıyor olmasıydı. Yani çağımızı yöneten kişilerin çağın yönetim aracını kullanamıyorlardı.

Adam köylüye sormuş:

"Aga, köy uzakta mı?"

"Pek sayılmaz," demiş köylü.

"Ne kadar zamanda yürürüm peki?"

"Hele bir yürü, yürüyüşünü göreyim, o zaman söylerim."

Bu da babamdan kalan bir kültür mirası. Öyle ya, çağdaş medeniyet sınırının ne kadar uzakta olduğu kadar ona ulaşmak için hangi hızla ve nasıl

koşacağın da o kadar önemli.

Adam kalkıp uçak icat etmeye çalışıyor. Atıyor kendini galata kulesinden, konuyor Üsküdar'a; sen de uçuruyorsun muhteremin kellesini. Öyle ya senden hızlı gideni durdurmazsan kalırsın arkada.

Ha, bunun ters yolu senin de birşeyler uydurmandan geçiyorsa ve senin bilimle değil ilimle aran iyiyse yapacak başka birşey yok gerçekten. Gelsin kılıç.

Batılı amcalarımız bizden daha vahşi olsalar da ikinci yolu seçmeyi öğrenmişler besbelli. Wright Biraderler uçmayı başarmışlar ama diğer Biraderler onların başarılarıyla yetinmeyip daha iyisini, büyüğünü, uzağa gidenini üretmişler. Havada gideni bırakın bir yana, atmosfer dışına çıkanını yapmışlar. O da yetmemiş Güneş sisteminin dışına gidebilenini becermişler. Gâvur icadı oyuncak, gitmekle kalmıyor bir de oralardan video yayını yapıyor, bilimsel testler yapıp gezegenimize yolluyor.

Bir İngiliz, bir Fransız, bir Amerikalı ve bir Temel konuşuyorlarmış. İngiliz ülkelerindeki haberleşme sistemlerini anlatıyormuş.

"Bizim ülkede onlarca yıldır elektronik haberleşme var. Örneğin kazsanız toprağı, on metre aşağıda giden telleri görürsünüz. Her metre on yıl olsa, demek ki yüz yıldır İngilterede telefon sistemi var."

"O da birşey mi, demiş Fransız, bizde daha da eskiye gider. Onbeş metrede bile teller vardır. Demek ki

Adam kalkıp uçak icat etmeye çalışıyor. Atıyor kendini galata kulesinden, konuyor Üsküdar'a; sen de uçuruyorsun muhteremin kellesini. Öyle ya senden hızlı gideni durdurmazsan kalırsın arkada.

en az yüzelli yıldır Fransa'da telefon var."

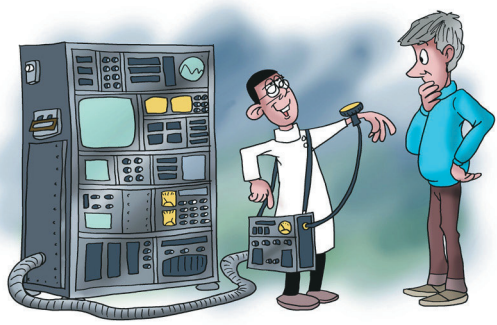
"Sizinkiler bizimkinin yanında hiç kalır, demiş Amerikalı. Bizde 20 metre kazsanız kabloları görebilirsiniz."

"Ha uşaklar gelin pakayum siz bize de ben size göstereyim bizdeki iletişimu," demiş Temel. Almış hepsini getirmiş Trabzon'a. Başlamışlar kazmaya. Kaz kaz, kaz, yirmi metre, otuz metre, elli metre yüz metre, kablo mablo yok.

"Ama demişler, kablo mablo görünmüyor."

"İşte, demiş Temel, cöriysinuz kaç asirdur bizde **wireless** varidur."

Burada genel teknoloji terimlerinden haberi olmayanlara "wireless"ın "kablosuz iletişim" anlamına kullanıldığını söylemekte yarar var.

Çok uzun yıllar önce, 1983 yılında Japonya'da Panasonic firmasını ziyaret etmiştim. Tokyo'da Ginza üzerinde muhteşem bir "Araştırma-Geliştirme" bölümleri vardı. Video sistemleri henüz gelişmekteydi. Bana özel bir gösterim yaptılar.

Adamın kolunda hatırı sayılır kalınlıkta saatimsi bir aygıt vardı. Yanından çıkan kalınca bir kablo belindeki kocaman bir çantaya gidiyordu. Oradan daha da kalınlaşarak, neredeyse kol kalınlığını alarak, odanın bir yanında duran haşmetli bir dolaba bağlanıyordu. Dolap dediğim sanki uzay araştırma merkezi gibi, bilim kurgu filmlerinden sıçramış bir makineydi.

Adam sistemi çalıştırdı. Kolundaki saatimsi oyuncaktan çıkan iki lazer ışını havayı tarayarak bir ekran görüntüsü oluşturdu. Adam parmağını bu ışınlar arasında gezdirerek bir bilgisayarı kontrol ediyordu.

"Bu koskoca dolap zaman içinde küçülerek belimdeki kutuya girecek, o da daha sonra bu saate girecek" dedi.

O sıralar pek moda olan Uzay Yolu, Kaptan Kirk dizilerini anımsatan bir sahne yaşamış gibiydim. Ve yıl 1983 idi. Daha evlerimize kişisel bilgisayarlar girmemişti. Düşünün artık.

Neydi adamın bu oyuncakla uğraşma sebebi? Ne diye devletler paralarını uzaya gitmek için sarfediyorlardı? Salak mıydı bunlar?

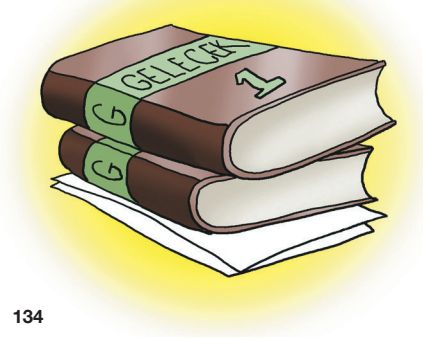
Senelerdir bilim üzerine yazılar yazar dururum. Asla sıkı bir bilim insanı olduğumu iddia etmedim, bu saaten sonra da edecek halim yok. Ama bilim olmadan yaşamın da olamayacağına inanan bir toplumun parçasıyım. Sınırları, bayrakları, ulusları olmayan bir toplumun. Varoluşu matematikle açıklamaya çalışan insanların oluşturduğu bir toplumun.

Okul yıllarımın en nefret dersi kuşkusuz matematik idi. Sevmenin dışında, anlamazdım da niye böyle bir şeyle uğraştığımızı. Her ne kadar İstanbul Teknik Üniversitesi mezunu olsam da hiç bir öğretmenim beni matematikle gerçekten buluşturmadı, buluşturamadı. Niye yaptığımızı bilmeden çarptık, böldük, çıkardık ve topladık. Evrenle matematik arasındaki bağlantıyı kimse anlatmadı.

Acaba toplum olarak neresindeyiz Matematiğin, bilimin, ilerlemenin?

Ümidim soldaydı ancak sol felsefeye takıldı kaldı. Homuradanan ama çözüm bulamayan, geçen yüzyıla özenen, gelecek bilimlerine kapalı bir tablo çizmekte. Tabi ki sol içinde de bu görüntü dışında gezinen muhteşem beyinler ve akıllar vardır ama benim genellemem aynen yazdığım gibi görünüyor bana.

Sağa baktığımda ise durum çok farklı.

Özellikle dine yatkınlığı ileri çıkmış kesimlerde bilgisayar kullanımı inanılmaz boyutlarda. Teknoloji ile teolojiyi eş zamanlı olarak değerlendiren bu insanlar, genel kanının dışında bir görünüm sergiliyorlar. Birçok dinin kutsal açıklamalarla değerlendirdiği oluşumları matemetikle ölçme konusunda en ön sırada yer alıyorlar. Bilimsel kitaplar yazıyor, teknoloji üreten kurumlar geliştiriyorlar. Birçok hurafeyi bilimle takas ediyorlar.

İşte evrim budur diyorum kendi kendime. İnsan kendini yeniliyor. Bilgisi, davranışları, inançları ve diğer ögeleriyle sınırlarının ötesine geçiyor.

Her ne kadar İstanbul Teknik Üniveritesi mezunu olsam da hiç bir öğretmenim beni matematikle gerçekten buluşturmadı, buluşturamadı. Niye yaptığımızı bilmeden çarptık, böldük, çıkardık ve topladık.

Zaman kâseyi karıştırıyor. Kâsenin içinde yoğurt da var, meyve parçacıkları da. Herşey... Hepsinin tadı bir diğerine geçiyor. Kimin kimin yanına geleceği tam anlamıyla belli değil ancak her bir parçacık bir yanındakini tetikliyor, ona katkıda bulunuyor, ondan birşeyler alıyor.

Sol sağı, sağ solu tanımak zorunda. Bilimciler teokratları, onlar da bilimcileri. Aslolan gelişim ise ne kadar çok parça ne kadar çok diğer parçaya değerse o kadar başarı oluşuyor.

Artık çocuklarımıza sadece geçmişi öğretmek yetmemeli. “Tarih” dersi gibi “Gelecek” dersi de olmalı. O zaman nereye gidiyoruz görebiliriz.

Çaldıran zaferini bilmek bize ne kazandırıyor tam olarak bilemiyorum. Bir toplum geçmişini bilmelidir. Hiç bir itirazım yok. Ama geçmiş geçmiştir ve aslolan gelecektir. İleriyi bilimsel açıdan değerlendirebilmek, gerekli noktalara yeşil, kırmızı ışıklar koymak geleceğin doğru bir biçimde şekillendirilmesine olanak verecektir.

Bir film izlemiştim. Arog diye. Cem Yılmaz'ın bir yapıtı. Bir yerde Özkan Uğur bir zaman makinesi icat ettiğini söyler. Sazlardan, otlardan, dal parçalarından oluşmuş kulübemsi bir yere girer. Biraz oturup çıkar.

"Bak, der, zaman makinesi çalıştı. "demin"den "şimdi"ye geldim.

Mükemmel bir zeka ürünü.

İşte biz de "demin"den "şimdi"ye gelmemek için bilimsel bir zaman makinesini icat etmeliyiz. Bilimsel çalışmalar yaparak geleceğe yönlendirmeler önerecek, tahminler oluşturacak bir sistem.

Çok mu zor okullara **"Gelecek Dersi"** koymak?

Çok kolay. Kolay çünkü bu dersi öğretmenlerimiz vermeyecek, çocuklarımız verecek. Öğretmenlerimiz ise öğrenci konumunda olacaklar. Onlar yılların getirdiği oluşumdan nasiplerini alıp birer ezberletme makinesine dönüşmemiş olsalardı belki dersi onlar verebilirlerdi ama bu saatten sonra onlardan böyle birşey beklemek haksızlık olur doğrusu.

Bu arada yeni okullardan bir kısmı, Eğitim Bakanlığı zorlamalarının dışına çıkarak araştırmacı çocuklar yetiştirmek üzere atılımlarda bulunmaktalar. Bunu da görmezden gelmemek gerekir. **Herşeye rağmen** böyle bir çalışma yapmayı kafalarına koyan bu kurumlar yarının gerçek kahramanlarını yetiştiriyor olacaklar. Çünkü artık kahramanların elinde kılıç yerine bilgisayar var. Onlar çelik çomak değil "kuantum oyunları" oynuyorlar. Bilgiyi ezberlemiyorlar, kullanma yöntemlerini öğreniyorlar.

E, hadi artık sevgili Eğitim Bakanlığımız, koyuverin bir "Gelecek Dersi" okullarımıza. Bundan iyi bir eğitim yolu bulabilir misiniz öğretmenlerimizi eğitmek için? •

alimuraterkorkmaz@butundunya.com.tr

EVİN REİSİ

Adam, bir kitapçıdaki kadın tezgahtara biraz alaycı bir ifadeyle sordu:

"Hanımefendi 'Evin Reisi Erkektir' adlı kitap var mı?"

Ama tezgâhtar kadın beklediğinden daha hazırcevap çıkmıştı:

"Malesef beyefendi masal kitabı satmıyoruz…"

Gönderi: SABRİYE AŞIR

Yücel Aksoy

Verimsiz Çalışmak

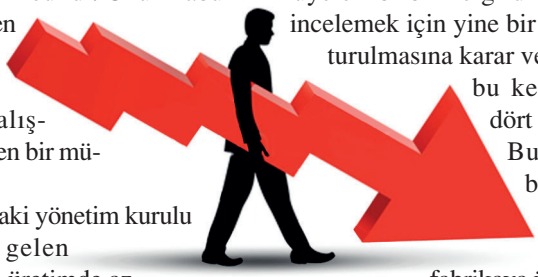
Büyük üretim fabrikalarından birinin yönetim kurulu üyeleri, yıl içinde yapılan gelir ve gider tablolarını incelerken, fabrika müdürünün aldığı oldukça yüksek aylık ücrete takılmışlardı.

Bu ücreti en az yarıya indirmenin fabrika için büyük bir kazanç olacağı kararına vardılar. Ancak alınan bu kararı uygulamadan önce bir araştırma yapmak üzere aralarından iki kişi seçildi. Bu iki kişi, bir sabah, kimseye haber vermeden fabrikaya gelip müdürün odasına adeta baskın yaparcasına girdiler. Karşılaştıkları manzara şu oldu:

Fabrika müdürü, ağzında piposu, ayakları masanın üzerinde, elindeki tenis malzemeleri satan bir mağazanın reklam broşürüne bakmaktaydı. Masasının üzerinde de fabrikayla ilgili ne bir dosya, ne bir kâğıt, hiçbir şey yoktu. Bir süre müdür ile şuradan buradan konuşan yönetim kurulu üyeleri, bu süre içinde müdürün hiçbir işle ilgilenmediğini ve yalnızca birkaç kısa telefon konuşması yaptığını gördüler.

Bu ikili, ellerinde fabrika müdürü ile ilgili görüşlerini içeren raporla birlikte bir sonraki yönetim kurulu toplantısına katıldılar. Raporda, fabrika müdürünün, odasında bulundukları yaklaşık iki saat boyunca, birkaç kısa telefon konuşması dışında fabrikayı ilgilendiren hemen hiçbir şeyle meşgul olmadığını, bu nedenle de kendisine bu görevi için verilen ücretin üçte biri ile bir başka müdür bulunabileceği, sonuçta da fabrikanın büyük bir tasarruf sağlayacağı yazılıydı.

Saptanan yeni ücret önce fabrika müdürüne teklif edildi. Onun kabul etmeyerek işten ayrılması üzerine, yerine, bu ücretle çalışmayı kabul eden bir müdür atandı.

Üç ay sonraki yönetim kurulu toplantısına gelen istatistiklerde, üretimde az fakat dikkat çeken bir düşüş saptanmıştı. Ama, fabrika müdürünün yeni olması nedeniyle yönetim kurulu bu düşüşü normal kabul etti. Ancak, altıncı ay sonundaki raporlar, fabrikanın kötü gidişinde daha da artış olduğunu gösteriyordu.

Yönetim kurulu derhal içlerinden iki kişiyi daha seçerek durumun araştırılmasına karar verdi.

İki yönetim kurulu üyesi yeni müdürün odasına girdiklerinde bu kez karşılaştıkları manzara şöyleydi:

Adamcağız kan ter içinde, bir taraftan telefonla görüştüğü kimseye meramını anlatmaya çalışırken, diğer taraftan da sekreterin getirdiği yazıları imzalamaya çalışıyordu. Gelen misafirlerine ancak başıyla hoş geldiniz işareti yapabildi. Gelenler, gidenler, telefonlar, imzalar… Adamın işi o kadar çok ki konuşacak birkaç dakika bile bulamadı yönetim kurulu üyeleri. Fakat edindikleri izlenim şu oldu:

Böylesine canla başla çalışan biri başta olduğu sürece, işlerin düzelmemesi söz konusu olamaz; biraz daha bekleyelim…

Sene sonu geldi. Yıllardır çok iyi kâr eden fabrikanın bilançosu bu kez zararla kapanınca yönetim kurulu üyeleri birbirine girdi ve durumu incelemek için yine bir heyet oluşturulmasına karar verildi. Hatta bu kez iki değil dört kişi seçildi. Bu dört kişi, bu kez müdürün odasına değil, fabrikaya üretimin yapıldığı alana gittiler. Baktılar ki birçok eleman, tezgâhlarının başında, elleri ceplerinde bekliyor. Nedenini sorduklarında biri şu yanıtı verdi:

"Döküme başlayacağız, müdür bey 'ben gelmeden başlamayın' dedi, onu bekliyoruz."

Bir diğeri de "elektrik atelyesindeki işi bitmemiş olacak ki gelemedi" dedi.

O sırada yaşlı ama deneyimli olduğu belli bir ustabaşı konuşmak için söz istedi:

"Efendim, eski müdür, ayrıntıyla uğraşmaz, işi bize bırakır, biz de rahat

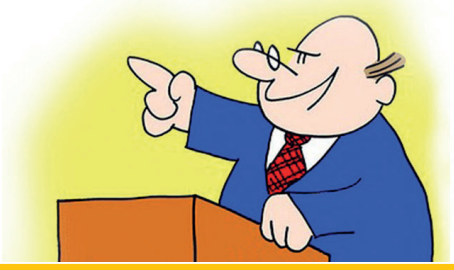
rahat çalışırdık. Ama, ani ve içinden çıkılamayacak bir problemle karşılaştığımızda ona başvururduk ve o zaman bilirdik ki o bizim sorunumuzu çözecek. O sadece ileriye yönelik ve fabrikanın daha iyiye gitmesi için düşünüp planlar yapardı. O, gerçek bir fabrika müdürüydü. Güler yüzlüydü, sevecendi. Piposunu içer, bizimle şakalaşır, ama bizi bizden fazla düşünürdü. Biz de onu çok severdik ve zevkle ve de şevkle çalışırdık. Şimdiki müdür de çok dürüst, ve çok çalışkan biri. Fakat o hiçbirimize güvenmiyor, her işin kendi onayıyla yapılmasını istiyor. Yani o bizim yerimize ustabaşılık yapıyor, biz de haliyle kalitesiz eleman durumuna düşüyoruz. Hadi buna da aldırmayalım, ama fabrika müdürlüğü boş kalıyor. İleriyi görmeye çalışan, düşünen adamın yerinde kimse yok.

O sadece ileriye yönelik ve fabrikanın daha iyiye gitmesi için düşünüp plânlar yapardı. O, gerçek bir fabrika müdürü idi.

Yönetim kurulu tekrar toplanarak, eski müdürün tekrar göreve getirilmesi kararını aldı. Ama bunu, onun önceki maaşına büyükçe bir zam yaparak sağlayabildi. •

yucelaksoy@butundunya.com.tr

"BÜYÜK YALAN"IN KURALLARI

1- Hiç bir zaman kitlenin olayı unutmamasını sağla.

2- Hiç bir zaman hata yada yanlışı kabul etme.

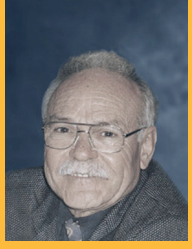
3- Hiç bir zaman düşman tarafında da iyiler olabileceğini söyleme.

4- Hiç bir zaman başka seçeneklerin olabileceğini kabul etme

5- Düşmana konsantre ol, kötü giden herşeyden onu sorumlu tut.

Bunları yeterince çok yaparsanız, insanlar eninde sonunda inanır.

Muzaffer İzgü

Dişini Fırçalamayan Çocuk

Bir evde ikiz varmış. Biri oğlanmış, öteki de oğlanmış. Beş yaşındaymışlar, ana sınıfına gidiyorlarmış. Can ve Tan hergün okuldan gelince önce annelerine, sonra babalarına "Anneciğim anneciğim, isteriz de isteriz. Okuldaki gibi lavabo isteriz, okuldaki gibi ayna isteriz...", "Babacığım babacığım, okuldaki lavabodan, aynadan lütfen." diyorlarmış. Bir lavabo taktırmışlar, üstüne de kedi kuş çerçeveli ayna koydur-

muşlar. Can da Tan da çok sevinmişler. İkide bir lavaboya koşuyorlarmış, ellerini yüzlerini yıkıyor, aynada saçlarını tarıyorlarmış. Aynanın hemen altında üzerinde renk renk topların uçuştuğu bir bardak varmış. Bardağın içinde de biri mavi biri mor iki tane diş fırçası varmış. Bir tüp de diş macunu...

Macun ağlamıyormuş, mavi diş fırçası da ağlamıyormuş ama mor diş fırçası hergün ağlıyormuş. Niye ağlıyormuş? Çünkü Can mavi diş fırçasını her sabah her akşam eline alıyor, üzerine macunu sıkıyormuş. Sonra macunlu fırçayı bandocu değneği gibi tutarak,

Dişlerimi fırçalarım
Ağzımı çalkalarım
Fırçalanmayan diş çürürmüş
Ağzın içini mikrop bürürmüş...

diye şarkısını söyler, ondan sonra dişlerini fırçalamaya başlarmış.

Ah ah, mavi diş fırçası öyle mutlu olurmuş ki, Can lavabodan gittikten sonra aynı şarkıyı sürdürürmüş.

Mor fırça mı? O ağlarmış. Çünkü Tan, o fırçayı bir kez kullanmış, bir daha eline hiç almamamış. Fırçacık o güzel bardağın içinde bir gün ele alınacağını, Tan'ın ağzının içine gireceğini, sonra dişlerini fırçalayacağını düşünürmüş.

Tan mı? Görmezmiş bile fırçayı. Elini, ağzını yıkar, hemen oyuna koşarmış. Annesi, "Dişlerini fırçaladın mı Tan?" deyince de, "Evet anneciğim" dermiş.

Can ona bakarmış. Annesine söylememek için kendini zor tutarmış. Kardeşine, "Annem, babam, öğretmenimiz yalan söylemenin çok ayıp olduğunu söylemiyorlar mı Tan? Niçin dişlerimi fırçaladım, dedin anneme?" dermiş.

Tan hemen kardeşine fısıltıyla, "Sevmiyorum işte, diş fırçalamayı sevmiyorum." diyormuş.

Ah mor fırça ah!.. Ne zaman Tan lavabonun yanına gelse, elini şöyle bir uzatsa... "Hıh beni tutacak, benim üzerime macun sıkacak, ağzına sokacak" diyormuş.

Oda ne? Tan sabuna uzanıyormuş, Tan havluya uzanıyormuş. "Acaba benim rengimi mi sevmiyor?" diye mavi fırçaya soruyormuş.

"Bilmem ki", diyormuş mavi fırça. Sonra gururla,

Fırçalanmayan diş çürürmüş,
Ağzın içini mikrop bürürmüş...

şarkısını söylüyormuş...

Can, o denli çok o denli çok seviyormuş ki, Tan'ın dişlerini fırçalamadığını ne annesine, ne babasına ne de öğretmenine söylüyormuş. Arada bir kardeşinin dişine bakıyor, dişin birinde kara üzüm kabuğu görünce, "Hıh işte dişin çürümüş" diye kardeşinin kulağına fısıldıyormuş. Tan, lavaboya koşuyor, ağzını açıyor, bakıyor...

"Aaaaa, kapkara olmuş" diyormuş. Sonra ağzına su alıp çalkalayınca, bir kez daha bakıyormuş ve kahkahayı basıyormuş.

"Ay az önce kara üzüm yemiştim ya. Onun kabuğu yapışmış" diyormuş. Oradan mor fırça sesleniyormuş,

"Ah Tan ah, beni bir eline alsan, macununu sıksan, ağzına götürsen,

Mor fırça mı?

O ağlarmış. Çünkü Tan, o fırçayı bir kez kullanmış, bir daha eline hiç almamamış. Fırçacık o güzel bardağın içinde bir gün ele alınacağını, Tan'ın ağzının içine gireceğini, sonra dişlerini fırçalayacağını düşünürmüş...

bak o zaman dişinin üzerinde kara üzüm kabuğu kalır mı?" bağırıyormuş:

"Kara üzüm kabuğunu görüyorsun, ya o gözle görünmeyen mikroplar... Beni şöyle ağzının içine bir soksan, o mikroplar korkudan kaçışmaya başlayacaklar ama benden kurtulamayacaklar ki... Onları bir bir yakalayıp yokederim. Ağzın içinde nereye kaçarlarsa kaçsınlar, diş arasına kaçsınlar, dişin arkasına saklansınlar, onları bir bir yakalarım..."

Sonra, mor diş fırçası pofluyormuş. "Uf kime söylüyorum ki?.." diyormuş. Mavi fırçaya dert yanıyormuş:

"Ben ne yapacağım böyle mavi fırça?"

"Ah bilmem ki... Belki bir gün dişi ağrır, belki bir gün ağzı şişer..."

Ya öğretmenleri? Öyle iyi öyle iyiymiş ki öğretmenleri, paydos zamanı eve gitmek istemezler öğretmenleriyle kalmak isterlermiş. Çoğu zaman, çocuklardan biri, "Öğretmenim bizim eve gelin, birlikte gidelim" dermiş.

Kaç kez Can da Tan da öğretmenlerine aynı öneriyi sunmuşlar.

"Öğretmenim, bize gidelim, annem kek yapar, limonata yapar, yeriz, içeriz," derlermiş. Öğretmenleri güler, onların saçlarını okşarmış.

İşte yine bir gün paydos zili çaldığında öğretmenleri, "Çocuklar, demiş, yarın gelirken diş fırçalarınızı ve diş macunlarınızı getirin. Fırçalarınızı bir peçeteye sarıp beslenme çantanıza koymayı unutmayın..."

Tan bunu duyar duymaz dişlerini sıkmış. "Acaba öğretmenimiz diş fırçalarımızı niçin istiyor?" diye düşünmeye başlamış. Eve geldiğinde hemen lavaboya koşmuş, mor diş fırçasını eline almış. Mor diş fırçası öyle heyecanlanmış öyle heyecanlanmış ki.

"Mavi fırça mavi fırça. Tan beni eline aldı. Gördün mü Tan beni eline aldı" diye bağırmaya başlamış. Bekliyormuş.

"Şimdi Tan macuna uzanacak, üzerime macun sıkacak veee..."Hayır... Hemen fırçanın ucunu peçeteye sarmış. Fırça:

"Ne oluyor mavi fırça, yoksa Tan beni çöpe mi atacak?" demiş.

Tan diş fırçasını beslenme çantasına koymuş. "Tamam, demiş mor fırça, beni çöpe attı. Artık karanlıklar içindeyim..."

Can dişini fırcalamış, fırçasını yıkamış, kurulamış. Sonra onu bir peçeteye sarmış, diş macunuyla birlikte beslenme çantasına koymuş. Yatarlarken Tan, Can'a:

"Öğretmenimiz diş fırçalamızı ne yapacak ki?" diye yine sormuş.

"Bilmem, demiş Can... Belki de dişlerimizi nasıl fırçalayacağımızı öğretecek."

"Biz biliyoruz ki..."Biliyorsun ama dişlerini fırçalamıyorsun."

"Yarın öğretmenime söyleyecek misin?"

"Bilmem..."

Bundan sonra Can düşünmeye başlamış,

"Acaba söylesem mi, yoksa söylemesen mi?"

Can, söylerse öğretmeninin çok üzüleceğini düşünüyormuş. Tan da

sevdiği kırmızı topunu Can'a vereceğini söylüyormuş.

"Söylemeyeceksin değil mi Can?.. Lütfen söyleme.."

Servisten inmişler, sınıflarına girmişler. Öğretmenlerini beklemeye başlamışlar. Çocuklar birer birer diş fırçalarını macunlarını çıkarıyor, sıranın üzerine koyuyorlarmış. Tan da fırçasını çıkarmış, peçeteyi açmış, diş fırçasını masasının üzerine koymuş... Aman aman, mor fırça öyle sevinmiş ki, mavi fırçaya, "Çöpe atılmamışım, yine birlikteyiz" diye bağırmış.

Öğretmenleri sınıfa elinde kocaman birtakım resimlerle girmiş. Bu resimler diş resimleriymiş. Onları bir bir tahtaya asmış ve bu resimleri anlatmaya başlamış. Meğer dişlerin kökleri varmış. Hem de kocaman kökler.

"Çocuklar bu dişleriniz önce sallanacak, sonra yerinden çıkacak. Onların yerine yepyeni pırıl pırıl dişler gelecek..."

Çocuklar gözlerini açmışlar, öğretmenlerini ilgiyle dinliyor, tahtadaki resimlere dikkatle bakıyorlarmış. "Şimdi olduğu gibi yeni gelecek dişlerinizi de hergün sabah akşam fırçalayacaksınız."

Öğretmenleri böyle söyler söylemez Tan, Can'ın yüzüne bakmış. Tan yine, "Söylemeyeceksin değil mi öğretmenime demiş. Kırmızı topumu sana verdim."

Öğretmen "Şimdi herkes diş fırçasına macunu sıksın bakalım. Ne denli macun sıktığınıza bakacağım..."

Ne zamandır Tan fırçasına macun sıkmıyormuş. Fırça macunu öyle özlemiş ki. Nerdeyse "Tan, biraz daha sık, biraz daha sık" diyecekmiş...

Ah ah ah, öğretmen öyle birşey söylemiş ki Tan şimdi ne yapacak, öğretmenine ne söyleyecek? Öğretmeni diyormuş ki, "Çocuklar diş fırçaları benimle konuşur. Kim dişini fırçalamıyorsa benim kulağıma fısıldar..."

Uf uf uf!.. Şimdi ne yapacak Tan? Fırçaya bakmış. Fırça ona gülmüş.

"Bak söyleme lütfen fırça, sana söz veriyorum, bundan sonra sabah akşam dişlerimi fırçalayacağım. İşte bak, mavi fırçanın yanında söylüyorum. Sabah akşam, böyle haşır haşır, hışır hışır fırçalayacağım..."

Tan, mor fırçanın, "Pekiyi" dediğini duymuş...

O günden sonra Tan, sabah akşam dişlerini fırçalamış. Dişleri bembeyaz olmuş, ağzında hiç mikrop kalmamış.•

muzafferizgu@butundunya.com.tr

BRİÇ DÜNYASI

Yılmaz Dağdeviren

APELLER

Briçte başarı %50-55'i konvansiyon, %30-35'i savunma, % 15'i (iyi turnuvalarda) yer oyununda demiştik.

SAVUNMA şu öğelerden oluşuyordu,

1. ÇIKIŞ

Geçen aylar SA'ya ve koza çıkışları irdeledik.

2. SAYI VERME
3. APEL
4. DÖNÜŞ
5. KART TUTMA

***

SAYI VERME

Düz Sayı: Aynı renkte ilk verilen kart küçük, ikinci büyükse, (önce 3'lü, sonra 5'li) elinizde bu renkteki kart sayısı TEKTİR (3, 5, 7 adet). İlk verilen kart büyük, 2. verilen küçükse (önce 5 sonra 2), elinizde bu renkteki kart sayısı ÇİFTTİR (2, 4, 6 adet).

Ters Sayı: Düz sayının tersidir. Yani ilk verilen kart küçük, ikinci büyükse (önce 3'lü, sonra 5'li), elinizde bu renkteki kart sayısı ÇİFTTİR (2,4,6 adet).

Oynayanın ve ortağının dağılımını bilmek çok önemlidir. Buna da sayı verme ile yardımcı olunur.

Briçciler arasında tartışmanın, anlaşmazlığın, yanlış anlamanın olmayacağı uygulamalardan biri bu sayı verme sistemidir.

Bu oynayana da bilgi ise de briçte temel olan deklerelerde olduğu gibi ortağa bilgi vermektir.

Ve briçte istisnalar az değildir.

***

APEL-GİRİŞ-

Türklerin yazdığı hemen hemen tüm kitapları ve interneti gözden geçirdim ve apel konusunda Türk briççilerinin adlandırma, tanımlama, anlatma konularında yanlışlar yaptıkları, kargaşa yaşadıklarını gördüm.

Bu nedenle internetten, yabancı ki-

taplar ve saygı duyduğum briççilerden de yararlanarak Türkiye'deki en iyi APEL yazısını yazmaya çalıştım.

Önerili eleştirilerinizle bu konuyu olduğunca netleştirirsek Türk briççileri arasındaki anlamsız tartışmaların azalacağına inanıyorum.

***

APEL

Apel Fransızca'dan (appel) alınmıştır. İngilizler signal derler. Türkçe "çağrı" kullanılabilir.

Savunmadakilerin her verdiği, her oynadığı kağıdın bir anlamı vardır.

Açış rengine ortağının bu renge (küçük veya büyük apel ile) devam edip etmemesini ya da (preferansiyel apel ile) başka bir renge dönmesini istemeye, defosta iyi rengini belli etmeye, özel durumlarda güçlü olduğu rengi belli etmeye APEL VERME denir.

Apel şu durumlarda verilir:

• İlk çıkış kartına.

• İlk defosta.

• Çıkış renginin 2. 3. kartını giderken (preferansiyel = tercih/yeğ).

• Çıkılan kağıt yerde tekse ya da karşılıklı tutuşulmuş bir renkse ilk kartta (preferansiyel).

• Yere doğru dönüşte.

• Rakibin ilk oynadığı elde (Smith apel).

Apellerin değerlendirilmesi sadece verilen karta bakarak değil deklerelere, puanlara, dağılımlara bakarak yapılır. Aksi halde yanılgılar, yanlışlar olur.

Not: Ustalar ve aynı ortakla uzun süre oynayan iyi briççiler genellikle APEL kullanmazlar. Ancak, ortaklık ve karşı tarafa saygı konusunda zayıf olan Türk briççilerinin apel kullanmaları çok yararlı olur.

***

ÇIKIŞ KARTINA APEL
BÜYÜK APEL

SA ya da KOZLU oyunda atak kartı A veya D ise atakçının ortağının verdiği kart büyükse (7,8,9,10, onör) çıkış renginin devamını ister; ya da tek demektir. Küçükse (2,3,4,5) beğenmedim ya da tek demektir. Buna "BÜYÜK APEL" sistemi denir.

R çıkılmışsa,

SA'da, varsa onör (V,D) atılır, yoksa sayı verilir.

Koz oyununda R çıkışa daima sayı verilir.

Ortak küçük kart çıkmış ve yerden konan kartı geçemiyorsak kesinlikle sayı verilir.

Çıkılan kağıt yerde tekse ya da karşılıklı tutuşulmuş bir renkse ilk karta preferansiyel apel uygulanır (bak, preferansiyel apel).

***

KÜÇÜK APEL

Büyük apelin tersidir.

SA ya da KOZLU oyunda atak kartı A veya D ise KÜÇÜK APEL oynayan ortaklıklarda ortağının verdiği kart küçükse (2, 3, 4, 5) çıkış renginin devamını ister; ya da tek demektir. Büyük (7, 8, 9, 10) atarsa beğenmedim ya da tek demektir.

R çıkılmışsa SA'da, varsa onör (V, D) atılır, yoksa sayı verilir.

Koz oyununda R çıkışa daima sayı verilir.

Ortak küçük kart çıkmış ve yerden konan kartı geçemiyorsak kesinlikle sayı verilir. Küçük apel oynayanlar

sayıyı da ters oynar. Küçük büyük vermek çift adet demektir.

Bana göre ilk el büyük kart kullanılmadığı ve küçük kart (2'li, 3'lü) daha net bir bilgi olduğu için küçük apel biraz daha iyidir.

Preferansiyel apel burada da aynen uygulanır.

***

DEFOSLARDA APEL

Defos (Fransızca défausse), dekleranın veya ortağının oynadığı renkte kağıdınız yoksa atılan karta denir. İngilizcesi discart'tır. Defos rengi ve kartı (tek/çift, küçük/büyük) ortağa hangi renkte iyi olduğunu gösterir.

Defoslarda kullanılan apel türleri:

• Romen Defos (= Romen Apel = tek/çift apel)

• Direkt (Standart) defos / Direkt Apel

• Up-Down-Count-Attitute (UDCA)

Direkt apelin tersi; büyük attığımız rengi istemiyoruz, küçük attığımız rengi istiyoruz.

• PREFERANSİYEL (Lavinthal) Apel

***

ROMEN DEFOS

Tek (3,5,7,9) atarsan bu rengi gel, çift (2,4,6,8,10) atarsan bu rengi gelme demektir.

İstediğin renkten tek yoksa ya da kart sayısını eksiltmek istemiyorsan diğer iki rengin birinden çift atarsın.

Bu durumda preferansiyel apel yürürlüğe giriyor. Küçük (2,4) kart atarsan kalan renklerin küçüğünü; büyük (8,10) atarsan kalan renklerin büyüğünü gel demektir.

Örnek olarak, kör oynanan lövede körünüzün olmadığını ve trefl istediğinizi var sayalım. Şu kartlardan birini defos ederek,

tek (3, 5, 7, 9) rakamlı bir trefl kartı ile,

• çift (2, 4, 6) rakamlı küçük bir karo ile,

• çift (2, 4, 6) rakamlı küçük bir pik ile

trefl istediğinizi bildirebilirsiniz

Aynı durumda PİK istiyorsanız:

• tek (3, 5, 7, 9) rakamlı bir pik ile,

• çift (10, 8, 6) sayılı büyük bir karo ile,

• çift (10, 8, 6) rakamlı büyük bir trefl ile

pik istediğinizi bildirebilirsiniz.

Görüldüğü gibi her 3 renk de kullanabildiği için defosta en iyi, rakipsiz apel türü "ROMEN DEFOS"tur.

İlk defos esastır. Sonrakiler anlamsızdır ya da bazen ikincil bilgilerdir.

Apel ilk 4-5 elde (bazen 6. da) uygulanır. Sonrakiler zorunlu verişlerdir.

Hiçbir rengi istemeyen bir eliniz olduğunda, bunu elinin, yerin ve oynayanın eline göre ortak bilir. Yine de bir yanlışlık olmaması için -yere göre isteme ihtimaliniz olmayan bir rengi istersiniz.

Örneğin yerde AD kör vardır ve kör istersiniz. R ortağınızda ise ya da puan olarak R size sığmazsa ortak durumu anlar; R dekleranda ise sorun yoktur.

Ben 1955 (lise son) yılından bu yana briç oynarım. Son 10 yıldır haftada 4 turnuva oynadığım halde romen defosta sıkıştığım/ya da ortağın yanlış anladığı bir durumla 800 - 1.000 elde bir karşılaştım.

DİREKT (STANDART) APEL

Ortağın oynadığı renkten bizde kart kalmamışsa; istenen rengin büyükçe bir markası (7, 8, 9, 10) defos edilir; bu, ortaktan bu rengi gelmesini ister.

Bu yöntemde küçük markaların (2, 3, 4, 5) atılması sadece bu rengin istenmediğini bildirir; başka bir anlamı yoktur.

***

PREFERANSİYEL (Lavinthal) APEL

(İng. suit-preference signal)

Preferansiyel, renk tercihi apeli bay Lavinthal tarafından önerilmiş (1934) ve tüm dünyada kabul görmüştür.

SA ve koz oyunlarının her ikisinde de uygulanır.

1. Defosta attığın renk kesinlikle istenmiyor demektir.

Attığın kart büyük (10,9,8,7) ise kalan 2 rengin büyüğünü, küçük (2,3,-4,5) ise küçüğünü istemektir. 5,6,7 orta kart olarak bana güvenme anlamına gelebilir.

Örnek:

Trefl rengine pik veriyorsanız (defos ediyorsanız) pik istemiyorsunuz demektir. Defosunuz küçük pik ise karo, büyük pik ise kör ister;

kör veriyorsanız küçük kör karo, büyük kör pik;

karo veriyorsanız küçük karo kör, büyük karo pik ister.

Kozlu oyunda da -koz kullanmak, koz istemek söz konusu olmayacağı için- kural aynen geçerlidir.

2. Çıkış renginin 2. 3. kartını giderken preferansiyel apel

Bir savunmacı oynama sırası kendinde iken (herhangi bir anda) ortağının çakacağı ya da dekleranın alacağı durumlarda elinin en büyük kartı ile gitmesi kalan renklerin büyüğünü, en küçük kart ile gitmesi kalan renklerin küçüğünü istiyor demektir.

Örnek:

Batı 4 kör oyununa ♣ AR1062'den A açıldığı zaman yer D93 iken ortak 8'li verirse elinde 2 ya da tek adet trefl var demektir. Batı ♣ K le devam eder. Doğu ♣ 4'lü verince Batı, ortağının pik dönmesini istiyorsa 10'lu ile, karo dönmesini istiyorsa 2'li trefl ile gider. Dönüşte tercihi yoksa 6'lı, orta kartını gider.

Not: Bu durumda trefliniz 4'lü ise çift adet bildirmeyin, ortakta trefl beşli ise oynayan çakacaktır. 4'lü ise D açığa çıkacaktır. Bu durumda 3 adet bilgisi daha yararlıdır.

3. Çıkılan kağıt yerde tekse ya da karşılıklı tutuşulmuş bir renkse ilk kartta (preferansiyel = tercih/yeğ).

Koz oyununda çıkılan renk yerde tekse ortağın attığı kart en büyük ise koz hariç kalan renklerin büyüğünü, en küçük ise küçüğünü istiyor demektir. Tabii istenen renk yerde za-

yıf onörlü (DXX), 3-4 adet, furşet (D10X, RVX) ya da RDX ise (ortak AVXX'e sahip demektir). Orta kartlar devamı ortağına bırakır.

***

DİĞER APEL UYGULAMALARI

- Yere Doğru Dönüşte

Dekleranın sağındaki savunmacı el tuttuktan sonra bir renk dönerken en küçük kartı ile geliyorsa bu renkten iyi olduğunu ve yerdeki en büyük kartı da geçebileceğini bildirir.

Örnek 1

YER:

AVX	DX
V97	X

Ortak V97 karoya dönüyorsa elinde en az karo D108 vardır.

Örnek 2

Yerde AV9 olan renge R ile geliyorsa eli garanti RD10'dur.

***

SMITH APEL

Genellikle SA'ya çıkışlarda kullanılır. Rakibin ilk el tutuşundan sonra oynadığı rengin ilk elinde ortak büyük kart atarsa ortağın çıktığı rengi beğendiğini gösterir.

Örnek:

Ortağın kör 4'lü çıkışına DVX'ten V, V10X'ten 10 koyarsınız. Dekleran A veya R ile alıp başka bir renge girdiğinde o renge büyük kart verirseniz ilk örnekte kör dam, ikinci örnekte kör V bende demektir.

Haftaya normal ve ilginç örnekler.

yilmazdagdeviren@butundunya.com.tr

ÜÇÜNCÜ DÜNYA SAVAŞI

Bush ve Obama *bir barda oturuyormuş. Bir adam yaklaşıp "Beyler ne yapıyorsunuz?" diye sormuş.*

Bush: "Üçüncü Dünya Savaşını planlıyoruz" demiş.

Adam: "Gerçekten mi? Peki planınız nedir?" diye sormuş.

Bush yine cevap vermiş.

"Planımız bu savaşla birlikte 140 milyon Müslümanı ve Angelina Jolie'yi öldürmek" demiş.

Adam şaşırarak: "Angelina Jolie mi? Neden Angelina Jolie'yi öldürmek istiyorsunuz?" deyince, Bush Obama'ya dönerek mırıldanmış:

"Sana 140 milyon Müslümanı, kimse umursamaz demedim mi?"

HAFIZA TESTİ

Üç yaşlı *adam hafıza testindedirler. Doktor ilk yaşlı adama sorar: "Üç kere üç kaç eder?" Doktor, "274..?" yanıtını alınca doktor üzgün bir şekilde ikinci yaşlı adama döner:*

"Şimdi sizin sıranız. Üç kere üç kaç eder?"

"Salı..?"

Doktor ümitsiz şekilde üçüncü yaşlı adama döner:

"Evet, şimdi de siz söyleyin üç kere üç kaç eder?"

"Dokuz..?" cevabını duyunca doktor "Bu harika, nasıl buldunuz?" der. Üçüncü yaşlı adam sakince:

"Oh, çok kolaydı. Sadece 274 ten salıyı çıkardım!"

			5					
		1		4		6		
	2				3		8	
		9		8				5
	7		1		5		3	
4				7		9		
	4		9				1	
		2		1		4		
					7			

Sudoku Yapamayanlar İçin

			7			3		
	7		6		8		4	
8			5					
	3					7	1	4
				3				
5	8	2					3	
					1			6
	2		3		5		8	
		4			7			

Sudokusuz Yapamayanlar İçin

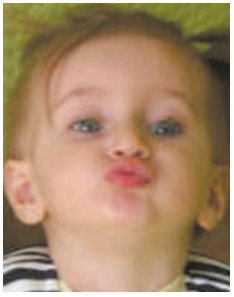
YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:
Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,
Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul
e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotografların 150 KB' den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Masal Şimşek, *Ankara*

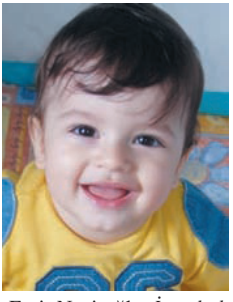
Almira Tan, *Konya*

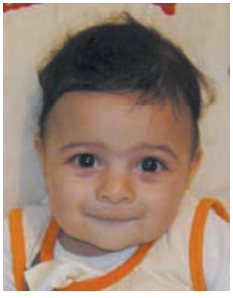
Duru Merey, *Ankara*

Alp Can Çetin, *İstanbul*

Emir Naziroğlu, *İstanbul*

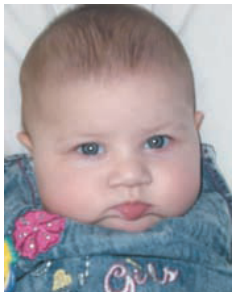
Göktuğ Aksu, *Artvin*

Elif ve Ela Güneş, *İzmir*

Kaan Özker, *İstanbul*

Öykü Can, *Eskişehir*

Seli Arataş, *İstanbul*

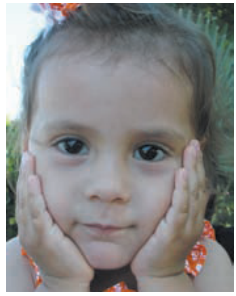
Nehir Erkan, *Ordu*

Yaren Sağancı, *Ankara*

Hazar Çınar, *Kocaeli*

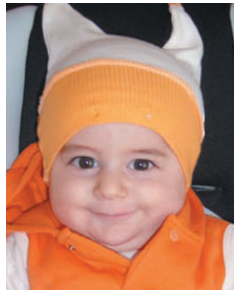
Simay Güven, *Bursa*

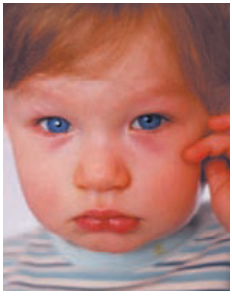
Eren Öner, *Yalova*

R. Deniz Taşkıran, *A.B.D.*

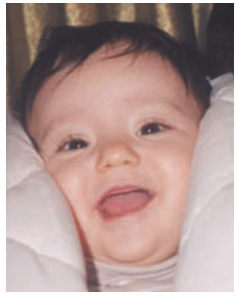
Taha Erkan Gülhan, *Sinop*

Yusuf Onat Tali, *Tekirdağ*

Yasemin Erdem, *Ankara*

Nisa Duru Özdemir, *Ankara*

MART AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

"Sudokunun Yanıtları"

6	9	8	5	2	1	3	4	7
7	3	1	8	4	9	6	5	2
5	2	4	7	6	3	1	8	9
3	1	9	2	8	4	7	6	5
2	7	6	1	9	5	8	3	4
4	8	5	3	7	6	9	2	1
8	4	7	9	3	2	5	1	6
9	5	2	6	1	8	4	7	3
1	6	3	4	5	7	2	9	8

Sudoku yapamayanlar için

4	1	5	7	2	9	3	6	8
2	7	3	6	1	8	9	4	5
8	9	6	5	4	3	1	2	7
6	3	9	8	5	2	7	1	4
7	4	1	9	3	6	8	5	2
5	8	2	1	7	4	6	3	9
3	5	8	4	9	1	2	7	6
9	2	7	3	6	5	4	8	1
1	6	4	2	8	7	5	9	3

Sudokusuz yapamayanlar için

"Bilginizi Denetleyin"

1-(c) Jullian Assange
2-(a) Erzurum
3-(d) Avusturya
4-(a) Lokman
5-(b) Fahrenheit
6-(b) Karabük
7-(d) Yunus Nadi
8-(c) Tenör
9-(a) Kulak
10-(d) Libya
11-(b) Yağmur
12-(a) Adalet Bakanlığı
13-(c) Reyhan
14-(d) Süleyman Demirel
15-(b) Meridyen
16-(b) Katarakt
17-(d) 30 Ağustos 1922
18-(a) Turuncu

Satranç Çözümleri

PROBLEM: 2 # 1.Vd8! Şc4 2.e4+# (1…Şe5 2.Vg5+#, 1…c4 2.Va5+#, 1…e5 Vg8+#)

OYUN SONU: Herbstmann, Beyaz Kazanır 1.e6, fxe6 2.Şc6 a6 3.Kh8+, Şa7 4.Kh7+, Şa8 5.Şb6, Kb5+ 6.Şxa6, Kb8 7.Ka7+# 1-0

Kareler ve Rakamlar

777	−	364	=	413	163	+	435	=	598
429	−	218	=	211	347	−	218	=	129
−		−		−	+		−		+
348	−	146	=	202	510	+	217	=	727

İlk dersimiz Türkçe

1-**(d)** 2-**(d)** 3-**(b)** 4-**(c)** 5-**(a)** 6-**(a)**- 7-**(c)** 8-**(b)** 9-**(a)** 10-**(d)** 11-**(b)** 12-**(c)** 13-**(a)** 14-**(b)** 15-**(c)**

Kare Bulmaca

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	K	E	R	İ	M	A	N	H	A	L	İ	S	■	V	E
2	E	T	İ	K	■	T	A	İ	F	■	S	A	M	A	N
3	M	O	Z	A	İ	K	■	M	A	K	A	L	A	T	■
4	A	L	İ	■	K	I	Y	A	K	■	B	A	L	O	N
5	L	■	K	U	R	■	O	Y	■	M	E	C	A	Z	İ
6	T	R	O	Y	A	N	■	E	S	■	T	A	B	■	Z
7	A	L	■	A	M	E	D	■	İ	F	■	K	A	Z	A
8	H	■	K	R	■	F	E	O	D	A	L	■	D	A	M
9	İ	K	A	M	E	T	■	Y	O	Z	■	K	İ	M	■
10	R	O	M	A	■	İ	Z	A	N	■	M	A	■	İ	S
11	■	T	A	■	B	■	U	M	■	K	A	S	A	R	A
12	A	R	■	K	A	D	R	A	J	■	L	A	B	■	N
13	C	A	M	A	D	A	N	■	A	S	A	B	A	T	■
14	I	■	E	■	İ	M	A	N	■	A	M	A	Z	O	N
15	P	A	■	U	R	A	■	İ	M	L	A	■	A	R	A
16	A	N	A	■	E	C	E	L	■	T					
17	Y	E	T	İ	■	A	N	■	S	U					
18	A	M	A	■	O	N	A	Y	■	K					
19	M	O	R	A	■	A	Y	A	N	■					
20	■	N	İ	D	A	■	İ	Z	İ	N					

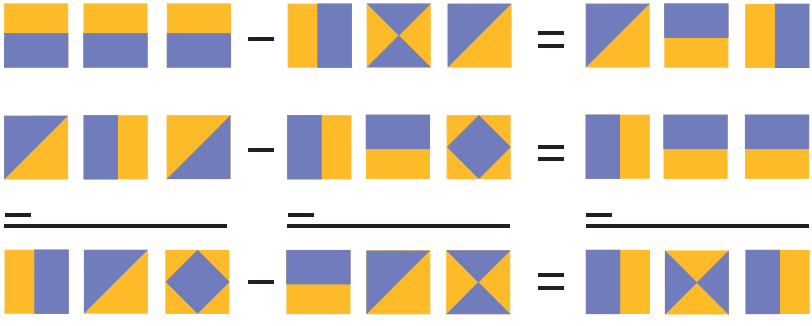

KARELER VE RAKAMLAR

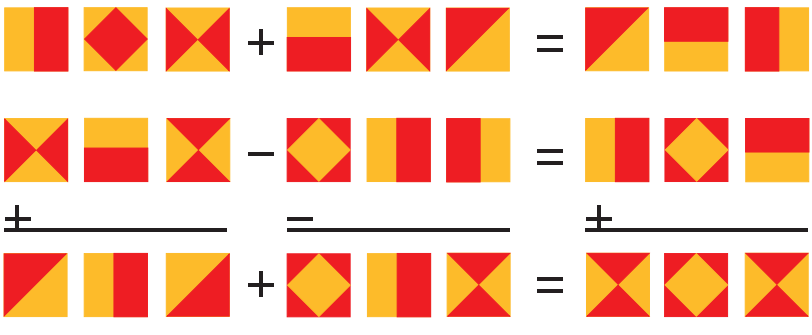
Cahit Batum

•Sıfırdan, dokuza kadar olan rakamları kullanarak aşağıdaki işlemleri çözünüz.
•Her farklı şekil bir rakamı göstermektedir.
•0-9 arasındaki rakamlar her iki grupta farklı şekillerle simgelenmektedir.

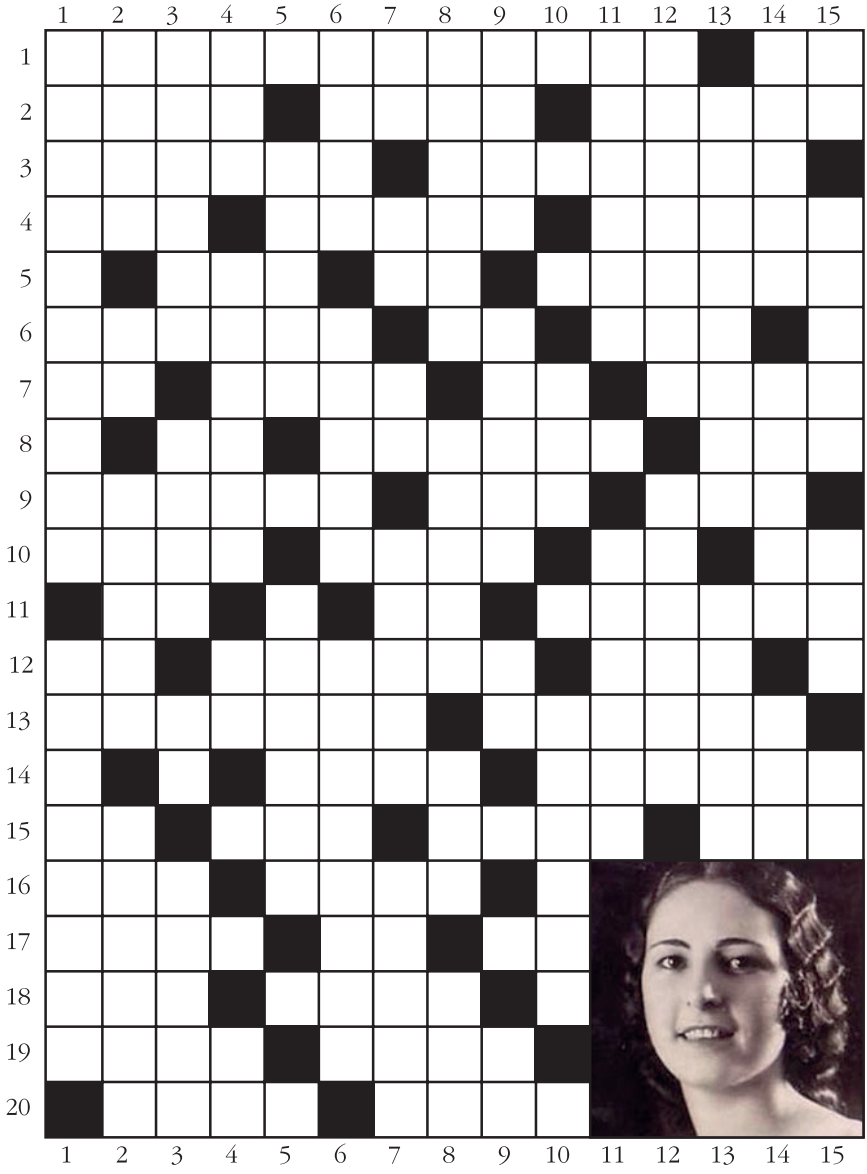
1

2

Çözümler 152. sayfadadır.

Bulmacanın çözümü 152. sayfadadır.

BULMACA

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1- Fotografta görülen ve geçtiğimiz günlerde yitirdiğimiz, 1932 yılında birinci seçilen Dünya güzelimiz.- Bir bağlaç. **2-** Ahlaki - Suudi Arabistan'da bir şehir.- Baklagiller ve buğdaygillerin kurutulmuş hali. **3-** Küçük, birbirinden farklı, üç boyutlu parçaları bir yüzey üzerinde yan yana getirerek resim oluşturma tekniği.- Hacı Bektaş-ı Veli'nin bir yapıtı. **4-** Ulu,yüce.- Halk dilinde ayrıcalık tanıma.- Hava veya gazla doldurulmuş, kauçuktan yapılan çocuk oyuncağı. **5-** Yabancı paraların ulusal para cinsinden değeri.- Rey.- Mecazla ilgili. **6-** Bulgaristan'da bir kent.- Müzikte durak işareti.- Mizaç, huy. **7-** Bir renk.- Diyarbakır'ın eski adı.- Akdeniz'de hapishanesi ile ünlü bir ada.- İlçe. **8-** Kriptonun simgesi.- Derebeylikle ilgili.- İskambilde bir kağıt. **9-** Bir yerde uzun süredir oturuyor olma hali.- Dejenere.- Rudyard Kipling'in bir romanı. **10-** Avrupa'da bir başkent.- Anlama yeteneği.- Eski dilde su.- Duman lekesi. **11-** Uzaklık işareti.- Umman'ın plaka imi.- Geminin baş ve kıç tarafında, asıl güverteden yüksek olan kısa güverte. **12-** Güzel sanat.- Fotograf makinesinin ve kameranın vizöründe görünen görüntü.- Lineer alkali benzenin kısa yazılışı. **13-** Dört köşe yelkenleri boğarak yüzeylerini küçültme işi.- Sinirler. **14-** İnanç- Güney Amerika'da bir akarsu. **15-** Eski dilde ayak.- Sınır nişanı.- Yazım.-Fasıla. **16-** Valide.- Ölüm zamanı. **17-** Himalaya'larda yaşadığına inanılan efsanevi yaratık- Tarla sınırı.- Başlıca içeceğimiz. **18-** Gözleri görmeyen.- Kabul etme. **19-** Yunanistan'da bir yarımada.- Belli,aşikar. **20-** Ünlem.- Müsaade.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1-'Esir Şehrin İnsanları',' Kurt Kanunu',' Karılar Koğuşu' gibi romanlarından tanıdığımız edebiyatçımız.- Denizli'nin bir ilçesi. **2-** Genellikle kürkten, gösterişli kumaşlardan veya yün örgüden yapılmış uzun omuz atkısı.- Lübnan'ın plaka imi.- Çoğunlukla tek direkli, ince gövdeli bir yelkenli türü.- Manisa lalesi. **3-** Risk.- Ucu sivri, iki ağzı da keskin uzun bıçak.- Kuzu sesi.- Bir tür bilgisayar oyunu. **4-** Yapma, etme.- İkaz etme.-Kiloamperin kısa yazılışı.- İsim. **5-** Bir malın alımında satıcı tarafından yapılan indirim.- Birdenbire ortaya çıkan tehlikeli durum. **6-** Dokuma tezgâhlarında mekikle enine atılan iplik, argaç.- Siyaha yakın koyu yeşil.- Su vb. gibi sıvıları taşımaya yarayan, dar ağızlı, şişkin karınlı, büyük şişe. **7-** Sodyumun simgesi.- Hayır anlamından bir sözcük.- İsmin bir hali.- Keskin bir ses çıkaran ve çoğu zaman davulla birlikte çalınan nefesli çalgı.- Bön, avanak. **8-** Koruma, esirgeme.- Japonya'da bir kent.- Mısır'da bir ırmak.- 'Susuz ...'(Necati Cumalı'nın sinemaya da uyarlanmış bir yapıtı). **9-** Eski dilde ufuklar.- Lübnan'da tarihi bir kent.- Jamaika'nın plaka imi.- Nikelin simgesi. **10-** Evre.- ' Rahmi …' (Halk müziği sanatçımız). **11-** Hedefi tutturma.- Samanla karışık tahıl. **12-** İstanbul'un bir semti.- Nuri Bilge Ceylan'ın ödüllü bir filmi. **13-** Silvan-Bitlis karayolu üzerinde bulunan dünyanın en büyük taş kemerli köprüsü.- Kuzeybatı Kafkasya'da yaşayan bir halk. **14-** Sırtında büyük dikenleri olan, kuma gömülü olarak yaşayan bir balık.- Adıl.- Sık gözlü ağ. **15-** Genişlik.- Düzen.- Ad, ün.-Olumsuzluk belirten bir ön ek.

filizoskay@butundunya.com.tr

SATRANÇ

Mustafa Yıldız

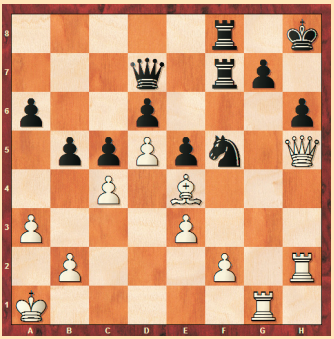
GÜNÜMÜZÜN USTALARI: 3
Mikhail GUREVİÇ

Mikhail GUREVİÇ

1959 Kharkov/Ukrayna doğumlu uluslar arası büyük usta. Üç kez Rusya şampiyonu, üç ayrı ülkenin (Rusya, Belçika, Türkiye) satranç şampiyonu. Bu üç ülkenin katıldıkları uluslar arası karşılaşmalarda ulusal takımlarında oynadı. Oyun gücünün en yüksek olduğu 1989-1991 yıllarında Dünya sıralamasında sürekli olarak ilk on içinde yer aldı. Birçok uluslar arası turnuva kazandı, Dünya Kupası ve Dünya Şampiyonluğu finallerinde oynadı. Kasparov'a antrenman verdi. Şimdi Türk Milli Takımında oyunculuk ve antrenörlük yapıyor.

Gureviç-Short, Rotterdam, 1990

Oyunun 30. hamlesinde Gureviç, ağır taşlarını şah kanadına taşımış bitirici bir saldırıya hazırlanıyor. Siyahlarla oynayan dönemin zirvedeki oyuncularından İngiliz Short ise iki piyon öne geçip materyal üstün olarak oyun sonuna geçmeyi planlıyor. Bu amaçla Short, 30… bxc4 oynadı.

31.Kg6! c3. Siyah, b dikeyini açmak istiyor ama h dikeyindeki yığılmanın altında kalacak! 32.b3 Kf6 33.Fxf5 Vxf5 34.Vxh6+!! Merdiven matına karşı savunma yok. (33…Kxf5 32.Kxh6+ gxh6 34.Vxh6+ Vg7 35.Vxf8+) 1-0

Salov – Gureviç, St. Petersburg, 1987

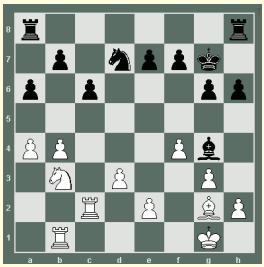
14…axb4 Gureviç, vezir kanadında kalite fedasıyla baskın bir oyun kurmayı amaçlıyor. 15.Fxb8 bxc3 16.Va4 Axb8 17.Kxb8 Ad7 18.Ka8 Ac5 Siyahlar, kaliteye karşılık iki piyon önde materyal olarak eşit sayılabilir. 19.Vb5 Vd6 20.Ff3 Fa6 21.Kxf8 Fxf8 22.Va5 Ad3+ 23.Şf1 Ae5 24.Vxc3 d4 25.Vb3 Fc4 Beyaz terk etti. Çünkü vezirine 3. yatayda yer kalmadı ve fili kaybetti. 0-1

TÜRKİYE ŞAMPİYONASI'NDAN İLGİNÇ KONUMLAR

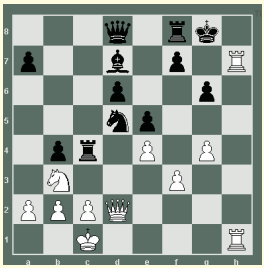
Dragan Solak-Umut Atakişi, Antalya, 2012 (7)

25.Ac5! b6? (c piyonu zayıflıyor.) 26.Axd7 Fxd7 27.Fxc6 (27.b5! daha dinamik.) 27…Kac8 28.Kbc1 Fe6 29.Şf2 Kc7 30.Şe3 Khc8 31.Şd2 Şf8 32.Kc3 f6 33.Fe4 korumasız piyona hücum! 33…Kxc3 34.Kxc3 Şe8 (35.Fxg6 ile İki piyon geri düştüğünü gören siyah, terk etti.) 1-0. Solak, yeni Türkiye Şampiyonu oldu.

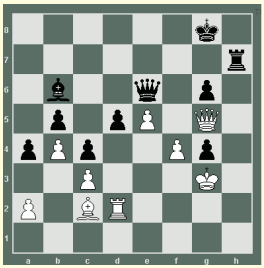
Mert Erdoğdu-Hakan Erdoğan, Antalya, 2012 (9)

Sicilya Dragon devam yolundan gelen yukarıdaki konumda kalelerini h dikeyinde çiftleyen beyazlar, d5'teki atla ilgilenmiyor. 21.Kxh7 Af4 22.Kh8+ Şg7 23.K1h7+ Şf6 24.Vxd6 Ae6 25.g5+ Siyah terk etti. Çünkü, 25…Şxg5 26.Vxg5 f5 27.Vg3+ Şf6 28.e5+# 1-0

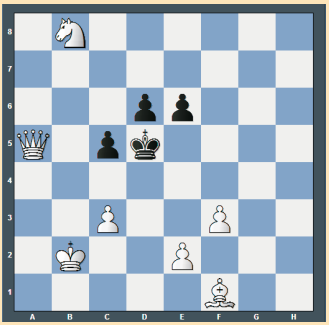

Burak Fırat-Vahap Şanal, Antalya, 2012, (7)

39.Vxg6+ Vxg6 40.Fxg6 Kh1 41.Şg4 d4 42.cxd4 c3 43. Ke2 Fxd4 44.e6 Ff6 45.e7 Kg1+ 46.Şf5 Fxe7 47.Kxe7 c2 48.Şf6! Siyah c2 piyonunu vezire yükseltmenin yararını göremiyor ve terk ediyor. (48…Kxg6+ 49.Şxg6 c1V Ke8+ mat.) 1-0

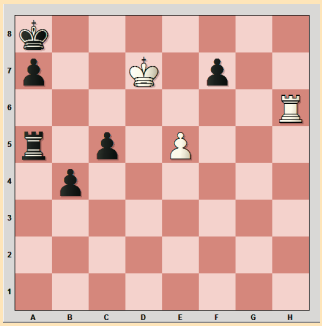
PROBLEM

2 #

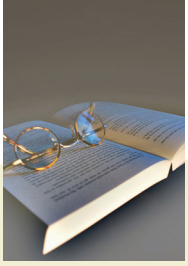
mustafayildiz@butundunya.com.tr

OYUN SONU Herbstmann

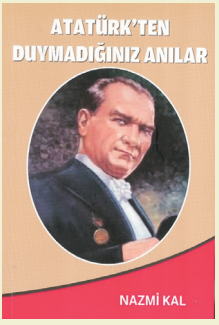

Beyaz Kazanır

Çözümler 152. sayfadadır.

Atatürk'ten Duyma-dığınız Anılar

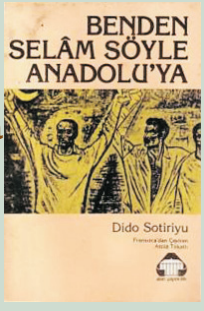
Nazmi Kal

"Atatürk'ün 100. Doğum yılı nedeni ile 1975'ten başlayarak Atatürk'ün yakın çevresinde yaşayanlardan, garsonundan generaline, katibinden koruma polisine kadar kişilerle röportajlar yaptım. Bu röportajları yaparken pek çok zorluklarla karşılaştım. O dönemin yöneticileri "81'e daha çok var" diyerek doğanın kanununu unutup engellemek istiyorlardı. Nitekim 1981'e gelindiğinde pek çok kişi hayattan göçmüştü. Filmleri ise arşivde idi. Yaptığım çekimleri arşivlemek de sorun olmuştu. Yönetmelik gereği yayınlanmayan filmler TRT arşivine alınmıyordu. Bu yayınlar yayınlanmamıştı ama saklanması gerekiyordu. Ben nasıl saklayabilirdim. Arşiv müdürü filmleri almak istemedi. Israr ettim, boş. Genel Müdürden özel olurlar çıkararak saklamasını sağladım. 60'tan fazla kişi ile röportajlar yapmıştım. 1981 yılında bu röportajlardan 20 kadarı 15'er dakikalık bölümler halinde yayınlandı. Ticari bazı firmalar TRT'ye projeler getirmeye başlayınca benim bedava yapımlarım bir kenara itildi. Atatürk'ü gelecek nesillere anlatacak daha pek çok özgün anı arşivlerde kaldı(...) Bizler de gittikten sonra bu anılar belki de atılacaktı. Sayın Genel Yücel Yener'e "Bu bantları deşifre edip kitap yapmak istediğimi" söyledim. Olgunlukla karşıladı. Bantlar TRT'nin malı idi. Benim bu bantları kitap yapıp satmaya hakkım yoktu. TRT'nin ise böyle bir kitap yapıp satmaya niyeti yoktu. Çözüm olarak ses bantlarının bir bedel karşılığı bana verilmesi uygun görüldü. Bu çözüm hem TRT açısından hem benim açımdan en uygunu idi. Böylece Atatürk'ün duyulmamış pek çok anısını içeren kitap ortaya çıktı." Nazmi Kal kitabı kendi olanakları ile yeniden yayımladı. (Edinmek isteyenler için 0 532 263 55 11)

Benden Selâm Söyle Anadolu'ya

Dido Sotiriyu
Türkçesi:
Atilla Tokatlı

Alan Yayıncılık

Yayılmacı ülkelerin dünyanın dört bir yanında tezgahladıkları oyunun ülkemizde yaşanan uyarlamasını anlatan roman. "Bütün bunların altında gizlenen şey nedir biliyor musun Aksiyotis? Petrol, kömür, demir, krom... Yani Anadolu'nun el değmemiş servetleri üzerinde yabancıların kurmak istedikleri tekel! Ah dostum ah! Büyüklerin okşayacağı tutar adamı, küçüksen güvenmeyeceksin onlara... Çünkü menfaatleri çatışır durmadan, kendi aralarında da anlaşma yoktur. Her biri kendi kanadının altında kalalım ister, zamanı gelince kullanmak için. Ve bir kere yakanı kaptırdın mı, elini uzatır kolunu kurtaramaz hale düşersin, varını yoğunu alırlar(...) Şevket! Tanımadın mı yoksa beni? Ben, senin dostun... ben senin arkadaşın! Yıllarca birlikte gülüp, beraber ağladık... Ne yapıyor Şevket? Ah Şevket, Şevket! Vahşi birer hayvan kesildik! Karşılıklı hançerledik, paramparça ettik yüreğimizi! Durup dururken!.. Ve sen... Kör Mehmet'in damadı. Hele sen! Neye öyle tiksinerek bakıyorsun yüzüme? Öldürdüm evet seni, ne olmuş! Ve işte ağlıyorum... Sen de öldürdün! Kardeşler, dostlar, hemşeriler... Koskoca bir kuşak, durup dururken katletti kendi kendini!.. Ana yurduma selam söyle benden! Benden selam söyle Anadolu'ya... Toprağını kanla suladık diye bize garezlenmesin... Ve kardeşi kardeşe kırdıran cellatların, Allah bin belasını versin!"

Madencilik, Metalurji ve Mineralojinin Çileli Tarihi

Zeki Tez

Doruk Yayımcılık

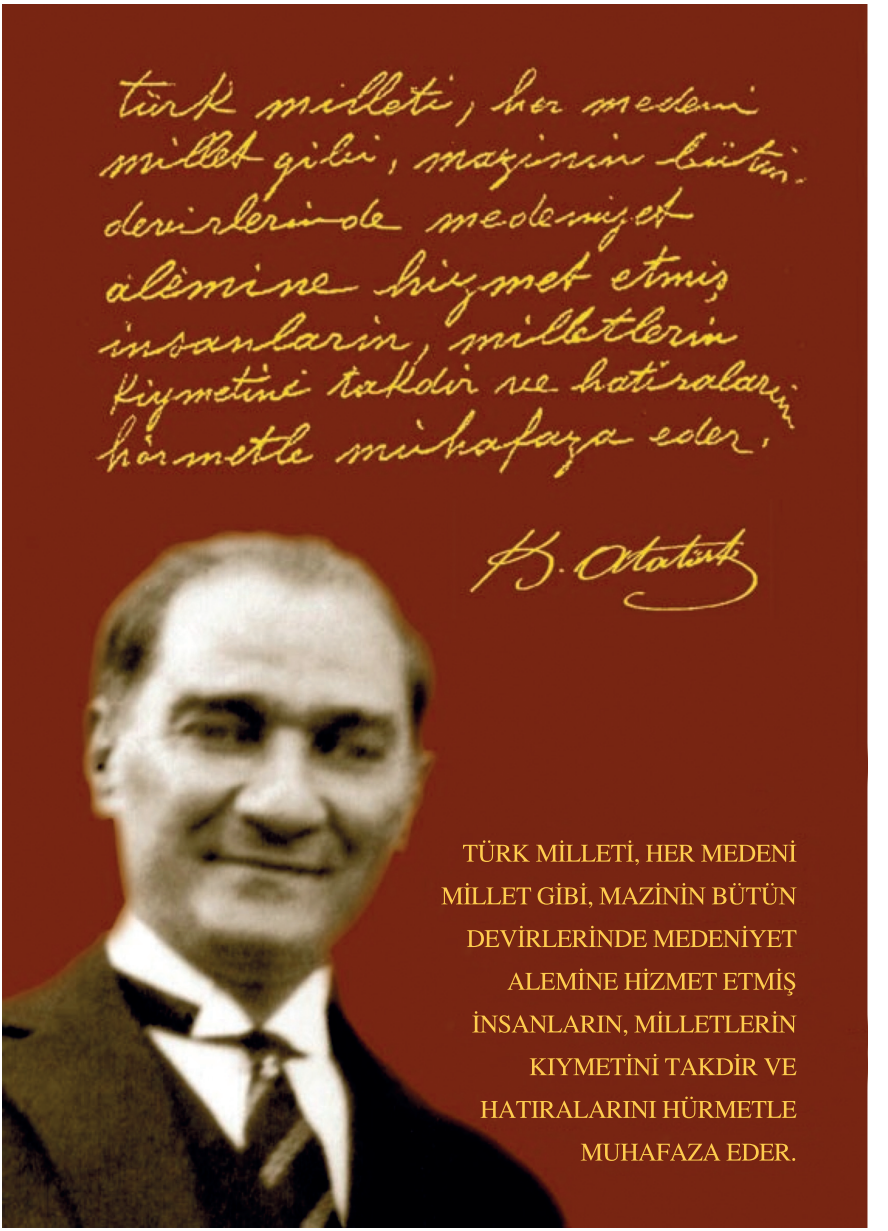
Madenler günümüzün olmazsa olmazı. Bugüne gelinceye kadar insan oğlunun madencilik alanında neler yaptığını öykü anlatırcasına sıkmadan aktaran bu özgün çalışma insanlığın tarihinin madenciliğin çevresinde şekillendiğini de gösteriyor. Efsaneler, mitolojik öykülerin, gravür ve minyatürlerin eşliğinde eskiçağdan günümüze madencilik, metalürji, jeoloji ve mineralojinin ülkemizde ve dünyanın öteki coğrafyalarındaki gelişimi okura sunuluyor. Dünyanın en eski maden yataklarının olduğu Anadolu'da madenciliğin aynı zamanda özellikle doğu ve güneydoğu Anadolu'da ormansızlaşmaya yol açtığının da altını çiziyor. Avrupa madenciliğinin babası Georgius Agricola'ya geniş yer veren kitap ressam, müzeci, arkeolog Osman Hamdi Bey'in babası İbrahim Edhem Paşa'nın 9 yaşında gönderildiği Fransa'da Paris Maden Okulu'nun birincilikle bitirerek, diplomasını bizzat Fransız imparatoru III. Napoleon'dan alıp Anadolu'nun en eski madeni Ergani Madenlerine görevlendirilmesini de anlatıyor.

BİR FOTOGRAF BİN SÖZCÜĞE BEDELDİR

Gönderi: M. TURGUT GÜLPINAR, İZMİR

türk milleti, her medeni
millet gibi, mazinin bütün
devirlerinde medeniyet
alemine hizmet etmiş
insanların, milletlerin
kiymetini takdir ve hatıralarını
hürmetle muhafaza eder.
M. Atatürk
TÜRK MİLLETİ, HER MEDENİ
MİLLET GİBİ, MAZİNİN BÜTÜN
DEVİRLERİNDE MEDENİYET
ALEMİNE HİZMET ETMİŞ
İNSANLARIN, MİLLETLERİN
KIYMETİNİ TAKDİR VE
HATIRALARINI HÜRMETLE
MUHAFAZA EDER.

TÜRK RESSAMLARI

BEKİR ÜSTÜN

Bekir Üstün, 1979 yılında Niğde'de dünyaya geldi. Annesiyle çıktığı bir gezintide doğanın güzelliği karşısında tepkisiz kalınamayacağını anladı küçük yaşlarda... İlkokulda ev ödevi olarak yaptığı resme öğretmenini inandıramadığı için kopyacılıkla suçlanıp yediği tokatla başlayan resim serüveni hocası Sabahattin Camcıoğlu'yla buluşturdu onu... Camcıoğlu'ndan desen, kompozisyon eğitimi aldı. A. Hamdi Tanpınar'ın "Kolaydan kaçan hakiki sanatkâr bilir ki, hayat ve hadisatın idrakı ancak insan ruhu üzerinde düşünenlere ve onu anlamaya ve tespit etmeye çalışanlara nasip olabilir" sözünü kendine ilke edinen ressam düşündeki doğayı görme çabasıyla duyguları, özlemleri ve doğal güzellikleri tuval üzerinde renklere dönüştürmeye çalıştı. Figür ve portre çalışmalarıyla da dikkat çeken Ressam Bekir Üstün, İstanbul'daki atölyesinde resim yaparak yaşamını devam ettirmektedir.

ISSN 1301-7608
9 771301 760320